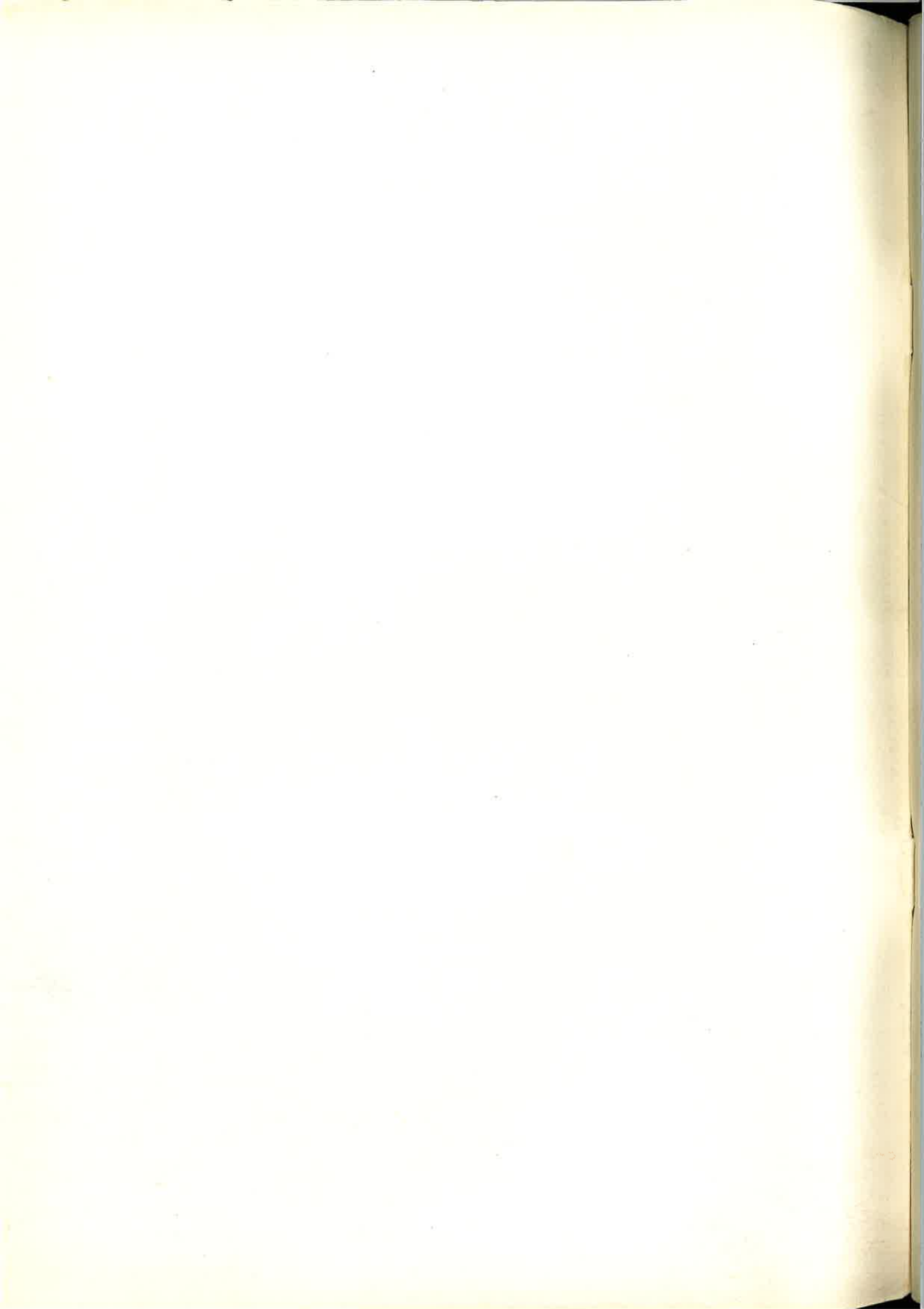

Kymmi-Yhtymä

KYMI-YHTYMÄ

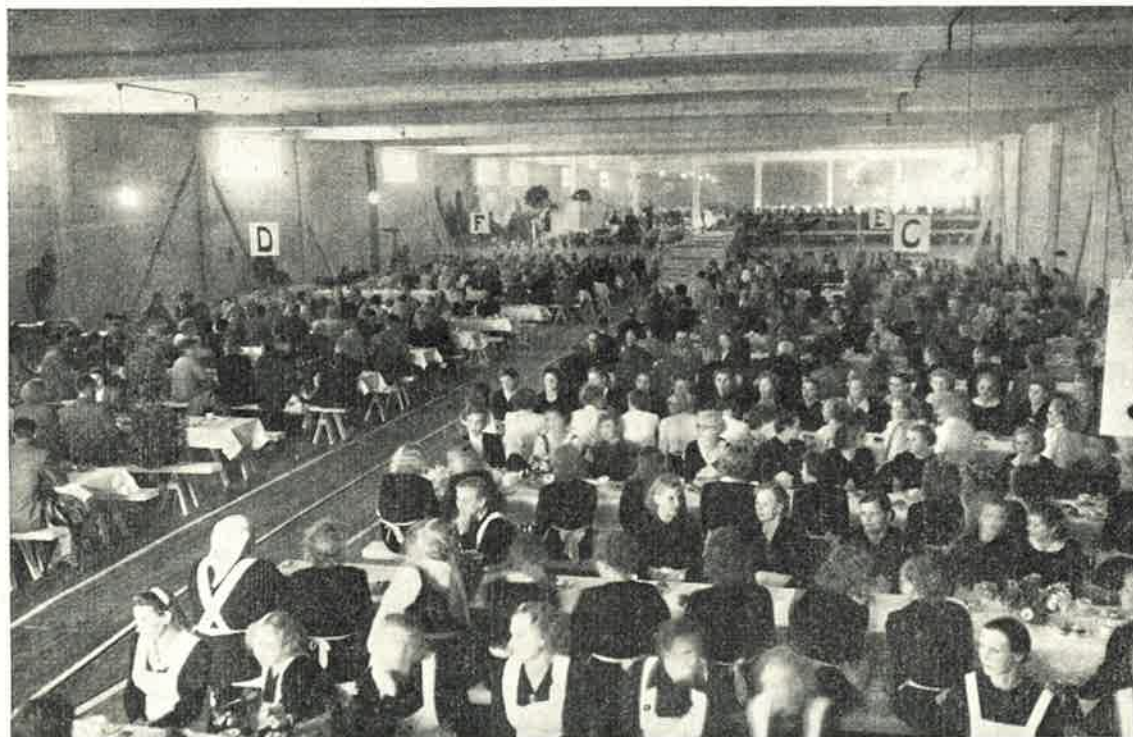
HENKILÖKUNNAN JULKAISU

N:o 4 - 1950.

Kymmenes vuosikerta.

Hallan Tehtaitten 75-vuotisjuhla.

Yleiskuva juhlahuoneesta.

Neljä vuotta sitten vietti Kymin Osakeyhtiön pohjoisin tytäritehdas, Juantehdas, 200-vuotisjuhlaansa ja tänä vuonna oli yhtiön eteläisimmän tytäritehtaan, Hallan Tehtaitten, vuoro juhlia perustamisensa 75-vuotismuistoa. Tällä välin eli vuonna 1947 tuli kuluneeksi saman verran siitä, kun itse päätehdas — Kymin Osakeyhtiö — aloitti toimintansa, ja tästä johtuen elettiin saman vuoden syksyllä Kymintehtaan suurjuhlien merkeissä. Tehdasjuhlien sarjaa jatketaan ensi syksynä Karkkilassa, jossa sijaitseva, yhtymäämme kuuluva Högforsin Tehdas on saavuttanut 125 vuoden iän.

Hallan juhlaan, joka pidettiin syyskuun 3 päivänä, oli valmistauduttu samalla huolella ja pie-teetillä, mikä edellisillekin juhlille on ollut ominaista. Jokainen, joka tavalla tai toisella on ollut mukana tämäntapaisten juhlien järjestelyssä, tietää, että urakkaa siinä on kerrakseen. Kaikki yksityiskohdat, pienimmätkin, on tarkoin suunniteltava, ja jos yksikin rengas tässä ketjussa "klikkaa", kärsii siitä kokonaisuus. Vaikka tehtävät onkin jaettu suuremmille joukoille, joutuvat kuitenkin muutamat harvat kantamaan päivän helteen ja kuorman, ja juhlien jälkeen heille joko suitsutetaan kiitosta ja ylis-

Kunnianosoitus vainajille Hallan muistokivellä.

tystä tai heistä tehdään syntipukkeja, riippuen siitä, onko kaikki sujunut suunnitelmien mukaisesti vai onko kommelluksia mahdollisesti sattunut. Hallan juhlista vastuussa olleet voivat olla täysin tyytyväisiä aikaansaannokseensa, mistä heille on näin julkisestikin lausuttava vilpitön ja varaukseton tunnustus. Kyllä Hallassakin osataan suurjuhlia järjestää, sen tämä "kypsyyskoe" ilahduttavalla tavalla todisti.

Tämäntapaiset juhlat muodostuvat ennen kaikkea kunnianosoitukseksi työlle ja sen tekijöille, niille, jotka sillä hetkellä suorittavat työtään koneitten ääressä tai muualla, kuin myös niille, joitten käsi on jo hervonnut tai jotka luonnon lain mukaan ovat siirtyneet sinne, mistä ei paluuta ajalliseen elämään ole. Vainajien muisto on pyhä ja velvoittava ja sitä kunnioitettiin Hallassakin järjestämällä ennen pääjuhlan alkamista eli klo 10 vainajille omistettu juhlahetki Hallan muistokivellä. Hallan Torvisoitokunnan soitettua kapellimestarinsa W. Kaipiaisen johdolla koraalin piti sos.-pääll. Eero Leppä puheen, minkä jälkeen Hallan Tehtaitten johtaja, dipl.-ins. Björn Weckman ja sos.-pääll. Leppä laskivat seppeleen muistokivelle. Hallan Mieskuoro lauloi sos.-pääll. Lepän johdolla Lindbladin "Sotarukouksen" ja koruton, mutta harrastunnelmainen ja vaikuttava tilaisuus päättyi soitokunnan soittamaan virteeseen "Sun haltuus rakas Isäni", mihin läsnäolleet yhtyivät.

Klo 11 suoritettiin Hallan Seuratalossa Kymin Osakeyhtiön ansiomerkkien jako vähintään 25 vuotta palveluksessa olleille. Johtaja Weckman ojensi heille diplomin ja rahalahjan, minkä jälkeen rva Weckman ja konsulinrouva Marie-Louise Tötterman kiinnittivät ansiomerkkin heidän rintaansa. Ansiomerkkin saivat seuraavat 173 henkilöä:

Aalto, Stefan; Aro, Maria; Blomqvist, Aksel; Danska, Anton; Eriksen, Ole; Hassinen, Alma; Hjelt, Herman; Horto, Hjalmar; Hytönen, David; Hyvönen, Maria; Jakobsson, Wilhelmina; Jäntti, Aino; Jääskeläinen, Anna; Kari, Robert; Kauppinen, Edvard; Kemppe, Erik; Koponen, Adolf; Kristiansen, Dunda; Lappi, Pekka; Leskinen, Wilhelmina; Linden, Alfred; Lindfors, August; Malin, Josef; Marttinen, Maria; Marttinen, Otto; Mikkola, Evert; Mikkola, Viktor; Mustonen, Kalle; Mäkinen, Otto; Oksanen, Elias; Piiparinen, Iivari; Pohjavirta, Aksel; Pulkkinen, Eva; Ritolä, Ida; Ruotsalainen, Ida; Salminen, Salomon; Taavitsainen, Hilma; Taavitsainen, Otto; Tarkiainen, Viljam; Teikari, Feliks; Temppunen, Ines; Thilman, Matti; Tiitinen, Fredrika; Toikka, Olga; West, Maria; Yrjölä, Erik; Heikkilä, Anselm; Keveri, Viktor; Raasu, Aarne; Seppälä, Viktor; Suortti, Vildor; Andersen, Rainer; Karhunen, August; Keveri, Otto; Korhonen, Uuno; Pitkänen, Kustaa; Sipilä, Otto; Silvennoinen, Gabriel; Toivonen, Otto; Andersen, Gerhard; Andersen, Johan; Anttila, Aleksander; Halme, Johan; Jansson, Karl; Kauppinen, Evert; Kuusela, Johan; Leskinen, August; Oittinen, Eeva; Penttilä, Viljam; Paasonen, Bruno; Värri, Antti; Andersen, Selma; Anttila, Saima; Björnman, Eino; Halme, Alli; Hasanen, Emil; Heijari, Aarne; Heikkilä, Rudolf; Hieta-

Ansioimien jako vähintään 25 vuotta palvelleille.

nen, Sulo; Jalava, Otto; Jungell, Einar; Junkkari, Viljam; Kaipainen, Siiri; Kauppinen, Nestor; Korjus, Albert; Korjus, Uuno; Kyander, Alfild; Kärkkäinen, Toivo; Laine, Vilho; Lautala, Lauri; Lehtonen, Eino; Lommi, Aleksanteri; Lommi, Alfred; Lonka, Viljam; Luoto, Toivo; Marttinen, Emil; Parviainen, Lauri; Penttilä, Matti; Puonti, Emil; Ranni, Urho; Suntio, Iivari; Temppunen, Toivo; Värri, Yrjö; Ylönen, Väinö; Aro, Erkki; Baas, Vilho; Björnman, Aaro; Blixt, Toivo; Blomqvist, Amalia; Gråsten, Yrjö; Halme, Sulo; Hannula, Armas; Heikkilä, Erik; Heikkilä, Hulda; Heikkilä, Teodor; Heikkilä, Wilhelmina; Hillo, Vilho; Hjelt, Arvo; Hjelt, Olavi; Hurme, Elna; Hämäläinen, Vihtori; Juhola, Edith; Juusti, Väinö; Jäntti, Kalle; Kaipainen, William; Karhunen, Veikko; Karvonen, Niilo; Kettunen, Jenny; Korjus, Toivo; Kostamo, Hil-

da; Laamanen, Oskar Kalle; Larsson, Maria; Leppänen, Heikki; Lindholm, Aili; Lindström, Katarina; Löf, Kalle; Malin, Johan Evert; Malinen, Erkki; Marttila, Taavetti; Marttinen, Eva; Marttinen, Henrik; Myyräläinen, Lauri; Mäkinen, Raino; Nopanen, Uuno; Olsen, Asser; Pakkanen, Lea; Partanen, Väinö; Peri, Matti; Pihlaja, Valde; Pulkkinen, August; Puntti, Ville; Pöyhönen, August; Ranni, Uuno Ilmari; Ranta, Otto; Roponen, Hugo; Sallinen, Albin; Sandström, Aulis; Skriko, Lauri; Suhonen, Kalle; Suntio, Erkki; Suntio, Ilmari; Suntio, Vihtori; Tani, Armas; Tani, Toivo; Teittinen, Klaus; Tiuhonen, Viktor; Turunen, Voitto; Ukkola, August; Valve, Vilho; Vendelin, August; Viinikainen, Matti; Vihersalo, Aksel ja Wikman, Kerttu.

Osa 25-vuotisansioimien saajia.

Lisäksi sai 118 vähintään 20 vuotta palveluksessa ollutta rahalahjan.

Klo 13 alkoi sitten pääjuhla runsaasti toista sataa metriä pitkässä puutalotehtaassa, joka oli tähänkin tarkoitukseen erinomaisen sopiva. Se oli saatettu aistikkaaseen juhla-asuun, ja valmiiksi katetut, kukkasin somistetut kahvipöydät odottivat juhlakansaa. Tähän tilaisuuteen oli kutsuttu kaikki sekä palveluksessa että eläkkeellä olevat puolisoineen, jota paitsi juhlassa oli läsnä Kymin Osakeyhtiön johtokunta miltei kokonaisuudessaan, edustajia sisartehtailta sekä erinäisiä muita kutsuvieraita, niin että juhlassa laskettiin olevan kaikkiaan noin 1800 henkeä.

Juhlavieraitten asetuttua paikoilleen alkoi ohjelmansuoritus. Hallan Torvisoittokunta soitti kapellimestari W. Kaipiaisen johdolla alkusoi-toksi kaksi kappaletta, nimittäin Melartinin Juhlamarssin "Prinsessa Ruususesta" ja sike-rmän suomalaisia säveleitä Forsströmin sovituk-sena. Tämän mainion, ulkopuolella "saarivalta-kunnankin" tunnustusta saaneen soittokunnan, jota tätä tilaisuutta varten oli hieman vahvis-tettu, esitykset kaikuivat puhtaina ja rytmik-käinä. Torvisoiton sävelten tauottua piti Hallan Tehtaitten johtaja, dipl.-ins. B. Weckman ter-vehdyspuheen, lausuen seuraavaa :

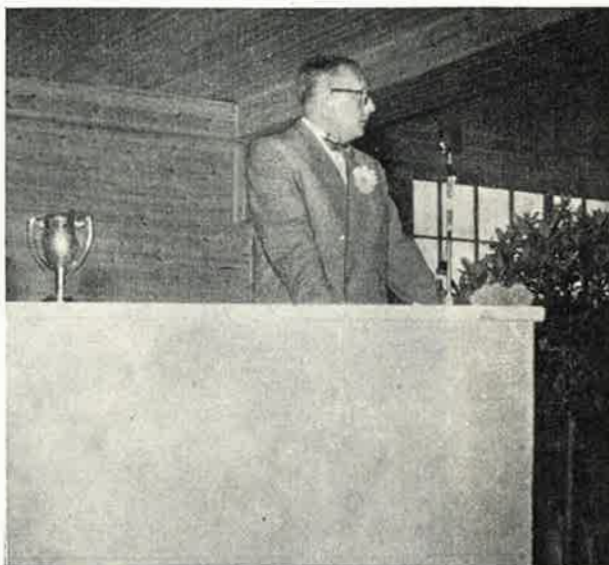
Arvoisat kutsuvieraat, hyvä juhlaväki!

Minulla on ilo Kymin Osakeyhtiön Hallan Tehtait-ten puolesta lausua teidät tervetulleiksi tähän juhla-tilaisuuteen.

Meidän aikakautemme tunnuksina ovat: työ, tek-niikka ja nopeus. Me olemme syystäkin ylpeitä oman aikamme saavutuksista. Kuitenkaan meidän ei tule unohtaa edeltäjiämme, sukupolvia, jotka ovat luoneet meille mahdollisuuden työmme kehittämiseen yhä lä-hemmäksi teknillistä täydellisyyttä. Näilläkin saarilla on monta hikipisaraa puserrettu ennen meidän ai-kaamme. Raivattu ja vallattu mereltä alaa, jotta tälle maalle voitaisiin rakentaa yhä uutta ja uutta elinkel-poista teollisuutta.

Kaikki kulkee latuaan. Meidän aikanamme on näin, mutta kukapa tietää, vaikka seuraava sukupolvi jo naureskelisi koko meidän työskentelytavallemme. Mutta vaikka näin tapahtuisikin, niin he varmasti tu-levat muistamaan, että me puolestamme olemme luo-neet heille pohjan, mistä lähteä edelleen kehittämään yhä uusia ja parempia tehtaita ja työmenetelmiä. Työ tulee aina säilyttämään sille kuulu- van arvoaseman.

Käytän tässä samalla hyväkseni tilaisuutta kiittääk-seni tehtaittemme virkailija-, työnjohtaja- ja työnte-kijäkuntaa saavutuksistamme. Erikoisesti haluan koh-distaa kiitokseni niille veteraaneille, jotka uskollisen palveluksensa näkyväksi merkiksi ovat saaneet Ky-min Osakeyhtiön ansiomerkin, tai tulevat sen tässä

Johtaja B. Weckman lausuu juhlavieraat tervetulleiksi.

tilaisuudessa saamaan. Kuin heitä varten tuntuu lau-sutun vanha tuttu sananpartemme: Työ miehen kun-nia.

Samalla kun toivon teidän kaikkien hyvin viihty-vän juhlassamme, lausun vielä kerran: Terve-tuloa!

Tämän jälkeen esiintyi maineikas laulajatta-remme Aulikki R a u t a w a a r a, joka rva von Weymarnin säestämänä lauloi Kuulan "Syystunnelman", Sibeliuksen "Souda, souda sinisorsa", suomalaisen kansanlaulun "Tulin on-neni yrttitarhaan" ja lopuksi Sibeliuksen "Illal-le". Esitykset palkittiin myrskyisin suosiosoi-tuksin ja laulajattarelle ojennettiin kimppu pu-naisia neilikoita.

Sitten seurasi juhlan kohokohta, ansiomerk-kien jako vähintään 50 vuotta palveluksessa ol-leille, joita oli kaikkiaan 8. Heidän asetuttuaan istumaan heille varatuille kunniapaikoille puhu-jalavan vierelle piti Kymin Osakeyhtiön toimi-tusjohtaja, vuorineuvos K. E. E k h o l m seuraa-van puheen:

Tällaisena juhlapäivänä kohdistuvat kiitolliset aja-tukset erikoisesti niihin työn sankareihin, jotka suu-rimman osan elämästään ovat uhranneet sen tehtaan hyväksi, jonka palvelukseen he ovat aikoinaan ryh-tyneet. Puoli vuosisataa ja sen ylikin kestänyt uskol-linen uurastus työnantajaa vaihtamatta on saavutus, jonka arvoa ja merkitystä on mahdoton sanoin mitata. Se on ollut samalla merkinä siitä, että tyytyväisyys on ollut molemminpuolinen. Työn, olkoonpa se lyhyt-tai pitkäaikaista, merkitys ei rajoitu vain siihen, että sen avulla on hankittu jokapäiväinen leipä ja toi-meentulo itselle ja perheelle, vaan se ulottuu paljon laajemmalle. Kysymyksessä ei ole yksinomaan hen-

Vähintään 50 vuotta palvelleet, joille vuorineuvos K. E. Ekholm parhaillaan omistaa kiitoksen sanoja.

kilökohtaisen hyvinvoinnin saavuttaminen, vaan työ palvelee koko kansakunnan etua. Ilman teidänkin osuuttanne ei kansamme olisi selviytynyt niistä ras- kaista seuraamuksista, joita sodat ovat maamme ta- loudelle aiheuttaneet. Vientiteollisuuden turvin me olemme onnistuneet pysyttämään taloutemme jolti- sessakin tasapainossa ja tästä lankeaa kiitos itsekul- lekin teollisuuden palveluksessa työskentelevälle, riippumatta siitä, millä paikalla hän on työtänsä suo- rittanut. Kun teille, jotka olette olleet yhtiön palve- luksessa 50 vuotta, esitetään siitä tässä tilaisuudessa kiitos ja tunnustus ja sen ulkonaisena ilmaisumuotona ojennetaan yhtiön kultainen ansiomerkki, liittyy sii- hen samalla kiitollisuus koko yhteiskunnan puolesta,

jonka hyväksi te olette oman panoksenne, työnne, antaneet.

Lausun teille vilpittömän kiitoksen määrätietoisesta, ahkerasti ja tinkimättömästi suoritetusta työstä yhtiömme ja samalla koko kansan yhteiseksi hyväksi.

Puheen päätyttyä suoritti vuorineuvos Ek- holm ansiomerkkien jaon rva Weckmanin avus- tamana. Ensimmäisenä sai merkkinsä Hans Emil Olsen, joka on ollut palveluksessa tasan 60 vuotta. Muut merkin saaneet olivat: Hjalmar Vanhala (palvellut 58 v.), Emil Värri (54 v.), Uno Bruce (53 v.), Petter Olsen (52 v.),

Tarjoilijattarien valtaisa rivistö saapuu kahvipannuineen.

Kahvi keitettiin proomuissa ja kannettiin sitten juhlapaikalle.

Anton Pakkanen (52 v.), Hugo Suomela (52 v.) ja Elina Tynnilä (50 v.). Kaikki työn sankarit joutuivat juhlavierasjoukon lämpimien suosionosoitusten kohteiksi. Ja niihin yhtyi ilmojen haltijakin, sillä valot juhlahuoneessa sammuivat yht'äkkiä ja sitten kuului voimakas jyrräys. Valtava ukkospilvi oli näet saapunut Hallan yläpuolelle salamoiden ja pudottaen vettä kuin saavista kaataen.

Nyt olikin aika siirtyä siihen "ohjelmanumeroon", joka näissä tehdasjuhlissa on ollut varsin mieluista, nimittäin kahvitarjoiluun. Mustiin ja valkoisiin pukeutuneiden tarjoilijattarien valtaisa, runsaasti toistasataapäinen joukko marssi saliin kahvipannuineen ja hajaantui sitten pöytien väleihin valuttamaan kuppeihin mielet virkistävää ja kielet kirvoittavaa "ilolientä". Herkulliset leivonnaiset ja muut "tykötarpeet" olivatkin jo valmiina pöydissä. Kahvintuojat olivat muuten parahiksi joutuneet ukkossateeseen kantaessaan pannujaan rannassa olevista proomuista, joissa kahvi oli keitetty. Palovaaran takia ei nimittäin kahvinkeitto voinut tapahtua juhlahuoneen välittömässä läheisyydessä. Ja sillä varalta, että tuli muulla tavoin sattuisi pääsemään juhlapaikalla irti, oli siellä toimintavalmiina saapuvilla Hallan palokunta tarpeellisine varusteineen. Rauhassa se sai kuitenkin juh-lamenoja seurata, kun sen sijaan sähkömiehet joutuivat toisenkin kerran asialle valojen sammuttua myöhemmin uudelleen. No niin, hyvältä se kahvi maistui ja runsaasti sitä annettiin, peräti kolme kupillista. Eikä annettu vain kahvia,

vaan lopuksi vielä kahvinjuontivehkeetkin, nimittäin kahvikuppi teevateineen, pullalautanen ja lusikka, jotka läsnäolijat saivat ottaa muistoksi tästä juhlasta ja sijoittaa ne valmiiksi esille pantuihin paperipusseihin. Todella miellyttävä muistolahja. Porsliiniesineisiin oli muuten tehtaassa poltettu Hallan tuttu merkki, vuosiluvut 1875—1950 sekä lisäksi Kymin Oy. Hallan Tehtaat.

Kahvinjuonnista selvittyä luettiin juhlaan saapuneet onnittelut, joita olivat lähettäneet maaherra Arvo Manner, kenraali O. Enckell, Ab. Bruhn Company Oy., Ab. Federation Stevedoring Ltd, Ab. Kemi Oy., Cadenius & Grahm, Kotkan Kauppakamari, Kotkan Satamalaitos, Kotkan Työnantajakonttori, Merenkulkuhallitus, Pohjoismaiden Yhdyspankin Kotkan konttori, Oy. Gutzeitin Laatikotehdas, Oy. Kotkan Rauta Ab., Saha-Palo, Shell, Sunila Osakeyhtiö

Hallan Mieskuoro laulaa.

JUHLAPUHE,

jonka Kymin Osakeyhtiön johtokunnan puheenjohtaja, varatuomari C. J. Ehrnrooth piti Hallan Tehtaitten 75-vuotisjuhlassa.

Vaikkakin Kymin Osakeyhtiön juhlaulkaisu, joka aikanaan on jaettu kaikille Hallan Tehtaitten palveluksessa oleville henkilöille, on myös esitetty Hallan historiikki, katson aiheelliseksi tässä tilaisuudessa, johon olemme kokoontuneet viettämään Hallan 75-vuotisjuhlaa, pääpiirteittäin muistuttaa mieliin Hallan vaiheita sen kuluneena toimintakautena.

Kun sahateollisuus on aina ollut ja on edelleenkin Hallan tärkein toimiala, on mielestäni syytä aluksi lyhyesti kosketella sahateollisuuden asemaa maassamme vanhempina aikoina.

1800-luvun alkupuoliskolla saatiin sahoja ylipäänsä perustaa vain vesiputouksiin, joiden voimalla niitä voitiin käyttää. Tästä oli seurauksena, että sahoja perustettiin enimmäkseen maan sisäosiin, mistä tavara oli kuljetettava satamiin hevosilla. Kun sahateollisuudelle valtiovallan taholta sitä paitsi oli asetettu useita muitakin rajoituksia, ymmärtää jokainen ilman muuta, ettei sahateollisuus näissä olosuhteissa voinut olla kannattavaa. Kun sitten höyrysahojen perustamista koskeva kielto vihdoin kumottiin v. 1857 ja vapaan sahauksen kaikki esteet poistettiin v. 1861, heräsi ennen pitkää ajatus,

Varatuomari C. J. Ehrnrooth juhlapuhetta pitämässä.

että Päijänteen vesistön suurista ja koskemattomista metsistä voitaisiin tukit uittaa pitkin koko Kymijokea aina sen suuhun asti, missä ne sitten sahattaisiin ja mistä sahattu puutavara mukavasti voitaisiin viedä maailman markkinoille. Kesti kuitenkin useita vuosia, ennenkuin

ja Suomen Sahanomistajainyhdistys sekä Halla Ab:n Englannissa oleva agentti Price & Pierce, joka onnittelunsa mukana oli lähettänyt komean hopeisen maljan kiertopalkinnoksi urheilutarkoituksiin.

Torvisoittokunnan soitettua sitten Wirzeniuksen sovittamia suomalaisia kansansävelmiä ja Helskyn "Poloneesin" piti Kymin Osakeyhtiön johtokunnan puheenjohtaja, varatuomari C. J. Ehrnrooth juhlapuheen, joka on kokonaisuudessaan julkaistu toisaalla lehdessämme. Sen jälkeen lauloi Hallan Mieskuoro sos.-pääll. Lepän johtamana Spohrin "Nouse laulu, kaiu", unkarilaisen kansanlaulun "Ruusu haudalla" ja Nordraakin "Suomi armas synnyinmaamme". Kuoro, joka omaa tasaiset, hyvin yhteen sointuvat äänivarat, tarjosi juhlayleisölle nautittavaa kuultavaa.

Ohjelmassa seurasi sitten vapaa sana, jonka

aikana v.t. lääninneuvos E. Kurkiola esitti Kymen läänin lääninhallituksen, kunnanvaltuuston puheenjohtaja, kansanedustaja Veli Järvinen Kymin kunnan, rovasti Otto W. Kärkkäinen Kymin seurakunnan, maisteri Erik Karling sisartehtaitten, veturinkuljettaja Sulo Hietanen Hallan vanhojen työläisten pääluottamusmies Oiva Jungell nykyisten työläisten sekä työnjohtaja Toivo Länsimies toimihenkilöiden onnittelut.

Juhlan arvokkaana päätteenä saatiin kuulla Sibeliuksen "Finlandia", mieskuoron laulaessa hymniosan. Esitystä johti kapellimestari W. Kaipainen.

Tyytyväisin mielin poistui juhlayleisö tästä kaikin puolin onnistuneesta, ehyestä ja kohottavasta tilaisuudesta, josta muisto tulee kauan säilymään sekä hallalaisten että kaikkien muittenkin siinä läsnäolleitten keskuudessa.

tätä ajatusta ryhdyttiin käytännössä toteuttamaan, sillä vasta v. 1868 teki valtiovalta kokeeksi norjalaisen Aslak Holmsenin kanssa tätä tarkoittavan hankintasopimuksen. Koe onnistui ja näin oli sahateollisuus astunut kokonaan uusille urille ja sille avautui ennen aavistamattomia mahdollisuuksia.

Ilmeisesti levisi tieto tästä nopeasti Norjaan, sillä kohta tämän jälkeen perusti joukko norjalaisia raha- ja liikemiehiä yhtymän, jonka tarkoituksena oli ryhtyä harjoittamaan sahaliikettä Suomessa. Valitettavasti ei ole tallella asiakirjoja, jotka valaisisivat yhtymän toimintaa ensimmäisinä vuosina, mutta Viipurin läänin kuvernöörin maaliskuun 27 päivänä 1874 antamalla päätöksellä oikeutettiin kauppias A. Holmsen, joka oli puheenaolevan yhtymän edustaja, perustamaan höyrysahan kuusine raameineen, pyörö- ja kimpitelasahoineen sekä höyläkoneineen Hallan saareen. Tästä ajankohdasta lähtien voidaankin nojautua Hallan arkistossa löytyviin lähteisiin sekä todeta, että liike toimi niihin aikoihin N. Otterstad & Comp.-nimisenä. Vuonna 1875 toiminimestä muodostettiin Halla Aktiebolag-niminen osakeyhtiö. Samana vuonna alettiin rakentaa sahaa ja se voitiin panna käyntiin jo seuraavana vuonna.

Halla oli aloittanut toimintansa varsin reippaasti. Saha oli rakennettu sekä metsiä ja metsämaita ostettu. Kaikki sujui hyvin toistakymmentä vuotta, mutta sitten tuli vaikeuksia. Karhulan omistaja, kapteeni ja sittemmin vuorineuvos William Ruth aloitti vuonna 1887 monien Korkeakosken ja lampuotijakokuntien kalavesien omistajien etunenässä — hän oli itse niistä suurimpia — oikeudenkäynnin Hallaa vastaan vaatien tätä velvoitettavaksi poistamaan Hallan saaren ympärillä olevat laiturit ja täytteet, jotka ajan tavan mukaan olivat rimoista rakennetut veteen. Riita sovittiin oikeuden edessä seuraavana vuonna ja olisi luullut risti-riidan täten hävinneen, mutta niin ei kuitenkaan ollut asian laita. Kahdeksan vuotta myöhemmin aloitettiin oikeudenkäynti uudelleen entistä kiihkeämmin eikä asia selvinnyt, ennenkuin Kotkan kaupunki asianomaisella luvalla pakkolunasti riidanalaiset vesialueet. Myöhemmin siirtyivät sanotut vesialueet aluksi vuokrauksen ja sitten oston kautta Hallan haltuun, ja näin oli asia vihdoinkin lopullisesti selvä.

Maailmansodan puhjetessa elokuussa 1914 tilanne muuttui kokonaan yhdellä iskulla. Puu-

tavarankvienti Suomesta taukosi tai ainakin vaikeutui mitä suurimmassa määrin. Yhtiöt, jotka jatkoivat toimintaansa, totesivat valmiin tavarankvarastonsa kasvavan päivä päivältä. Monella — kenties useimmilla — oli vaikeuksia liiketoimintansa rahoittamisessa, kun viennin kautta ei saatu mitään tuloja. Näin ollen on varsin ymmärrettävää, että Hallan Norjassa asuvat osakkaat halusivat varmistaa Hallaan sijoittamansa pääoman myymällä omistamansa Hallan osakkeet. Ostajaksi ilmaantui Kymin Osakeyhtiö ja niin siirtyivätkin Hallan osakkeet vuonna 1916 Kymin Osakeyhtiön omistukseen.

Vuonna 1933 yhdistettiin Halla lopullisesti Kymin Osakeyhtiöön, minkä jälkeen se on toiminut "Kymin Osakeyhtiö Hallan Tehtaat"-nimisenä Kymin Osakeyhtiön sivuliikkeenä. Samalla perustettiin kuitenkin uusi Halla Aktiebolag-niminen myyntiosakeyhtiö, jotta Hallan nimi, joka oli ulkomailla hyvin tunnettu ja hyvässä maineessa, täten säilyisi.

Aikaisemmin on jo mainittu, että yhtiö aloitti toimintansa perustamalla sahan Hallan saareen. Yhtiön tarmokas johto ei kuitenkaan tyytynyt tähän, vaan hankki ja perusti ennen pitkää joukon muitakin teollisuus- ja sahalaaitoksia.

Kun läheskään kaikkia sahajätteinä tulevia rimoja ei voitu käyttää täytteeksi, vaan niitä oli jatkuvasti pakko polttaa ns. rimahelvetissä, teki yhtiö vuonna 1896 sopimuksen erään saksalaisen yhtiön suomalaisen tytäryhtiön, Suomen Puuteollisuus Osakeyhtiön kanssa rimojen toimittamiseksi sen Hallan maalle rakentaman kemiallisen tehtaan raaka-aineeksi. Tämä tehdas paloi kuitenkin jo vuonna 1901 ja sen omistanut suomalainen tytäryhtiö joutui suoritus-tilaan. Halla osti nyt tulipalossa pahasti turmeltuneen rakennuksen, koneet ja irtaimiston sekä perusti siihen sulfaattiselluloosatehtaan. Tehdasta uusittiin ja laajennettiin moneen otteeseen, mutta kun tehdas oli sijoitettu toista tarkoitusta varten rakennettuun, selluloosatehtaaksi vähemmän sopivaan tehdasrakennukseen ja sen tuotanto kannattavaisuutta silmällä pitäen oli vähäinen, ei se aikaa myöten voinut kilpailla suurten ja uudenaikaisten sulfaattiselluloosatehtaitten kanssa, minkä vuoksi sen toiminta lopetettiin vuonna 1941.

Edelleen hankki Halla oston kautta useampia sahalaaitoksia: Kymijoen suussa sijaitsevan Jumalniemen sahan, Mikkelin lähellä olevan Ota-

van sahan, Mikkelin kaupungissa olevan Sak-salan sahan, Kuopion lähellä sijaitsevan Kar-honsaaren sahan ja Mäntyharjun aseman vie-ressä olevan Mäntyharjun sahan. Otavan ja Karhonsaaren sahojen toiminta lopetettiin ver-rattain pian, kun taas muiden mainittujen sa-hojen toiminta vasta vuonna 1938, jolloin kaik-ki Hallan sahaus keskitettiin yksinomaan Hal-laan.

Palatkaamme jälleen hetkiseksi Hallaan. Maaliskuun 16 päivänä 1933 Hallan saha paloi, mutta uuden, kuusiraamisen sahan rakentami-nen aloitettiin välittömästi. Kohta tämän jäl-keen rakennettiin vientihöyläämö ja seuraava-na vuonna laatikkotehdas sekä samoihin aikoi-hin kuivaamo. Maaliskuussa 1940 tapahtuneen rauhanteon jälkeen Hallassa ryhdyttiin puuta-lojen tehdasmaiseen valmistamiseen, ja Halla oli tässä suhteessa yhteistyössä maamme muit-ten suurten puutavarayhtiöitten kanssa. Heinä-kuussa oli tuotanto täydessä käynnissä ja on se, lyhyitä pysähdyksiä lukuunottamatta, siitä läh-tien jatkunut. Talojen valmistuksen täydentä-miseksi on rakennettu puuseppätehdas, jossa tehdään ovia ja ikkunoita, sekä Bolidenin jär-jestelmän mukainen puunkyllästämislaitos. Aluksi rakennettiin asuntotaloja ym. Karjalasta siirtyneelle väestölle, myöhemmin, toisen so-dan aikana, sotilasparakkeja, sekä sen jälkeen taloja myös vientiä varten, etupäässä Venäjälle.

Vuonna 1946 koko saha sähköistettiin.

Kuva Hallan vaiheista ei mielestäni olisi täydellinen, ellei kosketeltaisi sen raaka-aineen hankintaa. Aikaisemmin on tullut jo mainituksi, että Kymijoen uitto avasi uusia ja suuria mah-dollisuuksia raaka-aineen hankinnalle sen kautta, että Päijänteen vesistön laajat metsä-alueet nyt olivat käytettävissä tähän tarkoi-tukseen. Niinpä kohdistuikin Hallan raaka-aineen hankinta aluksi pääasiallisesti näihin alueisiin. Mutta Halla ei ollut täällä ainoa puu-tavaran ostaja, ja vuosien kuluessa ilmaantui kilpailevia ostajia yhä useampia. Tästä johtuen alkoi Hallan johdon mielessä ennen pitkää hää-möittää sellainen mahdollisuus, että raaka-aineen saanti yksinomaan Päijänteen vesistö-alueelta saattaisi tulevaisuudessa käydä varsin vaikeaksi ja kalliiksi. Oli aivan luonnollista, että katseet tällöin suuntautuivat toiseen ja huomattavasti paljon suurempaan vesistöaluee-seen, nimittäin Saimaan vesistöön, ja niinpä ryhdyttiinkin ennen pitkää tutkimaan mahdol-

lisuuksia raaka-aineen hankinnan ulottamiseksi myös tälle alueelle.

Puiden kuljettaminen Saimaan vesistöstä Hallaan oli kuitenkin varsin hankalaa, sillä Saimaan vesistöä ei johtanut mitään yleistä vesiväylää Kymijokeen laskeviin vesistöihin. Puut oli joko ensin uitettava Mikkeliin, sieltä kuljetettava rautatietä myöten Otavan asemal-le ja täältä jälleen uitettava Puulaveden kautta Hallaan, tai sitten kuljetettava rautatietä myö-ten Kotkaan saakka.

On ilman muuta selvää, että tällainen kulje-tus oli hankalaa, aikaa viepää ja kallista. Kun Kymijoen vesialueeseen kuuluvan Mäntyhar-jun vesistön erottaa Saimaan vesistöä ainoas-taan kaksi vähäistä kannasta, nimittäin aivan kapea Oraantaipaleen kannas ja vähän leveäm-pi Honkataipaleen kannas, heräsi piankin aja-tus, että puutavara ehkä voitaisiin teknillisiä laitteita hyväksi käyttäen kuljettaa mainittujen kannasten yli Saimaasta Kymijoen kautta Hal-laan. Suunnitelmaa ryhdyttiinkin pian toteut-tamaan ja kiireellisesti ostettiin mainituilta kannaksilta tarkoitusta varten tarpeelliset maa-alueet. Oraantaipaleelle rakennettiin ylikulje-tusraide ja Honkataipaleelle noin 5 ä 6 kilomet-rin pituinen lähes normaaliraiteinen rautatie. Puut kuljetettiin ensin nipuissa Oraantaipaleen yli, sieltä ne hinattiin Honkataipaleelle, missä niput lastattiin rautatievaunuihin ja kuljetet-tiin mainittua rautatietä myöten Honkataipa-leen yli Mäntyharjun vesistöön. Tämä kuljetus-tie valmistui v. 1909 ja on käytännössä vielä tänäkin päivänä. Näin oli Hallan sahalle elin-tärkeä raaka-aineen saanti saatu turvatuksi ja lopullisesti järjestetyksi.

Nykyiseltä ajalta on vielä syytä mainita, että Hallan saari on vihdoinkin saatu kiinteällä maantiesillalla yhdistetyksi mannermaahan, jo-ten liikenneolot ovat entisestään huomattavasti parantuneet. Parhaillaan rakennetaan lisäksi rautatiesiltaa, jonka kautta Halla ennen pitkää tulee yhdistetyksi maan yleiseen rautatiever-kostoon. Mitä tämä tulee vaikuttamaan Hallan tulevaan toimintaan ja kehitykseen, on tällä het-kellä ennen aikaista arvioida, sen tulee tulevai-suus osoittamaan.

Toivon, että arvoisat juhlavieraat ovat tästä suppeasta esityksestä saaneet edes jonkinlaisen yleiskuvan Hallan toiminnasta ja vaiheista ku-luneiden 75 vuoden aikana.

Hallan Tehtaitten 75-vuotisjuhla, johon me nyt olemme kokoontuneet, on Kymi-yhtymän tehdasjuhlien sarjassa kolmas järjestyksessä. Syyskuussa 1946 juhli Juantehdas perustamisensa 200-vuotismuistoa ja miltei päivälleen vuotta myöhemmin vietettiin Kymin Osakeyhtiön 75-vuotisjuhlaa. Seuraavana vuorossa Hallan jälkeen on Högforsin Tehdas, jonka perustamisesta on tullut kuluneeksi 125 vuotta.

Samoin kuin kahdessa edellisessäkin juhlassa on tässäkin tilaisuudessa selostettu tehtaitten perustamisvaiheita ja niiden kehitystä nykyiseen laajuuteensa. Tällöin ovat erikoisesti teknilliset ja taloudelliset seikat olleet etualalla, kun taas sen elävän voiman, jonka osuus kehityksen kulkuun on ollut suorastaan ratkaisevaa laatua, merkitystä ei suppean esityksen puitteissa ole ollut mahdollista siinä määrin korostaa kuin se olisi ollut tarpeellista. Juhlatilaisuuksia ei myöskään aina ole voitu, pääasiallisesti huoneistovaikeuksien takia, järjestää siinä laajuudessa kuin olisi haluttu ja kuin olisi ollut suotavaa. Yhtymän johto on kuitenkin täysin oivaltanut sen, että ilman tehtaitten palveluksessa kulloinkin olleen ja nykyisin olevan henkilökunnan yhteistyötä ja yhteisymmärrystä ei olisi päästy niihin tuloksiin, jotka tällä hetkellä ovat todettavissa. Vähäisimmältäkään näyttävällä työllä on ollut oma merkityksensä kokonaisuuden luomisessa eikä sen arvo ole rajoittunut vain siihen hetkeen, jolloin se on suoritettu, vaan ulottuu paljon kauemmaksi. "Työksi sanotaan kaikkea toimintaa, mikä ei palvele hetken mielitekoja, vaan tulevaisuutta", näin on eräs suuri ajattelija lausunut. Ja se pitää paikkansa. Työtä tekemällä ovat meitä edeltäneet sukupolvet rakentaneet tulevaisuutta ja työn avulla me vuorostamme pyrimme kartuttamaan esi-isien meille jättämää perintöä, jotta tulevat sukupolvetkin pääsisivät siitä osallisiksi.

Yhtymän johto pyytää esittää tässä tilaisuudessa vilpittömän kiitollisuutensa kaikille Hallan Tehtaitten hyväksi työskennelleille, ketään mainitsematta, mutta ketään myös unohtamatta. Tämän kiitollisuuden näkyvänä osoituksena on tänään jaettu Kymin Osakeyhtiön hopeinen ansiomerkki kaikille niille, jotka ovat olleet Hallan Tehtaitten palveluksessa vähintään 25 vuotta, ja kultainen ansiomerkki niille uskollisille uurastajille, joilla on vähintään puolivuosisatainen päivätyö takanaan. Puhukoot nämä

Ihmeellinen peli — vaikkei soi!

Tuon otsikkoajatuksen esittäjä saisi Hallassa melkoisella varmuudella jokaiselta vastaantulijalta saman vastauksen: "Se tanskalainen hiekanpuhalluslaiva." Ja mekin todistamme tämän vastauksen vähäisen kunniamme ja hiljaisen omantuntonne kautta täysin oikeaksi. Mistäkö niin varmasti asian tiedän? Olen käynyt katsomassa.

Meidän teknillinen tietämättömyytemme meni heti alkuun ihmeisiinsä niistä monista ohjauspyörän näköisistä laitteista, jotka peittivät miltei koko laivan näkyvän osan. Ohjauspyöriä ne olivatkin. Niin ainakin laivalla jo ennen käynyt ystävämme tiesi meitä valistaa, vaikka niistä ei ollutkaan apua itse laivaa ohjattaessa, vaan niistä "tyyrättiin" aluksesta tai alukseen virtaavaa hiekkaa. Nämä ohjauspyörät ja niiden vieressä olevat mystillisen näköiset köydet ovat nim. yhteydessä niihin "miehen mentäviin" putkiin, joiden kautta hiekka valuu imun tai puhalluksen vaikutuksesta. Mutta miksi kiirehtiä tapahtumien edelle? (Niin sanovat kuulemma kaikki kirjailijoiksi itseään luulevat omissa tekeleissään.)

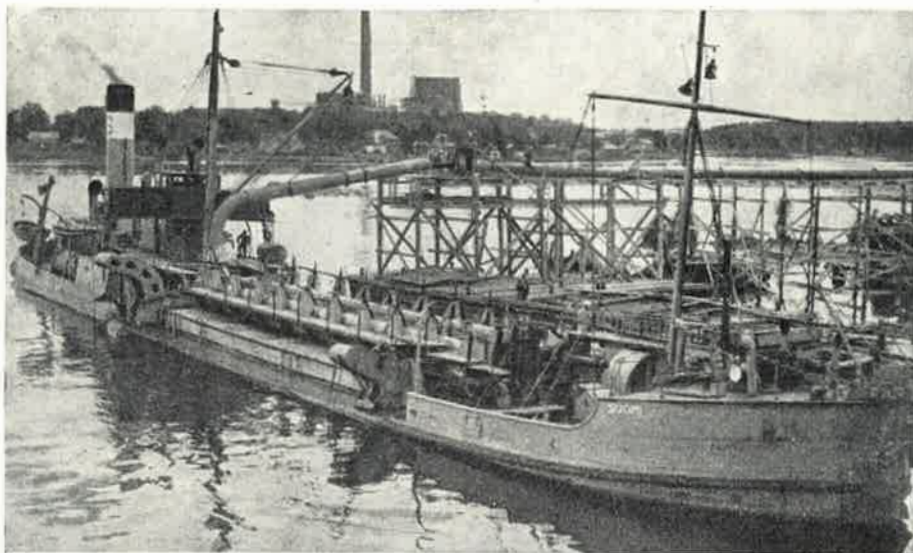
Oli kerran, niinhän kaikki kauniitkin sadut alkaivat, aurinkoinen heinäkuun päivä, kun kaksi miestä lähti pääkonttorilta juoksemaan kohti Karhunsarta. Oli nim. juuri kuultu, että hiekanpuhalluslaiva parasta aikaa purki kuormaansa, koettaen saada Suomenlahden ainakin osittain täyttymään, ja oli pian aikeissa lähteä hakemaan lisää täytettä. Sille matkalle oli meidän määrä ehtiä mukaan. Tietenkään emme ehtineet, sillä laiva oli jo meidän ehdittyä niin pitkälle, että saatoimme nähdä sen, kääntänyt kauniisti kotipaikkaa osoittavan puolensa Hallalle. Onneksi meille aina avulias "Tavi" oli nytkin valmiina viemään sielunvihollista avukseen huutavat miehet määräraikkaansa.

Pumput olivat jo täydessä toiminnassa, kun vihdoin pääsimme laivaan, joka tuntui suorastaan vääntelehtivän niiden voimasta. On ehkä hieman väärin sanoa "vääntelehti", mutta joka tapauksessa pumppujen ryt-

ansiomerkit niiden saajille puolestaan enemmän kuin mitä sanoin kyetään julki tuomaan.

Vietäessään tänään Hallan 75-vuotisjuhlaa on yhtiön johtokunta päättänyt lahjoittaa Työkeskus Toukolalle, joka usean vuoden ajan on tehnyt suuriarvoista työtä Hallan nuorison keskuudessa, tontin ja miljoona markkaa rahaa toimitalon rakentamista varten. Lahjoitus on tehty siinä tarkoituksessa ja toivossa, että Toukolan toiminta Hallassa voisi muodostua entistäkin tuloksikkaammaksi.

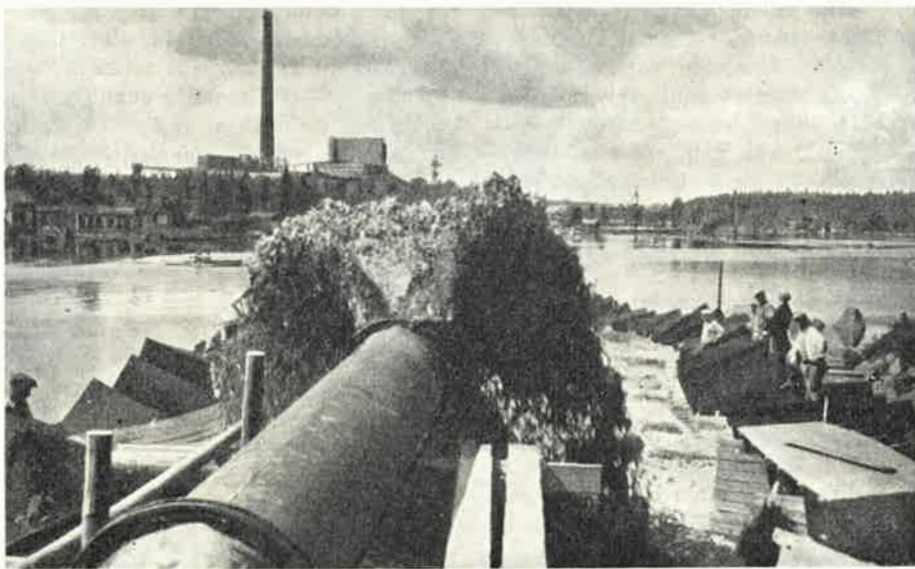

Hiekanpuhallus käynnissä.

millisen liikkeen eroitti silmillään ja tunsu jaloillaan aluksen rungossa. Siinä tuli väkisinkin mieleen ajatus, että kuinka kauan runko voi moista taivuttelua kestää. Kestipä kuitenkin ainakin vielä sen kerran, kuten oli kestänyt jo 43 vuotta, niinkuin miehistöltä kuulimme, eikä aluksella selvästi havaittavista huoltomista ilmeistä päätellen murtumisen vaaraa voitu vielä lähiaikoinakaan pelätä.

Lähdimme sitten katselemaan tämän voimanpesän "sisuskaluja". Ensimmäisenä oli luonnollisesti käynti kapteenin luona. Siellä pienessä, mutta varsin viihtyisäksi saadussa komentokorsussa oli täysi puhdistustyö käynnissä, kuten yleensä koko laivallakin. Kuulemamme mukaan oli "kotijoukkojen komentaja", kapteenin aviopuoliso, tulossa tarkastukselle, ja paikat piti sitä ennen saada kiiltäviksi kuin orhit hevosenäytelyssä. Keskusteltuamme hetken kapteenin kanssa

rautatien rakentamisesta Hallaan ja siinä ohessa vähän muustakin, alkoi sisälmyksissämme tuntua oudon kuvottavalta, sillä meistä tuntui, että olimme kesken kaiken joutuneet akvaarioon. Vesi oli nim. aivan huomaamattamme noussut yli ikkunoiden tason ja näytti meille nyt sisäisen olemuksensa. Koetimme näyttää rohkealta ja samalla viittailla kapteenille, että nyt on varmasti tapahtumassa jotain katastrofaalista. *Laiva uppoo a!* Kapteenille ilmiö oli kuitenkin varsin jokapäiväinen eikä aiheuttanut minkäänlaista muutosta elämänrytmiin, sillä hänelle se vain osoitti, että hiekan otto tapahtui suunnitelmien mukaisesti ja laiva vaipui aaltojen syleilyyn vain kuorituksen lisäyksen verran. Tästä selityksestä mekin rauhoituimme toki niin paljon, että se, mikä jo oli pyytämättä ollut tulemaisillaan ulkoilmaan, palasi jälleen suoliston sokkeloihin. Mieleemme teki kuitenkin

Näin se ryöppyä —

— ja laskeutuu valmiiksi valliksi.

katsella merta sieltä päin, mistä sen tavallisissakin oloissa näemme. Mikäpä siinä. Vain muutama porras ylöspäin, ja taas tunsimme olevamme niin turvallisessa tilanteessa kuin yleensä tällaisen merikummituksen selässä voi tuntea.

Hyvänolontunne ei kuitenkaan ehtinyt vielä kyllästyttää, kun meidät jo jälleen johdatettiin alas, tällä kertaa konehuoneeseen. Nyt vasta oikeaan labyrinthiin jouduimme, vieläpä koneiden sellaiseen. Kaikkialla ympärillämme oli mielestämme määrättömästi höyrykoneita, joukossa yksi dieselkin. Lisäksi kun vielä otamme huomioon sen kuumuuden, joka konehuoneessa vallitsi, saamme varmasti pienen esimaun siitä kuumasta paikasta, minne kuulemamme mukaan kaikki punatukkaiset ja asianajat joutuvat. Meidänkin käydessämme konehuoneessa lämpömittari osoitti lähes 40° C, mutta edellisenä päivänä siellä oli tarenut vielä paremmin, sillä silloin mittari oli osoittanut kymmenkunta astetta suurempaa lämpö määrää. Mutta sekään lämpö ei ollut vielä mitään verrattuna kuumuuteen, minkä öljylämmitteiset uunit saivat aikaan. Helvetin esikartanoksi seuralaisemme nimittikin tätä, jossa lämpö nousi 60° asteeseen. (Vieläköhän tekee mieli saunaan, kun on siellä työpäivänsä lopettanut?)

Sen, että hiekkaa todella nousi meren pohjasta, havaitsimme pian, sillä yli 500 m³ sisältävä kuormamme syntyi noin 40 minuutissa. Silloin olikin laiva jo partaitaan myöden vedessä. Nyt rupesimme vain odottelemaan, milloin ankkuri nostettaisiin. Siinä paljastimme kuitenkin taas kerran oman tyhmyytemme, sillä ankkuria ei ollut laskettukaan. Laiva nim. liikkuu imupumpun voimasta hiljalleen eteenpäin työskennellessään. Kun vielä kuulemme, että tämänkertainen syvyys, mistä hiekka imetään, on noin 15 m, mutta laiva kykenee täyttämään itsensä yli 20 m:n syvyydestäkin, kumarramme mielessämme 121° ja yritämme näyttää siltä, kuin jotain ymmärtäisimmekin.

Karhunsaaressa rannassa meitä odotti kaikille halla-

laisille jo niin tuttu näky: 16-tuumaiset teräspuutket valmiina kuljettamaan hiekan lähes 300 m:n päähän laivasta. Vielä kerran saimme ihmetellä koneiden jättimäistä voimaa, kun putkesta syöksyi hiekkavirta noin 2—3-metrinenä kaarena yhä kasvavalle ratapenkereelle.

Aina ei hiekanhakumatka kuitenkaan suju näin mutkattomasti, sillä meidän täytyy muistaa olevamme historiallisella paikalla. Tästä saavat hiekka-aluksen miehet niin usein muistutuksen oikein kouraantuntuvalla tavalla, että he eivät voi sitä unohtaa, vaikka vielä haluaisivatkin, sillä Ruotsinsalmen taistelun aikaiset, nyt merenpohjasta imupumpun siipiin eksyvät kanuunankuulat tekevät vieläkin tehtävänsä. Särkemäänhän ne alkujaan on valmistettukin.

Korjaukset käyvät kuitenkin laivan omilta miehiltä varsin juoheasti, sillä aluksella on itsellään miltei täydelliset korjauspajan välineet, eikä työ näin ollen pääse katkoista paljon häiriintymään. Se on jo käytännössäkin todettu, sillä mitenpä muuten voisi keskimäärin 500—600 rautatievaunun verran tulla vuorokausittain hiekkaa ratapenkereeseemme. (Pysyttekö tahdissa mukana, juantehtaalaiset?)

Hyvin tuntien tekniikan voiton omasta mitättömyydestämme palaamme jälleen pääkonttorille painiskelamaan yksinkertaisempien asioiden kanssa.

Kaikki työ on kunniallista. Mitä vaatimattomampi työ on, sitä suuremman kunnian ansaitsee se, joka sen tekee.

M. J ó k a i.

Etkö näe, että vihainen mies menettää järkensä? Kun sinulla vielä on järkesi tallella, ota oppia toisen hulluudesta.

B u d d h a.

MERKKIPÄIVÄ

Anton Pakkanen.

A. J. Wahlberg.

Kalle Mustonen.

Erik Yrjölä.

80-vuotiaita.

Eläkeläinen Anton Pakkanen 5. 10.
Vartija Antti Juho Wahlberg 9. 12.
Eläkeläinen Stefan Aalto 21. 12.
Eläkeläinen Anton Danska 21. 12.

75-vuotiaita.

Eläkeläinen Kalle Mustonen 16. 10.
Eläkeläinen Juho Liukkonen 18. 11.
Eläkeläinen Erik Yrjölä 29. 11.

70-vuotias.

Eläkeläinen Amanda Kelkka 15. 10.

60-vuotiaita.

Lautatarhan työläinen Anton Jalmari Tani 10. 10.
Asettaja Väinö Aleksander Kosonen 25. 12.

50-vuotiaita.

Tapuloitsija Antti Ville Värri 14. 10.
Mittaaaja Edith Liljander 24. 10.
Kirvesmies Valde Isak Pihlaja 2. 11.
Työnjohtaja August Tirkkonen 9. 11.
Sekatyöläinen Martta Elisabeth Koskivirta 28. 11.
Työnjohtaja Emil Enok Ukkonen 22. 12.
Autonkuljettaja Kalle Heikki Laitinen 28. 12.
Tukkityömies Johan Aug. Jaakkola 30. 12.

Anton Hj. Tani.

Valde Pihlaja.

Kalle Laitinen.

Ei ole olemassa minkäänlaista kurjuutta, ei moraalista eikä ulkonaista, jota ei nainen pystyisi lievittämään.

d'Israel.

Nuoruuden rakkauden puhdas, tahraton tunne on elämänkevyään satakielen laulu, — sydämelle unohtumaton, — muistoille kuolematon.

J. W. v. Goethe.

Mestaripainija Emil Wecksten palkintokokoelmineen v. 1940.

MAAILMANMESTARIN PAKEILLA.

Maailmanmestaruus, 8 Suomen mestaruutta, hopeamitali Olympian kisoissa, muistamaton määrä maaotteluvoittoja jne. Tällaisen harvinaisen urheiluansioluettelon voi esittää Hallan Tehtaitten palopäälikkö Emil Wecksten, takavuosien painimattojen sankari.

Emil Wecksten näki ensi kerran päivänvalon 28. 8. 1895 Kirkkonummella. Nuoruusikään vartuttuaan hän liittyi v. 1917 Helsingin Vakinaiseen Palokuntaan, josta alkaen hän onkin uskollisesti taistellut "punaista kukkoa" vastaan. Jo vuodesta 1927 on hänen rintamalohkonsa ollut nykyinen: Hallan Tehtaat.

Varsinaisen urheilu-uransa Wecksten aloitti yleisurheilijana, mutta Helsinkiin muutettuaan hän siirtyi ratkaisevasti niskanvääntäjien ammattikuntaan. Kiitos palomiesten vanhojen painikuuluisuuksien: Kajan-derin, Ollikaisen ja Nordqvistin ohjauksen sekä erinomaisen lahjakkuutensa ja vastaanottokykynsä Wecksten ei kauan pysynyt väännettävänä ja heittopussina, vaan jo samana vuonna hän nousi palkintokorokkeen ylimmälle askelmalle, joka sittemmin suurissa kansainvälisissä kilpakoitoksissakin muodostui hänelle tutuksi voittajankorokkeeksi. Mutta läpilyönti huipputekijöitten valittuun joukkoon tapahtui "vasta" v. 1920 HAK:n kilpailuissa, jolloin hän sai tunnetun painiprofessori, tri Heikki Lehmuston nopeimmin kehittyneelle painijalle lahjoittaman kunniapalkinnon.

Jo seuraavana vuonna W. sai mitellä voimiaan maailman valioitten kanssa Helsingin maailmanmestaruuskilpailuissa. Voittettuaan ensin sarjan lopullisen voittajan hänet myöhemmässä ottelussa suljettiin kilpailusta, koska hän varoituksista huolimatta heitti liian kovaa ja nopeasti. Samana vuonna hän kohtasi erään painihistorian kuuluisimmista miesten kaatajista, "Skånen leijonan", Karl Westergrenin. Näitten kilpa-

veljesten välillä käytiin sittemminkin monia armottomia yhteenottoja, joissa kuitenkin, kuten tässä ensimmäisessäkin "Vahva Eemeli" veti pidemmän korren. Vuosien mittaan Weckstenin palkintokokoelmiin karttui toinen toistaan upeampia esineitä ja moni tunnettu painija, m.m. Onni Pellinen, joutui luovuttamaan "päänahkansa" hänen vyölleen.

V. 1923 W. saavutti painiuransa huippupisteen voit- tamalla Göteborgin epävirallisissa MM-kilpailuissa ylivoimaisesti sarjansa, unkarilaisen Bela Vargan varmistaessa toisella tilallaan suomalais-ugrilaisten heimojen silloisen painihegemonian.

Parhaassa kunnossaan W. oli kuitenkin 20-luvun loppupuolella, jolloin hänen raudanlujat vääntönsä sekä kuuluisan nopeat syyliheittönsä 84½ kg painavan, lihaksikkaan kehon tempaisemina kaatoivat useimmat vastustajat hartiatuntumaan. Moni sai tuntoa jo W:n käden puristuksessa lopun tuntua, sillä nopeimmat selkävoitot W. saavutti 5—10 sekunnissa. Amsterdamin kultamitali tähtäimessä hän jatkoi voittokulkuaan lukuisissa maaotteluissa. Keski-Euroopan turneellaan hän kellisti Unkarissa samassa kilpailussa 11 miestä, ennenkuin uskottiin hänen paremmuuteensa. Unkarin kuuluisuudet Papp, Varga ja ammattipainijana USA:ssa myöhemmin menestynyt Szabo jäivät näitten joukossa myöskin matolle ilmaa haukkomaan. Mutta kesken loistokautta alkoivat myös vastukset — ei vastustajien muodossa, vaan kilpailulomien saannin vaikeutuessa. Amsterdamiin karsimatta valittu Wecksten sai jäädä kotimaan kamaralle silloisen toimitusjohtaja Brofeldtin evättyä häneltä kilpailuloman sanomalla, että hän on ottanut palvelukseen palomestarin eikä mitään painimestaria. Katkeraa oli jättää loistokuntoisena vuosien tavoite, olympiakulta, toisten jaettavaksi otteletta.

Sanomalehtipaperin valmistus Voikan Paperitehtaalla.

Kirj. insin. ERKKI KIVIRANTA.

Sanomalehtipaperilla, kuten lukijamme tietävät, on varsin merkittävä osuus yhtymämme tuotannossa. Vastasihan se esim. v. 1949 yksikömäärältään n. 40 % yhtymän kokonaismyynnistä. Sen valmistus on keskitetty Voikan Paperitehtaaseen, jonka toiminnan tarkastelu on tämänkertaisen tehdaskäyntimme kohteena.

Sanomalehtipaperin raaka-aineina käytetään Voikan Paperitehtaassa puuhioketta ja valkaise-matonta sulfiittiselluloosaa, edellistä n. 84 % ja jälkimmäistä loppuosa. Nämä puolivalmisteet saadaan paperitehtaan yhteydessä olevasta puuhiomosta ja n. 200 metrin etäisyydessä olevasta sulfiittiselluloosatehtaasta. (Viittaamme lehtemme kahteen edelliseen numeroon, joissa on selostettu sekä hiokkeen että sulfiittiselluloosan valmistus.) Mainittujen raaka-aineiden lisäksi

tarvitaan väriaineita ostajan toivoman värisävyn aikaansaamiseksi.

Kun nyt lähdemme tutustumiskäynnillämme, niin aloittakaamme siitä, mihin aikanaan puuhiomon tarkastelun yhteydessä päädyimme, puuhiomon massasäiliön vierestä.

Säiliön sivulla näemme pumpput, joiden avulla hioke siirretään puuhiomon säiliöstä paperitehtaan hiokesäiliöön. Samassa paikassa on myöskin sakeussäätäjä, jonka tehtävänä on hioke-seoksen laimentaminen n. 4,5—5 %:sesta 2,7 %:seksi. Lisäksi on pumpun paineputkessa uimurilla toimiva säätöventtiili, joka huolehtii siitä, että paperitehtaan säiliössä oleva massapinta pysyy jatkuvasti yhtä korkealla, mikä tasaisen sakeuden ohella on valmistuksen tässä vaiheessa erittäin tärkeitä. Säiliössä, jonka tilavuus on

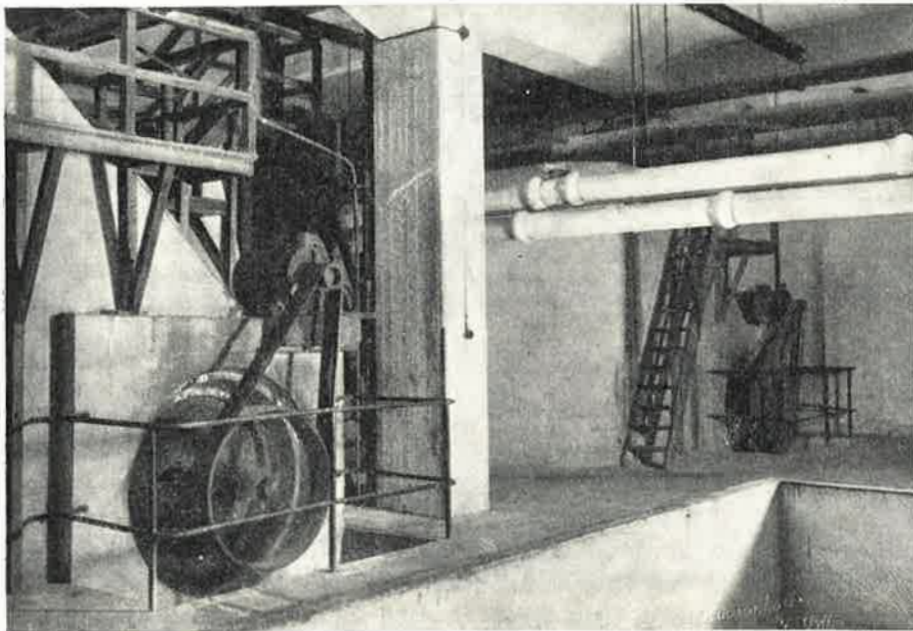
W. lopetti aktiivisen painiuransa vasta 1930-luvun lopulla pysyen siihen asti maamme painijoitten valiojoukossa. Näin pitkän ja voittoisan painiuran salaisuus löytyy W:n, kuten kaikkien takavuosien painisankarien, harjoittelusta. Se oli äärimmäisen lujaa, mutta samalla määrätietoista voiman, kestävyuden ja taidon hankintaa, johon ehdottomana edellytyksenä oli säännölliset ja raittiit elämäntavat. Nykyisin on ihminen tottunut jo jokapäiväisessä elämässään liialliseen mukavuuteen ja helppouteen, joten takavuosien harjoitteluun ei enää pystytä, ja siksi tuloksetkin ovat sen mukaiset. Vielä viime talvena 54-vuotias Wecksten sai vetää kuuluisaksi tekemänsä painiseuran Hallan Viisan edustuspaidan päälleen seuraottelussa Popinnien Ponnistusta vastaan. Voittamalla TUL:n saman vuoden raskaan keskisarjan mestarin Lempisen Wecksten osoitti nykyajan painimiehille takavuosien painikunnan kiistattoman ylivoimaisuuden nykyiseen verrattuna. Vanha niska pysyi partterissakin järkkymättömänä kuin kallio mestarimiehenkin vääntämänä!

Aktiiviuransa jätettyään W. on edelleenkin ansiokkaasti vienyt maamme painiurheilua eteenpäin kuuluen useana vuotena Suomen Painiliiton johtokuntaan sekä toimien Hallan Viisan monivuotisena puheenjohtajana ja ollen nykyisin saman seuran kunniapuheenjohtajana.

Omassakin perheessään W. on huolehtinut painiurheilun jälkikasvusta, sillä hänen poikansa Erkki ja vävynsä Esko Virtanen jatkavat "Vahvan Eemelin" viitoittamaa tietä. Erkki on jo nyt pystynyt tasapäiseen kilpailuun kuulua kaimaansa Johanssonia vastaan ja nuoren Virtasen tilillä on jo kaksi piirimestaruutta. Jatkosta kuullaan varmasti myöhemmin.

Kuitenkaan Wecksten ei ole ollut ainoastaan mestaripainija, vaan myös palomestari. Ansioistaan tällä alalla W. on saanut Suomen Yleisen Palokuntaliiton ansiomerkin ja arvokkaan Suomen Palopäälystöliiton ansioristin.

K. H.

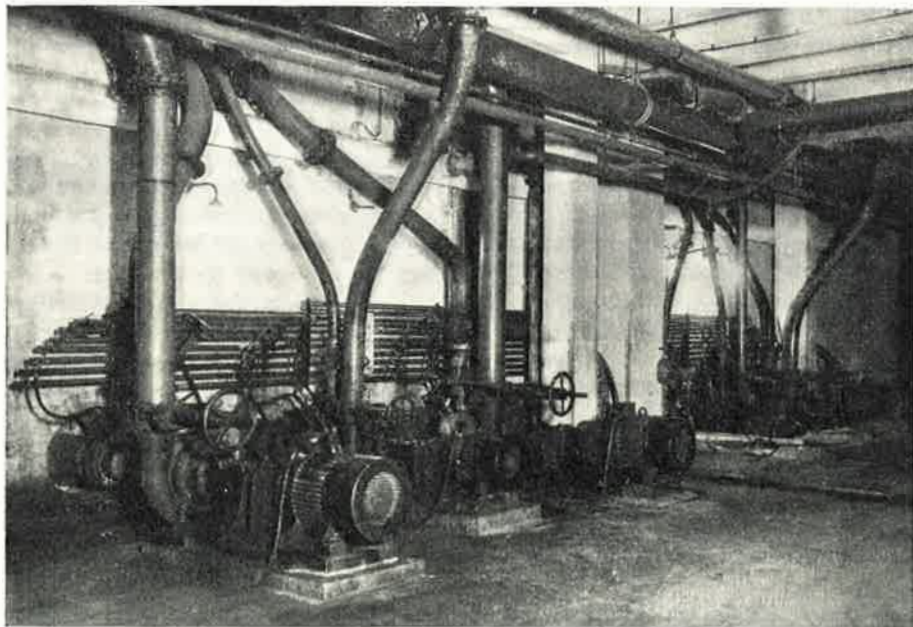
Hioke- ja selluloosasäiliöiden päädyt.

n. 500 m³, pidetään hiokeseos potkurisekoittajan avulla alituudessa liikkeessä saostumien välttämiseksi.

Näin olemme saaneet hiokkeen sellaiseen olotilaan, jossa se on kelpoista paperinvalmistukseen. Kun nyt välillä poikkeamme toteamassa, että selluloosatehtaalta — myöskin juoksevassa muodossa — saatu selluloosa joutuu pääpiirteis-
sään vastaavanlaisen käsittelyn alaiseksi, voim-

me siirtyä tarkastamaan seuraavaa vaihetta, raaka-aineiden sekoitusta.

Tultuamme oviaukosta toiseen tehdashuoneeseen näemme seinän vieressä rivin pumppuja, n.s. sakean massan sekoituspumput. Nämä sekoituspumput ottavat hiokkeen aikaisemmin mainitusta hiokesäiliöstä. Pumpun imuputkeen lisätään selluloosa ja väriliuokset asteikolla varustettujen venttiilien kautta, jolloin eri aine-

Sakean massan sekoituspumput massa- ja väriputkistoineen.

Paperikoneet 6 ja 7 "märästä päästä" katsottuina.

osat sekoittuvat pumpussa kulloinkin tarvittavassa suhteessa.

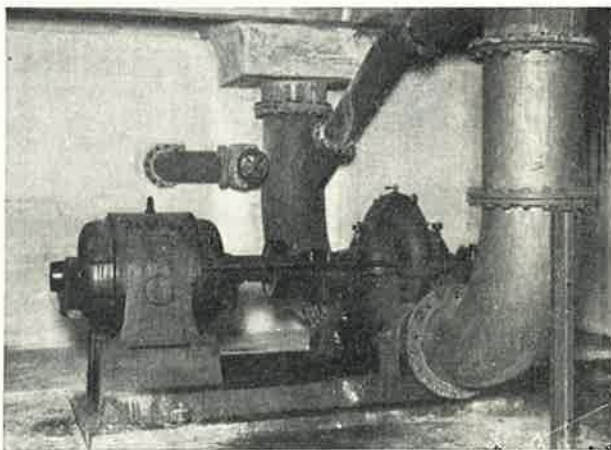
Tämän koko tehtaalte yhteisen massankäsittelyn jälkeen on meidän valittava joku koneista tarkastelumme kohteeksi ja todettava, että muilla koneilla on toiminta pääpiirteissään sama. Siirtykäämme kerrosta ylemmäksi ja tarkastelkaamme esim. paperikone 6:n toimintaa.

Mainittu kone on englantilaisen konetehtaan Walmsley'n valmistama n.s. kolmen rullan sanomalehtipaperikone, jonka kokonaispituus on n. 85 metriä. Se valmistaa sanomalehtipaperia 5,45 metrin levyisenä paperiratana nykyään n. 380 metrin nopeudella minuutissa, mikä teoreettisesti vastaa n. 150 tonnin bruttotuotantoa vuorokaudessa.

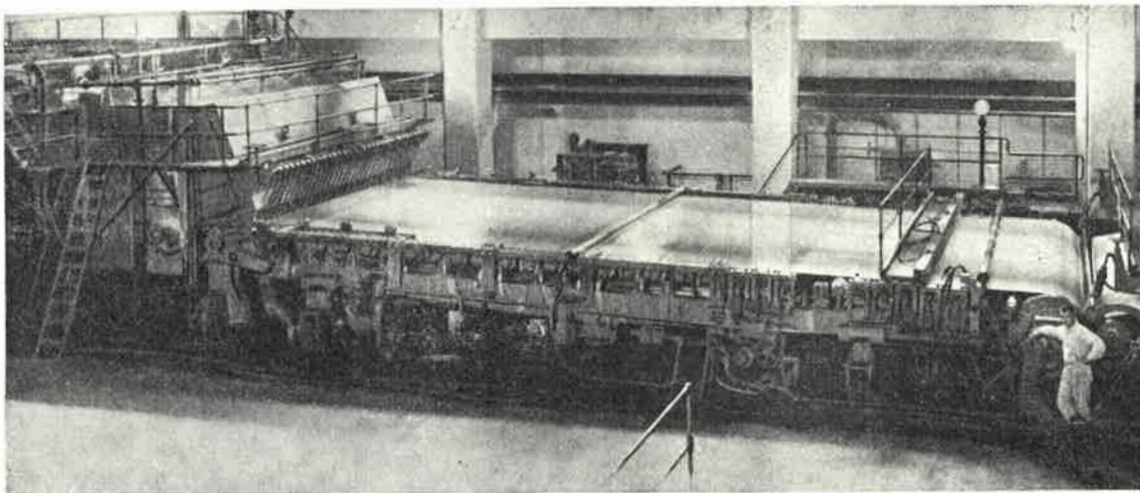
Raaka-aineiden sekoittamisen jälkeen joutuu massaseos n.s. "massapytyn" ja sen yhteydessä olevien säätöventtiilien kautta tasaisena virtana koneen sekoituspumppuun, missä massaseokseen lisätään runsaasti vettä. Tällä kertaa on laimennus niin voimakas, että esim. yhden pa-

perikilon valmistamiseen tarvittava nestemäärä on n. 150 litraa.

Sekoituspumpulta johdetaan laimea massaseos koneen alkupäässä olevaan neljään sylinterin muotoiseen nuppusihtiin. Kulkiessaan näiden hitaasti pyörivien nuppusihtien vaipassa olevien lukemattomien kapeiden rakojen läpi

Koneen sekoituspumppu.

Viiraosa.

massaseos puhdistuu siinä mahdollisesti olevasta liasta ja kuitukimpuista ja samalla varmistutaan massaseoksen tasaisesta sekaantumisesta. Nuppusihdeiltä massaseos virtaa koneen perälaatikkoon.

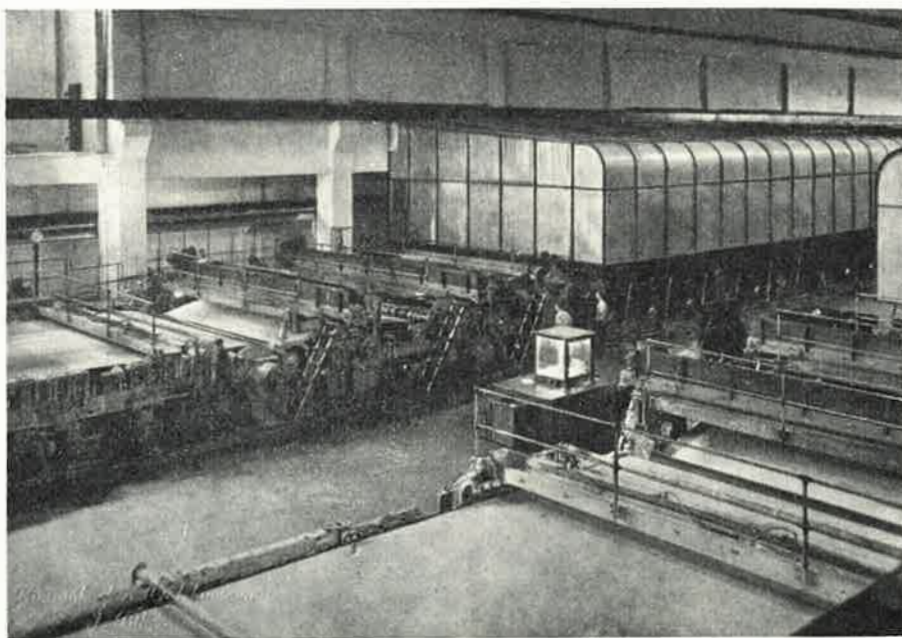
Perälaatikossa tähän asti melko vuolas massavirtaus rauhoittuu ja samalla siinä pidetään massapinta vakiokorkeudella, jotta massan virtaus seuraavaan vaiheeseen saadaan tasaiseksi ja koneen nopeutta vastaavaksi.

Nuppusihtien ja perälaatikon jälkeen seuraa paperikoneen ehkä tärkein ja samalla myös sen arin osa — viira, eli "tuuki", kuten sitä ammat-

tiväen keskuudessa myöskin nimitetään.

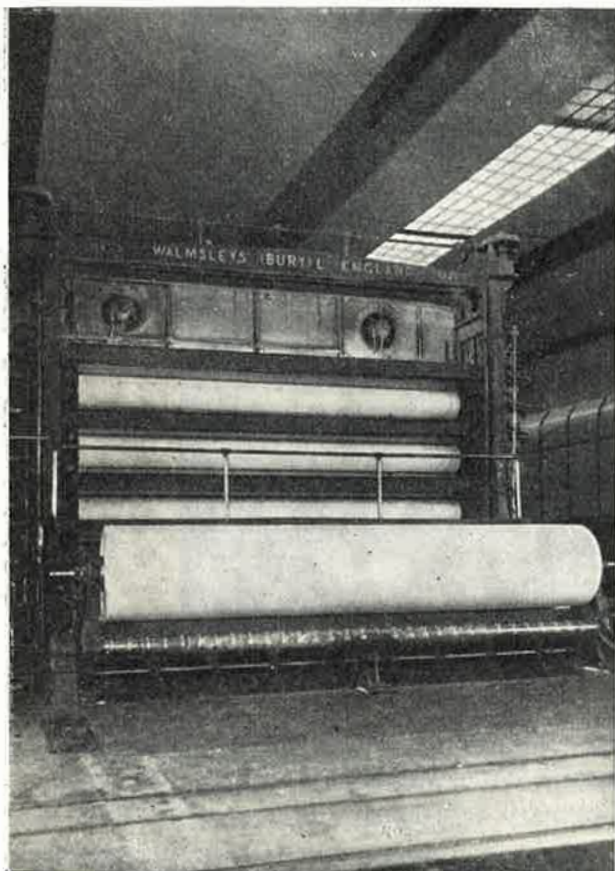
Viira on päätön, ohuesta pronssilangasta valmistettu kankaan tapainen kudος, jonka tiheydestä saamme kuvan, kun mainitsemme, että siinä on 1 sm² suuruisella alalla toiseen suuntaan 17 ja toiseen suuntaan 24 lankaa. Viiran näemme kiertävän koneessa valssien ohjaamana kuljettaen päällään huopautuvaa paperirataa edelleen.

Perälaatikosta, sen reunassa olevan säädettävän raon, "huulien" välistä virtaa massaseos tasaisesti viiralle koneen leveydeltä. Viira ottaa massaseoksen mukaansa ja samalla — laimen-

Puristimet ja kuivausryhmän alkuosa.

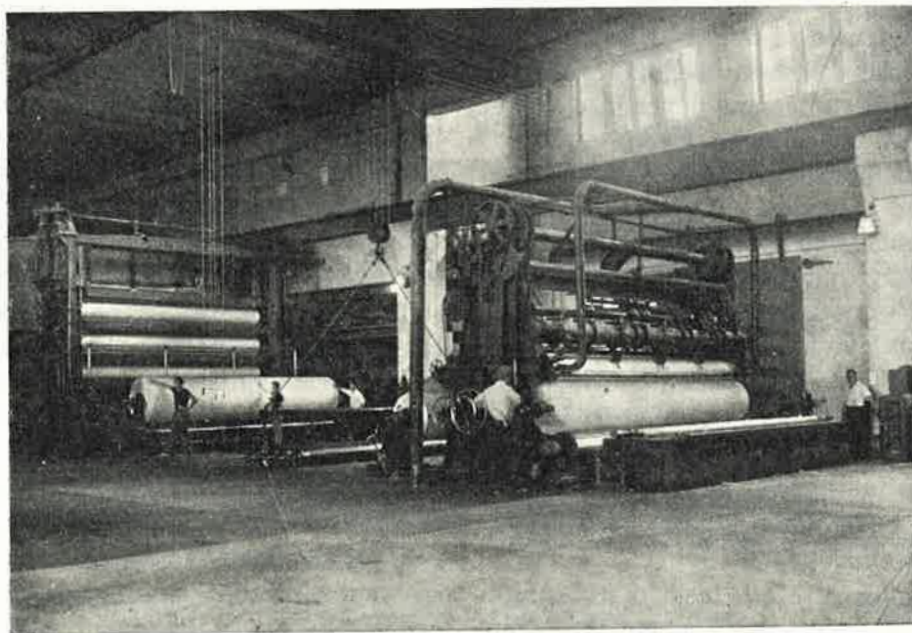
Konekalanteri.

nusveden virratessa viiran läpi — massakuidut alkavat järjestyä toistensa lomiin tarttuen kiinni toisiinsa ja näin vähitellen huopautuvat paperiradaksi.

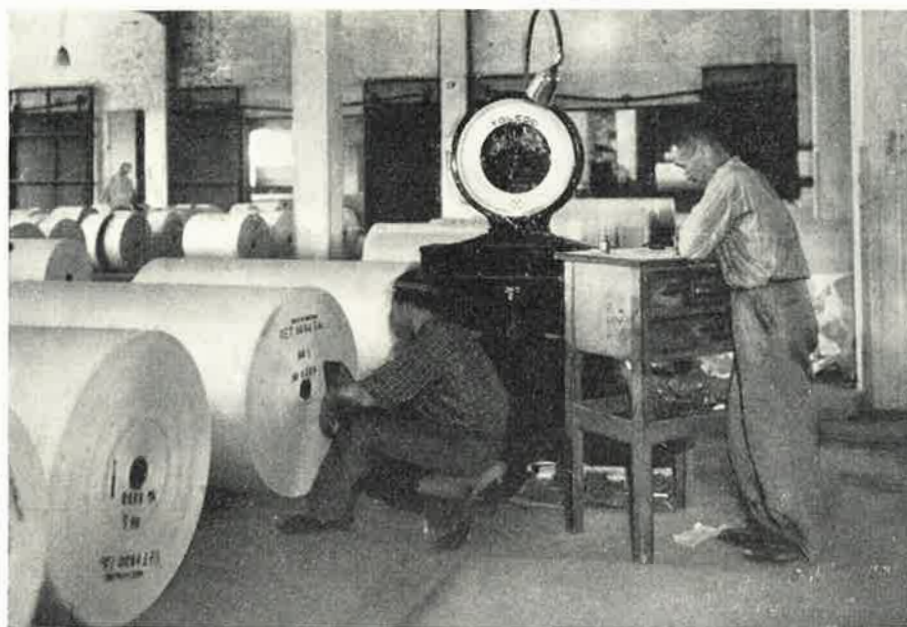
Aluksi, viiran kulkiessa n.s. rekisterivalssien kannattamana, poistuu vesi paperiradasta pääasiassa valumalla vapaasti viiran läpi. Viiraosan keskivaiheilla kulkee viira ja sen päällä oleva paperirata tyhjiöpumppuun yhdistettyjen imulaatikoiden (8 kpl.) yli, jolloin veden poistuminen ja paperiradan tiivistyminen jatkuu. Samoin tapahtuu edelleen viiraosan loppupäässä, missä paperirata imuvalssin yli kulkiessaan joutuu edellistä voimakkaamman imun vaikutukseen.

Imuvalssi on lieriön muotoinen ontto valssi, jonka vaippa on reijitetty. Sen sisässä, sisäpintaa vasten tiivistettynä, on imulaatikko, joka vetää paperiradasta tässä vaiheessa irtautuvan kosteuden. Imuvalssin jälkeen on paperiradan kuiva-ainepitoisuus jo n. 18 %, jollaisena se voidaan johtaa seuraavaan vaiheeseen, paperikoneen puristimiin.

Ennenkuin jatkamme paperiradan kulun seuraamista edelleen koneessa, vilkaisemme mihin massaseoksesta poistettu laimennusvesi joutuu. Tämä viiran läpi mennyt vesi sisältää melkoisen määrän hienoa kuituainesta ja lämpöä, joiden hukkaan laskeminen olisi haaskausta. Sen vuoksi käytetäänkin vesi uudelleen aikaisemmin mainituissa laimennuksissa ja osittain puuhio-

Rotatiokone. Taustalla vasemmalla rullakone ja kalanteri.

Paperirullien punnitseminen ja merkkaus.

mossa, ylimäärän joutuessa kuitujen talteenotto-laitteeseen, jollaisena käytetään n.s. kratzeria. Tämä on suuri, n. 2000 m³:n vetoinen betonisäiliö, jonka pohjalle vettä raskaampi kuituaines saa rauhassa laskeutua. Täältä kuidut otetaan talteen ja johdetaan puuhiomolle puuhiokkeen joukkoon, pinnalle kirkastuneen kuituköyhän veden juostessa viemäriin.

Edellä tehdyn sivuhyppäyksen jälkeen voimme jatkaa ja seurata paperiradan kulkua puristimien läpi ja siitä edelleen.

Puristimia on koneessa kaikkiaan kolme. Näistä kahdessa ensimmäisessä näemme pehmeän villahuovan, jonka tukemana paperirata kulkee puristimien läpi. Puristimien ylempi valssi on erittäin sileäksi hiottua graniittia ja alempi kumipäälysteinen imuvalssi. Puristimissa joutuu paperirata voimakkaan puserruksen alaiseksi — paino on n. 20 kg. puserrusviivan kutakin senttimetriä kohti —, jolloin paperi edelleen tiivistyy ja luovuttaa vettä.

Kolmas puristin poikkeaa edellisistä m.m. sikäli, että siinä ei ole huopaa eikä myöskään imuvalssia. Siinä ei veden poistumista enää tapahdu, vaan sen tarkoituksena on paperiradan pinnan tasoittaminen. Puristimien jälkeen on paperiradan kuiva-ainepitoisuus n. 32 %.

Nyt olemme tutustuneet, tosin melko pinta-puolisesti, sanomalehtipaperikoneen alkuosaan, n.s. ”märkään päähän” ja voimme siirtyä koneen

”kuivan pään” tarkasteluun. Kuivassa päässä on kolme erillistä osaa: kuivaussylinterit, konekalanteri ja rullakone.

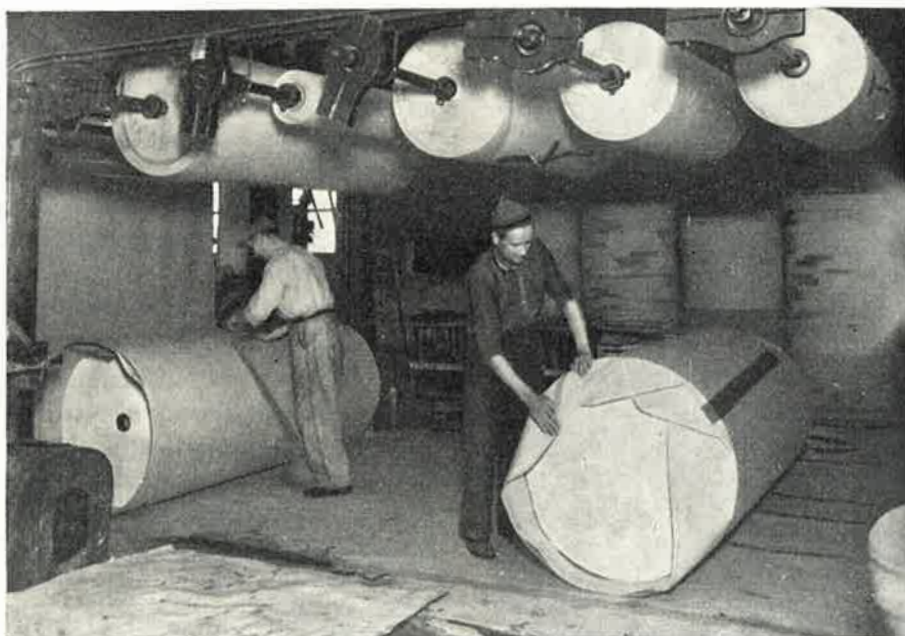
Kuivaussylintereillä, joita tässä tarkasteltavana olevassa koneessa on yhteensä 48 kpl., jaettuina neljään ryhmään, tapahtuu paperin lopullinen kuivattaminen. Kuivaussylinterit ovat ulkopinnaltaan sileäksi hiottuja valurautasylintereitä, jotka kuumennetaan johtamalla sisään höyryä.

Paperirata johdetaan kuivausosan läpi villa-, puuvilla- tai asbestikankaisten huopien avulla. Nämä painavat paperiradan tiiviisti sylinterin kuumaan, hiottuun pintaan, imien samalla osan höyrynä poistuvasta kosteudesta, osan joutuessa ympäröivään ilmaan. Kuivausosassa poistuva lämmin ja kostea ilma johdetaan imutuulettimien avulla lämmönvaihtajiin käytettäväksi talvisaikana tehtaan lämmitykseen.

Kuljettuaan kuivausosan läpi on paperi vielä huokoista ja pinnaltaan karkeaa eikä sellaisenaan kelpaa painokoneissa käytettäväksi. Tämän takia on paperirata vielä johdettava n.s. konekalanterin läpi.

Kalanterissa on 8 kpl. päällekkäin asetettuja erittäin tarkasti (0.01 mm:n tarkkuus) hiottuja teräsvalsseja, joista osa voidaan höyryllä kuumentaa. Kulkiessaan nyt peräjäälkeen useammasta valssien muodostamasta kidasta saa sanomalehtipaperi lopullisen ulkonäkönsä, kuu-

Paperirullien pakkaaminen.

muuden ja puristuksen sekä valssien ja paperin välisen kitkan kiilloittaessa paperin samaan tapaan kuin mankeli tai silitysrauta kiilloittaa naisväen pyykin.

Konekalanterin jälkeen näemme vielä rullakoneen, jossa edellä selostetulla tavalla valmistettu paperirata kiedotaan n. $4\frac{1}{2}$ tonnin painoisiksi rulliksi siirrettäväksi edelleen viimeistelyvaiheeseen.

Ennenkuin menemme tätä loppuvaihetta katsomaan, kurkistamme kalanterin vierestä alkertaan. Siellä näemme n.s. "hylkypaperihollanterin", jossa kauppaan kelpaamaton ja paperikoneen "risatessa" syntyvä hylkypaperi hienonnetaan sellaiseen muotoon, että se voidaan uudelleen käyttää paperin raaka-aineena.

Siirrymme nyt paperikoneen vierestä hieman kauempana olevan rotatiokoneen luo. Tähän koneeseen tuodaan paperikoneella valmistuneet suuret rullat nosturin avulla. Rotatiokoneessa halkaistaan paperirata pyörivien terien avulla määräleveyksiin ja sen jälkeen rullataan pahvihylsän päälle määrätynsuuruiseksi rulliksi. Rotatiokoneessa suoritetaan myös tarkastus ja poistetaan paperista vialliset kohdat, minkä jälkeen valmiit ja kelvolliset rullat siirretään pakkaamoon.

Pakkaamossa rullat ensin punnitaan ja varustetaan kulloinkin tarvittavilla merkinnöillä sekä päällystetään käärepaperilla, minkä jälkeen

paperirulla on valmis lähetettäväksi ostajille maapallon kaikkiin osiin.

Lopuksi esitettäköön vielä eräitä asiaa selvittäviä yleisiä numerotietoja.

Tehtaassa on 6 konetta, joista 5 valmistaa sanomalehtipaperia ja yksi pakkakäärettä ja hylsäpaperia (omaan sekä Ky-Kuun paperitehtaitten käyttöön).

Koneiden leveydet ovat seuraavat:

II	110	tuumaa	=	280	sm.
III	90	"	=	228	"
IV	90	"	=	228	"
V	105	"	=	267	"
VI	213	"	=	541	"
VII	213	"	=	541	"

Leveys tarkoittaa puhtaaksi leikattua eli nettoleveyttä.

Koneiden nopeus:

II n. 260 m/min. III n. 150 m/min. IV n. 10—30 m/min. (riippuen siitä, mitä valmistaa). V n. 260 m/min. VI—VII n. 370—380 m/min.

Tehtaan tuotanto (netto) on noin 350—370 tonnia vuorokaudessa sanomalehtipaperia sekä noin 20 tonnia käärepaperia (kahdessa vuorossa).

Tuotannosta menee vientiin noin 90 %.

Rakkaus muodostaa kultaiset tikapuut, joita myöten sydän nousee taivaaseen.

E. Geibel.

KATSAUS ALOITETOIMINTAAN.

Edellisen aloitekatsumme esitimme viime vuonna keväällä, kesän kynnyksellä. Tämänkertaisen olemme säästäneet syksyyn toivoen, että ajankohta nyt, pitkän talven ollessa edessä, olisi sopivampi. Onhan kesäaika aina ollut aloitetoiminnassa hiljaista, kun taas talvisin on ihmisillä näyttänyt olevan enemmän aikaa tähänkin toimintaan.

Tarkastelun pohjaksi liitämme kirjoitukseen entiseen tapaan tilaston, josta numerot selviävät. Entisen lisäksi on taulukkoon liitetty myös toteutettujen aloitteiden lukumäärät, mikä myös kiinnostanee lukijoita.

Kun vertaamme nyt esillä olevia lukuja aikaisempiin, huomaamme ne entistä paljon alhaisemmiksi. Kun edellisessä katsauksessa — ”Kymi-Yhtymä” N:o 2/49 — mainittiin aloitteiden keskimääräiseksi luvuksi kutakin työpäivää kohti 1,3, on se nyt vain vajaa ½. Harrastus on valitettavassa määrin laimentunut.

Tämänkaltaista kehitystä voitiin kyllä jo alusta pitäen odottaakin, sillä useassa muussakin paikassa on käynyt samaan tapaan.

Jo aikaisemmin olemme käsitelleet niitä syi-

tä, jotka ovat olleet aiheena toiminnan laimentumiseen ja eräänä syynä maininneet aiheiden vähenemisen. Se luonnollisesti onkin eräs huomattava syy, mutta tuskin ratkaiseva. Kyllä kohteita jatkuvasti on, korjattavaa ja kohennettavaa löytää aina.

Toisena syynä mainittiin, että palkittujen aloitteiden toteuttaminen on viivästynyt. Erikoisesti alussa näin olikin, mutta nyt on tilanne tässä suhteessa jo huomattavasti parempi. Sen voimme tilastostammekin todeta. Vuonna 1949 hyväksytyistä aloitteista on toteuttamatta enää Kymen—Kuusankosken puolella 2 ja Voikkaan puolella 3. Näistä kolme on sellaisia, jotka huomioidaan aikanaan muiden uudistustöiden yhteydessä. Kaksi on merkitykseltään niin vähäisiä, että toteuttaminen on toisten, vielä tärkeämpien tehtävien takia jouduttu siirtämään.

Vuosien 1947—48 203:sta hyväksytystä aloitteesta on tähän mennessä saatu joko sellaisinaan tai sovellettuina toteutetuiksi 172, joten toteuttamatta on vielä 31 hyväksyttyä aloitetta. Syyt toteuttamatta jäämiseen ovat samat kuin edellä on mainittu. Lisäksi on näissä joukko sellaisia,

Aloitetilasto 1. 1.—31. 12. 49.

Osastot	Aloitteiden lukumäärä					Palkkiot
	Hyväk-sytyt	Hylät-tyjä	Yht.	Hyväks. %	Toteu-tettuja	
Kymintehdas—Kuusankoski:						
Ky. Paperitehdas ja Puuhiomo	3	7	10		3	5.000: —
Kuu. Paperitehdas	—	—	—		—	—
Selluloosatehdas	4	19	23		4	8.000: —
Klooritehdas	2	—	2		2	6.000: —
Korjauspaja	12	6	18		10	25.000: —
Muut osastot	2	6	8		2	5.000: —
Yhteensä	23	38	61	37,7	21	49.000: —
Voikka:						
Paperitehdas	—	2	2		—	—
Puuhiomo	1	4	5		—	1.000: —
Selluloosatehdas	4	12	16		3	9.000: —
Karbiditehdas	—	—	—		—	—
Korjauspaja	1	—	1		1	2.000: —
Muut osastot	3	5	8		2	14.000: —
Yhteensä	9	23	32	28,0	6	26.000: —
Ky.-Kuu. ja Vo. yhteensä	32	61	93	34,5	27	75.000: —

joiden toteuttaminen on käynyt tarpeettomaksi, pääasiassa uudistuksista aiheutuneiden muuttuneiden olosuhteiden takia.

Aloitteiden vähenemiseen on varmasti vaikuttanut myös se, että aloitteentekijä, joka toivonriikkaana on aloitteensa tehnyt, on pettynyt ja kyllästynyt koko puuhaan, kun hänen ehdotustaan ei olekaan voitu hyväksyä. Tähän mahdollisuuteen on kuitenkin jo etukäteen varauduttava, eikä siitä pitäisi kyllästyä. Onhan vastauskirjeissä hylkäämisen syy perusteltu — ehkä joku toinen aloitteentekijä tai työnjohto on jo ennen huomioinut saman seikan, tai sitten jokin muu aloitteentekijälle tuntematon seikka on ollut esteenä jne. Tällaisissa tapauksissa yritetäänköön vain uudelleen, ehkä seuraavalla kerralla jokin toinen aloite onnistuu paremmin.

On kuulunut myös mainintoja, että aloitepalkkiot olisivat jääneet inflatiokehityksessä jälkeen yleisestä hintatasosta. Näinkin voidaan ajatella, mutta mainittava kuitenkin on, että aloitekeskustoimikunta on asian huomioinut ja yrittänyt seurata kehitystä.

Aloitekeskustoimikunnan korviin on vielä kantautunut sellaisiakin tietoja, että muutamat ovat jättäneet aloitteensa tekemättä, koska huonoina kynämiehinä eivät ole saaneet asiaansa paperille. Tämä ei kuitenkaan saisi olla esteenä. Aloiteilmoituksen voi kirjoituttaa toisellakin. Sitä varten on osastoille nimetty mm. aloite-neuvojat.

Myös suullisesti voi aloitteen tehdä ja tällöin ei paperille tarvitse panna muuta kuin maininta siitä, mitä asia koskee. Kyllä ilmoitus tällaisenakin on täysin pätevä. Suullinen aloite on usein kirjallista parempikin. Asia tulee täydellisemmin selostettua eikä väärinkäsityksiä pääse niin helposti syntymään, kuten joskus ylimalkaisesti kirjoitetuissa aloitteissa on sattunut.

Edellistä syyluetteloa voitaisiin ehkä jatkaa, mutta riittääköön tällä kertaa. Kerrottakoon sen sijaan esimerkki siitä, miten jokapäiväisessä työssä tehty oikea huomio johtaa aloitteeseen ja sen kautta palkitsee tekijänsä.

Viime aikoina on tšekäläisissä selluloosatehtaissa tehty eräitä uudistus- ja parannustöitä, joiden avulla on voitu lisätä keittohapon väkevyyttä. Tällöin myöskin hapon muut ominaisuudet ovat jonkin verran muuttuneet.

Jo kevättalvella oli Voikan Selluloosatehtaassa työskentelevä happomies Olavi Salo suorittaessaan päivittäisiä keittohapon vahvuus-

Olavi Salo suorittamassa keittohapon vahvuusmääräystä.

määräyksiä todennut, että keittohapon kalkkimäärä näytti olevan korkeampi kuin raakahapon. Asian olisi kaiken järjen mukaan pitänyt olla pikemminkin päinvastoin, sillä väkevöitäessä raakahappoa ei siihen lisätä kalkkia, vaan ainoastaan rikkidioksiidia. Tästä sai Salo aiheen epäillä, että käytössä ollut titrausmenetelmä ei muuttuneissa olosuhteissa enää ollutkaan pätevä.

Epäily ei antanut hänelle rauhaa ja hän ryhtyi "tuumasta toimeen".

Suoritettuaan useampia kokeita varmistui Salo asiasta ja laati koetuloksistaan taulukon. Tämän hän aloiteilmoituksessaan esitti esimiehilleen ja ehdotti samalla, että titrausmenetelmä olisi muutettava.

Asiaa tutkittiin sekä selluloosatehtaissa että päälaboratoriossa ja saadut tarkistuskokeiden tulokset olivat yhtäpitävät Salon esittämien tulosten kanssa.

Kun nyt otamme huomioon, mikä merkitys luotettavilla tarkkailutuloksilla on tehtaan

Mistä rahat rakentamiseen

ja varat kodin perustamiseen?

Kirjoittanut tuomari AUNIS K. KANTONEN.

Ken on kuluneen kesän aikana suunnannut askeleensa valmiin, jo aikaisemmin asutun alueen laitamille, on varmaankin saattanut panna merkille sen iloisen työntahdin, mikä on sekoittautunut läheisten metsien ja asumusten aiheuttamiin mitä moninaisimpiin ääniin. Kilkatkus ja kalkatus, naputus ja sahaus ja betonimyllyjen kolina on kertonut, että puheet rakennustoiminnan vilkkaudesta eivät ole vain pelkkää puhetta, vaan totista totta. Tarkkailija on voinut panna merkille, että tuo toiminta todella on synnyttänyt lukuisia uusia asian- ja ajamukaisuudessaan viihtyisiä asuntoja.

En nyt kuitenkaan halua itse rakennustoiminnassa viipyä, koska lehdessämme aikaisemmin on sitä selostettu. Sen sijaan haluan koettaa seuraavassa vastata tuohon hyvinkin usein tois-

käynnille, ymmärrämme aloitteen arvon. Selluloosan valmistajat tietävät erikoisesti, mikä merkitys keittohapon kalkkipitoisuuden tarkkailulla on sulfiittiselluloosatehtaassa.

Aloitteen antaman sysäyksen johdosta on Voikan selluloosatehdas luopunut vanhasta titrausmenetelmästä ja siirtynyt kalkkipitoisuutta määrittämään uuteen, n.s. Eftring-menetelmään. Samoin tehdään lähiaikoina myös Kymen Selluloosatehtaassa.

Näin saivat selluloosatehtaat hyvissä ajoin tämänkin seikan järjestykseen ja näin ansaitsi happomies Salo itselleen sievoiset lomarahat.

Yhtä hyvin, ehkä paremminkin, voi käydä kenelle tahansa. Silmät vain auki ja huomiot ujos-
telematta julki!

tuvaan kysymykseen: Mistä rahat rakentamiseen?

Jos myös kokonaan syrjäytän sen innokkaiden rakentajien ryhmän, jolla omin varoin tai sukulaisten ja tuttavien antaman avun turvin on mahdollisuus toteuttaa haaveensa omasta kodista, koska lainakysymykset eivät heidän mieltään askarruta, ja kiinnitän huomioni vain niihin, joiden oman yritteliäisyytensä lisäksi on pakko turvautua vieraaseen, ulkopuoliseen apuun, on minun heti alussa todettava, että yritteliään miehen asema ei koskaan ole toivoton. Hänelle löytyy varmasti apu.

Toivoen, että jokainen rakentaja olisi tietoinen niistä eduista, joita hänelle yhtiön tai valtiovalan taholta on järjestetty, selostan seuraavassa erilaisia lainansaantimahdollisuuksia, joihin perehtyminen varmasti auttaa useata miestä vielä haaveena olevan päämäärän, oman kodin, saavuttamiseen.

ARAVA-LAINAT.

Kuten edellä olevasta lieneekin jo käynyt selville, on kirjoitussarjani tämä kohta tarkoitettu yksinomaan omakotirakentajille. Sillä vaikka maaliskuun 29 päivänä 1949 annetut ns. Arava-lait oikeuttavat huomattavia muitakin rakentajaryhmiä lainansaantiin, ei se meitä kuitenkaan tässä yhteydessä kiinnosta, koska tällä kertaa on tarkoituksena yksinomaan selvittää sitä, mistä omakotirakentajat voivat saada rahaa.

a) **Lainoitusalueet.** Koska laina maaseudulla voidaan myöntää vain rakennussuunnitelmalta järjestetyille, rakennussuunnitelman takais-
ten määräysten ja rakennuskiellon alaiselle alueelle, merkitsee tämä sitä, että ainoastaan sellaiselle alueelle rakentavat henkilöt maaseudulla, joiden rakentamiseen vaaditaan rakennussuunnitelma-alueen rakennustarkastajan hyväksyminen tai lääninhallituksen lupa, voivat lainaa menestyksellisesti lähteä anomaan. Selvyyden vuoksi voin vielä lisätä, että lääninhallituksen lupa rakentamiseen

vaaditaan aina silloin, kun aiottu rakennus sijaitsee rakennuskiellon alaisella alueella. Vaikkakin siis joissakin tapauksissa rakentajan täytyy hakea lupa rakentamiseksi kunnalliselta rakennuslautakunnalta, ei tämän elimen antama lupa edellytä sitä, että rakennus sijaitsi sellaisella alueella, jolle laina voidaan myöntää.

b) Tontin hallintaperuste. Rakentajan tontin tulee periaatteessa olla kiinnityskelpoinen. Kiinnityskelpoinen on sellainen tontti, joka on rakentajan oma, tai jonka hän on saanut toiselta vuokralle, edellyttäen, että vuokrasopimuksessa mahdollisten muiden ehtojen lisäksi on määräys siitä, että vuokraoikeus voidaan maanomistajaa kuulematta siirtää kenelle tahansa muulle, eli niinkuin tavallisesti sanotaan, kolmannelle henkilölle. Lisäksi on vuokratontteihin nähden olemassa eräs erittäin tärkeä seikka. Lainaa haettaessa tulee jäljelläolevan vuokra-ajan olla vähintään 10 vuotta yli lainan kuolemusajan, joka puurakenteisissa omakotitaloissa nykyisin on 27 vuotta. Tämä säännös tietää siis sitä, että kun lainan kuolemus alkaa sen kalenterivuoden alusta, joka lähinnä seuraa sitä vuotta, jona laina on kokonaisuudessaan nostettu tai ollut nostettavissa, mikä aika saattaa venähtää kahdeksikin vuodeksi, on vuokra-aikaa lainahakemusta päivittäessä syytä olla jäljellä vähintään 40 vuotta. Kun anomus kuitenkin syystä tai toisesta ensimmäisenä anomisvuotena saattaa tulla hylätyksi, olisi mielestäni ainakin niiden rakentajien, jotka tekevät uusia vuokrasopimuksia tai pidentävät vanhojen sopimusten aikaa, syytä koettaa saada vuokra-aika kertakaikkiaan 45 vuodeksi.

Paljon sekaannusta on aiheuttanut lainan anominen niissä tapauksissa, joissa rakentaja on ostanut kauppakirjassa lähemmin mainitun määrärahan. On huomattava, että tällainen alue ei vielä senkään jälkeen, kun maanmittari on käynyt alueen maalla pyykittämässä, ole muuttunut itsenäiseksi kiinteistöyksiköksi ja siis kiinnityskelpoiseksi. Vaikka siis jakotoimitus itse tilalla onkin suoritettu ja tontin numero on olemassa, ja vaikka parissa tällaisessa tapauksessa tietämäni mukaan laina onkin myönnetty, niin kun otetaan huomioon, että maanmittareilla edelleenkin on kädet täynnä työtä ja toimitukset tämän johdosta viivästyvät, saattaa helposti käydä niin, että tonttia ei ehditäkään merkitä maarekisteriin ja siis muodostaa itsenäiseksi kiinteistöksi ennen sen 9 kuukauden

pituisen ajan päättymistä, jona laina sen myöntämisestä on nostettava ja jonka jälkeen myöntämispäätös katsotaan rauenneeksi. Tällaisissa tapauksissa on niiden rakentajien, jotka aikovat Arava-lainaa anoa, syytä ensi tilassa kääntyä sosiaaliosaston puoleen, jotta ajoissa voitaisiin saada selvyys siitä, missä vaiheessa lohkomistoimitus on.

Vielä on lisättävä, että niillä rakentajilla, jotka ns. hallintasopimuksen nojalla hallitsevat rintamamiestonttia, ei ole mitään mahdollisuutta Arava-lainaa saada, koska heidänkään tonttinsa ei ole kiinnityskelpoinen.

c) Rahoitus. Kun rakentaja on saanut piirustukset valmiiksi ja asianmukaisen luvan, on hänen ryhdyttävä laatimaan tai laadituttamaan rakennuksensa kustannusarviota. Kustannusarvion loppusumma määrää, missä määrin rakentajan on sijoitettava yritykseensä omia varoja, missä määrin hänen on hankittava ns. ensisijaista luottoa vapailta rahamarkkinoilta ja paljonko Arava hänelle antaa.

Lainansaannin yhtenä edellytyksenä näet on, että rakentajalla itsellään myös on varoja. Mutta näiden varojen ei tarvitse välttämättä olla puhdasta rahaa. Rakentajan on sijoitettava 10—25 % rakennuskustannuksista itse, mutta tämä sijoitus voidaan suorittaa joko rahana tai omana työnä tai osittain molempina.

Tuntuu siltä, että rahamarkkinain kiristyyessä yhä useammalle tuottaa vaikeuksia saada hankituksi vaadittavaa ns. ensisijaista lainaa, jonka suuruuden tulee olla 35—50 % kokonaiskustannusarviosta ja joka myös on yksi lainansaannin edellytys. Kuusankoskella rakentavat miehet ovat kuitenkin tässä kohden onnellisessa asemassa sikäli, että yhtiö on ojentanut auttavan kätensä. Jokaisella Arava-lainaa anovalla yhtiön palveluksessa olevalla henkilöllä, joka rakentaa Kuusankosken kunnan alueella, on tilaisuus yhtiön välityksellä saada tarvittava ensisijainen laina, lainaa anottaessa erikseen ilmoitettavin edullisin ehdoin. Ensisijainen laina, joka myös on kiinnitettävä rakentajan tilaan, muodostaa siten vieraan perusluoton. Perusluottoa ei kuitenkaan kaikkea tarvitse käyttää, ennenkuin Arava-lainaa päästään nostamaan, vaan käytännössä tapahtuu päälainan ja pohjaluoton käyttö siten, että näitä nostetaan ja käytetään vuorotellen, sikäli kuin rakennustyö edistyy.

Varsinainen Arava-laina on suuruudeltaan 40 % kokonaiskustannusarviosta ja on sen korko, jonka valtioneuvosto vahvistaa, tällä hetkellä ainoastaan 1 %.

Puurakenteiseen omakotitaloon myönnetyn lainan kuoletusaika on 27 vuotta ja tapahtuvat lainojen kuoletukset siten, että ensimmäisenä 4 vuotena on kuoletus 2 % ja seuraavina 23 vuotena 4 % lainan alkuperäisestä määrästä. Tärkeänä, mutta sekaannusta aiheuttaneena seikkana on myös mainittava, että asuntolainan korkoa on maksettava siitä lukien, kun laina tai osa siitä on nostettu.

d) Rakennusvaihe lainaa anottaessa. Kun Arava-lakeja täydentävä valtioneuvoston päätös 30 päivänä maaliskuuta 1949 annettiin, säädettiin, että vanhan rakennuksen korjaamista, ostamista tai laajentamista sekä puolivalmiin talon, jolla käytännössä ymmärretään rakennusta, joka jo oli vesikatossa, rakentamista varten asuntolainaa ei voitu myöntää. Sanottu päätös muutettiin kuitenkin myöhemmin ja sisältää muutos sen, että lainaa ei voida myöntää keskeneräisen talon rakentamiseen. Varmimmalla pohjalla ovat muutoksen jälkeen siis ne rakentajat, jotka anovat lainaa jo niin aikaisessa vaiheessa, että montun kaivuutöitäkään ei vielä ole aloitettu. Muutos oikeutti sensijaan lainansaantiin rakennustensa laajentajat, kuitenkin vain sillä edellytyksellä, että tontin tarkoituksenmukainen käyttö tai muu painava syy puoltaa laajentamista.

e) Lainan hakeminen. Vaikka nyt puheenaolevat asuntolainat myönnetäänkin kunnan välityksellä ja vastuulla ja anomukset lainan saamiseksi on tehtävä kunnan kautta, on sosiaaliosasto valmis auttamaan rakentajia laina-anomuskaavakkeiden täyttämässä, sikäli kuin se koskee kaavaketta muilta osin kuin kustannusarvion kohdalta, jonka täyttäminen on syytä jättää jonkin rakennusalan ammattimiehen tehtäväksi. Laina-anomuskaavakkeita on niin ikään saatavana sosiaaliosastolta ja kehoitankin nyt kaikkia halukkaita lainananojia ensi tulevan joulukuun alussa kääntymään sosiaaliosaston puoleen, mikäli haluavat sitä etua hyväksien käyttää. Aikaisemmin ei laina-anomuksia ole syytä ottaa laadittavaksi, koska anomukset voidaan kunnalle jättää vasta joulukuun loppupuolella.

Jotta laina-anomuksen laadinta kävisi joustavasti, kehoitan anojia heti ensimmäisellä ker-

ralla ottamaan mukaansa seuraavat asiakirjat: 2 kpl. paikallisen rakennusviranomaisen hyväksymiä rakennuspiirustuksia, asemapiirroksen, rakennustapaselostuksen, jäljennöksen tonttia koskevasta kauppakirjasta lainhuutotodistukseen tai jäljennöksen vuokravälikirjasta ja rakennustarkastajan antaman todistuksen rakennustyövaiheesta.

RINTAMAMIESLAINAT.

Kuten edelläolevasta esityksestä on käynyt selville, ei niillä rakentajilla, joilla tontin hallinta ei perustu omistusoikeuteen eikä tietyt ehdot täyttävään vuokrasopimukseen, vaan ns. hallintasopimukseen, ole mahdollisuutta saada Arava-lainaa. Vuonna 1945 siirtoväen ja rintamasotilaiden asuttamisen rahoittamisesta annettu laki voi kuitenkin tietyissä tapauksissa auttaa tällaisia yrittäjiä. Sanotun lain mukaan voi näet henkilö, joka maanhankintalain mukaan on maansaantiin oikeutettu ja joka on hankkinut tai jolle valtion toimesta on hankittu maata, saada rintamamieslainan. Määrärahojen puutteen vuoksi on lainansaanti kuitenkin ollut erittäin vaikeata. Valtioneuvoston antamien ohjeiden mukaan voidaan lainaa tällä hetkellä antaa vain niille rintamamiehille, joilla on vähintään kolme alaikäistä lasta tai 25 % tai sitä suurempi invaliditeetti. Kun laina normaalitapauksessa vaatii takuun, on yhtiö tässäkin tapauksessa tullut rakentajien avuksi ja takaa sanottuja lainoja, jotka anotaan Suomen Hypoteekkiyhdistyksen kautta.

Kun todennäköistä on, että rintamamiehet yleensä ovat ottaneet nyt puheenaolevasta lainoituksesta selon ja käyttäneet sitä hyväkseen niin paljon kuin suinkin on mahdollista ollut, ei tässä yhteydessä ole syytä asiassa kauempaa viipyä, vaan riittänee sen seikan korostaminen, että mikäli joku rintamamiestontin haltija täyttää ylläesitettyt ehdot, on laina-anomus pantava sisälle aivan näinä päivinä, koska määrärahat kuluvalta vuodelta saamani tiedon mukaan aivan lähipäivinä uhkaavat loppua.

Sen sijaan voin iloisena uutisena mainita, että kaikissa niissä tapauksissa, jolloin lainanhakija on omin neuvoin saanut rakennuksensa vesikattoon, myöntää Hypoteekkiyhdistys noin 150.000—200.000 markan suuruisia lainoja rakennustöiden loppuunsaattamiseksi. Näissä tapauksissa ei ole olemassa minkäänlaista lapsi-

eikä invaliditeettirajoituksia. Näidenkin lainojen anomisessa on syytä pitää kiirettä, ja jotta anomukset saataisiin mahdollisimman nopeasti hoidetuksi, on lainanhakijan syytä jo ensimmäisellä kerralla käydessään tuoda sosiaaliosastolle seuraavat asiakirjat: papintodistus tai ote siviilirekisteristä, rakennuslupa, verolautakunnan puheenjohtajan antama todistus hakijan viimeisestä tulo- ja omaisuusverotuksesta, asutustöimikunnan hyväksymä piirustus ja kustannusarvio, todistus siitä, että rakennus on vesikatos-
sa sekä hallintasopimusjäljennös.

Kuten edellä jo ohimennen olen maininnut, on yhtiö omalta osaltaan halunnut auttaa rakentajia myös lainoituksen järjestelyissä, mikä apu on erittäin tervetullut juuri niiden rakentajien kohdalla, joilla ei ole mahdollisuutta saada valtion lainoja eikä myöskään lainoja vapailta markkinoilta sen vuoksi, että tontit eivät ole kiinnityskelpoisia. Juuri rintamamiehillä, joilla rakennus vielä ei ole ennättänyt vesikattovaiheeseen ja joilla siis ei ole mitään mahdollisuutta saada edellisessä kohdassa mainittua lainaa Suomen Hypoteekkiyhdistykseltä, on syytä pitää tämä mielessään ja käydä neuvottelemassa asiasta sosiaaliosastolla.

Yhtiön välityksellä järjestetyn lainan olemassaolo ei ole esteenä rintamamieslainan saamiseen, vaan sen tarkoituksena on juuri luoda edellytykset siihen.

KODINPERUSTAMISLAINAT.

Avioliittoon meneminen aiheuttaa luonnollisestikin aina huomattavia lisäkustannuksia yksilön elämässä. Jo yksinomaan se seikka, että on perustettava perhe ja koti, panee monen miettimään, mistä tähän tarkoitukseen varat saadaan. Lainsäätäjä on myös huomioinut sanotun seikan, ja 29 päivänä marraskuuta 1945 annetulla kodinperustamislainalla on luotu mahdollisuus saada korottomia lainoja sosiaaliministeriöltä.

Kodinperustamislainan saamisen edellytyksenä on, että avioliittoon menevä tai avioliitossa oleva mies tai nainen ei lainaa haettaessa tai, milloin lainaa haetaan vihkimisen jälkeen, avioliittoa solmittaessa ollut täyttänyt 30 vuotta. Jos lainaa anotaan ennen vihkimistä, on tärkeänä edellytyksenä kuulutus. Jos sitä taas anotaan vihkimisen jälkeen, on anomus tehtävä

kuuden kuukauden kuluessa vihkimisestä lukien.

Kuten jo mainitsin, ei kodinperustamislainasta, jonka enimmäismäärä nykyisin on 50.000 markkaa, mene lainkaan korkoa, mutta on se luonnollisestikin maksettava takaisin, ellei eräitä laissa lähemmin mainittuja edellytyksiä ole olemassa.

Laina suoritetaan takaisin määräaikaan kuoletusmaksuin viiden vuoden aikana. Jos kuitenkin lainansaajalle syntyy lapsi, keskeytyy kuoleituksen suorittaminen 12 kuukauden ajaksi jokaisen lapsen kohdalla. Erikoisuutena on laissa säännös, jonka mukaan, milloin lainansaajille on syntynyt kolme kuusi kuukautta elänyttä lasta, luetaan lainansaajien hyväksi kuoletusmaksuina viides osa lainan alkuperäisestä määrästä, ja milloin heille on syntynyt neljä mainitun ajan elänyttä lasta, luetaan kuoletusmaksuksi puolet lainan alkuperäisestä määrästä, ja milloin on syntynyt viisi lasta, katsotaan lainan tulleen kokonaan takaisinmaksetuksi.

Lainahakemukseen, joka on jätettävä miehen kotikunnan huoltolautakunnalle, on liitettävä paitsi papintodistusta tai otetta siviilirekisteristä, kahden tunnetun ja luotettavan henkilön allekirjoittama todistus hakijan huolellisuudesta taloudellisissa asioissa sekä heidän muista lainan myöntämiseen vaikuttavista ominaisuuksistaan ja muu tarpeellinen selvitys. Anomus on laadittava erikoiselle tarkoitusta varten huoltolautakunnasta saatavissa olevalle kaavakkeelle.

Saadakseen lukea hyväkseen edellämämainitun osan kuoletusmaksua tulee lainansaajan kolmen kuukauden kuluessa siitä päivästä, jolloin viimeksi syntynyt lapsi on elänyt kuusi kuukautta, lähettää sosiaaliministeriöön tai toimittaa huoltolautakunnalle lasten ikää osoittava virkatodistus.

Seppelä on hyvä, kun ihminen on kuollut, mutta vielä parempi on kukka ihmisen eläessä.

Olfert Ricart.

Järjen täytyy joskus panna meidän haaveittemme mielettömyys pakkopaitaan.

A. Massina.

On elämässäkin joskus sunnuntaihetkiä, niinkuin on korvessa kosteikko, niinkuin kukkula alangon keskellä, niinkuin saari suuressa meressä.

Juhani Aho.

August Hugo Hessle.

Antti Nestor Korpi.

Taneli Saarenpää.

Kalle Ilmonen.

Pitkäaikaisesti palvelleita.

YLIMESTARI

AUGUST HUGO HESSLE,

Kymin Korjauspajalta, tulee lokakuun 26 päivänä olleeksi yhtiön palveluksessa 45 vuotta. Hän on syntynyt Tukholmassa. Suomeen hän muutti v. 1894 ja työskenteli täällä aluksi Abo Järn Ab:n konepajassa viilaajana ja jyrsijänä vuoteen 1898, jolloin lähti merille. Oltuaan meriltä palattuaan 3 kk. viilaajana Wulcan Ab:ssa Turussa hän joutui v. 1899—1900 suorittamaan asevelvollisuutensa. Työskenneltyään lyhyehkön ajan Bergsund'in konepajassa Tukholmassa hän aloitti opiskelunsa Turun Teollisuuskoulussa suorittaen 2. konemestarin tutkinnon. Tämän jälkeen hän lähti uudelleen merille, työskennellen konemestarina eri laivoissa ja purjehtien ympäri maapalloa vuoteen 1903. V. 1904 hän suoritti 1. konemestarin tutkinnon. Sen jälkeen ei mieli enää tehnytkään merille, vaan hän jäi "maakravuksi", vaikuttaen aluksi John Stenberg'illä Helsingissä. Kymin Oy:n palvelukseen piirustajaksi hän tuli 26. 10. 1905. Yhtiön toimesta hän harjoitteli tukholmalaisessa Luth & Rosen'in konepajassa vuoden verran ja oli sitten kolmisen vuotta käyttöinsinöörin apulaisena Kymin Korjauspajalla. Vuosina 1914—19 hän toimi työnjohtajana Kuusankosken Korjauspajalla, ja viimeksi mainitusta vuodesta lähtien hän on ollut nykyisessä toimensaan Kymin Korjauspajan ylimestarinä.

Ylimestari Hessle on monella tavalla osallistunut yleisiin rientoihin. Tunnollisena ja taitavana ammattimiehenä sekä hauskana seuramiehenä hän on pidetty sekä työssään että sen ulkopuolella.

AMMATTIKOULUN PUUTYÖN OPETTAJA

ANTTI NESTOR KORPI

tulee lokakuun 15 p:nä olleeksi 45 vuotta yhtiömme palveluksessa. Hän on syntynyt 1. 1. 1880 Elimäellä. Kansakoulusta, jonka hän kävi Kymintehtaalla, päästyään hän oli puusepän opissa Kouvolassa vuoden verran. Sen jälkeen seurasi vielä kolmen vuoden oppiaika eräässä helsinkiläisessä puusepäntörmässä ja niin oli pohja tulevaa ammattia varten luotu. Oltuaan opista päästyään jonkin aikaa töissä Helsingissä Korpi palasi marraskuussa 1904 takaisin Kymintehtaalle ja tuli yhtiömme palvelukseen Kymintehtaan malliverstaalle. Vuonna 1926 hänestä tehtiin ammattikoulumme puutyön opettaja ja tässä toimessa hän on edelleenkin. Ikäisekseen sekä ruumiillisesti että henkisesti harvinaisen pirteänä hän hoitaa tehtävänsä kaikkien tyydytykseksi. Monet oppilaspolvet ovat oppineet tuntemaan hänessä tunnollisen ja taitavan opettajan, jolle oppilaan edistyminen on aina ollut sydämen asia. Ja nikkarin on "Nekko" tehnyt monesta sellaisestakin pojasta, joka itsekin on kouluun tullessaan luullut, että hänellä on peukalo keskellä kämmettä. Työ on aina ollut Korvelle rakasta ja myös oppilaansa hän on opettanut työtä arvostamaan.

Korven mieliharrastuksia on ollut musiikki. Hän on soittanut viulua ja torvea, mutta erikoisesti on mainittava hänen osuutensa kuorotoiminnassa tällä paikakunnalla. Kun Kymintehtaan Sekakuoro "Kaiku" v. 1907 perustettiin, oli hän jo silloin mukana ja on siitä lähtien jatkuvasti yli neljän vuosikymmenen ajan kuoron riveihin kuulunut, tällä hetkellä ainoana pe-

Taavi Eelis Tähtimö.

Antti Albin Nurminen.

Juho Evert Lindeman.

Maria Rissanen.

rustajajäsenistä. Nuoruudessaan hän harrasti myös voimistelua ja urheilua ja seuranäyttämötoimintakin kiinnosti häntä.

SEKATYÖMIES TANELI SAARENPÄÄ,

Kymin Paperitehtaalta, tulee marraskuun 2 p:nä olleeksi 45 vuotta yhtiön palveluksessa. Hän on syntynyt maaliskuun 22 p:nä 1878 Valkealassa ja tullut yhtiön palvelukseen 8. 4. 1898 Kymin Selluloosatehtaalle. Oltuaan välillä poissa kuutisen vuotta hän tuli 25. 1. 1905 uudelleen yhtiön työhön, tällä kertaa Kuusankosken Ulkotyöosastolle. Kymin Rakennusosastolle kirvesmieheksi hän siirtyi 28. 3. 1928, ja nykyisessä toimessaan, sekatyömiehenä Kymin Paperitehtaalla, hän on ollut toukokuun 16 p:stä 1947 lähtien.

SIHTIMIES KALLE ILMONEN,

Voikaan Puuhiomolta, tulee 15. 11. olleeksi 45 vuotta yhtiömme palveluksessa. Hän tuli 19. 5. 1904 Voikaan Rakennusosastolle, mistä v. 1906 siirtyi Selluloosatehtaalle, työskennellen siellä 27 vuotta. V. 1933 tuli muutto Paperitehtaalle, jonka puuhiomolla hän edelleenkin työskentelee sihtimiehenä.

Ilmonen omistaa oman talon Mattilan kylässä, ja tämä sekä puutarha vievätkin kaikki vapaa-ajat. Nuorena on myös kalastus kuulunut vapaa-ajan harrastuksiin.

VAHTIMESTARI TAAVI EELIS TÄHTIMÖ,

Voikaan Talousosastolta, tulee 23. 11. olleeksi yhtiön palveluksessa 45 vuotta. Hän on syntynyt Artjärvellä 15. 8. 1877, joten hänellä on ikää jo 73 vuotta. Tehdyään aluksi muuraustöitä yksityisenä urakoitsijana, hän tuli v. 1904 Kymin Oy:n palvelukseen muurariksi Kymin Rakennusosastolle, toimien etupäässä kattiloi-

den muuraajana sekä välillä ulkomuurauksessa. Kun Voikaan voimalaitosta ryhdyttiin rakentamaan, siirtyi Tähtimö v. 1921 Voikaan tehtaalle koskityömaalle, joutuen muuraamaan voimalaitoksen korkeapainekattiloita. V. 1930 hän siirtyi Rakennusosastolle ja sai v. 1931 Virtakiven saunan vahtimestarin toimen, jossa on edelleenkin.

Tähtimö muistelee mennyttä aikaa yhtiössä tyytyväisyydellä, sillä kaikki on mennyt hyvin, ja kun sairauksaan ei ole koskaan ahdistellut, on elämä sujunut kaikin puolin leppoisasti.

Iltatöinä on tullut käytyä tekemässä yksityisillekin uuneja, ja se on ollutkin vapaa-aikojen pääharrastus.

RASVAAJA ANTTI ALBIN NURMINEN,

Voikaan Puuhiomolta, tulee 6. 10. olleeksi 40 vuotta yhtiön palveluksessa.

Hän on syntynyt 18. 11. 1881 Heinolassa torpparin poikana. Oltuaan ensin metsätöissä hän tuli Kymin Oy:n palvelukseen v. 1907 Voikaan Ulkotyöosastolle. Nykyisessä toimessaan Puuhiomon rasvaajana hän on ollut v:sta 1918, vaikka onkin aikojen kuluessa ollut eri osastojen kirjoissa.

V. 1905 solmi Nurminen avioliiton ja rakensi oman talon Hirvelään. Lapsia on ollut yhdeksän, joista kuusi on vielä elossa. Kaksi poikaakin on yhtiön palveluksessa, Paavo Voikaan Selluloosatehtaalla ja Antti Korjauspajalla. Metsästäys ja kalastus ovat aikaisemmin olleet mieliharrastuksia, samoin penkkiurheilu.

VUOROMESTARI JUHO EVERT LINDEMAN,

Kuusankosken Paperitehtaalta, tulee 15. 11. olleeksi 40 vuotta yhtiön palveluksessa. Hän on syntynyt Jämsässä. Jämsänkosken tehtailla hän tuli v. 1910 yhtiömme palvelukseen, rullamieheksi Kymintehtaan Pape-

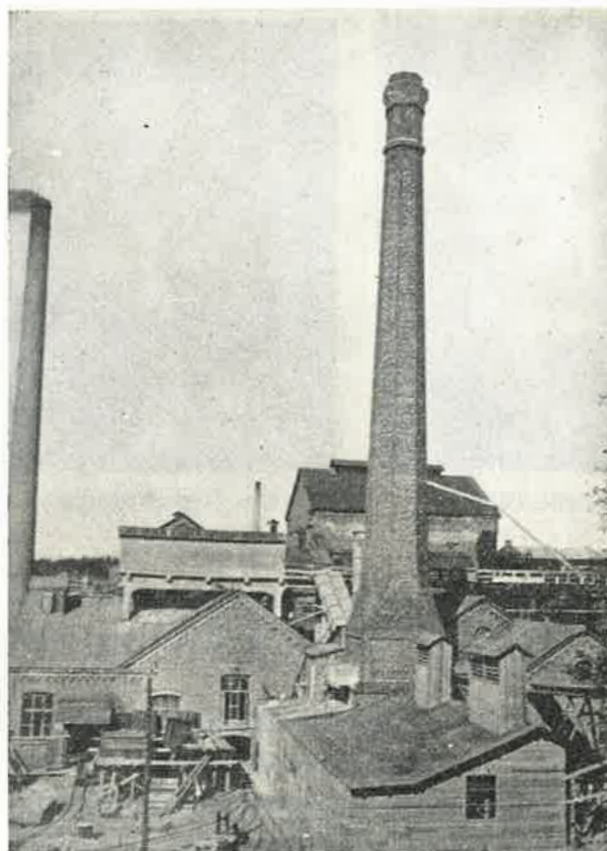
Tuhoisa tulipalo Voikaan tehtailla.

Sunnuntaina elokuun 6 päivänä raivosi Voikaan tehtailla uhkaavalta näyttänyt tehdaspalo, joka tuhosi paperitehtaan vanhan pakkasalin. Voikaan tehtaan palokunta hälyytettiin klo 9.34 paikalle, missä koko rakennus oli jo ilmiliekeissä, sillä palon havaitsemisen jälkeen tuli levisi räjähdysten tavoin. Palopaikalle saapuivat myöskin Kymintehtaan—Kuusankosken VPK, Kouvolan vakinainen, Jokelan VPK sekä Selänpään palokunta, minkä lisäksi sammutustyöhön osallistui vielä Korian palokunta ja Kouvolan varuskunnan sotilaita, sammuttajien lukumäärän noustessa useaan sataan. Vaikka kaikki tekivätkin parhaansa, ei paloa pystytty tukahduttamaan, ennenkuin se oli suurimmaksi osaksi tuhonnut vanhan pakkasalin ja sinne varastoidun irtaimiston sekä aiheuttanut noin 13 milj. markan vahingot.

ritehtaalalle, mistä parin vuoden kuluttua siirtyi Kuusankosken Paperitehtaalalle. Siellä hän työskenteli eri ammateissa, kunnes nimitettiin v. 1918 koneenhoitajaksi. Vuonna 1924 hän siirtyi jälleen Kymintehtaan Paperitehtaalalle, mistä v. 1933 tuli takaisin Kuusankosken Paperitehtaalalle mestariksi. Vapaa-aikoinaan hän toimi n. 20 vuoden ajan liikemiehenä, mikä onkin hänen erikoisharrastuksensa.

PAPERINLAJITTELIJA MARIA RISSANEN,

Kuusankosken Paperitehtaalalta, tulee 24. 11. 50 olleek-

Vanhat kuvat

kertovat . . .

Tällaiselta näytti Kymin Selluloosatehdas vielä noin 35. vuotta sitten. Etualalla olevan savupiippuvanhuksen, joka niihin aikoihin sai purkamistuomion, paikalla kohoavat nykyisin mainitun tehtaan happotornit.

Valokuvan on ottanut ja käytettäväksemme luovuttanut kirjanpitäjä Julius Högström.

si 40 vuotta yhtiön palveluksessa. Hän on syntynyt Joroisissa. Yhtiön palvelukseen hän tuli v. 1907 Kuusankosken Puuhiomoon massakoneelle. Oltuaan v. 1909 vähän aikaa Kuusankosken Paperitehtaalalla viivauskoneella hän erosi yhtiön palveluksesta, mutta tuli jo seuraavana vuonna takaisin paperinlajittelijaksi samalle tehtaalle, missä hän sitten on, lukuunottamatta paria vuotta Kymintehtaan Paperitehtaalalla, ollut koko ajan. Hän on hyvin lapsirakas, mikä ilmenee siitäkin, että hän on huolehtinut monista vieraista lapsista.

Perheenemäntien ensimmäinen virkistysloma Vuolenkoskella.

Haikeina ja hiukan vetistellen hyvästelivät kuusankoskelaiset ja voikkaalaiset perheenäidit toisiaan, kun linja-auto pudotteli meitä myttyinemme ja lapsinemme kunkin oman porttinsa pieleen. Olimme juuri tulossa Kymin Oy:n järjestämältä, yhtiön omassa lomakodissa vietetyltä perheenemäntien virkistyslomalta, jonne Onnetar meidät oli heittänyt.

Tunnelma autossa oli aivan erilainen kuin kaksi viikkoa sitten, jolloin nousimme autoon mielessämme tuhannet kotiasiat ja huoli siitä, miten kotiinjääneet selviytyvät poissaollessamme. Oudoksuen katselimme toisiamme ja mietimme, miten viihtyisimme tulevat kaksi viikkoa näiden vieraiden ihmisten kanssa. Mutta sieltä täältä havaitsee silmä jo tutut kasvot ja pian täyttää innokas puheensorina auton.

Perilletulo oli reimukas, ja kovalla touhulla ja hälinällä päästiin lopulta sijoittautumaan huoneisiin. "Tuntuu kuin olisimme tipahtaneet keskelle suomalaista kartanoromantiikkaa", virkkaa joku.

Nopeasti sopeutuivat 12 äitiä ja 20 lasta lomakodin päiväjärjestykseen. Kunkin perheen hallussa oli oma huone. Ainoina velvollisuuksina oli syöminen ja nukkuminen. Aamulla klo 8.30 kumisi gong-gong ja herätti unikeot aamuteelle. Heti sen jälkeen luovuttivat äidit lapsensa Vuokko-tädin hoiviin, joka oli mukana varta vasten lasten kaitsijana. Aterioilla lapset kokoontuivat pikkupöytänsä ääreen. Suurimmat työt, Ritvat ja Heljät, jotka olivat olleet jo koulussa, auttoivat tarjoilussa. Mutta pikku Harrit, Kaijat ja Raijat unohtivat välillä syömisen näin suuressa joukossa, jossa kokonaista 18 poikaa ja tyttöä huiski saman pöydän ääressä, niin että tätien oli kierrettävä

koko ajan pöydän ympärillä ja pistettävä lusikallinen milloin yhden, milloin toisen, leikkiin unohtuneen pikku ruokavieraan suuhun.

Mutta vaikka syöminen oli lomalaisten pääelinkeino, ei kukaan ehtinyt lihomaan, sillä päivittäiseen ohjelmaan kuuluivat milloin karttuleikki, milloin poltopallo tai lentopallo. Viimeksi mainitussa kehitimme uuden, erikoisen tyylinkin, jonka säännöt poikkesivat melko lailla entisistä. Luulen, että jokainen tunsi itsensä vähintään 20 vuotta nuoremmaksi. Teimme veneretkiä, kävimme autolla Vierumäen Urheiluopistolla ja matkustimme pienellä höyrylaivalla tutustumaan Heinolan nähtävyyksiin. Loman huippukohdaksi muodostui illanvietto Vuolenkosken kieloin ja köynnöksin koristellussa salissa, jonne sattumalta osui pari ulkopuolistakin vierasta. Lapset esittivät leikkejä valkoisissa ja keltaisissa keijukaispuvuissaan, äidit tanssivat mignonia ja pas d' espagnea. Tanssien tyyliin sopivat puvut ja silkkipytyt olivat löytyneet lomakodin ullakolta.

Nyt on virkistysloma peruuttamattomasti ohi, mutta välistä lattiaa lakaistessa tai kuopusta nukutelleessa tulee yht'äkkiä mieleen jokin tapaus tai hauska komellus loma-ajalta. Niistä olemme kuitenkin yksimielisesti päättäneet vaia. Jos näet muut tietäisivät, kuinka hauskaa meillä todella oli, pyrkisivät he tietystikin ensi vuonna mukaan, ja niin me tämänkesäiset lomalaiset emme pääsisikään enää. Niin ei kuitenkaan saa käydä.

Samalla kun lausumme yhtiöllemme kiitokset kaikkien lomaahtien puolesta ihanasta loma-ajastamme, toivomme, että tapaamme kaikki toisemme taas ensi kesänä uudella virkistyslomalla.

Keskuskanttiin ruokasali.

Voikaan tehtaitten uusi keskuskanttiini.

Toukokuun 5 päivänä avattiin yleiseen käyttöön Voikaan tehtaitten uusi keskuskanttiini, jonka suunnittelussa on otettu huomioon kaikki nykyajan tekniikan saavutukset. Kanttiin ruokasaliin mahtuu

nykyisellään yht'aikaa syömään 120 henkeä, mutta tätä lukumäärää voidaan tarvittaessa lisätä sijoittamalla ruokasaliin lisää pöytiä.

Näkymä keittiön puolelta.

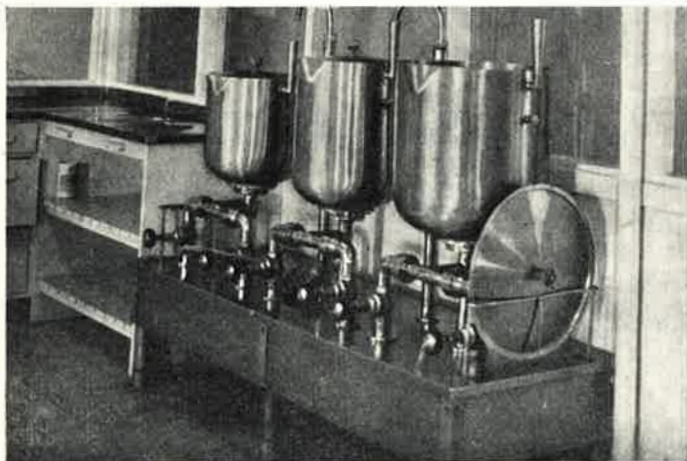

*Höyrylämmityksellä toimiva
100 litran vetoinen keittopata.*

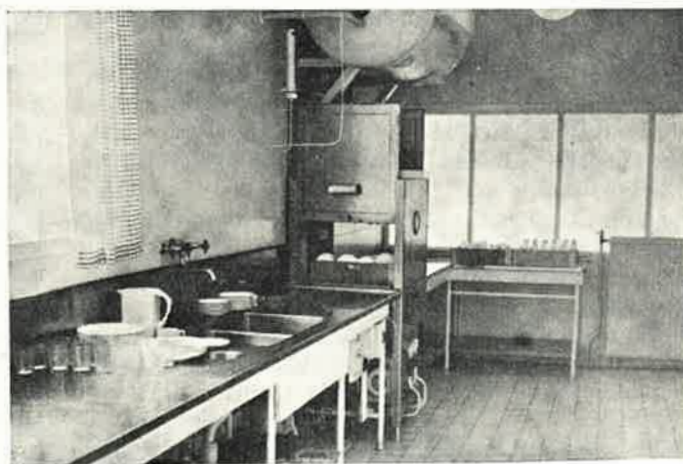

Sähköliesi, taaempänä sähkökäyttöinen paistinpannu.

Kippilaitteella varustettuja pikakeittimiä.

Astiainpesuhuone pesukoneineen.

Kalle Aronen vaimonsa kanssa valokuvattuna.

KALLE ARONEN ja EMIL FÄLT

saaneet Kymin Osakeyhtiön kultaisen
ansiomerkin.

Kaksi yhtiömme palveluksessa Kuusankoskella 50 vuotta uurastanutta työn sankaria on saanut Kymin Osakeyhtiön kultaisen ansiomerkin, jotka heille ojenrettiin sinä päivänä, jolloin 50-vuotinen palveluskauti tuli täyteen. Nämä veteraanit ovat massanpurkaja Kalle Aronen Kymin Ulkotyöosastolta ja sorvaaja Emil Fält Kymin Korjauspajalta.

Kalle Aronen on syntynyt huhtikuun 19 p:nä 1879 Kuusankoskella, joka silloin kuului Iitin pitäjään. Myös hänen isänsä, joka talvisin teki kärrinpyöriä ja kesäisin oli tukkitöissä Leinissä, ehti palvella yhtiötä vuosikymmeniä.

Kalle Aronen oli 7-päisessä sisarusparvessa iältään kolmas järjestyksessä. Jo 10-vuotiaana hän lähti "maailmalle", ansaitsemaan elatustaan paimenpoikana. Myöhemmin hän oli renkinä maalaistaloissa. Yhtiön palvelukseen hieman yli 50 vuotta sitten tullessaan hänellä oli ikää 20 vuotta. Hän sai työpaikan Ulkotyöosastolla eikä ole osastoa välillä vaihtanut, vaan on uskollisesti ollut sen kirjoissa koko kuluneen puolivuosisataisen taipaleen. Hän on joutunut hoittelemaan erilaisia tehtäviä, on ollut halkoja kärräämässä, paperia lastaamassa ja massaa purkamassa, viimeksi mainitussa hommassa jo kolme vuosikymmentä. Hän on ollut tyytyväinen työhönsä ja elämäänsä, varsinkin kun on saanut olla koko ajan terveenä, tarvitsematta olla sairauden takia poissa työstä päivätkään. Vasta nyt on vanhoissa ihmisissä kovin yleinen sairaaloisuus, veren kalkkiutuminen, alkanut hänesäkin tuntua, ja tätä kirjoitettaessa hän odottelikin

lääkärin lausuntoa siitä, vieläkö hän voi työtään jatkaa vai onko siirryttävä eläkkeelle, vanhuuden ansaittua lepoa nauttimaan.

Aronen on aina ollut kodin ihminen. Hän ei ole yhteisissä riennoissa kuluttanut aikaansa, vaan on käyttänyt sen pääasiallisesti oman talon hoitoon ja kunnossapitoon. Nykyinen talo, joka sijaitsee Kuusankosken keskustassa yhtiön tontilla, on kolmas järjestyksessä. Sen hän osti valmiina vähän jälkeen vuoden 1918. Toinen aikaisemmista taloista sijaitsi Kuusankosken Sahan lähetytyillä ja se oli hänen omin käsin rakentamansa.

Toivotamme pitkän päivätyön suorittaneelle leppoisaa elämän ehtoota.

Emil Fält on 6 vuotta Arosta nuorempi. Hän on nimittäin syntynyt elokuun 23 p:nä 1885. Syntymäkotipaikka sijaitsi Sippolan pitäjässä Mämmälän kylässä. Isäkkönsä oli pienestä pitäen töissä Inkeröiden tehtaan puuhiomossa ja muutti myöhemmin Voikaalle, työnjohtajaksi Voikaan Puuhiomoon. Emil-pojalle, joka jo ennen Voikaalle muuttoa oli käynyt kansakoulun Inkeröisissä, tarjottiin v. 1898 työtä verstaanpuolella ja hän menikin sinne. Mestarina siellä oli Seitz-niminen saksimmi. Poika joutui välistä kuumiinkin paikkoihin, m.m. korjaamaan isompia miesten kanssa vuotavia höyrypattereita massankuivaustornissa. Se oli todella hikistä hommaa. Iän mukana työt yhä kovenivat. Kun ei ollut koneita, joilla olisi rautaa katkottu, täytyi se suorittaa lekan ja meisselin avulla ja kovasti siinä saikin iskeä. Rautasorvarin

Emil Fält vaimoineen.

hommaa aloitellessaan sai Fält ensin sorvailla puisia kappaleita, erilaisia ja eripaksuisia rullanpäätappeja. Vasta sen jälkeen pääsi käsiksi metallisorviin. Ja niin-pä hän on joutunut sitten sorvailemaan isojakin kappaleita, m.m. 6 m. pituisia akseleita eli niin pitkiä kuin koneeseen mahtui. Välistä on sorvattu pitempiäkin, mutta silloin on käytetty erikoislaitteita apuna. Voimansiirtoakselit sorvattiin silloin suurimmaksi osaksi omassa verstaassa ja kulkivat ne katon rajassa seinästä seinään, kuten vielä hyvin muistetaan. Ei silloin ollut jokaisella koneella omaa moottoria, kuten nykyisin. Akselinteko oli muuten urakalla ja hinnaksi oli sovittu 3 mk. metriltä valmiiksi sorvattuna. Isommat työt tehtiin ylityönä ilman, että ylityöstä suoritettiin lisäkorvausta. 6 metrin pituisen akselin sorvaaminen kesti iltapäivästä aamuyöhön ja ansio oli 3 markan mukaan metriltä 18 mk. Fält on sorvannut myöskin niin isoja kappaleita kuin kiilloituskalanterien valsseja, jotka ovat olleet läpimitaltaan noin 500 mm. Se oli raskasta hommaa, kun sorvikone ei tahtonut jaksaa pyörittää niin painavaa kappaletta ja remmi meni sen takia monasti epäkuntoon.

Korjauspajalla oli Fält elokuuhun 1912, jolloin hän erosi ja meni Hallaan, sorvariksi ensin selluloosatehtaan ja myöhemmin sahan korjauspajaan. Hallasta hän palasi takaisin v. 1915 ja ryhtyi työhön Kymin Korjauspajalle. Häntä pyydettiin kuitenkin sorvaajaksi sähköverstaalle, jonne menikin ja oli siellä vuoteen 1935. Tällöin hän siirtyi Kuusankosken voima-asemalle, missä oli 3 vuotta vuorotyössä. Kun tämä voima-asema hävitettiin pois isomman tieltä, palasi hän takaisin Kymin Korjauspajalle ja on siitä lähtien ollut siellä sähkösorvaajana. Töistään hän on selvinnyt onnellisesti, ilman että mitään vakavampia tapaturmia olisi sattunut.

Fält asuu nykyisin Keltissä, minne hän kaksi vuot-

ta sitten muutti Kuusanniemestä, asuttuaan siellä konnaista 30 vuotta. Hän myi yhtiölle vuokratontilla sijainneen rakennuksensa ja osti Keltistä oman talon. Maata siinä on hehtaarin verran ja viljelyksessä on vehnää, kauraa ja perunaa. Fältillä on hevonen, kaksi lehmää ja sikoja. Jo Kuusanniemessä asuessaan hän piti lehmää ja väliin hevostakin, jota paitsi hänellä oli henkilöauto, jolla suoritteli kyytejä. Autoilu onkin ollut hänen erikoisharrastuksensa. Kaikki vapaa-ajat kuluvat nykyisin talon hoidossa ja varsinkin rehun hankinta vie paljon aikaa. Mutta onpa hänellä siinä sitten oma konttu, jossa voi vanhuuden päiviään viettää sitten, kun sorvin äärestä joskus lähtee.

MEITÄ ON MONENLAISIA.

On ihmisiä, jotka eivät millään ehdolla tahtoisi lyödä kananpoikaselta kaulaa poikki, mutta jotka ovat erittäin halukkaita kielellään vahingoittamaan lähimmäistään, missä suinkin voivat.

On ihmisiä, jotka ylpeilevät nöyryydellään.

On ihmisiä, jotka puhuvat paljon, mutta tekevät vähän, ja ihmisiä, jotka puhuvat vähän, mutte tekevät paljon.

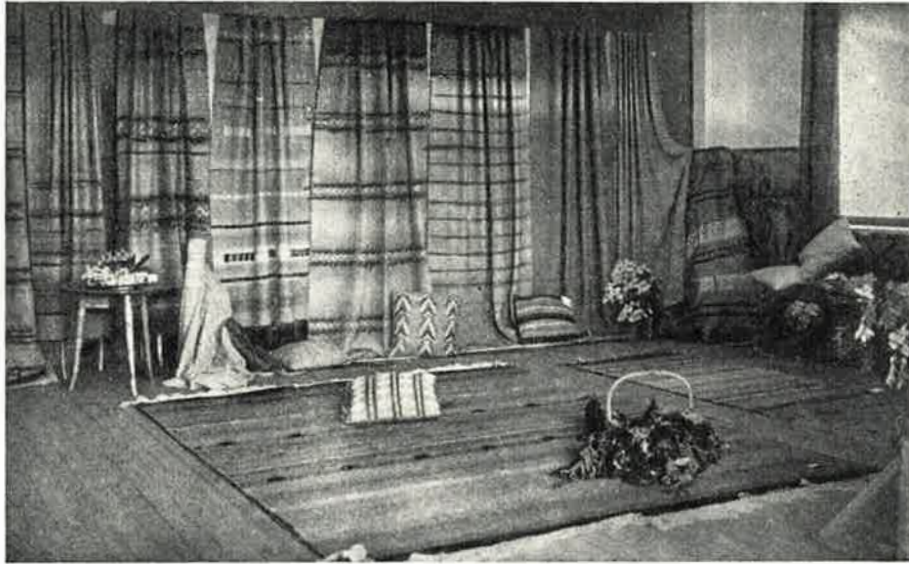
On ihmisiä, joilla on kauniit vaatteet, mutta huonot tavat.

On ihmisiä, jotka pitävät omaa kunniaansa kalliina, mutta tahtovat kaikin tavoin halventaa ja loukata lähimmäistensä kunniaa.

J. D. Kilburn.

Iloiset ihmiset eivät ole ainoastaan onnellisia, vaan myöskin hyviä ihmisiä.

Anastasius Grün.

Kuva n:o 1.

Kudontatöiden näyttely Voikaalla.

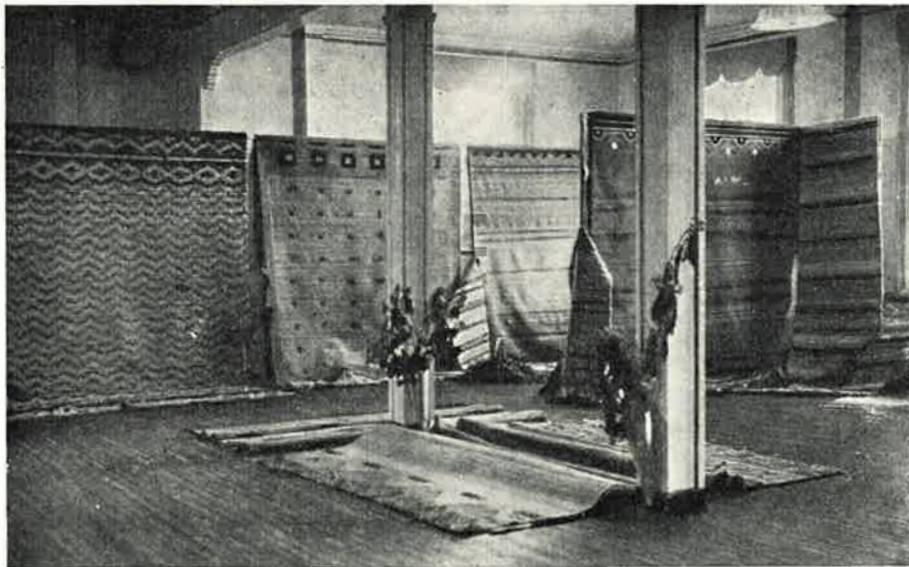
Kymin—Kuusankosken ja Voikaan tehtaiden kuto-
moissa valmistettujen töiden näyttely pidettiin tänä
vuonna kesäkuun 11 p:nä Voikaalla Yrjönojan kerho-
huoneistossa.

Ottaen huomioon, miten monenlaisista, eikä aina
kaikkein parhaimmista tarveaineista työt tehdään, oli
ihastuksella todettava näyttelyn erikoisesti värien
puolesta hyvin sopusointuinen yleisvaikutelma, jota
sievät kukka-asetelmat elävöittivät. Aistikkaat työt
antoivat välähdyksen tehdasyhdyskuntamme naisten
hyvästä kudontataidosta. Mainittakoon, että kaikkien
töiden mallit ovat kudonnanohjaajan, tekstiilitaitei-
lija Annikki Salmen käsialaa.

Kuvassa n:o 1 nähdään oviverhoja ja leposohvan
peitteitä, joissa tarveaineena on käytetty etupäässä
jäteviltistä purettua lankaa ja joihin kuviointi on saa-
tu aikaan kudekuviollisilla sidoksilla. Pöydän vieres-
sä näkyvä rulla on kotona kehrätystä pellavalangas-
ta valmistettua kylpytakkikangasta. Sohvatyynyissä
on kaksilla varsilla kudottuja kudekuviollisia sidok-
sia ja helmipujotuskuviointia.

Valitettavasti kuva ei tee oikeutta tälle kevyelle,
ilmavalle kokoelmalle, jonka värit muodostivat sil-
mää hivelevän sopusointuisen kokonaisuuden.

Kuvassa n:o 2 näemme osan siitä suuresta matto-
määrästä, joka täytti näyttelyhuoneiston suurimman

Kuva n:o 2.

Kuva n:o 3.

salin seinät. Matoissa tulivat esille mitä erilaisimmat raaka-aineet ja niihin sopivat työtavat.

Kuvassa vasemmalla oleva matto "Lepohetki" oli luonnonväreineen näyttelyn kauneimpia töitä. Seuraava matto "Neliö" oli kudottu kiintopujotuskuvioin ja värjäykseen oli käytetty luonnosta saatuja kasvivärejä: sammalta, jäkälää, yms. Tarveaineena oli purettua vilttilankaa. Pirstävän värivaikutelman antoi

punertava matto "Tikanpoika", joka oli kudottu karvalangoilla kiintopujotuskuvioin.

Kuva n:o 3 esittää näkymän eteisaulasta, jossa erikoisesti oikealla oleva räsymatto kirkkaine väreineen herätti näyttelyssä kävijöissä ihastusta.

Myöskin etualalla vasemmalla oleva Perä-Pohjolan raanu kansanomaisine kuviointeineen ja raikkaine väreineen ansaitsee erikoismaininnan.

KANSIKUVAKILPAILUMME

ratkaistiin valokuvien kohdalta, mutta maalauksiin nähden pidennettiin kilpailuaikaa marraskuun 15. päivään.

Lehtemme viime numerossa julistettuun kansikuvakilpailuun saapui ilahduttavan runsaasti valokuvia, mutta maalauksiin nähden tuotti kilpailu pettymyksen sekä lukumäärään että tasoon nähden. Palkintolautakunta päättikin sen vuoksi ratkaista kilpailun valokuvien osalta jo tässä vaiheessa, mutta pidentää maalauksien jättöaikaa marraskuun 15. päivään saakka, koska tiedossa on, että maalaustaiteenkin harrastajia löytyy yhtymäämme kuuluvilla tehtailla enemmän kuin mitä kilpailuun osallistumisesta voi päätellä. Työhön siis, siveltimen käyttäjät, ja turha kainous ja vaatimattomuus pois! Viittaamme samalla kilpailuohjeisiin, jotka julkaistiin edellisessä numerossamme.

Valokuvauskilpailussa päätti palkintolautakunta jakaa yhden ensimmäisen ja kaksi kolmatta palkintoa, mutta ei sen sijaan toista palkintoa. Palkinnot jakaantuivat seuraavasti:

I palkinto 2.000 mk. nimimerkille "Lieska" kah-

desta raudan valantaa Högforsin Tehtaalla esittäväs-
tä valokuvasta.

III palkinto 1,250 mk. nimimerkille "Quatre" Juantehdas-aiheisesta valokuvasta ja nimimerkille "X" valokuvasta, joka on otettu Haukkasuolta.

Lisäksi päätettiin lunastaa 500 markan hinnasta kappaleelta valokuvat, joita olivat lähettäneet nimimerkki "Liesi" (aiheena Högforsin Tehtaan vanha masuuni), nimimerkki "Lomalla nähtyä" (lumpeenkukkia), nimimerkki "Laajakulma" (tehdasaihe) ja nimimerkki "Trois" (aihe Juantehtaalta).

Kun sitten avattiin kirjekuoret, jotka sisälsivät lähettäjiä nimet ja osoitteet, niin todettiin, että I palkinnon saaja oli Eero Tuomi Högforsista sekä III palkintojen saajat Eero Mattsson Juantehtaalta ja Bengt Zimmermann Kymintehtaalta. Lunastettujen valokuvien lähettäjät olivat edellä mainitussa jär-

Miehiä työnsä ääressä.

Sukeltajan ammatti ei ole tavallisimpia eikä myöskään helpoimpia tässä maailmassa. Vaativa ammatti se on, mutta millainen, sitä ei monikaan meistä tiedä. Niinpä haluammekin tällä kerralla tutustua lähemmin tähän erikoiseen ammattiin ja valitsemme uhriksemme Voikaan tehtaan sukeltajan Ville Vesamalan, joka Voikaan Tehdasrakennuksen palveluksessa on ollen toimii ainoana sukeltajana tehtaallamme.

Ville Vesamala on syntynyt 14. 3. 1901 Kymissä. 17-vuotiaana hän tuli Kymin Osakeyhtiön palvelukseen Voikaan Ulkotyöosastolle ja vuoden kuluttua tuli siirto Korjauspajalle, jossa hän joutui osallistumaan vesiturpiinin asennustöihin. Tällöin ehdotettiin häntä vahvana ja rotevana poikana sukeltajaksi, ja kun hän itsekin oli kiinnostunut asiasta ja vesi oli innokkaalle uimarille ennestään tuttu elementti, oli nuorukainen valmis sukeltamaan ensimmäisen sukelluksensa. Tämä tapahtui v. 1923. Kokeilu onnistui hyvin. Nuoren miehen kunto ja elimet osoittautuivat vahvoiksi ja kestäviksi. Jo heti tällä ensimmäisellä kerralla hän viipyi veden alla tunnin katsellen ympärilleen, jopa suorittaen töitäkin. Vedestä noustua tuntui sukeltajan ammatti miellyttävän ja siitä se sitten alkoikin. Ensin oli korjauspajalla suoritettava kahden kuukauden erikoisharjoittelu vedenalaisissa korjaustöissä. V. 1924 siirtyi Vesamala Rakennusosastolle, jolla työskentelee edelleenkin.

Kun sukeltaja lähtee veteen, vie pukeutuminen hyvän ajan. Kaksi apumiestä pukee sukeltajan, jonka varusteet ovatkin suuret ja kankeat, kuin entisajan ritarin haarniskapuku. Puku on pitkien kokeilujen jälkeen muodostunut juuri sellaiseksi kuin sen tulee olla. Nykyinen englantilainen sukeltajanpuku on juuri sopiva, siinä ei ole mitään liikaa eikä liian vähän. Varusteet painavat muuten yli 100 kiloa; yksin luijypainot, jotka tulevat selkään, painavat 40 kiloa. Laiska mies ei viitsisi pitää päällänsäkään tuollaista 100 kilon pukukomeutta. Vedessä ollessaan on sukeltaja koko ajan yhteydessä maalla oleviin apulaisiinsa. Hänen vyötärönsä ympärille on sidottu nuora, jota samalla käytetään merkinantovälineenä. Erilaiset sovitut nykäykset ja vetäisyvät ovat sukeltajan kieltä,

jestyksessä Eero Tuomi Högforsista, E. L. Sarkki samoin Högforsista, Raine Valleala Kymintehtaalta ja Eero Mattsson Juantehtaalta.

Niukan ajan takia emme ehtineet saada yksityiskohtaisempaa arvostelulausuntoa tähän numeroon, vaan palaamme asiaan joulunumerossa, jossa myös maalauskilpailun tulos julkaistaan.

Kiitämme kaikkia kilpailuun osallistuneita ja onnittelemme palkinnon saaneita. Samalla toivomme, että maalauskilpailukin herättäisi harrastajien keskuudessa toivottua huomiota.

Toukokuussa 1923 laskeutui Vesamala ensimmäisen kerran syvyysiin.

jolla hän tuo ilmi tarpeensa ja toiveensa narumiehelle, jona nykyisin toimii Erkki Niittyranta. Narun avulla annetaan myöskin ylhäältä tiedoitukset. Ilmaletku on toinen hyvin tärkeä yhteyden pitäjä, ilman sitä ei voisi ajatellakaan veteen menoa. On selvää, että työskentely on raskasta tällaisissa varusteissa, ja kun vesikin vastustaa liikkeitä, voi arvata, että sukeltajalla täytyy olla voimaa ja kestävyyttä. Lisäksi hänen on oltava perehtynyt sekä kirvesmiehen että kivi- ja metallialan töihin, joita kaikkia vuorotellen joutuu tekemään vedessä. Sitten tulevat kaikki erilaiset pelastustyöt. Lähes kahdenkymmenen hukkuneen ruumiin on Vesamala nostanut syvyyksistä. Kerran oli saatava jäihin pudonnut auto pois 20 metrin syvyydestä ja tällöin oli tehtävä kaksi 1½ tunnin matkaa jään alle.

Tämä ammatti on vaarallinen, mutta Voikaan tehtaalla ei ole sattunut tähän mennessä onnettomuuksia, sillä kaikkia varokeinoja on aina noudatettu huolella. Vaarallisia tilanteita on kyllä sattunut pitkän työkauden kuluessa, mutta aina on niissä sikäli ollut onni myötä, että henki on säilynyt. "Kerran esimerkiksi putosi 500 kilon rautainen junttavasara veden pinnasta aivan viereen. Tämä on ollut ehkä vaarallisin tilanne, sillä vain muutama senttimetri eroitti varmasta kuolemasta. Ilmaletkukin on mennyt pari kertaa poikki, mutta silloin on aina selvitty kuitenkin hyvin ylös", kertoo sukeltaja Vesamala.

Sukeltajalle ei riitä vain innostus asiaan, häneltä vaaditaan ensinnäkin mitä parhaita fyysillistä kuntoa, tottumusta vedessä liikkumiseen sekä lisäksi suoranaista voimaa. Hyvä uimataito on suureksi eduksi. Niinpä sukeltaja Vesamalakin on hyvä uimari. Voikaan entisen uimaseuran jäsenenä ollessaan hän on saanut useita palkintoja sekä uinnissa että hypyissä. Muista urheilulajeista ovat jalkapallo ja voimistelu mieluisimmat. Vesamala on kuulunut Voi-

Apumies Erkki Niittyranta avustaa Vesamalaa pukeutumishommissa.

kaan tehtaan palokuntaan yli 20 vuotta. Nykyisin ovat oman kodin rakennustyöt etualalla ja talo onkin juuri valmistumaisillaan.

Voikaan Rakennusosaston puuseppäverstaassa toimii mestarina Veikko Mönkkönen. Hän on syntynyt 23. 12. 1910 Varkaudessa. Toimittuaan ensin yksityisissä puuseppäverstaissa hän tuli v. 1929 Kymin Osakeyhtiön palvelukseen Voikaan Rakennusosastolle, jolla työskenteli ensin ulkorakennuksilla. V. 1932—37 oli Mönkkönen Selluloosatehtaalla präsimiehenä ja pakkarina, mutta siirtyi sitten Rakennusosastolle puuseppäverstaalle. Sotien jälkeen hän oli aikeissa jättää Kymin Osakeyhtiön, sillä alkanee jälleenrakennustyöt tarjosivat monia houkuttelevia mahdollisuuksia. Silloin hänelle tarjottiin vapaana olevaa puuseppäverstaan mestarin tointa, ja pitkän harkinnan jälkeen Voikka voitti, hän jäi, eikä tietäksemme ole katunut kauppiaan.

Puuseppäverstaassa valmistetaan kaikkea mahdollista, mitä puusta yleensä voidaan tehdä. Etualalla ovat tietenkin tehdasrakennuksiin ja korjauksiin tarvittavat puutyöt, mutta kaikenlaista muutakin tehdään. Esimerkiksi uuden keskusruokalan koko kalusto

ruokasalin tuoleja lukuunottamatta on tehty täällä, samoin tehtaamme kaikkien pukuhuoneitten puiset kaapit. Tilausten mukaan valmistuu joditikuista alkaen aina rautatievaunuihin asti kaikkea mahdollista: milloin tehdään ovia ja ikkunoita, milloin joitakin työpöytiä, joskus hammaspyöriä myllyille tai hierinlautoja muurareille. Sahat ja höylät soivat ja surisevat, miehiä työskentelee erilaisten koneitten ääressä, mestaria kysytään tuon tuostakin. Kiireisen työntöuhun tuntua on ilmassa.

Sellaista on mestari Mönkkösen työpäivä. Iltaisin tulee esille toinen Veikko Mönkkönen, musiikkimies, soittaja, jolle lapsesta alkaen musiikki on ollut rakas. Ensimmäisenä instrumenttina kertoo mestari Mönkkönen olleen kanteleen, jolla 7-vuotias opetteli soittamaan. 9-vuotiaana tuli oma viulu, ja 14-vuotiaana hän liittyi Varkauden tehtaan soittokuntaan ja on aina sen jälkeen ollut työpaikkakuntiansa soittokunnissa, myöskin Voikaan tehtaan soittokunnassa sen lopettamiseen asti. Jo mestari Mönkkösen Voikaalle tulovuonna, v. 1929, perustettiin Voikaan Urheilu-Veikkojen 7-miehininen orkesteri, jossa Mönkkönen soitti viulua. Tässä orkesterissa oli m.m. ensimmäinen saxofoni Kymenlaaksossa. V. 1934 rekisteröitiin orkesteri Ivalo-nimisenä, ja sotien jälkeen nimi muuttui Rytmii-Ystäviksi, joka on sitten tullut suosituimmaksi orkesteriksi Kymenlaaksossa. Eikä ihmeäkään, sillä mainittu orkesteri voitti v. 1948 Myllykoskella tanssiorkesterikilpailuissa 1. palkinnon. Tämän orkesterin johtajana toimii mestari Mönkkönen soittaen itse tavallisesti viulua, mutta mielellään hän vaihtaa sen haitariin, saxofoniin tai klarinettiin. Lisäksi soittaa Mönkkönen Työväenopiston orkesterissa, johon kuuluu monta Rytmii-Ystävien jäsentä. Kuusankosken Orkesteriin-

Veikko Mönkkönen.

Matkamuistoja „vanhasta, iloisesta“ Englannista.

Jo pari kertaa on retkikuntia Kymin Oy:n Englannissa sijaitsevilta Star- ja Yorkshire-paperitehtailta vierailut meillä Suomessa, jolloin ne ovat tutustuneet täällä sijaitseviin tehdaslaitoksiin. Viime kesänä oli retkikunta, johon kuuluivat A. Lehtinen Kymin Selluloosatehtaalta, O. Loikala Voikkaan Paperitehtaalta, N. Andersson Kymin Höyryosastolta sekä Y. Hautaniemi ja B. Estlander Kymin Paperitehtaalta, tilaisuudessa tekemään vastavierailun Englantiin.

Matkalle lähdettiin 28. 5. laivalla Helsingistä Tukholmaan, missä olimme päivän jatkaaksemme matkantekoa illalla 29. 5. junalla Göteborgiin. Tukholmassa ollessamme kiertelimme kaupungilla, ajelimme Katharina-hissillä, ihmettelimme vilkasta liikennettä Slussenilla, ihailimme kaunista Djurgårdenia ja teimme lyhyen kiertokäynnin Tukholman vanhassa historiallisessa kaupunginosassa. Göteborgissa meillä oli verrattain lyhyt aika käytettävissämme ja yrityksemme päästä Lisebergiä katsomaan epäonnistui, koska huvipuiston portit avautuivat vasta tuntia ennen meidän laivamme lähtöhetkeä. Sen sijaan Trädgårdsföreningenin ihana puisto kukkivine rhododendronpensaineen ja värikkäine kukkaistutuksineen tarjosi meille tunniksi mieluisan lepopaikan keskellä suurkaupunkia. Iltapäivällä lähdimme sitten s/s Ragnella halkomaan Pohjanmeren myrskyistä ulappaa kohti matkamme päämäärää, Englantia. Ja myrskyä riittikin, jopa niin, että saavuimme New Castlen kaupunkiin 5 tuntia myöhästyneinä. Kaupunki sijaitsee Tynejoen varrella, noin tunnin laivamatkan päässä rannikolta sisämaahan päin. Pitkin Tynejoen molempia rantoja oli laivatelakoita toinen toisensa vieressä. Ja miten yksinkertaista onkaan laivan telakoiminen. Vuoksen aikana laiva ajaa telakalle, ja kun luode on vienyt veden laivan alta pois, suljetaan telakan portti ja siinä laiva on kuivillaan.

New Castlen satamassa oli meitä vastassa Mr. Hopkins paperitehtaittemme Manchesterin myyntikonttorista. Hänestä sitten tuli meidän erinomainen opasamme koko Englannissa oleskelumme ajaksi. Hän vei meidät laivarannasta rautatieasemalle, mistä lähdimme junalla ensimmäistä etappiamme, Blackburnin kaupunkia kohti. Rautatievaunusta saimme ensimmäisen välähdyksen Englannista, mutta, hauska kylläkin, olimme myöhemmin tilaisuudessa korjaamaan tämän ensivaikutelman antamaa kuvaa, sillä junamme kulki juuri Englannin rumimman osan, nimittäin sen teollisuusalueen halki. Katsoi koska

kin hän on kuulunut, mutta harjoitusmatkojen pituuden takia joutui jättämään tämän. Sen sijaan Voikkaan Sekakuoron jäsenenä hän on uskollisesti pysynyt vuodesta 1945 alkaen. Nykyisin pyrkivät vain oman kodin rakennustyöt häiritsemään pahasti musiikkiharrastuksia, mutta pianhan talo valmistuu ja sen jälkeen on taas enemmän aikaa Rytmi-Ystävät-orkesterillekin.

vaan ulos ikkunasta, niin vähintään 10 komeata, paksumustaa savua tupruttavaa tehdaspiippua oli aina näkyvissä. Meidän Lehtisemme laski niitä kerran ja näki yhtäaikaa yli 40. Illalla saavuimme sitten Blackburniin, missä meitä oli asemalla vastassa Mr. Griffiths Star-tehtaalta, joka saattoi meidät hotellimme. Siellä nautittiin myöhäiset iltateet ja joku grogikin, paitsi Lehtisemme, joka piti limonaattia parempana.

Seuraavana aamuna oli meillä ensimmäinen tehdaskäynti Star-paperitehtaalta. Tehdas sijaitsee vähän matkan päässä kaupungista, kovin kauniilla paikalla pienen ”ojan” varrella. Tehtaassa on 3 paperikonetta, joista 2 valmistaa erikoislaatuista paperia, jolle on ominaista se, että käyttämällä kaseinia liimana paperiradan molemmille puolille saadaan puristetuksi ohut kerros hienointa savea. Täten valmistetulla paperilla on erinomaisen kaunis ja tasainen sekä korkeakiiltainen pinta, siis juuri ne ominaisuudet, mitkä vaaditaan korkealuokkaiselta painopaperilta. Kolmas kone oli vanhempi ja pieni ja sillä valmistettiin enimmäkseen käärepapereita. Tehdas ostaa raaka-aineen pääasiallisesti pohjoismaista ja tietenkin etupäässä Kymin Oy:ltä. Kuljetus tapahtuu joko autoilla tai proomuilla. Autokuljetuksesta huolehtivat erikoiset kuljetusyhtiöt suurilla autoilla ja hyvin se käy pitkin Englannin tasaisia, kestopäilysteisiä teitä. Mutta proomukuljetusta ehkä joku ihmettelee. Kyllä sekin käy, sillä Englannissa on valtava kanavaverkosto juuri proomukuljetuksia varten. Näitä kanavia pitkin pääsee vaikka länsirannikolta itänsirannikolle.

Lauantaina oli meillä aamupäivä vapaa ja kiertelimme silloin vähän kaupungilla. Torilta ostimme sekä kirsikoita että mansikoita, vaikka oli vasta kesäkuun 3 päivä. Niin paljon aikaisemmin kypsyy kaikki 54:nneellä leveysasteella ja Golfvirran vaikutuksesta verrattuna meidän oloihimme.

Iltapäivällä teimme retken 30 mailin päässä Blackburnista länsirannikolla sijaitsevaan Blackpoolin huvi- ja merikylpyläkaupunkiin. Kaupungissa on noin 130.000 asukasta, mutta lauantaisin ja sunnuntaisin siellä on väkeä noin puoli miljoonaa henkeä, sillä miltei kaikki ne, jotka asuvat noin 80 km säteellä Blackpoolista, viettävät siellä viikonloppuaan. Huvitteluun siellä oli kaikki mahdollisuudet, ja voidaan sanoa, että mitä siihen alaan kuuluvaa ei Blackpoolista löytynyt, sitä on turha muualtakaan hakea. Hiekkaranta on 7 km. pitkä ja pitkin rantakatua on joka toinen talo hotelli ja joka toinen kapakka. Varsinainen huvittelualue oli monen neliökilometrin laajuinen. Näkötorni oli 195 m. korkea ja sen juurella sijaitsevan tanssiravintolan lattialle mahtui yhtäaikaa 3.000 henkeä tanssimaan.

Seuraavana päivänä, sunnuntaina, teimme ihanan, 360 km. pituisen automatkan pohjoiseen päin järvi-alueelle. Nyt olimme tilaisuudessa näkemään Englannin kauneinta osaa. Varsinkin se tieosuus, joka

Näkymä Katharina-hissistä Tukholmassa.
Etualalla Slussen.

Maisemaa järviolueella.

Tyypillisiä työläisasuntoja Englannin teollisuus-
alueella. Taustalla 900 v. vanha linna.

Cordale Scar.

Blackpoolin huvittelukaupunki. Etualalla uimaranta
ja pääkatu, keskellä 195 m. korkea näkötorni.

Kuninkaan linna Lontoossa. Vasemmalla näkyy tyy-
pillinen lontoolainen vuokra-auto, jotka kaikki ovat
samaa mallia.

Retkikunta oppaineen järviolueella.

Kuninkaallista henkivartiokaartia.

kulkee pitkin Windermere-nimisen järven rantaan, oli kuin ihanaa satupuistoa: sininen järvi, taustalla korkeat vuoret, kukkivat puutarhat kauniitten huviloitten ympärillä ja siellä täällä joku vanha linna. Kaikeksi lisäksi meillä vielä oli onni saada oppaaksi tälle matkalle Star-tehtaan piirustuskonttorin päällikkö Mr. Carter, joka tunsikin sekä seudun että sen historiaa. Paluumatkalla kävimme vielä Cordale Scar'issa katsomassa miten maanalainen joki pulpahtaa esille vuoristosta, ja vähäsen lähemmin tutustumassa niihin vuoriin, joilla Mr. Carter monena kesänä oli kesälomansa viettänyt kiipeilemällä niitten rinteitä ylös ja alas.

Maanantaina teimme toisen vierailun Star-tehtaal- la ja tarkastelimme silloin pannuhuonetta ja voima- asemaa. Voimanlähteenä oli 3.000 hv makaava höyry- kone valtavine vauhtipyörineen, joka hihnavedolla käytti tehtaan valta-akselia. Iltopäivällä kävimme Scapa Dryers'in huopatehtaalla tutustumassa miten konehuovat syntyvät. Tehdas teki meihin puhtau- dellaan ja uudenaikaisilla isoilla kutomakoneillaan mieluisan vaikutuksen. Illalla yhteisen päivällisen jälkeen tehtiin sitten pieni ravintolakierros, jolla jouduimme mm. pieneen olutbaariin, missä oli tele- visiokonekin, niin että sekin tuli nähtyä.

Seuraavana päivänä lähdimme Blackburnista au- tolla Boltoniin, missä käytiin tutustumassa Tillot- son'in kirjapainoon. Sieltä jatkettiin matkaa Man- chesteriin, missä kiertelimme jonkin aikaa kaupun- gilla. Se oli "hikistä hommaa", sillä lämpömittari osoitti 33° C varjossa. Tämä olikin matkamme kuu- min päivä. Iltopäivällä matka jatkui junalla ja au- tolla Barnsley'hin, missä sijaitsee yhtiömme toinen paperitehdas. Ja niin olimme saapuneet matkamme toiselle etapille.

Heti keskiviikkoamuna meidät vietiin paperiteh- taalle. Tehdas sijaitsee varsinaisessa kaupungissa ai- van kadun varrella. Tehtaassa on 5 paperikoneita, sekä monisylinterisiä että Yankee-koneita. Iltopäi- vällä olimme tilaisuudessa tutustumaan avohiililou- hukseen. Valtavat kaivinkoneet tekivät kaiken työn. Eri maakerrostumat, jotka peittivät kivihiilisuonen, vietiin eri paikkoihin, ja kun sitten kivihiili oli kai- vettu pois, louhos jälleen täytettiin ja päällimmäi- seksi pantiin silloin maata siitä kerrostumasta, mikä oli viljelystarkoituksiin sopivin. Englannissa on so- dan aikana säädetty laki, joka määrää, että näin on meneteltävä. Seurauksena onkin, että 1½ vuotta sen jälkeen, kun hiili on kaivettu esille, samalla paikalla viheriöi mitä kaunein pello. Muuten olivat saavu- tukset näissä avolouhoksissa, kiitos suurten kaivin- koneitten, suorastaan uskomattomat. Yhdessä viikos- sa saa 34 miestä louhituksi 40.000 tonnia hiiltä.

Kun hiili on louhittu, se seulotaan ja erisuuruiset hiilet erotellaan. Kuorma-autolla hiili tuodaan seu- lalle ja seulasta erikokoiset hiilet putoavat ränniä myöten suoraan toisen auton lavalle poiskuljetusta varten. Myös hiilen lajittelu tapahtuu seulalla. Pit- kän kuljetushinnan molemmin puolin seisoivat mie- het ottavat pois kaikki kivet ja muut kelpaamatto- mat palat.

Tämän nokisen näkemyksen jälkeen oli oikein iha-

naa tehdä iltopäivällä pieni automatka maaseudulle. Nähtiinpä muutamia sellaisiakin paikkoja, jotka aika lailla muistuttivat Suomea mäntymetsineen ja ka- nervakasvullisuuksineen. Mutta kun saavuimme Bam- ford'in Marquis of Granby Hotelliin, missä söimme päivällistä, huomasimme kyllä taas, että olimme "old Englannissa". Linna, joka oli puoliksi museo ja puo- liksi ravintola, oli peräisin 1400-luvulta. Yksistään ruokasalin kello, mikä näytti aivan oikeata aikaa, oli 1600-luvulta.

Torstaina kävimme Grimethorpen hiilikaivoksessa, joka on Englannin suurin. Saimme haalarit päälle, kaivoskengät jalkaan, kypäräpäähineen sekä kai- voslampun kouraan, ja näin varustettuina lähdim- me laskeutumaan maan uumeniin. Huimaa vauhtia hissi vei meidät 500 jalkaa maanpinnan alapuolelle, ennenkuin olimme määräpaikassa. Ja siellä maan sisässä oli aivan kuin oma pieni kaupunki. Siellä oli rautatiet, sairaala ja palokunta, oli suuret ruokailu- huoneet, jopa ponnytallikin, missä oli vielä kymmen- kunta ponnyakin. Alhaalta johti maanpinnalle 3 kui- lua. Yhtä pitkin pumpattiin ilma kaivokseen, toisessa oli hissi miehiä ja hiiltä varten ja kolmannessa tuo- tiin maan pinnalta kivet ja kaikenlaiset tarveaineet alas kaivokseen. Käytäviä oli maan alla monta kym- mentä kilometriä ja jokaisen käytävän päässä mie- het ahertelivat porakoneittensa kimpussa. Kun kivi- hiili oli räjäytetty irti, ajoi paikalle erikoisrakentei- nen yhdistetty kaivin- ja lastausvaunu, joka 60 se- kunnissa kaivoi ja lastasi kuljetusvaunuun 3,5 tonnia hiiltä. Vain yksi mies hoiti tätä ihmekonetta. Pari tuntia kävelimme noita loppumattomia käytäviä pit- kin, ennenkuin taas noustiin maanpinnalle. Ja minkä näköisinä? Jokainen meistä olisi ilman muuta kel- vannut johonkin eteläafrikkalaiseen neekeripataljo- naan, niin mustia olimme.

Iltopäivällä kävimme sitten vielä toisen kerran pa- peritehtaalla ja illalla olimme teatterissa katsomassa "Kun näet, niin usko"-nimistä esitystä, joka oli jon- kinlainen sirkustempujen ja tavallisen teatterin välimuoto. Teatterissa oli tupakanpoltto sallittu eikä kukaan katsonut pitkään, jos heitti takin pois ja is- tui paitahihasillaan.

Tämä olikin meidän viimeinen päivämme "maa- seuduilla", sillä seuraavana päivänä lähdimme kohti kolmatta etappiamme, Lontoon kaupunkia. Ajoimme Edinburghin—Lontoon välisellä tunnetulla pikaju- nalla Doncasterista Lontooseen ja se oli todella ju- nassa matkustamista, mitä tulee ensinnäkin vauhtiin ja toiseksi vaunujen komeuteen. Jokaista mat- kustajaa varten oli oma nojatuoli, edessä iso pöytä ja seinällä soittokello, jonka avulla sai hälytettyä auliin tarjoilijan, joka toi mitä toivottiin. Kuljimme hyvää vauhtia pois teollisuusalueelta. Seudut muut- tuivat enemmän maanviljelysvoittoisiksi ja maa näytti puhtaammalta. Hyvän ystäväni lausunto Eng- lannista alkoi osoittautua oikeaksi, sillä hän oli sano- nut, että Englanti on joko pieni likainen teollisuus- kaupunki tai hyvin hoidettu puutarha. Ja jälkimmäi- seltä maa näytti, kun ajoimme eteläisimpien kreivi- kuntien halki kohti pääkaupunkia ja Kings Cross'in asemaa. Lontoossa tapasimme kaksi maanmiestämme-

Lontoon parlamentitalo.

Westminster Abbey.

Tower-silta Lontoossa.

Nelsonin muistopatsas Trafalgar Square'lla Lontoossa.

Lontoon kuulu Big-Ben.

kin, nimittäin siellä opiskelemassa olleet neiti Skogströmin ja herra Rosenbackin yhtiömme pääkonttorista Kuusankoskelta. Heidän seurassaan retkikunta söi lounasta, minkä jälkeen Mr. R. Angel'in johdolla kaikki kävimme katsomassa Daily Mail'in kirjapainoa. Se on valtava laitos, missä painetaan 4 eri lehtipainosta päivittäin. Meidän käyntimme aikana oli juuri syntymässä iltapäiväpainos. Suuret painokoneet sylkivät kidastaan lehtiä suunnattomia määriä. Koneesta lehdet kulkeutuivat elevaattorilla ylös ja suoraan odottaviin autoihin. Erikoista on muuten se, että jos ostaa lehden heti, kun ensimmäiset kappaleet ovat tulleet painokoneesta, voi monin paikoin lehdestä löytää tyhjiä paikkoja. Sitä mukaa kuin uutisia saapuu, pysähdytetään kaikki koneet ja näihin tyhjiin paikkoihin sijoitetaan joku uutinen. Lehden oma tiedusteluverkosto ja latomo toimii kertoman mukaan niin nopeasti, että jonkun suuremman ratsastuskilpailun ollessa kyseessä voi muutama minuutti sen jälkeen, kun voittajahevonen on katkaissut maalinauhahan, lukea siitä painetusta ja kadulta ostetusta erikoislehdestä.

Mitä juuri sanomalehtiin tulee, on Englannissa erikoista se, että kaikki lehdet ostetaan irtonumeroina ja että esim. Daily Mail'illa on useassa eri kaupungissa omat kirjapainonsa, jotka paikan päällä painavat lehdet. Ei niitä Lontoosta toimitella maaseudulle. Daily Mail lienee Englannin suurin lehti, sunnuntaisin sitä painetaan 8 milj. kpl.

Loput ajasta eli 2 päivää vietimme Lontoossa katselemalla kaupunkia. Ajelimme maanalaisilla junilla ja linjavaunuilla (raitioteitä ei Lontoossa ole), kävimme katsomassa Thamesjokea Towersillalta, St. Pauls'in katedraalia, Hyde Park'ia ja monia muita tunnettuja paikkoja. Sunnuntaina pistäydyimme "täimarkkinoilla" eli paikassa, missä kauppaä käydään kaduilla. Siellä saa ostaa melkein mitä vain, mutta varsinkin vaatteita ja kangastavaraa, sillä koko tämä kaupunginosa on Lontoon juutalaiskorttelia.

Itse Lontoo on suuri, niin suuri, että kahden päivän aikana ei ehdi nähdä paljoakaan. Tutustuakseen kaupunkiin perusteellisemmin pitäisi siellä olla viikkoja, ehkäpä kuukausiakin. Kaupungissa on 8 milj. asukasta, lähes 100 linjavaunureittiä kaupungin sisällä ja noin 10.000 vuokra-autoa. Kaupunki on kärsinyt aika pahasti sodan aikana pommituksista, eikä paljoakaan vielä ole jälleenrakennettu. Varsinkin korttelit St. Pauls'in kirkon ympärillä ovat melkein maan tasalla ja myöskin satama-alueet ovat pahoin vaurioituneet. Sitä vastoin varsinainen keskikaupunki, jos sellaisesta voi puhua, on Piccadilly Circus'in kohdalla melkein ennallaan. Hauskan vaikutuksen tekevät kaupungin hyvinhoidetut lukuisat puistot, kauniit vanhat rakennukset sekä vilkas elämä ja liikenne.

Vaikka mieli olisikin tehnyt jäädä pitemmäksi aikaa Lontooseen, oli meidän lähdettävä maanantaina 12. 6. paluumatkalle. Lähdimme junalla Lontoosta Tilbury'in, mistä s/s Saga vei meidät Göteborgiin. Tällä kertaa Pohjanmeri oli paremmalla päällä ja määräkään saavuimme aamulla 14. 6. Ruotsiin. Nyt meil-

lä oli koko päivä aikaa katsella Göteborgia, ja herra Lökken, Suomen Paperitehtaitten Yhdistyksen agentin konttorista, opasti meitä asiantuntemuksella sekä kiertokäynnillä kaupungissa että aamiaispöydän ääressä. Tällä kertaa onnistuimme pääsemään Lisebergin huvipuistoonkin ja siellä kuluikin ilta junan lähtöön asti. Aamulla heräsimme Tukholmassa ja sieltä jatkui matka Bore I:ssä kohti Suomea mestari Anderssonin syntymäpäivän merkeissä. 16. 6. olimme jälleen kotimaassa hieman väsyneinä, mutta ihania matkamuistoja rikkaampina.

Yhteenvetona voisi sanoa, että Englannista erikoisesti jäi mieleen koko kansan erinomainen ystävällisyys ja rauhallisuus, pienten teollisuuskaupunkien nokisuus ja tiilestä rakennetut, kaikkialla samannäköiset asuintalot, kiviaitojen ympäröimät pellot, hyvässä kunnossa olevat maantiet ja taitavat autonkuljettajat. Selvästi tuli myöskin esille maan vanha kulttuuri ja historia niistä lukuisista kirkoista, vanhoista linnoista ja muista rakennuksista, joita oli kaikkialla. Maa on kärsinyt kovasti pitkästä sodasta, mutta alkaa nyt vähitellen elpyä ja elämä palautuu sotaa edeltäneisiin normaaliuomiinsa.

Lehtemme seuraava numero

ilmestyy jouluksi. Siihen tarkoitettut kirjoitukset ja kuvat pyydetään lähettämään marraskuun 15. päivän mennessä, mieluummin kuitenkin muutamia päivää ennen "viime hetkeä".

Kesän aikana on varsinkin urheilurintamalla satunut ja tapahtunut niin paljon, että yksistään niitä koskevat selostukset olisivat riittäneet täyttämään tämän numeron, vaikka se ilmestyykin sivumäärältään suurempana kuin mikään tähänastinen lehtemme numero. Samoin olemme saaneet kuvauksia sekä kotimaassa tehdyistä että ulkomaille suuntautuneista opinto- y.m. matkoista siinä määrin, ettemme parhaalla tahdollakaan ole voineet kaikkia mahdollista tähän numeroon, vaan on osa niistä täytynyt jättää vuoroaan odottamaan. Meillä on siten ollut todellinen runsauden pula, jota selvittäessään toimitus on joutunut vaikeaan tilanteeseen. Mitään ei olisi haluttu jättää pois, mutta kun kaiken lähetetyn julkaisemiseen ei ole ollut mahdollisuutta, on seurantaa valitettavasti täytynyt suorittaa. Julkaisemisjärjestystä määrättäessä ei kirjoituksia ole jaettu hyviin ja huonoihin, sillä toimitus pitää kaikkia avustuksia samanarvoisina, vaan etutila on annettu sellaisille kirjoituksille, jotka ajankohtaisuutensa takia on pidetty tärkeimpinä, ja vuoroaan odottamaan on jätetty sellaiset, jotka eivät seuraavan numeron ilmestymishet-

USKOMMEKO URHEILUUN?

*Tieteellinen tutkimustyö liikuntakasvatuksen palveluksessa.
Urheilufysiologiaa kokeita Ky—Kuusankosken tehtaitten
henkilökunnau keskuudessa.*

Helsingissä kahden vuoden kuluttua pidettävien Olympiakisojen johdosta sekä urheilun yleensä saavutettua yhä suuremman merkityksen kansojen elämässä, on luonnollista, että siinä piilevät edut ja varjopuolet on saatava perusteellisen tieteellisen tutkimustyön kohteeksi. Ennen ei urheileminen ollut niin kovaa ja urheilija luotti enemmän terveen vaiston sanelemaan neuvoihin, mutta nykyisin, kilpailun yhä kiristyessä, on ollut pakko turvautua kaikenlaisiin muihin urheiluelämää edistäviin keinoihin ja silloin on tieteellinen tutkimustyö astunut yhtenä tekijänä liikunnan piiriin.

Ennen suuntautui kaikenlainen valmennustyö etupäässä selvien ohjeiden antamiseen ja niitä oli totettava sellaisinaan. Nykyisin tahdotaan selvittää juurta jaksain, miksi on tehtävä niin ja niin sekä mikä merkitys tällä kaikella toiminnalla loppujen lopuksi on. Tutkimustyö on tällöin luonnollisesti kohdistunut ihmiseen itseensä ja ihmiselimistön tapaan suhtautua erilaisiin vaikutuksiin. Pyritään saamaan selville, millä tavoin ja missä olotilassa elimistö mahdollisimman pienellä voimankulutuksella pystyy urheilusuorituksen vaatimaan toimintaan.

Vuonna 1939 Suomeen perustettu "Suomen Urheilulääkäriyhdistys" antoi asialle ensimmäisen sysäyksen

keen mennessä ainakaan sanottavammin vanhene. Ehkä ei toimitus näin menetellessään saa yksimielistä hyväksymistä osakseen, mutta toivoo kuitenkin, ettei kuumia hiiliä sen päälle kovin kosolti koottaisi ja että avustajamme ymmärtäisivät sen vaikean tilanteen, jonka eteen toimitus on joutunut. Samalla kun kiitämme avustajiamme heidän vaivannäöstään, toivomme, ettei hyvä yhteistyö ja -ymmärrys edellä se-
lostetun takia rikkoutuisi.

Tämän numeron kansikuva on Hallan Tehtailta, jotka äskettäin viettivät 75-vuotisjuhlaansa.

Lopuksi mainittakoon vielä, että kansikuvakilpailuumme saapui määrääjän kuluessa runsaasti valokuvia, mutta vähän maalauksia. Kilpailu ratkaistiinkin valokuvien kohdalta, mutta maalauksiin nähden pidennettiin kilpailuaikaa marraskuun 15. päivään saakka, johon mennessä toivomme saavamme lisää juhanus- ja joulunumeroihin sopivia kansikuva-aiheita. Samalla kiitämme kaikkia kilpailuun jo osallistuneita.

TOIMITUS.

ja onkin mainitun yhdistyksen toimesta tutkittu jo yli 200 eri urheilijaa. Tämän toimintaa jatkoi Stadionin yhteyteen perustettu "Urheilulääketieteellinen poliklinikka".

Maamme urheilulääketieteellisen tutkimustyön niukkuus todettiin sitten, kun tunnettu amerikkalainen urheilija ja fysiologi, Illinoisin yliopiston assistentti Rikhard Gansley saapui maahamme sekä kertoi vastaavasta työstä Yhdysvalloissa. Hänen edustamassaan yliopistossa on jo yli 10 vuotta 65:n fysiologian opettajan johdolla tehty mainittua tutkimustyötä, joten olemme näissä asioissa kerrassaan oppipoikia.

Tutkimustyön kohteina ovat olleet erikoisesti sydän, verenkiertoelimet, verenpaine, pulssi, hengityselimet ja hermosto.

Tämän kirjoituksen puitteissa ei ole mahdollista syventyä k.o. asioiden käsittelyyn sillä tieteellisellä tarkkuudella, joka olisi tarpeellista, vaan lähinnä tarkkailla niitä havaintoja ja tuloksia, joita saatiin tehtäessä tutkimuksia Ky-Kuusankosken tehtailla.

Näissä kokeissa noudatettiin Gansleyn Illinoisin yliopistoa varten suunnittelemaa sydämen ja verenkiertoelinten kuntokokeita.

Kokeisiin osallistui 7 miestä ja 2 naista ja käsittivät kokeet: 1) pulssi makuulla ja 2) seisten, 3) pulssimuutos, 4) pulssi 15 sek. kestävän steppi-kokeen jälkeen, 5) pulssin palautumisaika, 6) diastolinen paine makuulla ja 7) seisten sekä 8) 1 min. kestävä steppiharjoitus.

Tulokset oli keskiarvoprosentin mukaan jaettu seitsemään eri luokkaan nimittäin: 1) erinomainen, 2) hyvin hyvä, 3) yläpuolella keskiarvon, 4) keskinertainen, 5) kohtalainen, 6) huono ja 7) hyvin huono. Eri steppikokeissa noudatettiin määrättyä laskusysteemiä, jossa palautumisajan pituus näytteli tärkeätä osaa.

Näitä kokeita suoritettiin sellaisille henkilöille, jotka osallistuivat hiihtoharrastuskilpailuun, ja pyrittiin toteamaan, millä tavoin hiihto vaikutti eri elimiin ja niiden toimintakykyyn. Ensimmäinen koe järjestettiin 14. 2. 50, jolloin kaikki koehenkilöt jo olivat osallistuneet k.o. hiihtoon.

Ensimmäinen koe, pulssi makuulla, paljasti jo, mi-
hin kestävyysryhmään kukin yksilö kuului. Niinpä esim. rakennustyöläinen T. L., jolla oli pitkäaikainen valmennus takanaan, sai pulssin lepoarvoksi vain 59, kun sen sijaan konttoristi U. K., jolla oli harrastushiihtokilometrejä vain 75, sai pulssiarvokseen 80 lyöntiä! Naisten pulssiarvot olivat kaikki yli 80, kun taas miesten yleensä 65—75. Kokeessa huomioitiin aikaisemmat urheiluharrastukset ja todettiin, että ne,

joilla oli entistä urheilupohjaa, saivat yleensä pieniä arvoja. Vielä selvemmin tuli tämä esille, kun otettiin pulssi-arvot 15 sek. steppin jälkeen. Tässä steppikokeessa nousee 45 cm. korkealle tuolille ja laskeudutaan takaisin, 15 sek. kokeessa 8 kertaa. Naisten arvot pomppasivat lähes sataan, kun esim. samaisella T. L.:llä oli vain 62. Edelleen 1 min. kokeessa pääsi hyväkestävyys vielä selvemmin esiin.

Tohtori Eirron suorittamat painekokeet muodostuivat mielenkiintoisiksi. Kokeissa otettiin kahdet arvot, sekä seisten että makuulla. Ns. diastolinen paine huomioitiin taulukkoa varten, mutta samalla otettiin myöskin systolinen paine eli, kuten kansan keskuudessa sanotaan, tavallinen verenvainepaine.

Lääketieteen kannalta on edullista, että näillä arvoilla on mahdollisimman pieni ero, ja edelleen, että normaaliverenvainepaine, eli siis systolinen paine, pysyytlee tässä iässä olevilla suunnilleen 110—130.

Kokeet osoittivat, että paljon harjoitelleilla ja hiihtäneillä yksilöillä tämä ero oli hyvinkin pieni, johtuen osaksi matalasta systolisesta paineesta ja osaksi suhteellisen korkeasta diastolisesta paineesta, koska levossa ei hiussuonisto tarvitse niin paljon verta ja vastus siellä on todennäköisesti suurempi.

Eräitä koetuloksia: Sähkömies O. S. seisten 134/104 ja makuulla 138/92 (systolinen ensiksimainittuna); maalari K. M. seisten 133/95 ja makuulla 136/85; liikeapulainen E. V. (nainen) 145/90 ja 125/85 ja konttoristi U. K. 150/90 ja 156/85. Viimeksi mainitulla vähän harrastusta.

Toinen koetilaisuus oli 28. 2. 50 ja kokeet täsmälleen samanlaiset. Melkein poikkeuksetta olivat kaikki koehenkilöt kuluneen väliajan aikana hiihtäneet n. 200 kilometriä. Tulokset osoittivat, että pulssi-arvot olivat paria poikkeusta lukuunottamatta pienentyneet. Esim. kirjuri A. N. (nainen): I koe pulssi makuulla 83, nyt 77, vastaavasti sekatyömies E. P. 67 ja nyt 57, kirvesmies V. L. 66, nyt 61, rasvaaja H. L. 60, nyt 57 jne. Vielä selvemmat erot tulivat pulssikokeessa seisten. Esim. A. N. 88, nyt 79. Myöskin rasituskokeissa oli havaittavissa kehitystä. Esim. 15 sek. steppikokeessa: sekatyömies E. P.: I koe 78, nyt 63, maalari K. M. 88, nyt 78. Vain yhdellä henkilöllä oli tämä arvo huomompi, mutta hänellä olikin kilometrejä jo yli 500 ja lisäksi hän suoritti harjoituslenkkejä juosten väliajalla, joten on todennäköistä, että voidaan puhua liikarastuksesta. Paine-kokeissa olivat tulokset epätasaisempia, mutta kehitystä oli näissäkin havaittavissa. Kokeiden epätasaisuus johtunee osaltaan siitä, että kokeissa käytettiin erilaista verenvainemittaria Esim.

K. M.: koe I makuulla 136/85 ja nyt 140/103, O. S.: 138/92—135/95 jne.

Kolmas koe suoritettiin 15. 3. 50, jolloin hiihtoharrastuskilpailu jo oli päättynyt. Koehenkilöt hiihtivät kaikki, yhtä poikkeusta lukuunottamatta, yli 500 km. kilpailuaikana. Viimeisen kokeen pulssi-arvoissa todettiin edelleen kehitystä, mutta pienempää kuin toisessa kokeessa. Esim. A. N.: II koe 77, nyt 75, E. P. 57—55 sekä E. V., joka oli poissa toisesta kokeesta, I koe 80, nyt 66. Muiden arvot pysyttelivät samassa ja joillakin oli havaittavissa pientä nousua, johtuen lähinnä siitä, että monet olivat lopettaneet hiihdon päästyään 500 kilometriin ja siten koetta saattoi edeltää lähes 14 päivää pitkä liikunnaton jakso, joka toimettomuus paljastui heti kokeessa. Tämä ilmiö todettiin vielä selvemmin rasituskokeissa. Paine-arvoissa todettiin tasaantumista, esim. K. M.: II koe 140/103, nyt 140/95, V. L. 147/92—145/100, O. S. 135/95—132/95 jne.

Yleispiirteinä voidaan suoritetuista kokeista sanoa, että niiden perusteella voitiin todeta liikunnan vaikuttaneen edullisesti elimistön toimintaan, lähinnä hengitys- ja verenkiertoelimiin. Toisaalta on luonnollista, että kun kyseessä on näin pieni joukko, ei täysin päteviä tuloksia voida saada ja myöskin häiritseviä sivuvaikutuksia on näin yksinkertaisissa olosuhteissa mahdoton välttää. Kaikki nämä henkilöt, jotka auliisti osallistuivat kokeisiin, olivat täysin terveitä ja jo ulkonaiselta olemukseltaan todistivat liikunnan tuoman hyödyn. Kun vielä hiihtoharrastuskilpailun jatkuva ja tasainen rasitus oli omiaan kehittämään määrättyjä elimiä, emme voi muuta kuin todeta, että liikunnalla on yleiskuntaa, elämänhalua ja samalla myöskin työuntaa nostava vaikutus, ja tässä mielessä on hiihto harrastuskilpailuna sellainen muoto, joka antaa jokaiselle tarpeellista liikuntaa ja soveltuu kaikille sukupuolille ja ikäkausille.

Uskommeko urheiluun? Tämän kysymyksen herättämänä olemme näitä kokeita suorittaneet ja ovat ne osaltaan todistaneet, että urheilussa, liikunnassa, piilee tavaton voima, jota on kuitenkin oikealla ja järjiperäisellä tavalla osattava käyttää hyödyksi.

Kymin Oy. on lähtiessään harrastuskilpailujen linjalle tämän ajatuksen oivaltanut ja tahtonut siten järjestää juuri sellaista liikuntaa, joka saa suuret joukot mukaan ja on samalla harjoittajalle itselleen kaikinpuolisesti kehittävä. Urheilulääketieteellisen tutkimustyön jatkaminen edellä esitetyn toiminnan tapaisesti, luonnollisesti huomattavasti lisäten ja täydentäen tutkimuksia olosuhteiden mukaan, voisi osaltaan myötävaikuttaa maamme urheilutason kohoamiseen, jonka tehostamiseksi ja ohjaamiseksi terveeseen suuntaan mitkään toimenpiteet eivät voi olla liikaa.

Raine Valleala.

AMERIKKALAINEN ALOITETOIMINTA.

General Motors'in tehtailla Amerikassa on aloite-toiminta niin vilkasta, että joka 45:n minuutin päästä sovelletaan uusi aloite käytäntöön.

Ky—Kuusankosken tehtaitten kesämestaruuskilpailut

pidettiin elokuun 15 p:nä Kuusankosken urheilukentällä ihanteellisen sään vallitessa. Tulostaso muodostui paremmaksi kuin koskaan aikaisemmin, ja ilahduttavaa oli todeta, että lopultakin oli mukana nuorta voimaa. — Tulokset:

100 m: 1) E. Niemi, Korj.paja, 11,8; 2) V. Peltola, Sell., 11,9; 3) P. Koste, Ky.Pap., 12,0; 4) R. Kivinen, Korj.paja, 12,3; 5) P. Tuominen, Korj.paja, 13,0.

400 m: 1) J. Harlin, Tal.os., 53,6; 2) V. Peltola, Ky. Sell., 55,4; 3) V. Pekkola, Ky.Pap., 63,4.

3000 m: 1) T. Levänen, Rak.os., 8.57,4; 2) V. Silo-nummi, Rak.os., 10.01,8; 3) E. Pörsti, Rak.os., 10.18,0.

4×100 m. osastojen välinen viesti: 1) Korj.paja (Kivinen, Kollanus, Heikkilä, Niemi) 48,0; 2) Sekajoukkue (Koste, Laurell, Salama, Peltola) 49,2.

Pituushyppy: 1) E. Niemi, Korj.paja., 648; 2) M. Lampinen, Ky.Pap., 646; 3) R. Kivinen, Korj.paja, 588.

Korkeushyppy: 1) K. Simonen, Korj.paja, 170; 2) R. Aro, Korj.paja, 170; 3) P. Salama, Kuu.Pap., 165; 4) E. Seppälä, Ky.Pap., 160.

100 m., naiset: 1) I. Laitinen, Kauppa Oy., 13,6; 2) K. Lagman, Ky.Pap., 14,8; 3) E. Oksanen, Kauppa Oy., 15,5; 4) O. Järvinen, Konttori, 17,0.

Pituushyppy, naiset: 1) I. Laitinen, Kauppa Oy., 476; 2) E. Oksanen, Kauppa Oy., 433; 3) A. Lahtinen, Sos.os., 369.

Kuulantyyntö: 1) R. Jokinen, Ky.Sell., 11,95; 2) J. Myyrä, Talous, 11,42; 3) E. Heikkinen, Talous, 10,30; 4) V. Pekkola, Ky.Pap., 9,12.

Keihäänheitto: 1) V. Pesu, Korj.paja, 56,40; 2) E. Vainio, Korj.paja, 50,82; 3) E. Heikkinen, Talous, 47,91; 4) P. Salama, Kuu.Pap., 46,50; 5) V. Pekkola, Ky.Pap., 36,20.

Ikämiesten 3-ottelu (100 m, kiekko ja pituus): 1) H. Vesanen, Kontt., 1123 pist. (100 m. 13,2, kiekko 28,04 ja pituus 503); 2) T. Laurell, Talous, 993 pist. (13,3, 20,28 ja 532); 3) S. Korsberg, Rak.os., 886 pist. (13,9, 22,87 ja 492); 4) H. Lahtinen, Puuh., 493 pist.; 5) E. Mustonen, Talous, 388 pist.

Kymi-yhtymän kesämestaruuskilpailuihin Högforsissa 27. 8. -50 valittiin seuraava joukkue:

100 m: E. Niemi, Korj.paja ja V. Peltola, Ky.Sell.
3000 m: T. Levänen, Rak.os. ja E. Salovaara, Korj.paja.
Ruotsalaisviesti: P. Koste, Ky.Pap., V. Peltola, Ky.Sell., E. Niemi, Korj.paja ja J. Harlin, Talous, varalle R. Kivinen, Korj.paja.
Pituus: E. Niemi, Korj.paja ja M. Lampinen, Ky.Pap.
Korkeus: K. Simonen, Korj.paja ja R. Aro, Korj.paja.
Kuula: R. Jokinen, Ky.Sell. ja A. Lehtinen, Ky.Sell.
Keihäs: V. Pesu, Korj.paja ja E. Vainio, Korj.paja.
Naisten 100 m: I. Laitinen, Kauppa Oy. ja K. Lagman, Ky.Pap.
Naisten 4×100 m. viesti: E. Kilpiä, Konttori, K. Lagman, Ky.Pap., E. Oksanen, Kauppa Oy. ja I. Laitinen, Kauppa Oy.

Koneellinen pyykinpesu

säästää emännän aikaa ja vaivaa.

Viime kesän kuluessa valmistui Myllykalliolle ja Naukioon uudet konepesulat. Molempiin avariin kaakeliseinäisiin pesuloihin on sijoitettu 2 pesukonetta ja 2 keskipakoiskuivaajaa. Käsipesua varten on pesu-loissa 24 pesuallasta ja 6 pataa. Pyykin siirtäminen paikasta toiseen käy vaivattomasti pyörillä varustetuissa säleikkövaunuissa. Huuhtelu- ja liotusaltaat voidaan työntää padan luota suoraan kuivaaajalle. Näin säästetään märkien raskaiden vaatteiden kantamisesta.

Konepesuun tottumattoman emännän mielessä voi herätä kysymys, eivätkö vaatteet vahingoitu pesukoneessa. Varmasti eivät, vaan päinvastoin, näin säästetään paljon enemmän kuin käsipesussa. Pesurummussa liukuvat vaatteet kirkkaaksi hiottuja ruostumattomia pintoja pitkin. Pesurummussa on kolme kokovallia, joiden tarkoituksena on saada vaatteet liikkeeseen, jotta saippuavaahto pääsee tunkeutumaan vaatteiden kuitujen väliin. Käsien vaatteita pestäessä joutuvat ne huomattavasti kovemman kulutuksen alaisiksi. Keskipakoiskuivaajassa taas vaatteet eivät liiku ollenkaan, vaan pysyvät siinä paikassa, johon ne pannaan. Sen sijaan linkorumpu, johon vaatteet on ladottu, pyörii ympäri hyvin nopeasti ja vesi linkoutuu pois vauhdin vaikutuksesta rummun seinissä olevien reikien läpi. Käsien vaatteita kierrettäessä joutuvat kuidut huomattavasti suuremman rasituksen alaisiksi ja repeilevät.

Kaikista selvimmin huomaa pesukoneen käyttäjä ajan ja voimiensa säästön. Kun vaatteet saavat liota yön yli liotusaltaassa, käy pesu seuraavana päivänä nopeasti. Ensin huuhtelu kylmällä vedellä 4—5 min. Sitten vesi lasketaan pois ja puhdas kylmä vesi pannaan tilalle. Pesuainetta lisätään joukkoon. Veden annetaan lämmitä koneessa vähitellen, 20—25 min. kuluttua se saa kiehua ja kiehuminen jatkuu 10 min. Seuraa huuhtelu kuumalla, haalealla ja kylmällä vedellä 2—3 min. ajan kullakin. Viimeinen huuhtelu suoritetaan käsin ja vaatteet nostetaan suoraan huuhtelualtaasta linkoon. 10 min. kuluttua vaatteet ovat valmiit kuivauskaappiin ripustettaviksi. Lämpimän ilmavirran kiertäessä kaapissa kuivuvat vaatteet 20—30 min:ssa, jonka jälkeen ne mankeloidaan. Näin on 15 kg. pyykki pesty noin 2,5 tunnissa. Kun konepesusta laskutetaan 8 mk. vaatekilolta, mankelivuokra on 20 mk. tunnilta ja kuivauskaapin vuokra 5 mk. vaatekilolta, tulee 15 kg:n pyykki eli suurin määrä, joka yhtä aikaa mahtuu pesukoneeseen, maksamaan noin 170 mk. Jos sama vaatemäärä pestäisiin käsin, menisi siihen aikaa ainakin 5—6 tuntia. Koska pesutuvan vuokra on 10 mk. tunnilta, tulee käsipyökin hinnaksi 50—60 mk. Tämän hinnaneron korvaa kuitenkin moninkertaisesti konepesussa saavutettu ajan ja vaivan säästö.

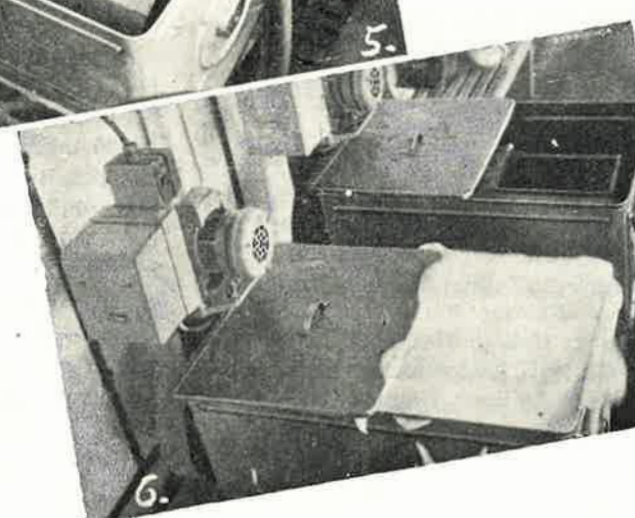
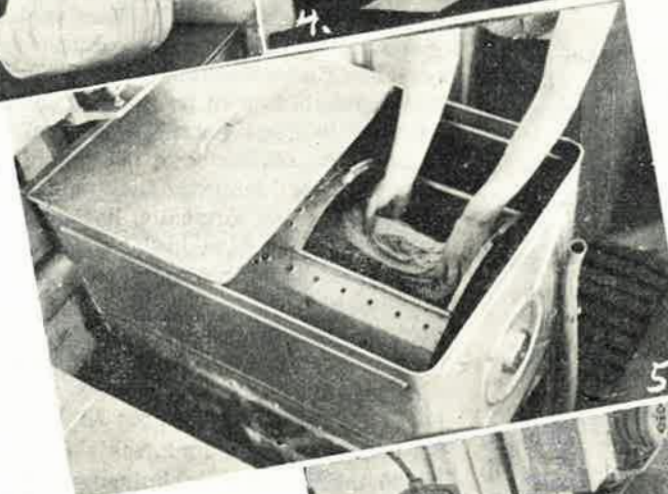

1. Pari päivää ennen pyykkiä sopii perheenemäntä pesulan hoitajan kanssa pesuvuorosta...

2. ...ja pyykkipäivän aamuna hän ilmestyy sovittuun aikaan vaatteen pesulan eteen.

3.—4. Nyytti punnitetaan: 15 kg. Samalla suoritetaan maksu.

5. Kastellut vaatteet pannaan pesukoneeseen, joka täytetään vain puoleksi vedellä.

Myllykallion sauna ja pesula.

Pyykki valmiiksi 2,5 tunnissa.

Kuvakertomus vaatteiden kiertokulusta Myllykallion koneellisessa pesulassa.

6. Pesukone pannaan käyntiin. Koneen pyöriessä syntyy paksu saippuavahto, joka tunkeutuu vaatteisiin ja irroittaa lian.

7. Nyt on suoritettu koneessa pesu, keittäminen ja huuhtominen. Vaatteet nostetaan huuhtelualtaaseen, jossa viimeinen huuhtelu suoritetaan käsin.

8. Vaatteet asetellaan kuivauslinkkoon...

9. ...ja hetken päästä ne ovat puolikuivia.

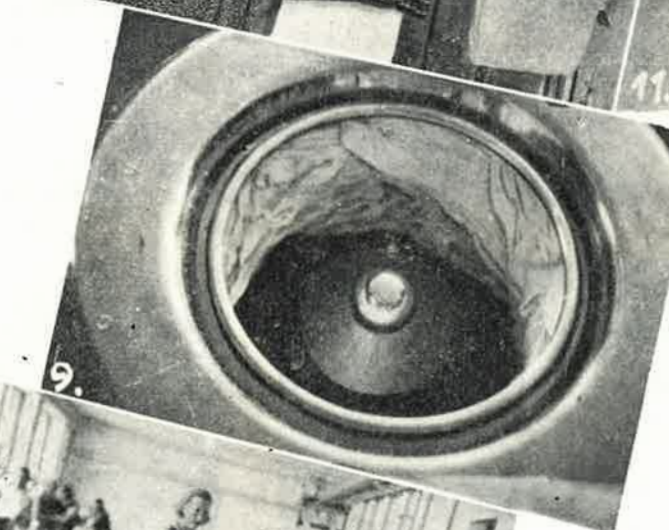
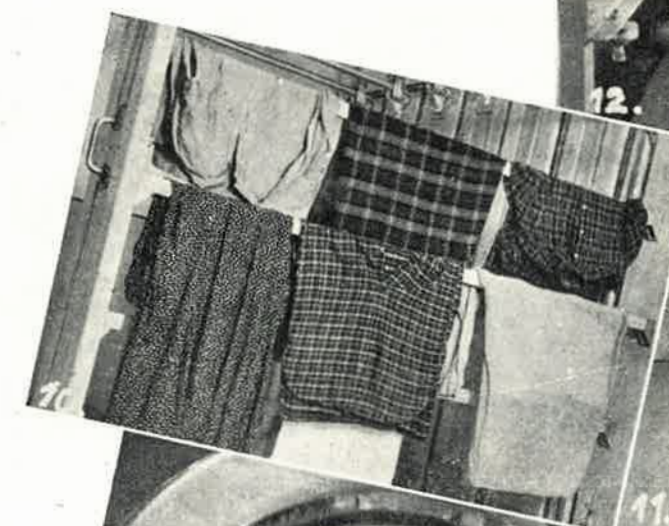
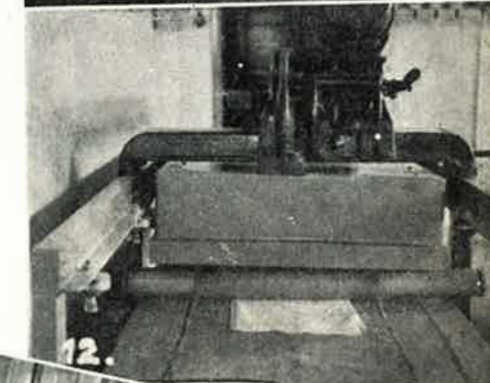
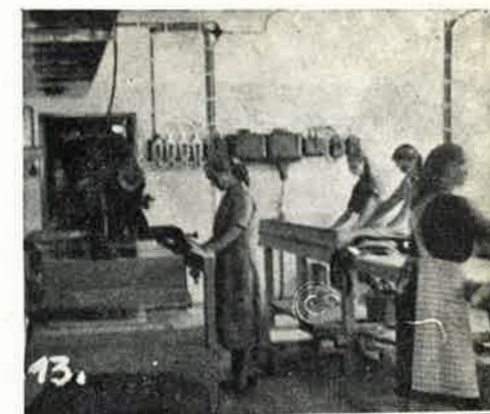
10. Vaatteet ripustetaan vielä lämpökaappiin.

11. Kuivauskulissit

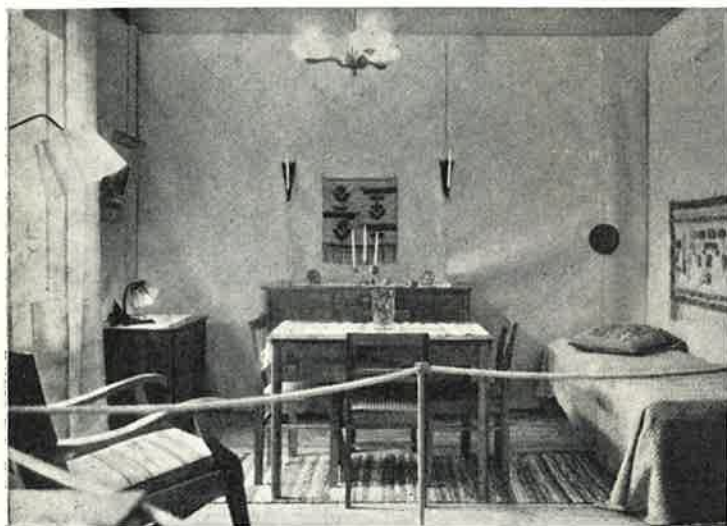
sa viimeinen huuhtelu suoritetaan käsin.

työnnetään kaappiin, jossa lämmin ilmvirta kuivattaa vaatteet.

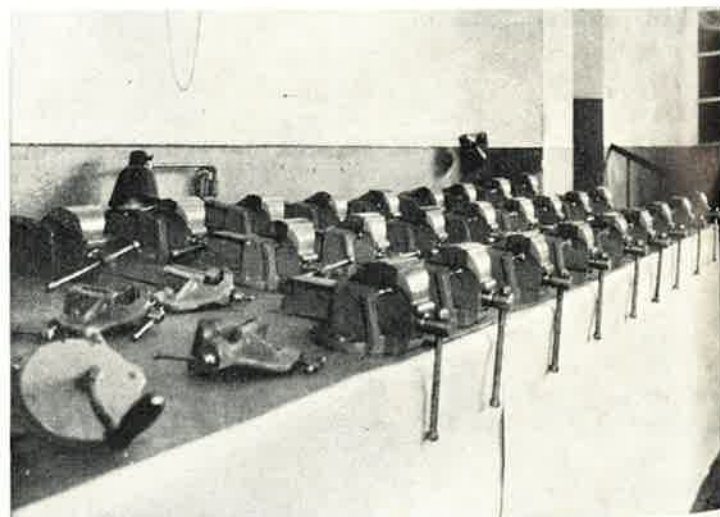
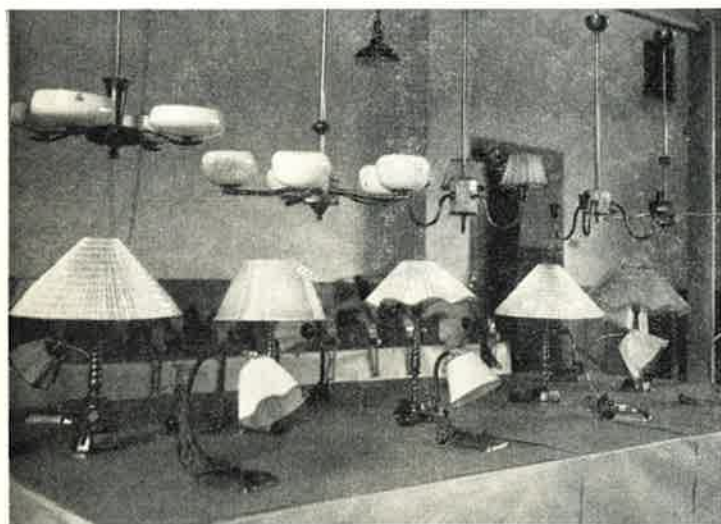
12.—13. Tällä välin voi pesijä käväistä suihkussa ja mankeloida sitten hohtavan valkoisen pyykkinsä. Pyykki on valmis n. 2,5 tunnissa ja perheenemäntä ehtii vielä kotiin valmistamaan aamiaista pirteänä ja kuluttamatta aikaansa ja turmelematta käsiään raskaassa käsipyykissä.

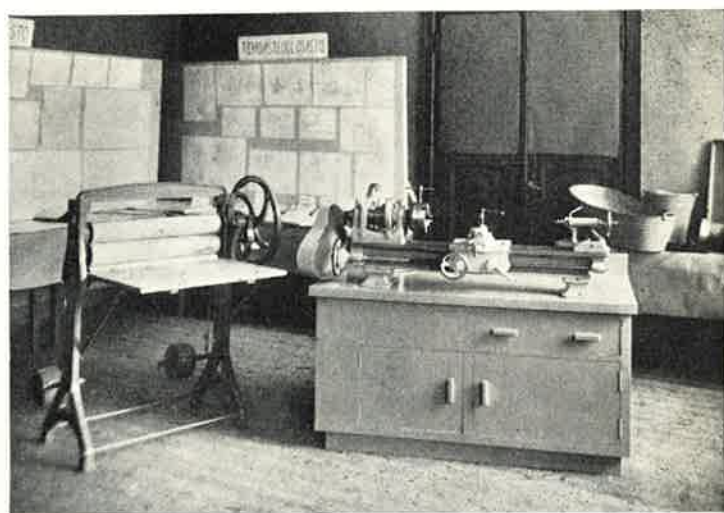
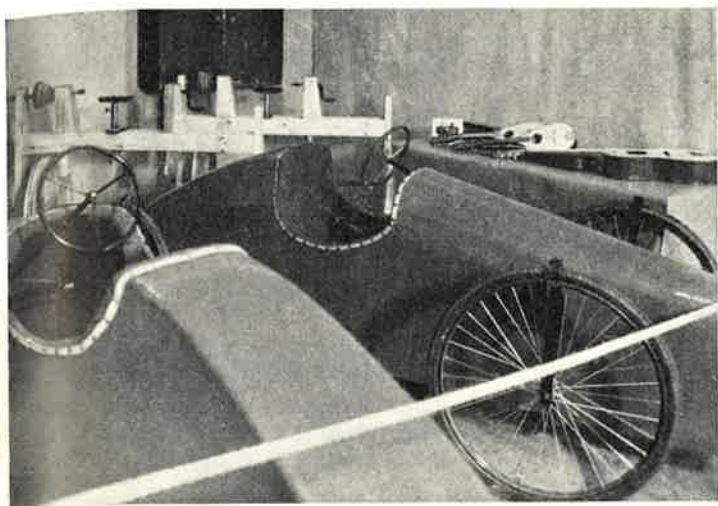

Kuvasatoa
ammattikoulumme viime-
keväisestä työnäyttelystä.

Välähdyksiä kävelyharrastuskilpailusta v. 1950.

On lauantaiehtoo. — "Reportteri" odottaa "uhreja". Aikarauta osoittaa 15.10... ketään ei vielä näy!

Aha — lopultakin! Klo 15.53 kuuluu Pukkisaaren sillalta tahdikasta kopinaa ja Kalle Fält astelee 61 ikävuodestaan huolimatta rivakasti. Hänen mielestään on ratevaa kävellä, kun on jokin kohde, ja toiseksi housunvyötärö tuppasi liian tiukaksi! Pitkät kohteet hyviä!

Klo 16.30 porhalsi Lappalalta Henrik Nordblad kertoen käyneensä kaikilla majoilla. Pukkisaari on kuitenkin mukavin. Tähän mennessä on kilometrejä jo 173 ja lisää tulee! (Tulihan niitä kaikkiaan 313.)

Jo tuli toinenkin mies. Klo 16.07 saapasteli naurussa suin Onni Flöjt, joka kehui kävelyn piristävän. Oli kiire perunapellolle!

Tämä pari tuli ja meni lujaa, mutta niinpä siinä olikin koko kilpailun voittaja Kyösti Ekroos, toverina palkintolomalle päässyt Pentti Laakonen. Viisarit 16.43.

Tässäpä porukkaa kerrakseen! Oikealta Raimo Puntanen, Suoma Timonen, Anneli Kalliola, Irja Koiranen ja Kerttu Virtanen. Lappalalta tulivat nämäkin ja toistaiseksi paras oli Kerttu Virtanen 270 kilometrillään. Tämä humaus kävi kolmea minuuttia vaille 17.

Klo 17.25 ilmaantui kaksi reipasta miestä halkopinon takaa. Olavi Karhunen ja Mauri Tähtinen tallasivat tahdikkaasti. Olivat pitkien kiekkojen ystäviä kumpainenkin.

Viimeinen kameran kierähdys — reportaashi on päättynyt!

Voikaan tehtaan kesämestaruuskilpailut

pidettiin Voikaan urheilukentällä elokuun 16 päivänä. Sään puolesta saatiin kilpailut suorittaa mitä parhaimmissa olosuhteissa, mutta valitettavasti heikossa kunnossa olevat suorituspaikat aiheuttivat sen, että tulostaso muodostui odotettua huonommaksi. Yleisöä oli kilpailuja seuraamassa n. 300 henkeä. Parhaat tulokset:

100 m juoksu: 1) E. Pöyhönen, Sähkö, 11,9, 2) S. Jokimies, Pap.tehd., 12,1, 3) K. Vallenius, Karbidi, 12,4.

400 m juoksu: 1) H. Järvinen, Korj.paja, 58,3, 2) V. Tirronen, Korj.paja, 61,8, 3) E. Aarnio, Sähkö, 65,7.

3.000 m juoksu: 1) O. Jääskeläinen, Puuhiomo, 10,07,2, 2) A. Järvinen, Ulkotyö, 10,22,2, 3) A. Tasinen, Korj.paja, 10,50,4.

Pituushyppy: 1) A. Mäkelä, Korj.paja, 623, 2) E. Pöyhönen, Sähkö, 619, 3) S. Jokimies, Pap.tehd., 572.

Korkeushyppy: 1) P. Gruzdaitis, Korj.paja, 163, 2) A. Mäkelä, Korj.paja, 163, 3) A. Pirttilä, Korj.paja, 158.

Kuulantyöntö: 1) G. Högnäs, Höyry, 10,94, 2) H. Pitkänen, Sähkö, 10,13, 3) P. Nurminen, Sell., 10,11.

Keihäänheitto: 1) H. Pitkänen, Sähkö, 43,48, 2) P. Virtanen, Rak.os., 43,10, 3) A. Junnila, Korj.paja, 41,31.

Osastojen välinen 5x200 m viestinjuoksu: 1) Korjauspaja 2,17,8. Ulkopuolella kilpailun juoksi yhdistetty joukkue ajan 2,13,4.

Yhtymän kesämestaruuskilpailuihin Högforsissa valittiin seuraava joukkue: 100 m E. Pöyhönen ja S. Jokimies, 3000 m O. Jääskeläinen ja A. Järvinen, pituushyppy A. Mäkelä ja E. Pöyhönen, korkeushyppy P. Gruzdaitis ja A. Härmäläinen, kuulantyöntö G. Högnäs ja T. Pöhlö, keihäänheitto P. Virtanen ja H. Pitkänen, ruotsalaisviesti K. Vallenius, S. Jokimies, E. Pöyhönen ja H. Järvinen, naisten 4x100 m viesti Laina Vainio, Sirkka Järvinen, Hilikka Kuusela ja Margit Jämsä.

Pentti Gruzdaitis suorittamassa voittohyppyään.

Haasteuintien henki elää.

Lähes sata "uimaria" polskuttamassa!

Traditioiden mukaisesti järjestettiin Kuusankosken pääuimalassa uintiviikolla haasteuintitilaisuus eri tehdasosastojen, liikelaitosten, seurojen ym. kesken.

Enemmistön ohjelmassa muodostivat luonnollisesti eri ryhmien väliset haasteuinnit, joista osa muodostui äärimmäisen jännittäväksi, osa taas nauruhermoja kutkuttavaksi, ja väliin oli sovitettu tasaavia välipaloja.

Reippaiden alkuhyppyjen jälkeen, joita suorittivat Kallakorpi, Sormunen, Rajala ja Kontula, lausui sosiaalipäällikkö Åke Launikari n. 400 henkeen nousevan yleisöjoukon tervetulleeksi tilaisuuteen, korostaen puheessaan erikoisesti uintitaidon merkitystä maassamme ja kehoittaen kaikkia osallistumaan koko maan käsittävään kansanuintiin.

Haasteuintien sarjan aloittivat poliisit ja palokunta ja sitten niitä valuihin yhtenä virtana toinen toistaan hauskeimpina. Poliisit saivat tunnustaa palokunnan paremmaksi, Sosiaaliosasto päihitti reippaasti Kirjanpito-osaston ja Ky.Paperi haastajansa Korjauspajan nokinä, Osuusliike maksoi kalavelat Kauppa Oy:lle, Höyryosaston saadessa myöskin lievitystä prosenttiuintitappioilleen. Voikaan uintiopettajat osoittautuivat hivenen nopeammiksi Kuusankosken vastaavia sekaviestissä, samoin Voikaan uimakoululaiset Kuusankosken uimakoululaisia nokkelammiksi. Kerrassaan vetonumeroksi muodostui Kauppa Oy:n ja palokunnan välinen selvittely. Kauppa Oy:n neitokset marssivat neekereiksi puettuina, pilleillä ja kattilankansilla tahtia tömisyttään, ja palokunta omassa asussaan höystäen yhteenottoa monilla pikku vivahteilla. Kummankaan joukkueen todellisesta uintitaidosta ei saanut oikeata kuvaa, sillä uintia varten olivat joukkueet kehittäneet aivan omaperäisen "kauhomisen". Rinta rinnan tultiin maaliin yleisön osoittaessa äänekkäästi suosiotaan.

Seurojen välisessä viestissä peri Kuusankosken Urheiluseura äärimmäisen niukan voiton parantaen samalla entistä nimissään olevaa ennätystä 1,5 sekunnilla.

Sähköosaston ukko- ja poikamiehet kokeilivat taitoaan hoksauskilpailussa saamatta oikein paremmuudesta selvää. Uimakoululaisten pirteän koiranuintikilvan jälkeen riemastuttivat "Hulda ja Huugo" yleisöä, ja varsinkin Huugon yllätyksellinen lento uimalan katolta vanha sateenvarjo laskuvarjona herätti riemumyrskyn. Kaiken kukkuraksi nähtiin Voikaan ja Kuusankosken välinen luja vesipallo-ottelu, jossa Voikka peri voiton numeroin 2-0. — Tulokset:

4x25 m:n viesti: 1) Palokunta 1,20,0, 2) Poliisivartio 1,31,8.

4x50 m.: 1) Höyryosasto 2,38,0. 2) Osuusliike 3,06,0. 3) Kauppa Oy. 3,15,0.

4x25 m.: 1) Sosiaaliosasto 1,17,8. 2) Kirjanpito-osasto 1,33,0.

8x25 m.: 1) Ky.Paperi 2,18,4. 2) Korjauspaja 2,27,2. 2x50 m.: 1) Voikaan uimaopettajat (Luukkainen—

Kärki 1.16,6. 2) Kuusankosken uimaopettajat (Iivana—Laine) 1.18,0.

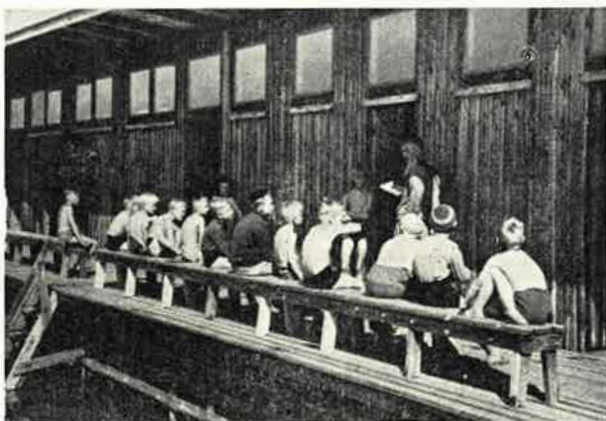
4x25 m.: 1) Voikaan uimakoulu 1.22,0. 2) Kuusankosken uimakoulu 1.23,8.

Koiranuinti 25 m:n matkalla: 1) Anja Strid 28,0. 2) Ritva Salminen 31,7. 3) Sirpa Lehtinen 32,0. 4) Ritva Pöntinen 32,5. 5) Marjatta Väärälä 38,9. 6) Kirsti Vihavainen 39,0.

Seurojen välinen 8x25 m:n viesti: 1) Kuusankosken Urheiluseura 2.05,9. 2) Kuusankosken Puhti 2.06,0. 3) Kymintehtaan Kisa 2.19,1.

Lasten kahlausallas oli arkipäivinäkin ahkerassa käytössä.

Uimakoululaiset oppimassa vaihteeksi uinnin teoriaa.

Komeita voltteja saatiin nähdä monissa eri uintitilaisuuksissa.

Kuusankosken ympäriuinti vetää edelleen.

Noin 130 uimaria kilpailussa mukana.

Perinteiden mukaisesti järjesti Mannerheimliiton Kuusankosken osasto viimekin kesänä uintiviikon päätteeksi Kuusankosken ympäriuintin. Kilpailuun osallistui kaikkiaan noin 130 uimaria ja on tätä määrää pidettävä erittäin kunnioitettavana epävakaiseen kesään ja säähän nähden. Joukosta oli hieman yli puolet naisia.

Aluksi lähetettiin matkaan kuumien sarjojen osanottajat sekä alle 16-vuotiaat tytöt ja pojat, jotka suorittivat kilpailun. Varsinkin miessarjalaiset lähtivät ahnaasti halkomaan lammen pintaa ja muut jäljessä, niin että kohina kävi. Matkan viimevuotinen voittaja, Pauli Mäkelä Kouvolasta, kiilautui pian kärkeen ja oli jo puolimatassa johdossa säilyttäen sen maaliin saakka ja saaden siten kiertopalkinnon toistamiseen haltuunsa. Pauli Vainio kiri toiseksi ja päihitti seuraavaa, Eerikki Vannista, 4:llä sekunnilla. Naisista Eini Oksanen veti komeasti voittajaksi ajalla 13.04, mikä tulos olisi oikeuttanut neljänneksi miesten sarjassa. Paljoa ei hävinnyt hänelle Pirkko Rautjärvi, joka toisena sipaisi rantatukkia. Nuorukaisista oli Rainer Jokimäki nopein ja tytöistä Ritva Lahtinen, molemmat hyvällä ajalla.

3 minuuttia sarjojen jälkeen oli naisten harrastussarja lähdössä Narrikallion kupeessa, muodostaen hauskan värikkään tummaan rantaviivaan. Kävi tavaton kohina ja myöskin pulina, kun tämä noin 70 henkeä käsittävä parvi syöksähti veteen ja alkoi meloa kohti eteläpöijua. Viimeisenä ryhmänä porhalsi veteen miesten "kylmä" sarja ja silloin olivatkin jo kuumen sarjan ensimmäiset tulossa maaliin. Tulokset:

Miesten kuuma sarja: 1) Pauli Mäkelä 11,18. 2) Pauli Vainio 11,42. 3) Erkki Vanninen 11,46. 4) Heikki Niemeläinen 13,27. 5) Toivo Paljakka 13,49. 6) Into Suominen 14,11.

Pojat alle 16 v.: 1) Rainer Jokimäki 12,36. 2) Seppo Nurminen 12,55. 3) Erkki Knapp 12,58. 4) Matti

Naisten harrastussarjalaiset odottavat lähtömerkkiä Narrikallion kupeessa.

Päästiinpäs lopultakin matkan tekoon. Vesi roiskuu ja "melominen" alkaa.

Kääntölavan paikkeilla ovat uimarit vielä tiiviissä tuntumassa, mutta...

... jo sadan metrin päässä alkaa syntyä "pesäeroja". Kilpailua sittenkin, vaikka kysymyksessä on vain matkan suoritus ilman aikaa.

Mäkinen 13.25. 5) Toivo Tolvanen 13.30. 6) Kaj Czarnecki 14.41. 7) Teuvo Nikkinen 15.26. 8) Eero Lahtinen 15.47. 9) Pentti Nokelainen 15.52. 10) Dag Hansén 15.55. 11) Eero Talja 16.58.

Naisten kuuma sarja: 1) Eini Oksanen 13.04. 2) Pirkko Rautjärvi 13.37. 3) Eeva Suursalmi 14.03. 4) Hilka Ihmäki 14.41.

Harrastuskilpailuissa Voikaalla

edelleen ennätyslukuja.

Kävelyharrastuskilpailu.

Voikaan tehdään kävelyharrastuskilpailu suoritettiin 23. 4.—4. 6. 50 välisenä aikana ja oli se kolmas järjestyksessä. Kilpailu sai osakseen entistä suuremman mielenkiinnon ja niinpä aikaisemmat ennätykset sekä majakäyntien että arvontaan mukaan päässeiden lukumäärään nähden ylitettiin reippaasti. Majakäyntejä suoritettiin kaikkiaan 3035 (viime vuonna 1472), jakautuen eri majojen osalle seuraavasti: Nauhanaho 2213 käyntiä (viime vuonna 722), Pilkanmaa 457 (216), Verkkosuo 365 (534).

Kokonaiskilometrimäärä nousi 38.826:een, vastaa- van määrän ollessa viime vuonna 19.430 km. Lomapalkintojen arvontaan pääsi mukaan 123 henkilöä (viime vuonna 75) ja näistä 50 käveli 300 km tai sitä enemmän. Kaikkiaan otti kilpailuun osaa 358 eri henkilöä. Parhaat tulokset:

Naisten sarja: 1) Mirjam Pessa, Korj.paja, 714 km; 2) Helga Karhu, Sell., 643 km; 3) Aune Peltola, Talous, 641 km; 4) Sanni Kääriäinen, Sell., 616 km; 5) Marita Puholainen, Korj.paja, 574 km; 6) Terttu Tikkanen, Talous, 518 km; 7) Raili Valjakka, Sell., 480 km; 8) Annikki Lonka, Ulkotyö, 472 km; 9) Liisa Puholainen, Karbidi, 462 km; 10) Irma Pessa, Puuhiomo, 442 km; 11) Aino Ylönen, Karbidi, 410 km (vaimo); 12) Elvi Laine, Höyry, 400 km.

Miesten sarja: 1) Mauri Lindström, Pap.tehd., 756 km; 2) Aake Tiilinen, Pap.tehd., 664 km; 3) Eino Peltola, Talous, 639 km; 4) Alex Arvila, Höyry, 516 km; 5) Aaro Haimi, Pap.tehd., 506 km; 6) Jouko Lehtinen, Rak.os., 494 km; 7) Uolevi Artokari, Pap.tehd., 460 km; 8) Kalevi Luoranen, Korj.paja, 458 km; 9) Olavi Ylönen, Karbidi, 440 km; 10) Pauli Ojamies, Sell., 370 km; 11) Anssi Joutjärvi, Pap.tehd., 352 km; 12) Lasse Knapp, Pap.tehd., 341 km.

Palveluksessa olevien lapset: 1) Aarno Lindström, Pap.tehd., 414 km; 2) Seppo Nurminen, Höyry, 386 km; 3) Taisto Seppälä, Sell., 302 km; 4) Matti Mäkinen, Pap.tehd., 300 km; 5) Kauko Korpinen, Sell., 226 km; 6) Raimo Kääriäinen, Sell., 140 km; 7) Hertta Seppälä, Sell., 104 km; 8) Heikki Hartikainen, Sell., 96 km.

Kussakin sarjassa jaetaan viidelle parhaalle arvoesinepalkinnot. Lisäksi jaetaan kaikille 300 km kä-

Tytöt alle 16 v.: 1) Ritva Lehtinen 13.53. 3) Helmi Oksanen 14.00. 3) Alli Mattila 14.17. 4) Seija Suursalmi 15.53.

Kilpailujen päättyttyä suoritettiin palkintojen jako. Sääksniemen tanssilavalla ja tulivat kaikki osallisiksi palkinnoista arvan perusteella. Loppuilta kului rattoisasti tanssin merkeissä.

velleille samoin kuin myös niille, jotka hiihto- ja kävelyharrastuskilpailut huomioiden ovat suorittaneet 5:n arvan vaatimuksen, harrastuskilpailujen kankainen hihamerkki. Palkinnot jaetaan syksyllä pidettävässä kesäkauden päättäjäistilaisuudessa.

Kilpailusääntöjen perusteella suoritettiin työpaikaurheilutoimikunnan kokouksessa 9. 6. 50 lomapalkintojen arvonta ja tulivat näiden onnellisiksi voittajiksi seuraavat:

Naiset: Toini Luoranan, Pap.tehd., Marita Puholainen, Korj.paja, Raili Penttilä, Talous ja Annikki Lonka, Ulkotyö.

Miehet: Hannu Korppi, Pap.tehd., Mauri Lindström, Pap.tehd., Alpo Metsälä, Pap.tehd., Viljo Qvick, Sähkö, Aake Tiilinen, Pap.tehd. ja Kaarlo Kauppinen, Karbidi.

Palveluksessa olevien puoliset: Lea Qvick, Sähkö ja Elvi Leivo, Puuhiomo.

Palkintoloma oli Vuolenkoskella 30. 6.—5. 7. 1950 välisenä aikana.

Uintiharrastuskilpailu.

Voikaan tehtaan uintiharrastuskilpailu, joka suoritettiin 23. 6.—6. 8. 50 välisenä aikana, sai osakseen huomattavasti suuremman kannatuksen kuin viime vuonna kokeilumielessä järjestetty vastaavanlainen kilpailu. Suorituksia oli kaikkiaan 2.447 ja kertyi niistä matkaa yhteensä 485.150 metriä. Uintikertoja oli Kymenrannan uimalassa 1.785 ja Sompasen uimalassa 662. Parhaat tulokset:

Miehet: 1) Alex Arvila, Höyry, 9000 metriä; 2) Lasse Knapp, Pap.tehd., 9000 m.; 3) Erkki Knapp, Korj.paja, 9000 m.; 4) Veikko Nykänen, Karbidi, 9000 m.; 5) Vilho Laakkonen, Pap.tehd., 8600 m.; 6) Anssi Joutjärvi, Pap.tehd., 8600 m.; 7) Jouko Lehtinen, Rak.os., 8000 m.; 8) Mauri Lindström, Pap.tehd., 8000 m.; 9) Vilho Floman, Pap.tehd., 8000 m.; 10) Aarno Joutjärvi, Pap.tehd., 6600 m.; 11) Veikko Topo, Höyry, 5600 m.; 12) Armas Virtanen, Pap.tehd., 5000 m.

Naiset: 1) Sirkka Arvila, Höyry, 8600 metriä (vaimo); 2) Terttu Tikkanen, Talous, 8000 m.; 3) Raili Penttilä, Ulkotyö, 7600 m.; 4) Irja Nurminen, Höyry, 7500 m. (vaimo); 5) Terttu Silvonen, Korj.paja, 6400 m.; 6) Hanna Kokko, Pap.tehd., 5600 m.; 7) Pirkko Vauhkonen, Höyry, 5600 m.; 8) Kirsti Tiuhonen, Talous, 5400 m.; 9) Helga Kokkola, Karbidi, 4200 m.; 10) Ruth Ruusunen, Pap.tehd., 4200 m. (vaimo).

Palveluksessa olevien lapset: 1) Matti Mäkinen, Pap.tehd., 9000 metriä; 2) Matti Storhammar, Sell., 9000 m.; 3) Seppo Nurminen, Höyry, 9000 m.; 4) Sulo Jolkkonen, Sell., 8000 m.; 5) Tuomo Knapp, Rak.os., 7800 m.; 6) Dag Hansen, Sell., 7600 m.; 7) Jaakko Jääskeläinen, Sell., 7600 m.; 8) Hilikka Evonen, Korj.paja, 6900 m.; 9) Eva Storhammar, Sell., 6800 m.; 10) Alli Nummelin, Sell., 6600 m.; 11) Ritva Henttu, Sell., 5200 m.

Kussakin sarjassa jaetaan viidelle parhaalle arvoesinepalkinnot. Palkintojenjako suoritetaan syksyllä pidettävässä kesäkauden päättäjäistilaisuudessa.

Lomapalkinnot jakautuivat arvonnassa seuraaville:

Miehet: Kalevi Palander, Puuhiomo, Armas Virtanen, Pap.tehd., Pentti Ruusunen, Karbidi, Anssi Jout-

Lentopallomyllyn jauhamaa.

Voikaan tehtaan mestarit: Korjauspaja I, Sähkö I ja Konttori.

Kesäkuun aikana suoritettiin Voikaan tehtaalla kolmannet työosastojen väliset lentopallokilpailut A-, B- ja C-sarjoissa. Mukana oli kaikkiaan 21 joukkuetta eli yhteensä 122 pelaajaa. Ottelut suoritettiin Yrjönojan ja Palokunnan talon kentillä, joiden reunamilla peli-iltoina oli runsaasti yleisöä kannustamassa oman osastonsa pelaajia voittoon.

A-sarjassa viime vuoden mestarijoukkue Korjauspaja I pystyi uusimaan mestaruutensa, voittaen ratkaisuoittelussa Selluloosa I:n tuloksin 15—5, 14—16 ja 15—12. Korjauspaja II ja Talous olivat peränpitäjinä ja putosivat näin ollen B-sarjaan. Korjauspajan mestarijoukkueessa pelasivat Pentti Gruzdaits, Esko Laine, Keijo Kaartinen, Kauko Leivo, Teuvo Vanhalakka ja Veikko Lestberg.

B-sarja, jossa oli mukana 9 joukkuetta, muodostui erittäin jännittäväksi ja mielenkiintoiseksi eikä yksikään joukkue säilynyt häviöittä. Sarjan mestaruus jouduttiin ratkaisemaan uusintaottelussa, jossa Sähkö I voitti Paperitehdas I:n ja tuli siten sarjan voittajaksi. Sähkö I ja Paperitehdas I nousivat molemmat A-sarjaan. B-sarjan taso oli kauttaaltaan ilahduttavan hyvä ja olivat sarjan kärkijoukkueet aivan A-sarjan luokkaa. Sähkö I:n joukkueessa pelasivat Erk-

Korjauspaja I ja Rakennusosasto I tiukassa välienselvittelyssä.

järvi, Pap.tehd., Ville Lahti, Korj.paja, Vallu Vainio, Karbidi ja Unto Koskinen, Pap.tehd. Varalle: Mauri Lindström, Pap.tehd., Lasse Kotiranta, Pap.tehd. ja Viljo Erkkilä, Talous.

Naiset: Hanna Kokko, Pap.tehd., Sirkka Vanhala, Sell. ja Pirkko Vauhkonen, Höyry. Varalle: Hilikka Rihu, Talous, Hilikka Kuusela, Sos.os. ja Helga Kokkola, Karbidi.

Palveluksessa olevien puoliset: Hilikka Kähärä, Sell. ja Irja Nurminen, Höyry. Varalle: Ruth Ruusunen, Pap.tehd. ja Sirkka Arvila, Höyry.

Palkintoloma oli Vuolenkoskella 1.—6. 9. 50.

Rakennusosaston A. Kansikas suorittamassa "pinnalyöntiä".

Höyryn E. Kauppila on palauttanut pallon voimalla yli verkon.

Korjauspajan mestarijoukkue. Takarivissä vasemmalta lukien P. Gruzdaitis, E. Leivo ja K. Kaartinen, edessä K. Leivo, T. Vanhalakka ja V. Lestberg.

B-sarjan mestarijoukkue Sähkö I. Takana vas. lukien O. Kvist, H. Pitkänen ja A. Schön, edessä L. Karhu ja E. Pöyhönen.

ki Pöyhönen, Anssi Schön, Leevi Karhu, Heikki Pitkänen ja Osmo Kvist.

C-sarjassa kilpailivat osastojen naisjoukkueet ja oli niitä mukana neljä. Viime vuoden mestarijoukkue Paperitehdas ei saanut tänä vuonna joukkuetta kokoon ja joutui luopumaan koko sarjasta. Ensi kertaa mukana ollut Konttorin joukkue korjasi aivan yllättäen mestaruuden. Joukkueeseen kuuluivat Hilkka Kuusela, Brita Gräsbeck, Terttu Järveläinen ja Eevi Okkonen.

Sarjataulukot.

Sarja A. Miehet:

	Ottelut	Voitot	Häviöt	Pisteet
1. Korjauspaja I ..	5	5	—	10
2. Selluloosa I	5	4	1	8
3. Rak.os I	5	3	2	6
4. Höyry I	5	2	3	4
5. Korjauspaja II ..	5	1	4	2

Ottelut Voitot Häviöt Pisteet

6. Talous I	5	—	5	0

Sarja B. Miehet:

1. Sähkö I	8	7	1	14
2. Paperitehdas I ..	8	7	1	14
3. Korjauspaja IV ..	8	6	2	12
4. Karbidi I	8	5	3	10
5. Puuhiomo I	8	4	4	8
6. Sähkö II	8	4	4	8
7. Korjauspaja III ..	8	2	6	4
8. Selluloosa II	8	1	7	2
9. Ulkotyö I	8	—	8	0

Sarja C. Naiset:

1. Konttori	3	3	—	6
2. Selluloosa II	3	2	1	4
3. Selluloosa I	3	1	2	2
4. Höyry I	3	—	3	0

Osa vihityistä uimamaistereista ja -kandidaateista.

UIMAVIHKIÄISET VOIKAALLA.

Vihittäviä ennätysmääriä.

Elokuun 23 p:nä pidettiin Voikaalla Kymenrannan uimalassa uimapromotio, jossa vihittiin 45 uimamaisteria ja -kandidaattia. Tilaisuus, jonka järjesti Mannerheimliiton Kuusankosken osasto, oli järjestyksessä kolmas uimapromotio Kymenrannan uimalassa. Ilmojen haltija ei vaan tälläkään kertaa ollut suopea vihittäville, sillä sää oli kylmä ja sateinen. Yleisöä oli huonosta ilmasta huolimatta saapunut noin 200 henkeä.

Promootorina toimi sos.-pääll. Åke Launikari, joka puheessaan selosti uintitaidon merkitystä ja esitti lopuksi toivomuksen, että nyt maisterin ja kandidaatin arvon saaneet kukin omalta osaltaan tekisivät parhaansa paikkakuntamme uintiharrastuksen kohottamiseksi. Puheen päätyttyä hyppäsivät veteen ensiksi primusmaisterit Liisa Manner ja Veikko Palonen sekä sen jälkeen muut vihittävät kukin vuorolleen promootorin seppelöitäviksi.

Uimamaistereiksi vihittiin seuraavat:

Tytöt: Liisa Manner 27 äänellä, Rhea Liesi 27, Anneli Varjonen 18, Leena Haapanen 18, Aila Kankahainen 18, Gun Hansen 10, Marita Henttu 9, Annele Kärki 9, Sirkka Ahonen 9, Seija Luoranen 9, Clara Wiklund 9, Maja-Stina Rundqvist 9, Hilikka Evonen 9, Taimi Järvinen 9, Hilikka Pöyhönen 9, Marjatta Ollikainen 9, Marja-Leena Roos 9, Irja Korpelainen 9 ja Kirsti Vepsäläinen 9 äänellä. — Pojat: Veikko Palonen 27 äänellä, Seppo Nurminen 18, Dag Hansen 18 ja Pauli Kankahainen 9 äänellä.

Uimakandidaateiksi vihittiin:

Tytöt: Hertta Seppälä, Kirsti Vepsäläinen, Leena

Toivonen, Arja Schön, Irja Korpelainen, Marja Teräväinen, Sirpa Teräväinen, Ritva Salmi, Leena Vauhkonen, Verna Vauhkonen ja Riitta Korhonen. — Pojat: Matti Storhammar, Matti Heinonen, Jorma Rautjärvi, Pekka Laaksonen, Raimo Karlsson, Kalevi

Uimaopettajat Klaus Luukkainen ja Leila Kärki, seurassaan primusmaisterit Veikko Palonen ja Liisa Manner.

Reipas uimamaisterien ja -kandidaattien ryhmä opettajineen kävi tutustumassa Vierumäen ja Pajulahden urheiluoopistoihin. Kuvamme on Vierumäeltä.

Erlin, Harri Aartelo, Risto Korhonen, Pertti Kaukola, Seppo Tiilikainen ja Taisto Varjonen.

Vihittäviä oli yhteensä 45, joista tyttömaistereita 19, poikamaistereita 4, tyttökandidaatteja 11 ja poikakandidaatteja 11.

Promotion yhteydessä pidetyissä kilpailuissa olivat parhaat tulokset seuraavat:

Tyttömaisterien 50 m vu: 1) Gun Hansen 48,6, 2) Taimi Järvinen 53,9, 3) Aila Kankahainen 54,1, 4) Leena Haapanen 54,4, 5) Sirkka Ahonen 54,8. Osanottajia 16.

Poikamaisterien 50 m vu: 1) S. Nurminen 37,4, 2) V. Palonen 43,8, 3) Dag Hansen 49,6, 4) P. Kankahainen 54,0.

Tyttökandidaattien 50 m ru: 1) Sirpa Teräväinen

1.05,0, 2) Hertta Seppälä 1.07,4, 3) Marja Teräväinen 1.08,9, 4) Arja Schön 1.10,3. Osanottajia 7.

Poikakandidaattien 50 m ru: 1) R. Karlsson 56,6, 2) J. Rautjärvi 1.00,0, 3) M. Heinonen 1.05,8, 4) H. Aartelo 1.08,2. Osanottajia 6.

Viimeisenä kilpailulajina suoritettiin tyttöjen ja poikien välinen 4x50 m rintauintiviesti. Kilpailusta muodostui äärettömän tasaväkinen ratketen aivan viime metreillä tyttöjen niukkaan voittoon. Tyttöjen aika 3.39,2 ja poikien 3.40,8. Poikajoukkueen uinti kuitenkin hylättiin, koska eräs heistä kilpailun tuoksinassa innostui loppumatkalla "kroolaamaan".

Välittömästi kilpailujen jälkeen suoritettiin palkintojenjako.

Uimaopettajina ovat kuluneena kesänä toimineet Leila Kärki ja Klaus Luukkainen.

„Kävelijät“ rentoutumassa Vuolenkoskella.

Kymin Oy:n Kuusankosken ja Voikaan tehtaitten kävelyharrastuskilpailujen lomapalkintojen onnelliset voittajat saivat, kuten tunnettua, neljän vuorokauden virkistysloman Vuolenkosken kauniissa lomakodissa ajalla 1.—5. 7. -50.

Lähtöpäiväksemme oli määrätty perjantai 30. 6. Niin sitten tämä päivä valkenikin kauniina ja aurinkoisena, joskin ukkosta oli hieman ilmassa.

Me voikaalaiset odotimme konttorimäen päällä kuusaalaisia matkatovereitamme. Kellon osoittimien lähetessä 17.30 saapuikin yhtiön vaalea linja-auto ja niin aloitettiin matkanteko. Retkemme johtaja "Eikka" piti nimenhuudon, jolloin totesimme, että kuusaalaisia oli 15 ja voikaalaisia 12 "päättä". Jaloiteluamme Lammin lossilla jatkettiin jälleen matkaa.

Ihmettelimme kovin mutkaisia ja mäkisiä maanteitä, joita avautui eteemme matkan varrella. Tuli mieleemme, että maantiet puhuvat kansan kulttuurista, sen iästä ja sen varallisuudesta.

Tuotapikaa olimmekin sitten määränpäässä ja lomakodin johtajatar, rouva Weckström toivotti meidät tervetulleiksi. Meidät sijoitettiin huoneisiimme ja aloimme tehdä tuttavuutta tyynynpäällisten ja lakainoiden kanssa, jotka naisväki kotoa lähtiessämme oli pakannut matkalaukkuumme.

Silmäilimme taloa ja sen ympäristöä ja totesimme, että vanhan kartanokulttuurin merkit näkyivät niin saleissa kuin muissakin huoneissa ja niiden kalustuksessa.

"Eikka" kutsui "poppoonsa" jälleen kokoon ja lup-

sakkaassa tuliaispuheessaan selosti talon tapoja. Puheesta myös pääsimme selville, että "Eikka" oli Savosta kotoisin. Sitten heitettiin "tittelit" pois ja käytiin taloksi.

Samassa kuuluikin kumistimen ääni, joka oli merkkinä siirtymisestä talon viihtyisään ruokasaliin, missä saamme jotakin suuhunpantavaa. Iltatee voileipien ja pullan kera maistuihin kerrassaan hyvältä matkan päälle.

Naiset sanoivat, että eiköhän "pistetä jalalla vähän koreasti", eikä toista kehoitusta tarvittukaan. Gramofoni pantiin soimaan, miehet pokkasivat naisille ja saivat luvan. Niin aloimme naisinemme keinua "Tonavan aalloilla" tai "Soutuvenheellä Kiinaan". Välillä poikkesimme "konsulin tyttären palatsissa". Ilta kului tanssin ja rupattelun merkeissä, kunnes kellon osoittimet näyttivät 22.10, jolloin siirryimme "yöpuulle", jotta seuraavana aamuna voisimme hyvin nukkuneina ja pirteinä aloittaa uuden päivän.

Uuden aamun koittaessa heräsimme virkeinä kuin varpuset. Toivotettuaamme hyvää huomenta toisillemme sekä teekupille olimmekin valmiit aloittamaan päivän ohjelman, leikit, ottelut ja pelit. Kaikenlaisia ajanvietepelejä ilmaantuinkin, toinen toistaan hauskenempia. Lentopalloa, "pingistä", tikka- ja shakkipeliä, krokettia jne. Soutuveneitä oli kokonainen "armada", 8 kpl. Lisäksi mainio uimapaikka ja sauna.

Välitöiksemme nautimme keittiön maukkaita antimia. Surkuttelimme kylläkin ilopilleriämme "Nikkeä", kun hän joutui ruokansa uhraamaan maan matosille. Kun illalla oli vielä syöty, saunottu, juotu iltatee sekä levyjen tahdissa tanssittu kilometrin verran poskivalssia, olimmekin valmiita menemään "höyhensaarille".

Seuraavana päivänä eli sunnuntaina alkoi sitten Raspan opetus. Temperamenttisenä ja taitavana tanssin opettajana toimi ystävämme Oili. (Suosittelemme Oilille vakanssia tanssikulttuuriseuraan Terpsikhoreen).

Mikään virkistysloma tai retki ei ole mitään, ellei sitä kruunata suurella illanvietolla. Niinpä kokoonnuimme kartanon olohuoneeseen sunnuntai-iltana klo 19. Aloitimme ohjelman yhteislaululla. "Eikan" juhlapuheen päätyttyä "Nikke" lauloi Tannerin kupletteja. Säestyksestä hän huolehti itse (äänettömällä kitarallaan). Oilin esitettyä lausuntaa saivat "Nikke" ja Oili myrskyisät suosionosoitukset osakseen salintäyteiseltä kuulijakunnalta (31 henkeä). Lisäksi saivat neitosemme kauniin luonnonkukista (kissankelloista) tehdyn kukkalaitteen. Vielä oli ohjelmassa tietoymp. kilpailuja. Viimeisenä ohjelmanumerona seurasi kuusaalaisten ja voikaalaisten joukkueiden välinen viestintajuoksu, 4x12 m. sekaviesti. Viestikapulana oli tulitikkulaatikon kansi. Samanlaisen kilpailun suorittivat viime keväältävena hiihtoharrastuskilpailujen lomalaiset samassa paikassa ja samalla radalla, nimittäin lomakodin olohuoneessa. Tässä kaikkien aikojen ennätyskokeessa tuntuivat joukkueet olevan hie-man hermoina, koska kahden varaslähdön jälkeen vasta kolmas lähtö onnistui. Voittajaa emme tässä mainitse, mutta sovitaan, että lomakodin ennätys lyö-

tiin kahden joukkueen voimalla (aurinkokellosta katsottuna).

Tiistaina syötyämme maratonaamiaisen lähdimme pienelle 13 kilometrin kävelylenkille, päämääränä maamme urheilupyhäkkö, Suomen Urheiluopisto Vierumäellä. Pidimme pienen tauon kolmisen kilometriä ennen Vierumäkeä ja uimme Kalattomalla lammella. Niin saavuimmekin hyvissä ruumiin ja sielun voimissa, pirteinä ja iloisina urheiluopistolle. Juotuamme opiston kahvilassa pikakahvit ja pullon "Lahden Erikoista", olimme valmiit aloittamaan tutustumiskierroksen opistolla. Paljon oli katselemista ja näköalojen ihailemista, varsinkin niillä ensikertalaisilla, joita joukossa oli mukana. Vielä lentopalloa pelattuaamme menimme opiston uimalaitokselle uimaan. Rajalan Yrjön noustua uimalaitoksen hyppytornin ylämpään kerrokseen kuuli eräitten meidän joukkoon kuulumattomien poikien sanovan, että "kuinkahan tuossa äijän käy". Varsin onnistuneesti ja tyylikkäästi Yrjö hyppynsä suorittikin, vieläpä useampaan kertaan, saaden voimakkaat suosionosoitukset osakseen.

Urheiluopistolla oli parhaillaan menossa Suomen oppikoulujen urheilijatytöjen ja -poikien yleisurheilukurssi. Kurssin johtajana toimi Kuusankosken oma kasvatti, voimistelunopettaja Yrjö Nora. Tarinoidesamme "Ypen" kanssa hän kertoi kuulumisiansa mm. valmentajamatkaltaan Islannista. Kuusankoskelaisille paljon terveisiä tältä entiseltä kelpo maaottelulautriltaamme.

Katselimme vielä erään pirteän urheilijaneitosen huimia laskuja vesikelkkamäessä. Annoimme täyden tunnustuksen tälle reippaalle urheilumuodolle ja myös neitoselle.

Iltapäiväauringon vielä lämpimästi paistaessa aloimmekin tehdä poislähtöä. Urheiluopiston kuorma-auto kiidatti meidät takaisin Vuolenkoskelle.

Tämänpäiväinen retkemme Vierumäelle oli varmaankin monelle mukana olleelle suuri elämys. Oli tosiaankin ihanaa katsella Suomen kauneimpia näköaloja, jotka avautuivat urheiluopiston parvekkeelta.

Keskiviikkona olikin sitten lomamme viimeinen päivä. Kaikki näet loppuu aikanaan. Nämä viisi päivää kuluivat ehkä liiankin nopeasti. Kaikille lomalaisillemme jäi hauska ja miellyttävä muisto rattoisista, kesäisistä päivistä Vuolenkoskella.

Vuolenkoski on ehtinut lumota jokaisen lomalaisen. Mäntykumpareinen rantaharjanne on ihanteellinen paikka virkistäytyjille. Siellä päivetty, nukkuu ja syö hyvin. Eikä tarvitse paksua rahapussia, sillä ruoka ja majoitus ovat halpoja kesälomaansakin viettävälle.

Yhtiön johdolle ja retkemme johtajalle kävelyharrastuskilpailujen lomalaiset haluavat lausua parhaat kiitoksensa näiden rivien välityksellä.

Kun tämä on luettavissa, ovat lomakodin vallanneet ja samalla sen jättäneetkin raikkautta hakemaan tulleet uintiharrastuskilpailujen virkistyslomalaiset.

"K a p o".

K. M. Nurminen.

Kaarle Aksel Virta.

Lempi Lehtinen.

MESTARI K. M. NURMINEN.

Elokuun 11 päivänä kuoli Voikaalla Asuinrakennusosaston työnjohtaja Karl Mikael Nurminen 72 vuoden ikäisenä. Hän oli syntynyt Jämsässä. Yhtiön palvelukseen hän tuli toukokuun 16 päivänä 1905 Kuusankosken Paperitehtaalte, jossa työskenteli leikkauskoneella. Koska hän oli aikaisemmin ollut kivenhakkuualalla, nimitettiin hänet maaliskuun 1 päivänä 1906 Kuusankosken Rakennusosaston kivityömiesten esimieheksi. Tällöin olivat sekä tehdas- että asuinrakennusosaston työt hänen valvonnassaan, samoin hän johti töitä silloin rakenteilla olevilla Kymintehtaan ja Kuusankosken vesikourujen ja patojen laajoilla uudistustyömailla. Perekhyttyään näin padonrakennus- ja koskenperkaustoihin hän siirtyi v. 1921 työnjohtajaksi rakenteilla olevalle Voikaan tehtaan voimalaitokselle. Kun mainittu laitos v. 1924 lakkasi olemasta itsenäinen osasto, siirtyi mestari Nurminen Voikaan Rakennusosaston kirjoihin. Tammikuun 1 päivänä, kun rakennusosasto jaettiin tehdas- ja asuinrakennusosastoiksi, hän tuli viimeksi mainitun osaston työnjohtajaksi, jota tointa hoiti kuolemaansa asti.

Työnjohtajatoimensa ohella oli mestari Nurminen varsinkin sinä aikana, jolloin oli Kuusankoskella, omistanut huomattavan osan vapaa-ajastaan järjestötoiminnalle. Niinpä hän oli vuosisadan alussa Kuusankosken Työväenyhdistyksen luottamustoimissa. Hän kuului myöskin Kymintehtaan Mestarikerhon perustajajäseniin.

Mestari Nurmisen takana oli pitkä ja työntäyteinen elämäntaival. Tämän vuoden joulukuussa olisi 45 vuotta tullut täyteen Kymin Osakeyhtiön palveluksessa. Hänet muistetaan esimiestensä arvostamana ja alaistensa kunnioittamana rehtinä työnjohtajana.

YLIMESTARI KAARLE AKSEL VIRTÄ.

Kesäkuun 15 p:nä kuoli Kuusankoskella lyhyen aikaa sairastettuaan sähkömestari Kaarle Aksel Virta vähän yli 63 vuoden ikäisenä. Hän oli syntynyt

2. 2. 1887 Jämsässä, mistä jo lapsena siirtyi vanhempiensa mukana Tampereelle. Siellä hän suoritti Teollisuuskoulun sähköosaston kurssin v. 1905—06. Myöhemmin hän täydensi opintojaan useilla teknillisillä ym. kursseilla. Käytännöllisen toimintansa mestari Virta aloitti Tampereen Pellavatehtaan konepajan sähköosastolla, minkä jälkeen hän työskenteli useiden kaupunkien sekä maaseudun sähkölaitosten palveluksessa, mm. Voikaalla v. 1907—09. Oltuaan välillä muualla hän tuli v. 1918 Uudeltakirkolta uudelleen yhtiöme palvelukseen, ylimestariksi Kymin Sähköosastolle, missä toimessa olikin sitten kuolemaansa saakka.

Mestari Virralle oli ominaista tinkimätön velvollisuudentunto, tehtäviensä uupumaton ja tunnollinen täyttäminen sekä esimerkillinen esiintyminen ihmisenä ja työnjohtajana. Näillä ominaisuuksillaan, jotka jäivät testamenttina sähköosastolla työskenteleville, hän saavutti esimiestensä, työtovereittensa ja työntekijäin suosion.

KIRJURI LEMPI LEHTINEN.

Kirjuri Lempi Maria Lehtinen kuoli Kuusankoskella toukokuun 31 p:nä 51 vuoden ikäisenä. Hän oli syntynyt 18. 3. 1899 Elimäellä ja tuli yhtiön palvelukseen 23. 3. 1916 Kymin Paperitehtaalte, missä hän toimi kirjurina. Nti Lehtinen oli Kymintehtaan Sekokuoro "Kaiun" kaikkein uskollisimpia jäseniä, kuuluen kueroon yli 35 vuoden ajan. Aikaisemmin hän toimi partiotyttöjen johtajana paikkakunnalla.

Oi, kuinka harvinaista onkaan tavata sielu, joka on kyllin hiljaa kuullakseen Jumalan puhuvan.

F é n e l o n.

Yksinäisyys on tie, jota myöten kohtalo tahtoo kuljettaa ihmistä tämän itsensä luo.

H e r m a n H e s s e.

MERKKIPÄIVÄ

KYMIN—KUUSANKOSKEN TEHTAILLA

75-vuotias.

Vartiomies August Vilhelm Strandberg, Kymin Ulkotyöosastolta, 16. 10. Hän on tullut yhtiön palvelukseen 1. 11. 1920 Kymin Talliosastolle, missä toimi kuskina päivälleen 6 vuotta. Oltuaan muutaman kuukauden muissa töissä hän tuli takaisin yhtiön palvelukseen, tällä kertaa Voikaan Rakennusosastolle, mistä siirtyi 23. 8. 1927 Kymin Ulkotyöosastolle. Siellä hän on hoidellut erilaisia tehtäviä ja on edelleenkin samalla osastolla, toimien nykyisin kiertävänä vartiomiehenä Saksanahon puutaravarastolla. Strandbergin vapaa-aikojen harrastukset ovat keskittyneet pääasiallisesti oman talon ja puutarhan kunnossapitoon, joten sellaiset harrastukset kuin esim. kalastus ovat jääneet vähiin.

70-vuotiaita.

Päävaraston osastonhoitaja Juho A. Kantola 26. 10. Hän on syntyperäisiä kuusankoskelaisia ja oli jo koulupoikana tilapäisesti yhtiön töissä. Kesäkuun 5 p:nä 1896 alkoi sitten pitkä, tähän mennessä jo yli 54 vuotta jatkunut yhtäjaksoinen työskentely. Kantola oli aikaisemmin erilaisissa tehtävissä, m.m. vuosina 1918—21 yhtiön elintarvikevaraston hoitajana. Viimeksi mainittuna vuonna hän siirtyi osastonhoitajaksi päävarastolle, missä virkeänä ja reippaana edelleenkin työskentelee. Kantolan tunnollisuus ja tarkkuus kaikkien tehtäviensä hoitamisessa on tunnettu. Ulkopuolella varsinaisen päivätyönsä hän on toiminut Kymintehtaan Osuuskaupan, seurakunnan ja sairaskassan tilintarkastajana. Ajoittain hän on ollut myös kirkkovaltuuston jäsenenä ja kuulunut sairaskassan johtokuntaan. Nuorempana hän osallistui myös nuoris- ja rahtiusseuratyöhön. Nykyisin on kotipuutarhan hoito vapaa-aikojen harrastuksena ja tarpeellisen vaihtelun tuojana.

Portinvartija Emil Ukkola, Kymintehtaan Ta-

lousosastolta, 1. 11. Hän on syntynyt Iitissä ja tuli yhtiön palvelukseen toukokuun 31 p:nä 1909 Ulkotyöosastolle. Oltuaan välillä pari vuotta Hallan selluloosatehtaalta hän palasi kesäkuussa 1918 takaisin Kymintehtaalte, tällä kertaa Rakennusosastolle. Sieltä hän marraskuussa 1930 siirtyi Ky.-Kuu. Talliosastolle. Talousosastolle hän tuli tammikuun 1 p:nä 1938, ensin kirvesmieheksi ja siirtyi seuraavan vuoden elokuun 1 p:nä portinvartijaksi, missä toimessa on edelleenkin. Ukkolan vapaa-aikojen harrastuksiin kuuluu talvisin hiihto, kun taas kesäisin hän mielellään puuhailee puutarhassaan.

Käymisosaston hoitaja Matti Kivinen, Spriitehtaalta, 7. 12. Hän on syntynyt Elimäellä ja tuli yhtiön palvelukseen 6. 11. 1907 Kymin Selluloosatehtaalte, missä oli ensin happomiehenä ja 29. 7. 1918 lähtien keittäjänä. Spriitehtaalte hänet siirrettiin 16. 9. 1942 käymisosaston hoitajaksi, jota tehtävää edelleenkin hoitaa samalla huoolella ja vastuuntunnolla kuin ennenkin. Kivinen on vaatimaton luonteeltaan sekä ahkera, luotettava ja tunnontarkka työssään. Hänellä on oma talo ja sen ympärillä puutarha, missä hän vapaa-aikoinaan puuhailee.

60-vuotiaita.

Hollanterin esimies Ferdinand Valo, Kuusankosken Paperitehtaalte, 26. 10. Hän on syntynyt Iitissä ja tullut yhtiön palvelukseen 3. 10. 1906 Kuusankosken Sahalle, mistä erosi 14. 8. 1911. Noin vuoden kuluttua eli 14. 10. 1912 hän tuli Kymin Paperitehtaalte, missä oli tammikuun 28 päivään 1918 saakka. Oltuaan sitten poissa parisen vuotta hän tuli 14. 6. 1920 takaisin yhtiön palvelukseen, tällä kertaa Kuusankosken Ulkotyöosastolle, mistä hän 10. 4. 1924 siirtyi Kuusankosken Sahalle ja sieltä v. 1930 hollanterimieheksi Kymin Paperitehtaalte. Nykyisessä toimessaan hollanterin esimiehenä Kuusankosken Paperitehtaalte hän on ollut heinäkuun 16 päivästä 1935 lähtien.

Työnjohtaja Joakim Rundman, Kymin Raken-

A. V. Strandberg.

Juho A. Kantola.

Emil Ukkola.

Matti Kivinen.

Joakim Rundman.

August Lehtinen.

Edvard Purho.

Kalle Takala.

nusosastolta, 3. 11. Hän on aloittanut uransa arkkitehtitoimisto Nyström—Petrelius—Penttilän palveluksessa toimien siellä piirtäjänoppilana. Vuosina 1915—17 hän oli Suomenlinnassa Ab. Collins & C:o Oy:llä kulkuväylien syvennystöissä. Tämän jälkeen hän oli lyhyen aikaa Tukholmassa rakennustyömailla. Yhtiömme palvelukseen Rundman tuli v. 1920 Voikaan Koskirakennustyömaille, missä oli vuoteen 1924, jolloin siirtyi Imatralla patorakennustöihin. Vuonna 1927 hän tuli uudelleen Kymin Oy:n palvelukseen ja on siitä lähtien työskennellyt täällä yhtäjaksoisesti, ensin Voikaan Rakennus-, Talli- ja Ulkotyöosastoilla ja sittemmin Kymin Asuinrakennusosastolla, missä on edelleenkin työjohtajana. Nuorempana harrasti Rundman innokkaasti urheilua, erikoisesti juoksua ja jalkapalloilua. Puutarhahoidolla oli aikaisemmin huomattava sija hänen vapaa-aikojensa harrastuksissa, mutta nykyisin on kalastus sen syrjäyttänyt ja niinpä kuluvatkin loma- ja muut vapaa-ajat rattaisti tämän mieliharrastuksen parissa.

Sekatyömies August Lehtinen, Kymin Ulkotyöosastolta, 6. 11. Hän on tullut yhtiön palvelukseen heinäkuussa 1941 Klooritehtaalle. Oltuaan noin vuoden verran siellä hän siirtyi Kymin Paperitehtaalle hollanterimieheksi, mutta jo lyhyen ajan kuluttua muutti työpaikkaa tullen kalkin sammuttajaksi Voimalaitosrakennustyömaalle. Sen jälkeen hän oli kolmen vuotta asuinrakennuspuolen töissä ja siirtyi keväällä 1950 Kymin Ulkotyöosastolle, missä edelleenkin työskentelee. Vapaa-aikoinaan harrastaa Lehtinen onkimista.

Rasvaaja Edvard Purho, Kymin Paperitehtaalta, 9. 11. Hän on syntynyt Vehkalahdella ja tuli yhtiön palvelukseen v. 1927 moottorinhoitajaksi Sähköosastolle. Nykyiseen toimeensa hän siirtyi v. 1931. Vapaa-aikansa on Purho käyttänyt oman talon rakentamiseen ja puutarhanhoitoon.

Puuseppä Kalle Takala, Kymin Rakennusosastolta, 15. 12. Hän on syntynyt Elimäellä ja tullut yhtiön palvelukseen 12. 11. 1918, mistä lähtien hän on yhtäjaksoisesti työskennellyt Rakennusosastolla. Työtovereittensa keskuudessa nauttii Takala yleistä luottamusta, mistä on todistuksena m.m. se, että hänet on valittu puuseppäosaston luottamusmieheksi, jota tehtävää on hoitanut jo neljättä vuotta. Takalan harrastuksista varsinaisen työn ulkopuolella mainittakoon oman talon rakentaminen n.s. markan tontille.

Suodatinmies Taavi Jalmari Virtanen, Klooritehtaalta, 18. 12. Hän on syntynyt Iitissä ja tullut yhtiön palvelukseen 27. 1. 1925 Kuusankosken Selluloosatehtaalle, missä oli toukokuun 16 päivään 1940 saakka, jolloin siirtyi Kymin Tehdasrakennusosastolle. Oltuaan lyhyen aikaa Metsäosastolla hän palasi entiseen toimeensa, valkaisuajaksi Kuusankosken Selluloosatehtaalle. Sieltä hän 9. 1. 1941 siirtyi Kuusankosken Voimalaitokselle sekatyömieheksi. Nykyisessä toimessaan suodatinmiehenä Klooritehtaalla hän on ollut elokuun 25 päivästä 1942 lähtien. Hyvänä ja ahkerana työntekijänä Virtanen nauttii esimiestensä täydellistä luottamusta. Vapaa-ajat kuluvat oman talon ja puutarhan hoidossa.

Purkaja Herman Henttu, Kymin Ulkotyöosastol-

T. J. Virtanen.

Herman Henttu.

Frans Lahtinen.

Einar Weckman.

Ilmari Nurminen.

Lauri Salo.

Oskari Piri.

Paavo Kalliola.

ta, 19. 12. Hän on aloittanut työskentelynsä yhtiös-
sämme jo 14-vuotiaana, ollen aluksi Metsäosastolla
Kivisilmässä. Halonhakkuussa, tukkipuiden kaadossa
ja uittotoissa kuluikin noin 8 vuotta, minkä jälkeen
Henttu 10. 8. 1912 välittömästi siirtyi hiilenkärää-
jäksi Kymin Ulkotyöosastolle. Oltuaan välillä vuoden
Maanviljelysosaston ja noin 4 vuotta Voikaan Ulko-
työosaston palveluksessa hän tuli takaisin Kymin Ul-
kotyöosastolle, mistä 22. 5. 1922 siirtyi Kuusankosken
Sahalle. Siellä kuluikin sitten lähes 26 vuotta, lu-
kuunottamatta vajaata vuotta, minkä hän oli kolli-
pakkaajana Kuusankosken Paperitehtaalla. Sahalla
ollessaan joutui Henttu tekemään miltei kaikkia siel-
lä esiintyviä töitä. 15. 11. 1949 hän siirtyi Kymin Ul-
kotyöosastolle purkajaksi, missä toimessa on edelleen-
kin. Hentun aika, jopa varsinaisen työpäivän jäl-
keenkin, on kulunut 12-henkisen perheen eteenpäin
viemiseen, joten n.s. vapaa-ajan harrastukset ovat
saaneet jäädä syrjään.

Rullanmerkkaja Frans Josef Lahtinen, Kymin
Paperitehtaalta, 22. 12. Hän on syntynyt Iitissä ja tul-
lut yhtiön palvelukseen heinäkuussa 1920 Kymin Ul-
kotyöosastolle, mistä noin vuoden kuluttua siirtyi Ky-
min Paperitehtaalle kiilloituskoneelle. Myöhemmin
hän on ollut rullapakkarina ja vuodesta 1929, kun
PK IV pantiin käyntiin, nykyisessä toimessaan rul-
lanmerkkajana. Nuorempana harrasti Lahtinen ur-
heilua, varsinkin juoksua ja hiihtoa; myöhemmin taas
ovat harrastukset kohdistuneet kalastukseen ja mehi-
läisten hoitoon.

Siivooja Iida Elina Olkkonen (o.s. Tolppala),

Kymin Paperitehtaalta, 31. 12. Hän on syntynyt Han-
kasalmella ja tullut yhtiön palvelukseen 22. 3. 1920
Voikaan Ulkotyöosastolle, mistä vielä samana vuonna
siirtyi Kymin Ulkotyöosastolle ja sieltä seuraavana
vuonna Kuusankosken Selluloosatehtaalle. Nykyiseen
toimeensa Kymin Paperitehtaalle hän tuli 13. 7. 1929.
Rva Olkkonen on innokas kotieläinten hoitaja. Monet
pienet possut ovat hänen hyvässä hoidossaan kasva-
neet toista sataa kiloa painaviksi sioiksi. Nykyisin on
hänen hellässä hoivassaan enää vain kissimirri.

50-vuotiaita.

Mekanikko Einar Weckman, Pääkonttorista, 1.
10. Hän on syntynyt Kymintehtaalla, joka silloin kuu-
lui Valkealan pitäjään. Käytyään kansakoulun ja vuo-
den yhtiömme ammattikoulua, joka juuri niihin ai-
koihin oli aloittanut toimintansa, hän siirtyi 19. 3.
1915 insinööri Hedbäckin kehoituksesta harjoittelijak-
si Kymin Selluloosatehtaan laboratorioon, missä hän
erinomaisen piirustustaitonsa ansiosta pääasiallisesti
joutui suorittamaan diagrammien piirtämistä, mutta
siinä sivussa mittaamaan massan kosteusprosenttia ja
hoitelemaan asiapojankin tehtäviä. 2½ vuoden kulut-
tua hän siirtyi Sähköosastolle, mutta sieltä jo 3 kuu-
kauden perästä Piirustuskonttoriin, missä hän tuli te-
kemisiin etupäässä sähköalan kanssa, joutuen m.m.
mittaamaan ja kartoittamaan Kelttiin rakennettavat
sähkölinjat. Vuonna 1919 hän aikoi mennä Helsingin
Teollisuuskouluun, mutta ei siitä tullutkaan mitään,
sillä kouluun ei sinä vuonna otettukaan uusia oppi-
laita, vaikka sisäänpääsytutkinto oli pidetty ja

Evert Tollman.

O. E. Salminen.

Taneli Rahikainen.

Niilo Luukas.

Aino Seppälä.

Ilmari Palmu.

P. I. Hämäläinen.

Weckmankin siinä hyväksytty. Tämä oli tietenkin pettymys nuorukaiselle, mutta mikäpä siinä auttoi. Ei muuta kuin töihin vain, tällä kertaa sähkövers-
taalle, mutta ei pitkäksi aikaa, sillä kun pääkonttorin laajenemisen ja uusien konttorikoneiden hankinnan takia tarvittiin miestä, jonka pääasiallisena tehtävänä olisi mainittujen koneiden kunnossapitäminen ja korjaaminen, lähetettiin hänet tammikuun alussa v. 1922 Helsinkiin Systeman kursseille. Sieltä palattuaan hän ryhtyi sitten nykyiseen toimeensa, konttorikoneiden "tohtoriksi", jota tehtävää on jatkuvasti suurella taidolla ja kaikkien tyydytykseksi hoitanut. Weckmanin asiantuntemus ei ole rajoittunut kuitenkaan vain konttorikonealalle, vaan ulottuu paljon laajemmalle. Turhaan ei häntä ole sanottu tuhattaturiksi, niin monipuoliset hänen tietonsa ja taitonsa ovat. Elokuva-konetta hän on käyttänyt jo 14-vuotiaasta lähtien, jolloin sirkusalalla tunnettu Sariola perusti Kuusankos-
kelle paikkakunnan ensimmäisen elokuvateatterin "Pohjolan", joka sijaitsi nykyisen Kino-Sammon paikalla. Elokuvakoneenkäyttäjän tutkinnon Weckman suoritti ensimmäisen kerran v. 1928. Että hän jo silloin oli täysin perillä asioista, sitä todistaa m.m. se, että 62:sta yrittäjästä läpäisi vain 4 ja Weckman oli heistä parhain. Radioala ei hänelle myöskään ole vierasta ja niinpä hän jo v. 1923—24 rakensi 3-putkisen radion, joka oli ensimmäinen laatuaan Kymintehtaalla. Valokuvaajanakin hän on tunnettu ja toiminut yhtiön valokuvaajana v:sta 1922 lähtien. Autoilu on häntä niin ikään kiinnostanut ja hän onkin hankkinut itselleen henkilövaunun. Kun hänen turnuslauseenaan on aina ollut, että ihminen pystyy mihin tahansa, kun vaan yrittää, on hän sitä seuraten rakennellut monenlaisia kojeita ja vekottimia, joiden onnistumiseen kanssaihmiset ovat useinkin epäillen suhtautuneet. Epäilykset ovat kuitenkin osoittautuneet turhiksi. Weckman on konttorikoneiden ohella joutunut "tohtoroimaan" mitä erilaisimpia kapineita, kuten urkuharmooneja ja gramofoneja, seinä- ja taskukelloja, silmälasia ja täytekyiniä, tennismailloja ja ampumaseita, vain muutamia mainitaksemme. Hänen apuunsa ovat ystävät ja tuttavat joutuneet monasti turvautumaan ja aina hän on ollut valmis apuaan antamaan. Teknillisten harrastustensa monilukuisuudesta huolimatta häneltä riitti ennen vanhaan aikaa vielä partio-toimintaanakin sekä sk-, palokunta- ja raittiusseuratyöhön ja usein nähtiin hänet näyttämölläkin, jopa

vaativiakin osia "pelaamassa". Töiden jatkuvasti lisääntyttyä on tällaiset harrastukset olleet pakko jättää ja nykyisin ovat rakennuspuuhat vapaa-aikoina etualalla. Unelma omasta talosta lähenee toteutumistaan. Sauna ja autotalli ovat jo valmiina ja asuinrakennuksenkin pohja on tehty.

Apumies Ilmari Nurminen, Kymin Rakennusosastolta, 2. 10. Hän on syntynyt Jokioisissa ja tullut yhtiön palvelukseen ensimmäisen kerran v. 1923. Rakennusosastolla hän on ollut yhtäjaksoisesti vuodesta 1941 lähtien. Vapaa-aikansa kuluttaa Nurminen mielellään kirjallisuuden parissa.

Kengitysseppä Lauri Ilmari Salo, Kymin Talousosastolta, 1. 11. Hän on syntynyt Iitissä ja tullut 19-vuotiaana sepän oppiin Eerolan kartanoon. Sieltä hän siirtyi marraskuussa 1920 Kuusankosken Korjauspajalle. Talousosastolle hän tuli lokakuun 1 p:nä 1940. Salo on aiemmin ollut innokas kalamies. Nykyisin hän harrastaa vapaa-aikoinaan kananhoitoa.

Betonirautoittaja Oskari Piri, Kymin Rakennusosastolta, 4. 11. Hän on syntynyt Varkaudessa. Työskenneltään aikaisemmin rakennusmiehenä urakoitsijoiden mukana eri puolilla Suomea hän tuli yhtiöme palvelukseen v. 1942 Rakennusosastolle, missä edelleenkin on työssä.

Hollanterin esimies Paavo Alfred Kalliola, Kymin Paperitehtaalta, 6. 11. Hän on syntynyt Iitissä ja tullut yhtiön palvelukseen 28. 5. 1926 Ulkotyöosastolle, mistä samana vuonna siirtyi nykyiseen toimeensa Kymin Paperitehtaalle. Hän on hoitanut tehtävänsä tunnollisesti. Vapaa-aikojen harrastuksista mainittakoon metsästys ja kalastus.

Putkiasentaja Jalmari Neuvonen, Kymin Korjauspajalta, 24. 11. Hän on syntynyt Luumäeltä. Yhtiön palvelukseen hän tuli v. 1928 Kymin Korjauspajalle, missä siitä lähtien on yhtäjaksoisesti työskennellyt.

Rakennustyöläinen Evert Tollman, Kymin Rakennusosastolta, 2. 12. Hän on syntynyt Valkealassa maalaistalon poikana. Koko nuoruutensa ajan hän hoiteli kotitilaa sisarustensa kanssa. Naimisiin mentyään hänen oli kuitenkin nuorimpana lähdeävä lisäänsioita hankkimaan ja niin hän tuli v. 1926 yhtiön palvelukseen Rakennusosastolle, missä on jatkuvasti ollut työssä. Vapaa-aikansa on Tollman käyttänyt kotitalalta perimänsä maaosuuden viljelemiseen. Myös-

kin hänen asuntonsa suurehkon tontin puutarhan hoitaminen vie oman aikansa.

Viilaaja Omar Ensio Salminen, Kymin Korjauspajalta, 4. 12. Hän on syntynyt Iitissä. Yhtiön palvelukseen hän tuli v. 1916 Rakennusosastolle. Oltuaan välillä Kymin Puuhiomossa ja Kymin Selluloosatehtaassa hän siirtyi v. 1920 Kymin Korjauspajalle. Salminen on kuulunut Kymintehtaan Kisaan ja Kuusankosken Puhtiin ja ollut palokunnassa noin 14 vuotta. Vapaa-aikoinaan hän on suorittanut polkupyöräkorjauksia ja harrastanut kalastusta.

Putkiseppä Martti Kalervo Lehtonen, Kymin Korjauspajalta, 10. 12. Hän on syntynyt Iitissä ja tullut yhtiön palvelukseen v. 1916 Voikaan Selluloosatehtaalle. Oltuaan sitten työssä Kuusankosken ja Voikaan sahoilla, Kymin Rakennusosastolla ja Kuusankosken Selluloosatehtaalla hän tuli v. 1940 nykyiseen toimeensa Kymin Korjauspajalle.

Jälkivuolija Taneli Rahikainen, Kymin Selluloosatehtaalta, 11. 12. Hän on syntynyt Mäntyharjussa ja tullut yhtiön palvelukseen toukokuussa 1924 Talousosastolle. Oltuaan sen jälkeen useilla eri osastoilla hän tuli nykyiseen toimeensa Kymin Selluloosatehtaalle 21. 11. 1949. Rahikaisen vapaa-ajat kuluvat oman talon kunnostamisessa ja puutarhanhoidossa.

Hevosmies Niilo Luukas, Aholan puutarhasta, 14. 12. Hän on syntyperäisiä kuusankoskelaisia. Yhtiön palveluksessa hän on ollut aikaisemmin lyhyempiä jaksoja Ulkotyö- ja Rakennusosastoilla sekä Tallilla, yhteensä noin 6 vuotta. Oltuaan välillä muualla töissä hän tuli yhtiön palvelukseen uudelleen 15. 4. 1942, tällä kertaa hevosmieheksi Aholan puutarhaan. Siinä tehtävässä ovat vuodet vierähtäneet ahkeran uurasuksen merkeissä. Vapaa-aikojen harrastuksiin kuuluvat m.m. kalastus ja puutarhanhoito.

Apunainen Aino Seppälä, Kymin Rakennusosastolta, 20. 12. Hän tuli v. 1920 Kuusankoskelle. Koska karjanhoito erikoisesti kiinnosti häntä, oli hän aluksi kaksi vuotta Eerolan kartanossa. Naimisiin mentyään hän asui jonkin aikaa muualla, mutta muutti v. 1926 Voikaalle. Kesäisin hän oli työssä m.m. Voikaan Puutarhassa, Puuhiomossa ja Ulkotyöosastolla. Syyskuun 9 päivästä 1946 lähtien hän on ollut yhtämittaisesti yhtiön palveluksessa, ensin Voikaan Puuhiomossa ja 11. 5. 49 alkaen Kymin Rakennusosastolla. Rva Seppälän mieliharrastuksiin kuuluu yhä vieläkin karjanhoito. Myös rakentaminen on aina kiinnostanut häntä ja niinpä onkin hänellä ollut omia taloja jo kaksi ja taas on uusi rakenteilla, joten kaikki vapaa-ajat tulevat siellä tarkoin käytetyiksi.

Kirvesmies Ilmari Palmu, Kymin Rakennusosastolta, 28. 12. Hän on syntynyt Iitissä ja tullut yhtiön palvelukseen v. 1922 Kymin Ulkotyöosastolle. Työskenneltyään pienien katkojen jälkeen eri osastoilla hän on vuodesta 1941 lähtien ollut yhtäjaksoisesti Kymin Rakennusosastolla. Vapaa-aikoinaan on Palmu rakentanut kaksikin omaa taloa. Kun ensimmäinen tuli myydyksi, oli tilalle tehtävä uusi. Nykyisiin harrastuksiin kuuluvat tietopuolinen kirjallisuus ja puutarhanhoito.

Lämmittäjä Paavali Ilmari Hämäläinen, Kymin Höyryosastolta, 31. 12. Hämäläinen väittää synt-

mäpäivänsä tulleen merkityksi kirkonkirjoihin väärin, sillä todellinen syntymäpäivä on 25. 12. Kastaminen oli tapahtunut ensinmainittuna päivänä ja kun pappi oli sitten merkinnyt pojan syntymäajan kirkonkirjoihin, oli syntymäpäiväksi pantu kastepäivä. Näin oli tapahtunut Rautalammilla, mistä Hämäläinen on kotoisin. Syntymäpäiväänsä hän viettää joulukuun 25:ntenä, mikä onnittelijain on syytä tietää. Saman tien voi toivottaa hyvää jouluakin. Hämäläinen on suorittanut koneenhoitajan tutkinnon ja tuli yhtiön palvelukseen 7. 3. 29 klooritehtaalle kloorinliuutusosastolle. Jo seuraavana päivänä hän siirtyi Kymin Selluloosatehtaalle missä oli II:nä lämmittäjänä 19. 6. 31 asti ja siitä lähtien I:nä lämmittäjänä. Vuonna 1934 hän muutti Keskuskattilahuoneelle II:ksi lämmittäjäksi ja vuodesta 1940 hän on ollut I:nä lämmittäjänä. Hämäläinen tunnetaan rehtinä ja taitavana ammattimiehenä. Loma-aikoinaan hän kalastelee Kuusankosken lailla.

VOIKAAN TEHTAALLA.

75-vuotiaita.

Rasvaaja Ville Metiäinen, Puuhiomolta, 19. 11. Hän on syntynyt Luumäellä. Työskenneltyään ensin maatalousalalla hän tuli v. 1907 Kymin Oy:n palvelukseen Voikaan Selluloosatehtaalle hakkuumieheksi. Neljän vuoden kuluttua hän siirtyi vaunujenkytkentätöihin ja tuli v. 1912 Paperitehtaalle, jossa toimi ensin hollanterimiehenä ja sitten rasvaajana, missä toimessa on edelleenkin. Vapaa-aikojen harrastuksista mainittakoon puutarhanhoito ja oman kodin askareet.

Puuseppä Anders Johan Kaalinpää, Rakennusosastolta, 6. 12. Hän on syntynyt Mattilan kylässä, joka silloin kuului Valkealan pitäjään. Yhtiön palvelukseen hän tuli 2. 11. 1896 eli samoihin aikoihin, kun Voikaan tehdasta ryhdyttiin rakentamaan. Ensin hän työskenteli kirvesmiehenä n.s. Elfvingin tunnelin rakennustyömaalla. Rakennusosaston kirjoissa hän oli vuoteen 1916, jolloin siirtyi Korjauspajalle. Vuodesta 1929 lähtien hän on ollut puuseppänä Voikaan Tehdasrakennusosastolla. Hän on ollut rakentamassa useimpia Voikaan tehdasrakennuksia sekä myös monia asuintaloja. Kaalinpää on tunnettu taitavana ja tunnollisena ammattimiehenä ja on saanut sekä esimiestensä että työtoveriensa täyden luottamuksen osakseen. Työnsä ulkopuolella Kaalinpää on uhrannut aikaansa myös yhteiskunnallisille riennöille. Hän on kuulunut kirkkovaltuustoon ja ollut sairaskassan varapuheenjohtajana Voikaalla sekä huoltolautakunnan kaitsijana v. 1918—45. Lisäksi hän on osallistunut Nuorten Kristillisen Yhdistyksen ja Lähetysyhdistyksen toimintaan. Tällä hetkellä on Kaalinpää sairaslomalla ja aikookin piakkoin siirtyä hyvin ansaitulle eläkkeelle, sillä onhan palvelusvuosia kertynyt jo kokenaista 54.

60-vuotiaita.

Työnjohtaja Aleksander Kanerva, Voikaan Sampososastolta, 16. 10. Hän on syntynyt Viipurin pitäjässä (Tiiliruukilla). Varsinaisen työnteon hän aloitti

Ville Metiäinen.

J. A. Kaalinpää.

Aleksander Kanerva.

jo rippikouluikäisenä oluttehtaan palveluksessa Viipurissa. Työskenneltyään sen jälkeen Viipurin Sementtivalimon sekä Holmbergin Sementtivalimon palveluksessa hän siirtyi v. 1911 Helsinkiin, missä oli rakennusmiehenä vuoteen 1915, ulottaen matkansa samana vuonna hiukan kauemmaksi, nimittäin Venäjälle. Siellä hän työskenteli mm. Jaroslavissa Gesser & Co:lla, joka asensi Asean konetehtästä. Venäjän vallankumouksen aikana hän oli rakennusmiehenä Renon tehtaiden palveluksessa Pietarissa. V. 1919 siirtyi Kanerva takaisin Suomeen ja työskenneltyään muutaman kuukauden Viipurissa hän tuli keväällä samana vuonna Kymin Osakeyhtiön palvelukseen. Täällä hän oli ensin n.s. pirtutehtaan rakennustöissä ja sen jälkeen koskirakennustyömaalla raudoittajana. V. 1931, jolloin Sampo-tehdas perustettiin, siirtyi Kanerva työnjohtajaksi Sampoon. Työpaikallaan hänet tunnetaan työnsä taitavana, tunnollisena ja oikeudenmukaisena työnjohtajana, josta sekä työmiehet että esimiehet pitivät. Harrastuksista mainittakoon nuorempana metsästys ja kalastus. Nyt oman kesämökin valmistuttua Kamposen järven rannalle kuluva kesäisin kaikki vapaa-ajat "Kamposen suuria" narrattaessa. Talvisin on taas kirjallisuus viihdykkeenä.

Viilaaja Ismael Heimonen, Korjauspajalta, 16. 10. Hän on syntynyt Pieksämäellä, mistä vanhemmat muuttivat v. 1891 Kymintehtaalalle. Heimonen tuli 17. 5. 1907 ensimmäisen kerran Kymin Oy:n palvelukseen Kuusankosken Korjauspajalle. Alkuvuosina hän oli lyhyitä ajanjaksoja muillakin paikkakunnilla työssä, mutta 14. 10. 1918 lähtien on hän ollut yhtäjak-

soisesti Voikaan Korjauspajalla viilaajana. Nuorempana Heimonen oli innokas kilpahiihtäjä, josta todistuksena on kotona komea palkintokaappi. Voikaan puolelle siirryttyä on koneviilaajan työ vienyt kaiken vapaa-ajan eikä sivuharrastuksiin ole aikaa riittänyt. Viime keväänä osti Heimonen oman talon, jonka kanssa puuhattessa kuluvat nykyisin kaikki joutohetket.

Kuljetuslaitteiden hoitaja Johannes Eronen, Puuhiomolta, 3. 12. Hän on syntynyt Räisälässä, mistä jo 14-vuotiaana lähti lähetiksi liikkeeseen. Jonkin ajan kuluttua hän meni suutarin oppilaaksi ja valmistui ammattisuutariksi, minkä jälkeen toimi suutarina Viipurissa. V. 1915 hän muutti Pietariin, josta sitten vallankumouksen aikana siirtyi Puolaan, mutta oleskeltuaan 11 kk. Varsovassa palasi takaisin Venäjälle, jossa toimi sitten suutarina eri puolilla maata. V. 1918 tuli Eronen kotimaahan asettuen Viipuriin ja harjoitti menestyksellä suutarin ammattia ollen tunnettu hienona suutarina. Niinpä hän perusti Voikaalle siirryttyään oman jalkineliikkeen ja oli samalla työnjohtajana Lapin jalkinekorjaamossa, kunnes v. 1928 tuli Kymin Osakeyhtiön palvelukseen Voikaan Puuhiomolle nykyiseen työhönsä kuljetuslaitteitten hoitajaksi, jossa työssä on siis ollut yhteen menoon jo 22 vuotta. Ammattitaitoisen suutarin vapaa-ajat pyrkivät edelleen menemään kenkien korjaustöissä. Metsästys on myöskin lempiharrastuksia. Eronen kuului aikoinaan Merisuojeluskuntaan, jossa tuli harrastettua sekä hiihtoa että ammuntaa. Hän on ottanut osaa

Ismael Heimonen.

Hannes Eronen.

Hulda Blomqvist.

Evert Rinne.

Edvard Forsell.

Matilda Saarinen.

kaikkiin kolmeen sotaan, joista vapaussotaan vapaaehtoisena.

Sisar Hulda Blomqvist, Sosiaaliosastolta, 6. 12. Hän on syntynyt Sippolassa. Toimittuaan ensin valokuvausalalla 13 vuotta hän, saatuaan v. 1918 uskonnollisen herätyksen, meni oppilaaksi Helsingin Diakonissalaitokselle, ja vihittiin diakonissaksi v. 1925. V. 1922—24 hän oli Helsingin Kaupunkilähetysten palveluksessa ja tuli sitten 25. 1. 1925 Voikaan tehtaan diakonissaksi, joten hän on ollut Kymin Oy:n palveluksessa neljännesvuosisadan. Alusta alkaen on sisar Blomqvist ollut vanhusten ystävä ja hoitanut heidän avustustensa jaon. Tehtaan rouvien keskuudessa toimineen hyväntekeväisyysseuran johdossa hän oli vuosikautia. Pieni, n.s. Äitien ompeluseura toimii vieläkin hänen johdolla. Nuorisotyöhönkin on sisar Blomqvist osallistunut pitämällä pyhäkouluja ja johtaen tyttökerhoa, joka toimikin aikoinaan hyvin vilkaasti, retkeillen ja käsitöitä tehden. Myöskin lastenhoito- ja ensiapukursseja pidettiin. V. 1926—27 hän kävi terveyssisarikurssin, ja välittömästi tämän jälkeen avattiin Voikaan tehtaalta lasten neuvonta-asema, joka oli ensimmäinen Kymenlaaksossa. Tämän neuvonta-aseman hoitajana on sisar Blomqvist suorittanutkin varsinaisen elämäntyönsä. Hän suhtautui tähän tehtävään sydämensä koko lämmöllä ja omistautui kokonaan pienille ihmistaimille ja heidän äideilleen. Niinpä tämä urauurtava työ ei ole jäänyt-kään siunausta vaille, mistä ovat todistuksena entistä terveemmät lapset ja onnellisemmat äidit. V. 1946 siirtyi tämä neuvonta-asema Kuusankosken kunnalle ja sisar Blomqvist joutui jättämään rakkaaksi käyneen työnsä toisille. Uhrautuvasta työstään lasten hyväksi hän on saanut Suomen Punaisen Ristin pronssisen ansiomitalin. Varsinaisen työnsä ohella on sisar Blomqvist hoitanut monia luottamustoimia. Hän on ollut useita vuosia kunnan huoltolautakunnan lastenhuolto-osaston jäsen, samoin hän on ollut huoltolautakunnan kaitsijana ja työhuolto-osaston jäsenenä. Vapaan Huollon edustajana Voikaalla hän on toiminut yli 10 vuotta, samoin hän hoitaa Mannerheimliiton sotakummiasiat Voikaalla. — Sisar Blomqvist on erikoisesti kukkien ystävä. Niiden hoito ja pitsin nypläys ovatkin mieluisimmat vapaa-aikojen harrastukset.

50-vuotiaita.

Seppä Evert Rinne, Korjauspajalta, 24. 8. Hän tuli yhtiömme palvelukseen Voikaan Rakennusosastolle 28. 5. 1925 ja siirtyi jo saman vuoden heinäkuussa Korjauspajalle. Työskenneltyään aluksi päällelyöjänä hän siirtyi v. 1938 alussa sepäksi, jossa toimessa on edelleenkin. Rinne on nuorena harrastanut aktiivisesti hiihtoa saaden useita palkintojakin. Vapaa-ajan harrastuksista nykyisin mainittakoon puutarhahoito ja kalastus.

Lämmittäjä Edward Forsell, Höyryosastolta, 2. 10. Hän on syntynyt Vehkalahdella maanviljelijän poikana. Työskenneltyään ensin isänsä maatilalla hän tuli 21. 1. 1917 Kymin Oy:n palvelukseen Voikaan Rakennusosastolle kattilahuoneen laajennustöihin. Talvisodan jälkeen hän siirtyi Höyryosastolle lämmittäjäksi, mitä tointa hän on hoitanut useampaan otteeseen ja nyt viimeksi vuoden päivät. Vapaa-aikojen harrastuksista mainittakoon kirjallisuus.

Lomittaja Matilda Saarinen, Selluloosatehtaalta, 15. 10. Hän tuli yhtiömme palvelukseen 9. 11. 1919 Voikaan Ulkotyöosastolle, josta siirtyi muutaman kuukauden kuluttua Höyryosastolle ja työskenteli siellä 7 vuotta aina naimisiin menoonsa asti. Parin vuoden poissa olon jälkeen hän tuli v. 1931 Selluloosatehtaalle, jossa on edelleenkin työssä. Hänen miehliharrastuksensa on kaunokirjallisuuden lukeminen. Hilja Valtonen on kuulemma lempikirjailija.

Jos ihminen rakastaisi lähimmäistään niinkuin hän rakastaa itseään, olisi maailma paljon parempi.

Uskollisimmat ystävät löydämme elämämme arkipäivästä.

Suurinta ei ole voittoa valtaa, suurinta on osata käyttää sitä oikein.

Voi olla monta valhetta, mutta vain yksi totuus.

S. P.

Suurimmat tapahtumat eivät ole äänekkäimmät, sitä ovat hiljaisimmat hetkemme.

Friedrich Nietzsche.

Kaikkea toimintaa, mikä ei palvele hetken mielitekoja, vaan tulevaisuutta, sanotaan työksi.

Heinrich Schuriz.

Paperipuita hinaamassa yhtä etappia lähemmäksi Kuusankoskea.

Kuten tunnettua, saapuu Kymin Oy:n tehtaille paperipuuta erilaisia liikenneväyliä pitkin: uittamalla Kymijokea myöten, autoilla maanteitse sekä junilla rautateitse, jolloin lähetysasemaksi usein on merkitty Iisvesi. Kierrellessäni kesälomallani kaunista Savoa osuin eräänä iltana Kerkonkosken kanavalle Rautalammella ja tapasin siellä Kymin Oy:lle kuuluvan hinausmoottorin "Ukon" ja sen päällikön, iisveteläisen Uuno Järvisen eli "Ukin". Koska allekirjoittanut kovasti kiinnosti paperipuiden matkaaminen kohti Kuusankoskea, niin pyysin päästä mukaan moottorin lähtiessä noutamaan paperipuunippuja. Ystävällisesti "Uki" pyyntööni suostuikin. Moottorissa oli lisäksi kolme muutakin miestä, ns. vänkäreitä, mutta pienistä tiloista huolimatta hyvä sopu sijaa antoi. "Uki" jakoi kanssani hyttinsä, joka oli alle kahden neliömetrin suuruinen ja jossa sateen sattuessa oli välistä neljäkin henkeä nukkumassa. Täydennettyämme moottorin polttoainevaraston ja omat eväsreppumme olimmekin valmiit lähtemään matkalle. "Ukko"-moottorin tehtävänä on hinata puulauttoja yksi etap-piväli, jonka muodostavat osaksi hyvinkin kapeat ja matalat vedet. Ajoimme ensin Kiesimänjärveä pitkin kohti Riitunvirtaa, joka yhdistää Kiesimänjärven ja Sonkarinjärven toisiinsa. Riitunvirrasta soluimme Riitunlahteen, ja kun sattui juuri olemaan lypsyn aika, niin käytimme tilaisuutta hyväksemme, koska totesimme maitovarastommeikin kaipaavan täydennystä. Maito nimittäin kuuluu näissä töissä ruokavaliioon yhtä oleellisesti kuin Tannerille sikaarit. Sit-ten jatkui matkamme yli 10 km. pituisen Sonkarin-järven yli, josta kapean salmen kautta pääsimme klo 20 ajoissa Ukkolan rantaan. Siellä oli odottamassa noin 350 paperipuunippua, jotka oli tarkoitus kuljet-taa kahdessa osassa. Miehillä tuli nyt kiirettä tarkas-tellessaan nippujen kuntoa ja yhdistellessään niitä toisiinsa. Eikä siitä mikään halveksittava "kuorma" tullutkaan: kokonaista 174 nippua, joissa jokaisessa oli 6 m³ paperipuuta eli siis yhteensä 1044 m³. Jos puut olisi kuljetettu autoilla, olisi sellaisia tarvittu kerrassaan 100 kappaletta.

Pian olikin kaikki valmista ja matka alkoi miesten ollessa nippujen päällä ja "Ukin" hoidellessa ajok-
kia, joka jätti kunnioitettavan 60 m. pituisen raon itsensä ja kuorman väliin. Vauhti ei kyllä päätä hui-

Moottori kuormineen Riitun-
virrassa.

mannut, sillä kulkunopeus vaihteli 1—2 km. tunnis-sa. Sonkarin selälle päästyämme joutivat miehet eväitensä kimppuun ja kahvinkeittopuuihin, kun taas "Uki" toimi ajomiehenä tyynessä kesäyössä. Klo 4 ajoissa saavuimme Riitunvirralle ja ensikerta-laisesta tuntui tällaisen kuorman pääseminen näin kapeasta kanavasta yhtä mahdottomalta kuin kame-lin kulkeminen neulansilmän läpi. Kanavan leveys on nimittäin vain 4 m. eikä syvyyttäkään ole kuin 1,3 m. Tässä kysyttiin tottumusta ja taitoa niin ajo-mieheltä kuin muiltakin. Vauhtikin hiljennettiin puoleen kilometriin tunnissa. Kun "Uki" sanoa to-kaisi, että kyllähän ne Kymi-Yhtymä-lehdessä julkai-

Nippujono alittaa 4 m. levyisen sillan.

Ahtaat on paikat, mutta onnellisesti niistä kuitenkin seivittää.

sevat kuvia tukkien uitosta leveillä joilla, mutta ei koskaan näin kapeilla paikoilla, niin lupasi allekirjoittanut viedä lehden toimitukseen terveiset ja muutaman kuvankin asian korjaamiseksi.

Niin mahdollottomalta kuin se näyttikin, niin päästiinpä vaan lopulta onnellisesti Kiesimänjärven puolelle ja kuorma vietiin sinne jo aikaisemmin tuotujen nippujen viereen, mistä laiva kuljettaa ne edelleen Iisvedelle. Siellä ne lastataan rautatievaunuihin ja lähetetään tehtaille.

Kun ensimmäinen kuorma oli tuotu, lähdettiin hakemaan toista. Ukkolaan saavuttiin uudelleen klo 9 tienoissa, mutta kun oli ruvennut kovasti tuulemaan,

ei lähdöstä tullut heti mitään, joten miehet joutivat nukkumaan, mikä olikin tarpeellista valvotun yön jälkeen. Toiset vetivät unta moottorissa, toiset taas rantapenkereellä. Lähtö oli määrätty tapahtuvaksi klo 17, mutta kun tuuli oli vain yltnyt, täytyi lähtö siirtää myöhemmäksi. Ajan kuluksi lämmitettiin rannalla oleva sauna ja klo 20 tienoissa päästiin sinne ottamaan makoiset löylyt. Tuuli puhalsi yhä voimakkaasti ja lisäksi oli alkanut sataa, joten päätettiin asettua yölevolle, osa miehistä saunaan, osa taas moottoriin. "Ukilla" oli kuitenkin koko ajan lähtö mielessä ja tarkasteltuaan klo 23 tienoissa taivaan rantaa hän sanoikin miehille, että eiköhän yritetä lähteä. Ja niin saivat miehet jättää lämpöisen saunan ja kiivetä sateen liukkaaksi tekemien nippujen päälle tehtäviään hoitelemaan. Aamulla klo 9 olimme taas Riitunvirran alapuolella ja niin oli kuorma onnellisesti perillä ja yhtä etappia lähempänä Kuusankoskea.

Sivullisesta nämä hommat näyttävät varsin mukavilta. Niitähän tekee suorastaan nautinnokseen! Mutta kaukana on nautinto silloin, kun kylmät tuulet puhaltavat ja vettä sataa tihuutta. Saa siinä rehkiä kerrakseen, jotta kuorma pysyisi kasassa. Eikä säännöllisistä 8 tunnin työpäivistä ole puhuttakaan. Väliin tehdään jopa neljäkin vuorokautta yhteen meenoon ja sitten taas huilitaan pari kolma vuorokautta, aina sen mukaan kuin ilmat myöten antavat. Johtui mieleeni, että jos paperikoneen miehet istuvat kaikessa rauhassa, niin se on merkki siitä, että kaikki on hyvin ja kone toimii moitteettomasti. Samoin se on tässä paperipuun kuletuksessakin: jos miehet saavat istua lekotella eväsreppujensa vieressä, niin asiat ovat hyvällä tolalla ja matka joutuu, mutta jos täytyy koko ajan hääriä nippujen päällä kovassa touhussa, niin silloin ovat asiat huonommin.

Pyydän lopuksi lausua parhaat kiitokseni "Ukon" ystävälliselle, auringon ja tuulien ruskettamalle päällekölle.

E. O. W.

MERKKIPÄIVÄ

60-vuotias.

Piirityönjohtaja Semmi Johannes Honkiniemi Keiteleellä 31. 10. Hän on syntynyt Vesilahdella ja saanut päästötodistuksen Nikkarilan metsäkoulusta 1914. Toimittuaan aluksi Uukuniemellä kunnan ja seurakunnan metsätyönjohtajana hän siirtyi 1. 6. 1917 piirityönjohtajaksi Kaukas-yhtymälle. Oltuaan siellä elokuun 1 p:ään 1932 ja sen jälkeen sahanomistaja J. Myllykylän palveluksessa hän sai 1. 8. 1922 paikan Kymen Oy:ssä piirityönjohtajana. Siinä ominaisuudessa hän on toiminut Pielavedellä 31 p:ään joulukuuta 1946 ja sen jälkeen Keiteleellä. Piirityönjohtaja Honkiniemi tunnetaan rauhallisena, ahkerana ja

S. J. Honkiniemi.

Sulo Virtanen.

Toivo Kujala.

Toivo Haaja.

tunnollisena uurastajana. Hän on kuulunut m.m. kansakoulun johtokuntaan Pölläkällä ja Pielavedellä sekä ollut Nilakan ympäristön Metsäteknikot r.y:n pitkäaikaisena taloudenhoitajana ja sihteerinä. Isänmaallisen luonteensa innoittamana hän hoiti toimensa ohella monenlaisia tehtäviä sotiemme aikana kotirintamalla.

50-vuotiaita.

Piirityönjohtaja Väinö Johannes Niemi Kuusankoskella 17. 8. Hän on ollut yhtiön palveluksessa Tehtaan piirissä vakinaisena työnjohtajana v:sta 1932 alkaen. Sitä ennen hän työskenteli v:sta 1924 lähtien 9 vuoden ajan kesäisin Kymin Uittoyhdistyksellä erilaisissa tehtävissä ja talvisin Kotkan Tukinosto Oy:n ja Kymin Osakeyhtiön metsätyönjohtajana. V:sta 1945 alkaen hän on toiminut piirityönjohtajana. Sodan aikana hoiti Niemi kuljetuspäällikön tehtäviä Kuusankoskella. Innokkaana laulumiehenä Niemi on kuullut Kuusankosken Mieslaulajiin useita vuosia. Piirityönjohtaja Niemi tunnetaan toimialueellaan reipasotteisena, tunnollisena metsämiehenä.

Piirityönjohtaja Sulo Virtanen Suonenjoella 25. 8. Hän on syntynyt Viipurissa ja osallistunut metsätoihin aivan poikasesta alkaen. Käytyään v. 1924 Nikarilan metsäkoulun tuli Virtanen isänsä jälkeen Suonenjoen piirin piirityönjohtajaksi. Hän on niitä harvoja onnellisia metsämiehiä, jotka ovat saaneet kasvaa ja elää niiden metsien keskellä ja niiden honkien huminassa, joiden hoito ja vaaliminen on ajanmittaan muodostunut asianomaisen elämäntehtäväksi ja mieluisimmaksi harrastukseksi. Hän on saanut jatkaa isänsä alulle panemaa työtä, ja tällä hetkellä tulevatkin Suonenjoen piirin metsät olleeksi jo kokonaisuutena 48 vuotta Virtasuvun hyvässä hoidossa. Tätä taustaa vastaan on hyvin ymmärrettävissä sodanjälkeisen asutustoiminnan aiheuttaman metsien pirstoamisen kovasti koskeneen niiden vaaliin. Piirityönjohtaja Virtanen tunnetaan tarmokkaana ja uutena metsämiehenä, joka jo ennen kukonlaulua on toimipaikallaan omistautuen innolla virkatehtävilleen. Sivuharrastuksista ovat Virtaselle läheisimmät metsästys ja ampumaurheilu. 25-vuotisesta palveluksesta hän on saanut Kymin Oy:n ansiomerkin.

Metsätyönjohtaja Toivo Juho Kujala Sippolan Silmulla 28. 8. Hän on palvelut yhtiötämme 1. 11.

S. Turkka.

1919 alkaen, siis jo 30 vuotta. Niinpä hän onkin saanut yhtiön 25-vuotisansiomerkin. Koko palvelusajansa Kujala on ollut Sippolan piirissä, toimien pääasiassa omien metsien työnjohtotehtävissä, missä ominaisuudessa hän taitavuudellaan, utteruudellaan ja tunnollisuudellaan on saavuttanut niin esimiestensä kuin alaistensaakin täyden luottamuksen.

Piirityönjohtaja Toivo Leonard Haaja Sulkavan pitäjän Iitlahdessa 10. 9. Hän tuli Kymin Osakeyhtiön palvelukseen 13. 6. 1928, joten hän on jo yli 22 vuotta huolella hoidellut Iitlahden tilan laajoja metsiä. Nyt alkavat jo tulokset näkyä. Monet ovat ne ojitetut suot, hoidetut metsiköt ja kauniit istutus- ja kylvöalat, joita hän voi ylpeydellä näyttää ja jotka kertovat vaalijansa huolenpidosta. Haaja tunnetaan pätevästä ammattimiehenä, joka rehtinä ja sopuisana ihmisenä on saavuttanut kaikkien luottamuksen.

Piirityönjohtaja S. Turkka Keiteleellä 21. 9. Hän on syntynyt Pielavedellä. Käytyään kansakoulun hän työskenteli aluksi liikealalla kauppa-apulaisena. Pian hän kumminkin antautui metsäalalle ja tuli 1. 11. 1916 metsätyönjohtajaksi Puutavarayhtiö Kymmene Ab. ja Kumpp.-nimiseen ostoyhtymään, missä toimesta oli metsäkouluun menoonsa saakka. Metsäkoulun hän suoritti Rovaniemellä v. 1922—24 tullen sen jälkeen uudelleen saman työnantajan palvelukseen. Kun Puutavarayhtiö Kymmene Ab. ja Kumpp. lopetti toimintansa, siirtyi Turkka 16. 8. 1926 Kymin Osakeyhtiölle piirityönjohtajaksi Rautalammen piiriin ja v. 1927 Keiteleelle. Piirityönjohtaja Turkka tunnetaan hyvänä metsäammattimiehenä, josta todisteena hänen hoitamillaan yhtiön tiloilla on nähtävänä lu-

SALON VALIMO

Urheilukuulumisia.

Koska kesäurheilukausi kohta on taakse jäänyttä elämää, on syytä sitä hieman muistella lehtemme palstoilla.

Koko yhtymässä toimeenpantu harrastuskävely sai myös Salossa hyvän vastaanoton. Kävelyreittejä oli urheilutoimikunta merkinnyt neljään eri maastokohtaan ja olivat ne iltaisin ja sunnuntaisin vilkkaassa käytössä. Matkat oli järjestetty siten, että kaksi oli 12 km:n, yksi 5 ja yksi 6 km:n pituisia, joten jokainen sai valita niistä sopivaksi katsomansa. Noin 30 % koko tehtaan vahvuudesta käytti niitä hyväkseen, toiset urheilullista, toiset taas omaa kehollista kuntoaan kohennellen, mutta kaikilla oli varmasti tavoitteena päästä sille virkistävälle 4 vrk:n lomalle, jota edelliset lomansaajat kovasti ovat ylistelleet. Eri suorituskertoja olikin 289, joista kertyi kilometrejä kokonaista 3824. Innokkaimpia kävelijöitä olivat seuraavat: Arvo Bang 552 km, Pentti Suominen 371, Hj. Ruotsalainen 342, Ilmi Akerfeld 109, Toini Anjalinen 108, Maija Pusa 108, Hilikka Alanko 103, Erkki Nas-kali 102 ja Aimo Koski 101 km.

Vihdoin koitti se jännittävä hetki, jolloin vedettiin arpaa lomalle pääsevästä ja nämä onnelliset olivat työnjohtaja Pentti Suominen ja konttoriapulainen Mirja Seppälä, edellinen 371 km ja jälkimmäinen 52 km:n tuloksella.

Heinä—elokuun aikana suoritettiin urheilutoimikunnan toimesta myös harrastusuinti. Koleasta säästä huolimatta on tämäkin urheilumuoto saanut runsaan kannatuksen ja vettä on polskuteltu kaikkiaan 42.600 m:n matkalla.

Tämä harrastuksista, mutta onpa sitä kesän aikana sentään kilpailutkin. Kesäkuussa oli jäsentenväliset maastajuoksukilpailut eri sarjoissa, joissa paremmuusjärjestys muodostui seuraavaksi: Alle 17-vuotiaat: 1) H. Neulasalmi. Alle 19-vuotiaat: 1) P. Suomi, 2) P. Hotokka. Yleinen sarja: 1) P. Kallio, 2) A. Bang, 3) A. Koski. Ikämiessarja: 1) T. Laiholuoto. Yli-ikämiessarja: 1) Hj. Ruotsalainen. Ns. kylmä sarja: 1) E. Sinervo.

Myös täkäläisiin tehtaiden välisiin jalkapallo-otteluihin on osallistuttu hyvällä menestyksellä. Leinon tehtaat voitettiin 3—1 ja Suomen Raakasokeritehtaan kanssa tuli tasatulos 1—1.

Kymi-yhtymän mestaruussarjan ottelu Högforsin Tehdas—Salon Valimo suoritettiin Salossa, missä

kuisa määrä erinomaisen kauniita ja hyvin hoidettuja metsiä. Turkka oli nuoruudessaan innokas urheilumies, ja metsästys on vieläkin hänen erikoisharrastuksensa. Hän on kuulunut paikkakuntansa verotus- ja tutkijalautakuntaan, kansakoulun johtokuntaan sekä aikanaan suojeluskuntaan.

isännät eivät tunteneet mitään kohteliaisuussääntöjä, sillä Högforsin pojat saivat poistua kentältä hävinneinä. Salon Valimo näet voitti maaliluvuin 5—2 ja pääsi loppuotteluihin.

MERKKIPÄIVIÄ.

Erik A. Nyberg.

50-VUOTIAS.

Työkalusorvaaja Erik Antimus Nyberg 20. 11. 1950. Hän on syntynyt ja kasvanut Salossa. Tehtaallemme hän tuli 20. 8. 1936 työkalusorvaajaksi, mitä työtä edelleenkin tekee tunnetulla ja tunnustusta saaneella tarkkuudella.

”Nuorena miehenä” oli Nyberg laakereita niittänyt urheilija. Sen sanovat jo tulokset: 100 m:n juoksussa 11,8 ja pituudessa 637, mitkä olivat sen ajan miltei kärkituloksia kovalla maantiellä tehtyinä. Myös moni kala on tarttunut hänen, innokkaan kalamiehen pyydyksiin.

Vanhempansa miehenä on Nyberg ottanut huomattavalla tavalla osaa kunnalliseen elämään, kuuluen vuosina 1946—1947 kauppalanvaltuustoon. Edelleen hän on kauppalan kansanhuolto-, majoitus- ja oppilaslautakuntien jäsenenä sekä kuuluu täkäläisen Osuusliike Tähkän hallintoneuvostoon.

TODELLINEN PALOPUHE.

Eräaseen kylään Savossa on perustettu vapaaehtoinen palokunta ja sen vastaleivottu päällikkö pitää ensimmäisten harjoitusten alussa seuraavanlaisen puheen:

— Ensinnä minun pitänee kiittää parilla sanalla toasta minnuun kohistunneesta huohmoovaesuvvel luottamuksesta, jotta: kiitos voa. Ja toeseeseen minu' on sanottava, jotta se on toa palokunta-aate niij jalo-luontone aate, ettei se ennee aattelemalla parane, voa om pantava toemeks — ja siinä oh hyvinnii tähellistä, jotta toemittaa äkillisest ja rippeest — toesin sanoem meejä on reenattava ihtemmö niij, jotta aena tar-peev voatiissa voetasj olla tuljpalopaekalla — sanotaan nyt vaekka — parjhi minuuuttia ennen kun tuljpallo o' alkannakkaa — Ja kun minä nyt aluks toemitan nimehuuvvon, niin ne, jotka ovat soapuvilla, vastoovat on, kun toas ne, jotka sattuvat olemaa poekessa, vastoovat ee oo.

Kuvakertomus halonnostosta Juantehtaalla.

*Hinaaja on tuonut halkolautan
Pikonniemen kärkeen.*

Teollisuulaitos tarvitsee jatkuvasti toimiessaan paljon polttoainetta. Juantehtaalla ja sen asunnoissa kulutetaan talvessa keskimäärin 30.000 m³ halkoja. Nämä halot on rautatien puuttuessa usein vaikeittenkin taipaleitten takaa autoilla ja vesitse kuljetettu tehtaalle. Suurimman osan haloista ovat hinaajat jo vuosikausia kuljettaneet vesitse suurina lauttoina. Järvestä on halot sitten nostettu ja kuljetettu varastoon.

Tämä kuljetustapa on muodostunut pieneksi traditioksi antamalla kesäisin työtä ja samalla rahaa monelle ruukkilaiselle ja heidän perheensä jäsenelle. Koska jokakeväinen halonnosto on nyt kuitenkin hankaluutensa ja kalleutensa takia siirtymässä muistojen joukkoon, olemme ikuistaneet muutamia hetken näkymiä tästä ehkä viimeisestä halonnostosta.

jota myöten ne nousevat

Naiset työntävät halot keksillä nostotransportiin,

jakopöydälle vaunuihin lastattavaksi.

Moottoriveturi kiidättää vaunut halkotarhaan,

jossa pinoojat latovat ne.

Halkopino toisensa jälkeen nousee tehtaan talvista tarvetta varten.

Tähdenvälejä Juantehtaalta.

Aika rientää. Elämän kiertokulku jatkuu vääjäämättömästi latuaan. Silloin tällöin kuitenkin joku ikävä seikka katkaisee tasaisen rattaan käynnin. Tuntuu, niinkuin pieni sorajyvänen olisi Juantehtaalla puikah-
tanut tasaiseen elämäämme, todettuamme, että pidetty lääkarimme, tohtori B.-Å. Söderlund muuttaa pois paikkakunnalta. Ilmennän varmasti kaikkien hänen ystäviensä tunteet, kun kiitän Sinua B.-Å. kaikesta siitä työstä, jota olet näinä vuosina Juankoskella tehnyt. En tarkoita ainoastaan sairaita, joita olet parantanut, vaan myös terveitä, joille ystävällisyytesi on usein ollut parantavana lääkkeenä elämän murheissa.

Toivomme Sinulle parhainta menestystä uudessa toimipaikassasi, ja toivotamme Sinut tervetulleeksi tänne korjaamaan sen puntarin tekemän virheen, joka muutti saamamme 30 kg lohen 30 gr loheksi.

★

Kun kävelee tuolla maantiellä kello 10 aikoihin, tapaa vähän väliä 3—5 lapsen ryhmiä, jotka käsi kädessä vaeltavat kansakoulua kohden. Meillä on jälleen käynnissä lasten kesäinen leikkikenttätöimintä, paikallisen Mannerheimliiton osaston ja tehtaan myötävaikutuksella. Jos näiltä pieniltä matkamiehiltä tiedustelee heidän matkansa päätä, on kirkassilmäisenä vastauksena: "Leikkitidin luokse." Tähän tavallisesti vielä pari selventävää sanaa sekä toteamus, miten kivaa siellä on.

Hauskinta oli kuulemma niinä kahtena päivänä, jolloin Bergin setä moottoriveneellä kyyditti lapsijoukon Karkeisten saareen, jonka hiekkarannalla vietettiin parituntinen uiden ja kakkuja rakentaen.

Leikkikenttäläisiä lähdössä Karkeisten hietikolle.

★

Lentopallon läiske on useana iltana kuulunut Seuratalon nurkilta, jossa pelipaikkamme sijaitsee. Tehtaan urheilulautakunnan kylän pojille järjestämät lentopallokilpailut ovat olleet täydessä käynnissä. Toinen toistaan jännittävämpiä otteluita on käyty. On hypitty riemusta tappavan syötön onnistuttua. On kuitenkin jouduttu repimään hiuksiakin, pallon lipsahdettua sormien lomitse.

Alle 19-vuotiaitten sarjan voitti tällä kerralla Virrantaus. Alle 17-vuotiaitten sarjassa taas isännöi

Pisan rinteillä oli mustikoita.

Elokuun kauniina sunnuntaiaamuna, jonka almanakka ilmoitti 6:nneksi päiväksi, pöristeli 3 isoa kuorma-autoa Juantehtaalla korjauspajan ja autotallin montusta ylös mäelle ottaakseen lastikseen sen toistasataapäisen joukon ruukkilaisia, jotka aamuaurinko oli herättänyt mustikka- ja huviretkelle kuululle Pisavuorelle.

Keväinen halla oli palelluttanut mustikankukat muualta, mutta Pisan haltija oli uhmannut kylmää niin, että tämän korkean vuoren rinteet olivat sinisenä mustikoista. Tänne suuntautui nyt laulavan ja leikkiä laskevan ruukkilaisjoukon matka.

Halki kauniitten savolaismaisemien kiemurteli pitkin maantietä pölyjuova, jossa silloin tällöin eroitti 3 kuorma-autoa, joitten välissä puikkelehti pikkuinen Fargo-pakettiauto, silläkin matkassaan 15 maantiepölyn puuteroimaa marjamiestä. Pölyverhon suojassa saavuttiin sitten Pisan juurelle ja aloitettiin 3 kilometrin taipaleen taittaminen vuoren laelle. Puolimat-kassa asetti jo pari marjastajaa itsensä kannon nennään, ryhtyen aterioimaan saadakseen voimaa lopullista ponnistusta varten. Kyllä sitä sitten tarvittiinkin. Viimeiset parisataa metriä olivat melkein pystysuoraa nousua, mutta hyvin tuosta selvisi se polun mutkia noudatteleva elävä nauha, joka puuskuttaen ja toiviansa takaa tuoppien yleni yhä lähemmäksi lakea.

Pian putkahtikin nauhan alkupää vuorta ympäröivästä metsävyöstä Pisan laelle. Täällä heidän silmien-sä eteen levittäytyi näköala, joka varmasti voittaa monet sellaisetkin näkymät, joista on pidetty enem-

Marjastajat ihailevat Pisan näköaloja.

Ruukkilaiset Pisavuorelle lähdessä.

Keskiruukki. Kohokohdaksi muodostui näiden kahden sarjavoittajan moraalinen mestaruusottelu. Vanhemmat pitivät tällä kerralla kuitenkin vielä pintansa, vaikka hienokseltaan uumoiltiin hyvin pelanneen Keskiruukin voivan tuottaa vanhemmilleen karvaan yllätyksen.

Loppuottelun jälkeen kiiruhtivat voittoisat joukkueet ja katselijat Seuratalon elokuviin, jossa Villi-Länsi jälleen kesän tauon jälkeen esittäytyi sankarin, valkoisen hevosen ja jatkuvasti laukeavan revolverin muodossa.

Vappu Myöhänen osoitti meille muistolaatan.

Högforsin Tehdas

Katsaus työturvallisuustomintaan vuonna 1949.

Högforsin Tehtaalla toimi vuonna 1949, samoin kuin kahtena edellisenäkin vuotena, yksi turvallisuustoimikunta, johon puheenjohtajan ja sihteerin lisäksi kuului yksi työnjohtaja ja työntekijöiden edustajana tehtaan pääluottamusmies.

Toimikunta oli siis kovin pieni verrattuna tehtaan työntekijämäärään, eikä sen toiminta näin ollen voinut täydellisesti vastata nyky-

ajan turvallisuustoiminnalle asetettavia vaatimuksia. Tietoisena tästä kääntyi turvallisuustoimikunta tehtaan johdon puoleen esityksellä turvallisuustoiminnan uudelleen organisoimiseksi ja sen kautta sekä työnjohtajien että työntekijöiden entistä suuremman mielenkiinnon ja aktiivisen toiminnan herättämiseksi turvallisuustyöhön.

Niinpä sitten vuoden 1950 alussa tehtaan johto

män kohua kuin Savon sydämessä uinuvasta Pisasta.

Koko joukon ollessa jälleen koossa painuivat ennen vuorella käyneet kiireen vilkkaa etsimään rinteiltä parhaita marjapaikkoja. Muutamat meistä lähdimme sen sijaan etsimään ja tutkimaan Pisan ihmeellisyyksiä. Kävimme rosvoluolassa ja pohjanpuolen rinteellä, joka äkkijyrkkänä pudottautui alla olevaan järveen. Viimein löysimme nuo kuulut rajamerkitkin. Kallio-paateen on tänä kesänä kiinnitetty muistolaatta, josta Pisan merkitys ja historiallinen arvo kulkijalle ilmenee. Vappu Myöhänen tuon laatan meille osoitti, ja koruttoman kauniista ja asiallisesta kilvestä luimme seuraavan tekstin:

*"Vuonna 1595, kun rauha oli solmittu
Täyssinässä, merkitsivät Ruotsin ja
Venäjän edustajat näihin kallioihin
rajamerkiksi valtakuntiansa tunnuksat.
Moskovalaiset kreikkalaisin ristein,
mutta Suomen herrat hakkasivat
vuosiluvun, kolme kruunua ja omat
nimimerkkinsä.*

*— Kulkija kuka lienetkin, älä turmele näitä
maakunnan vanhimpia muistomerkkejä,
kansakunnan historiallisia aarteita,
vaan opi kunnioittamaan niitä."*

Emmekä me turmelleetkaan. Vaivuimme vain hetken mietiskelyihin, joita kirkkaalta taivaalta lämpimästi paistava aurinko miellyttävästi kuljetteli aikojen taaksepäin. Todellisuuteen herätti meidät kuitenkin kirkunallaan korkealla, mutta kuitenkin alapuolellemme leijaille hauhka, joka vaani nähtävästi tuon pienen punaisen mökin siivekkäitä. Tyhjä koppammekin kehoitti lähtemään liikkeelle, ja niin vain kävi, että iltapuolelle vaelsimme muitten mustikkasuisten marjamiesten kanssa takaisin autoille taskussa kappale Pisan valkoista marmoria ja kädessä kori, johon

olimme keränneet mustikkapiirakkaan tarvittavat marjat. Se kun on näet herkkuamme.

Varovainen tiedustelu osoitti, että nokkelimmat poimijat olivat ehtineet poimia koppaansa kymmenkunta litraa mustikoita. Toiset olivat poimineet saman verran suuhunsa. Joukossa oli sellaisiakin, joiden koppa oli palatessa tyhjempi kuin mennessä, eväitten tultua syötyä ja kahvin keitettyä. Pääasia kuitenkin saavutettiin jokaisen kohdalla. Naurettiin ja laulettiin kaksi ikävuotta harteilta, ihailtiin Savon kaunista luontoa ja varastoitiin auringon kultaisia säteitä talven pimeyttä vastaan.

MERKKIPÄIVIÄ.

Reino Hämäläinen.

50-VUOTIAS.

Sekatyömies Reino Hämäläinen 20. 10. 50. Hän on Juankosken kasvattaja ja tullut tehtaan palvelukseen 23. 2. 1931. Toimittuaan aluksi tehtaalla useissa eri tehtävissä hän siirtyi ulkotyöosastolle sekatyömieheksi.

päättikin huomattavasti laajentaa ko. toimintaa perustamalla tehtaalle kaikkiaan kolme turvallisuustoimikuntaa. Tämän uuden organisation mukaan kuuluu toimikuntiin yhteensä 47 jäsentä, joista työntekijöitä 25, työnjohtajia 15 ja insinöörejä sekä muita toimihenkilöitä yhteensä 7. Tätä turvallisuustoiminnan laajentamista on tervehdittävä ilolla ja se on varmasti tärkeä edistysaskel tehtaan tulevassa tapaturmantorjuntatyössä.

Mutta palatkaamme vuoden 1949 toimintaan.

Kokoukset ja toivomusaloitteet.

Vuoden kuluessa pidettiin kaikkiaan 4 kokousta, joihin toimikunnan jäsenten lisäksi osallistui tehtaan käyttöinsinöörejä ja eri osastojen työnjohtajia.

Toivomusaloitteita tehtiin toimikunnalle vuoden kuluessa kaikkiaan 46, johon lukuun sisältyvät myöskin Keskinäinen Vakuutusyhtiö Teollisuus-Tapaturman tarkastajan tekemät aloitteet. Kun tähän lisätään valtion ammattientarkastajan tekemät 25 esitystä, saadaan aloitteiden kokonaismääräksi 71. Näistä hyväksyttiin yhteensä 65 eli noin 92 %, kun taas hyväksytyistä aloitteista saatiin kertomusvuonna valmiiksi 41 eli noin 63 %.

Aloitteiden tekijöinä on turvallisuustoimikunnan jäsenten lisäksi ollut insinöörejä, työnjohtajia ja työntekijöitä. Tehtaan omassa piirissä tehdyt aloitteet jakautuvat prosenteissa eri henkilöryhmien kesken seuraavasti: työturvallisuustoimikunta 44 %, työnjohtajat 26 %, työntekijät 24 % ja insinöörit 6 %.

Tehdyistä aloitteista on noin 70 % koskenut koneiden ja laitteiden parannuksia tai suojaamisista sekä loput 30 % työntekijöiden henkilökohtaisia suojavälineitä, propagandaa ja sosiaalisia toimenpiteitä.

Tapaturmat.

Vuonna 1949 sattui kaikkiaan 286 tapaturmaa, joiden johdosta menetettiin yhteensä 2.673 työpäivää. Tilastosta (taulukko 1) nähdään tehtaan eri työosastojen tapaturmat ja niiden johdosta menetetyt työpäivät vuonna 1949. Tilasto on laadittu nykyistä turvallisuustoiminnan organisaatiota vastaavaksi, vaikka k.o. vuotena olikin toiminnassa vain yksi turvallisuustoimikunta. Tilastosta ilmenee, että tapaturmista on suurin osa ollut pieniä ja että n.k. O-tapaturmat ovat kaikkien suurimpana ryhmänä. Kun verrataan eri

työajan menetyksen vaatineita tapaturmia lukumääräisesti ja prosentuaalisesti tapaturmien koko lukumäärään, niin saadaan seuraava järjestyks:

Työajan menetyksiä vaatineet tapaturmat:

1. O-tapaturmat	.....	115	eli	40,2	%
2. 3—14	vrk.	101	„	35,3	%
3. 15—30	„	46	„	16,1	%
4. 31—80	„	19	„	6,65	%
5. Alle 3	„	4	„	1,4	%
6. 91—150	„	1	„	0,35	%

Yht. 286 eli 100,0 %

Verrattaessa eri osastoryhmien 100 työntekijää kohti sattuneiden tapaturmien sekä menetettyjen työpäivien lukumääriä koko tehtaan vastaaviin lukuihin huomataan, että valimo-osastojen yhteiset luvut (30,9 ja 315) ovat noin 31 % ja 43 % koko tehtaan vastaavia lukuja (23,6 ja 220) suuremmat, kun taas konepajaosastojen yhteiset luvut (21,1 ja 147) ovat 8 % ja 33 % sekä rakennus- ym. osastojen luvut (11,1 ja 123) 53 % ja 44 % koko tehtaan vastaavia lukuja pienemmät.

Edellisestä ilmenee, että niin tapaturmien lukumäärä kuin menetettyjen työpäivienkin määrä suhteessa kunkin osastoryhmän työntekijämäärään on valimo-osastojen ryhmässä kaikkein suurin. Syyt edellämainittuun voivat olla moninaiset, mutta suurin syy lienee kuitenkin siinä, että valimotyö, lähinnä sulan raudan käsitteleminen, on laadultaan erittäin vaarallista, aiheuttaen kaikista suojelutoimenpiteistä huolimatta lukuisia palovammoja, jotka parantuakseen vaativat taas huomattavan pitkän sairastusajan. Mutta vaikka valimo-osastojen ryhmä tilastojen perusteella onkin kaikkein huonoimmalla sijalla, niin todellista paremmuusjärjestystä on siitä huolimatta vaikea sanoa, sillä sekä olosuhteet että suoritettavien töiden vaarallisuus eri osastoilla ja eri osastoryhmissä ovat niin erilaiset, ettei osastojen välistä paremmuutta voida tapaturmalukujen valossa ratkaista, mutta keskinäisiä vertailuja lienee siitä huolimatta kuitenkin syytä tehdä ja se selvinnee parhaiten taulukosta 1.

Koeta saada hyviä ihmisiä ystäviksesi, sillä he innostavat sinua hyvään, ja pahoja vihollisiksesi, sillä he estävät sinua tekemästä pahaa.

Diogenes.

Taulukko 1.

Eri työosastojen tapaturmatilastoa vuodelta 1949.

Työosastot	Yhteensä tapaturmia	Tapaturmista koitunut työajan menetyksiä							Tapaturmia 100 työn-tekijää kohti	Menetettyjä työpäiviä 100 työntekijää kohti	
		151 vrk ja yli	91—150 vrk	31—90 vrk	15—30 vrk	3—14 vrk	alle 3 vrk	Ei työpäivien menetyksiä			Yhteensä työpö. menetyksiä
Valimo-osastojen turvallisuustoimikunta											
Sulattamo	11			2	3	5		1	173	23,9	376
Valimo I	25			2	6	13	1	3	317	24,3	308
Valimo II	13			1	4	5		3	188	44,8	650
Valimo III konekaav.	19			3	2	10	1	3	247	20,9	271
Valimo III maakaav.	20			1	3	5	1	10	121	62,5	378
Ammattikoulu, Ka	6				1	2		3	26	22,2	96
Metallivalimo	2				2				46	22,3	510
Keernaosasto	9			2	2	5			175	11,1	216
Val.korj. + lämpö- ja paineilmakeskus ..	11				2	4	1	4	95	26,9	232
Malliviilaamo	6				1	1		4	32	27,5	200
Mallipuupeppäosasto	3				1	1		1	26	27,3	236
Puhdistamo	49	1			6	8		34	310	65,3	413
Laboratorio	1			1					33	16,7	550
Yhteensä	175		1	12	33	59	4	66	1789	30,9	315
Konepajaosastojen turvallisuustoimikunta											
Sähköosasto	5			1	1			3	59	35,7	422
Kattilaosasto + hitsaamo	18				2	5		11	70	28,6	111
Liesios. + niklaamo + hiomo	22			2		8		12	152	26,9	185
Konepaja	11			1	1	5		4	121	16,5	181
Työkaluosasto	7					2		5	14	53,8	108
Levyrad.osasto											
Ammattikoulu, Kp	7				1	3		3	35	22,6	113
Emalilaitos	5				1	2		2	34	11,7	79
Lähetämö + sekaryhmä + vahdit	6			1		3		2	65	11,5	125
Yhteensä	81			5	6	28		42	550	21,7	147
Rakennus- ym. osastojen turvallisuustoimikunta											
Rakennusosasto	17			1	4	7		5	180	15,6	165
Halkotarha	1					1			14	10,0	140
Auto-osasto											
Rautatie	8				2	5		1	80	8,3	83
Maatalousosasto	4			1	1	1		1	60	7,5	113
Yhteensä	30			2	7	14		7	334	11,1	123
Koko tehdas yhteensä	286		1	19	46	101	4	115	2673	23,6	220

Tilastosta (taulukko 2) nähdään tapaturmien lukumäärän jaoittelu eri ryhmiin sen mukaan, mikä on ollut tapaturmien aiheuttajana. Kun verrataan toisiinsa tapaturmien kolmea pääryhmää, koneellisia, henkilökohtaisia ja työmatkatapaturmia, niin huomataan, että kaikkein suurimpana ryhmänä ovat työpaikalla sattuneet henkilökohtaiset tapaturmat. Niitä onkin 253 eli 88,5 %, kun taas työmatkatapaturmia on 18 eli 6,2 % ja koneellisia tapaturmia 15 eli vain 5,3 %

tapaturmien kokonaismäärästä. Tästä nähdään koneiden osuuden sattuneisiin tapaturmiin jäävän aivan minimaaliseksi ja näin ollen voidaan todeta, että koneet, luonnollisestikin ainoastaan hyvin suojattuina, ovat verraten vaarattomia, vaarattomampia kuin ihminen itse.

Tilastoa edelleen seurattaessa huomataan ehdottomasti ylivoimaiseksi ykköseksi henkilökohtaisten tapaturmien ryhmästä ryhmä 8: siruja, pölyä silmiin ja roiskahtaminen. Niiden

Tapaturmien jaoittelu	Työosastot																		
	Sulattamo	Valimo I	Valimo II	Valimo III konek.	Valimo III maak.	Ammattikoulu, ka	Metallivalimo	Keernaosasto	Val.korj. + lämpök. + paineilma.	Mallivillaamo	Mallipuuseppäosasto	Puhdistamo	Sähköosasto	Kattilaos. + hitsaamo	Liesiosasto + niklaamo + hiomo	Konepaja	Työkaluosasto	Levyrad. osasto	Ammattikoulu, kp
A. Koneelliset tapaturmat.																			
1. Putoavat esineet, sinkoutumiset																			
2. Ruhjoutumiset, puristukset	1														1			1	
3. Sortumiset, koneellisten esin. irtautuminen					1														
4. Lyönnit, iskut, pisto, viilto, raapaisu		1										2			1	1			
5. Terän aiheuttamat										1		1				1			
6. Sähköisku									1										
Yhteensä	1	1			1				1		1	2			2	2		2	15
B. Henkilökohtaiset tapaturmat.																			
1. Kaatuminen, putoam., kompast., horjaht.	2	2	1	1	1		1	1				1		1				1	
2. Putoavat esineet, sinkoutumiset	3	1	2				2	1							1				
3. Ruhjoutumiset, puristukset (ei koneet) ..	1	4	1	3	3	2	2	1	1		4	2	1						
4. Sortumiset, esineitten kaatuminen				1	1		1	1	1		2	1		1					
5. Lyönnit, iskut, pisto, viilto, raap. (ei kon.)	2	2	1	1	2		1	5	1		2			3	4	3	1		
6. Palovammat ja liekit	1	8	7	10	9	3										1			
7. Räjähdykset																			
8. Siruja, pölyä silmiin, roiskahtaminen	4	1			1				1	4	1	3	4	10	12	4	5		
9. Myrkytykset, kaasu																			
10. Sijoiltaanmeno, venähdys, nyrjähtäminen					1			1	1		1	1				1			
11. Ärtyminen, pienen vamman pahentuminen			1	1										1	1				
12. Ammattitauti																			
13. Hukkuminen																			
14. Ihottuma									1										
Yhteensä	6	23	13	19	18	5	2	9	10	6	24	4	16	18	8	7	5	4	253
C. Työmatka- ja liikennetapaturmat.																			
1. Polkupyörällä	1											1		2	2				
2. Kelkalla												1							
3. Päälleajo	1											1							
4. Liukastuminen ja kaatuminen	2	1			1	1							1			1			
Yhteensä	4	1			1	1					3	1	2	2	1		1	1	18
Yhteensä A-, B- ja C-tapaturmat	11	25	13	19	20	6	2	9	11	6	34	9	18	22	11	7	7	5	286

johdosta on aiheutunut yhteensä 88 tapaturmaa eli melkein kolmannes kaikista tapaturmista. Toiseksi suurimpana ryhmänä ovat palovammat, joita on yhteensä 40 ja ovat ne kaikki, yhtä tapausta lukuunottamatta, sattuneet valimo-osastoilla. Seuraavana ryhmänä ovat lyönnit, iskut, pisto, viilto ja raapaisu. Niitä on 39 ja ovat ne jakautuneet melkein tasaisesti eri osastojen kesken. Sitten seuraavat ruhjoutumiset ja puristukset, joita on 22 ja jotka kaikki ovat sattuneet

valimo-osastoilla. Tämän jälkeen tulee kaatuminen, putoaminen, kompastuminen ja horjahtaminen sekä sitten putoavat esineet ja sinkoutumiset.

Nämä edellämainitut 6 suurinta ryhmää kuuluvat kaikki henkilökohtaisiin tapaturmiin ja juuri tähän tapaturmien valtaosaan olisi kaikki mahdolliset torjumiskeinot tehokkaasti kohdistettava. Kun ajattelemme tuota tapaturmien

suurinta ryhmää, silmätapaturmia, niin herää kysymys, onkohan suojussilmälaseja ja kasvosuojuksia käytetty tarpeeksi usein. Tuntuu ainakin siltä, että niiden käytössä olisi vielä paljon tehostamisen varaa, sillä ovathan silmät jokaiselle ihmiselle kalleinta omaisuutta ja näin ollen niiden omakohtainen suojeleminen kaikkia mahdollisia vaaroja vastaan pitäisi olla jokaiselle henkilökohtaisesti mieluisa velvollisuus.

Mitä sitten tulee noihin lukumääräisesti toisella sijalla oleviin palovammoihin, niin lienee niiden tehokkaimpana torjumiskeinona pidettävä jokaisen sulaa rautaa käsittelevän työntekijän omakohtaista ja ehdotonta varovaisuutta sekä harkitsevaa rauhallisuutta työssään, niinkuin myöskin kaikkien työhön liittyvien vaarojen tarkkaa tuntemusta. Yhtä tärkeänä tekijänä edellisten rinnalla on myöskin pidettävä työntekijöiden asiallista pukeutumista, sillä esim. osa jalkapalovammoista ei melko varmasti aiheuta työpäivien menetyksiä, jos jokaisella k.o. ryhmän työntekijällä on jaloissaan kunnolliset saappaat.

Myöskin muihin sekä tässä mainittuihin että mainitsemattomiin ryhmiin kuuluvien tapaturmien torjunnassa ovat ensiarvoisen tärkeitä nuo äsken palovammojen yhteydessä mainitut, ihmisestä itsestään riippuvat tekijät, sekä niiden lisäksi vielä esim. työkalujen hyvä kunto ja työpaikalla vallitseva hyvä järjestys.

Tapaturmaryhmien välinen läheisempi vertailu ja tapaturmien jakautuminen eri työosastoille selvinnevät taulukosta 2 eikä niihin näin ollen liene syytä tarkemmin puuttua.

Kun sitten verrataan vuosien 1947—1949 tapaturmalukuja toisiinsa (taulukko 3), niin huomataan, että tapaturmat suhteessa työntekijöiden määrään ovat vuosi vuodelta laskeneet siitä huolimatta, että ne, työntekijämäärän jatkuvan lisääntymisen vuoksi, osoittavatkin lukumääräistä nousua. Tämä vähennys oli kertomusvuonna vuoteen 1947 verrattuna 15,4 %. Tilastoa edelleen seurattaessa nähdään menetettyjen työpäivien lukumääräisesti olleen vuonna 1949 suuremman kuin kahtena edellisenä vuotena, mutta niidenkin suhde työntekijämäärään on jatkuvasti laskenut, ollen se kertomusvuonna noin 18,2 % pienempi kuin vuonna 1948 ja kokonaista 29,5 % pienempi kuin vuonna 1947.

Sairauspäivien lukumäärä keskimäärin joikaista tapaturmaa kohti oli kertomusvuonna 9,3,

Taulukko 3.

Vertailevaa tapaturmatilastoa vuosilta 1947—1949.

Vuosi	Tapaturmien lukumäärä		Menetettyjen työpäivien lukumäärä	
	Kaikkiaan	100 työnt. kohti	Kaikkiaan	100 työnt. kohti
1947	231	27,9	2592	312
1948	250	27,5	2309	255
1949	286	23,6	2673	220

sen ollessa edellisenä vuotena 9,2 ja vuonna 1947 11,2. Tämä osoittaa siis edelliseen vuoteen verrattuna vähäistä nousua, mutta vuoteen 1947 verrattuna kuitenkin noin 17 % laskua.

Lopuksi voidaan yhteenvetona todeta, että vaikka tehtaamme tapaturmaluvut ovatkin vielä korkeita, niin jotakin on kuitenkin jo saatu aikaan, sillä onhan viime vuosien tapaturmakäyrässä havaittavissa selvä laskusuunta. Tätä suuntaa on vaan pyrittävä edelleen kehittämään kaikilla mahdollisilla keinoilla ja kaikkien henkilöryhmien entistä kiinteämmällä yhteistyöllä, sillä kulkevathan tapaturmantorjunnassa niin työnantajan kuin työntekijänkin edut rinnan koko yhteiskunnan etujen kanssa.

A. M.

Kotiteollisuuden taitomerkki Erik Enqvistille.

Viime kesäkuun 22 p:nä vietettiin tunnetun käsitöitäjän Erik Enqvistin kodissa huomattava työnjuhla, jolloin tälle yli 80-vuotiaalle työmestarille annettiin Kotiteollisuusjärjestöjen Keskusliiton hänelle myöntämä hopeainen kotiteollisuustaitomerkki, yhdeksästoista muuten järjestyksessä maassamme. Merkin ojensi Enqvistille Uudenmaan Kotiteollisuus-

Konsulentti Usmi kiinnittää taitomerkin Enqvistin rintaan.

Yhtymämme kesäestaruuskilpailuissa

voitti Kymintehdas—Kuusankoski 6-ottelun.

Högfors paras viesteissä.

Kymi-yhtymän IX kesäestaruuskilpailut pidettiin elokuun 27 p:nä Karkkilassa Högforsin Tehtaan järjestäminä. Sää oli mitä parhain ja muutenkin onnistuivat kilpailut erinomaisesti, lukuunottamatta sitä, että ne kestivät kauemmin kuin mitä aikataulu edellytti. Högforsin Tehdas oli tapansa mukaan huolellisesti hoitanut kisojen valmistelun ja ansaitsee siitä tälläkin kertaa kiitoksen ja tunnustuksen.

Tehtaitten väliseen 6-otteluun, jonka lajit uusien kilpailusääntöjen mukaan vuorovuosina osittain vaihtelevat, kuuluivat nyt 100 ja 3.000 m. juoksut, pituushyppy, korkeushyppy, kuulantöytä ja keihäänheitto. Erillisinä kilpailuina olivat ohjelmassa naisten 100 m. juoksu ja 4×100 m. viesti sekä miesten ruotsalaisviesti.

Kilpailuissa oli edustettuna 8 yksikköä, nimittäin Halla, Haukkasuo, Högfors, Juantehtas, Kymintehdas—Kuusankoski, Salon Valimo, Verla ja Voikka. Sen sijaan Metsäosasto ja Kouvola Kirja- ja Kivipaino, jotka olivat mukana edellisissä kilpailuissa Kymintehdalla, eivät olleet lähettäneet ainoatakaan osanottajaa. Metsäosaston ”vahva mies” Olli Partanen olisi tietenkin nähty kilpailupaikalla, ellei hän olisi samanaikaisesti ollut koko kansan asiassa Brysselissä, mistä toi leipälajissaan kiekonheitossa yllätyksellisesti kunniaakaan pronssimitalin. Muuten olivat yhtymän parhaat urheilijat miltei poikkeuksetta näihin kisoihin saapuneet.

Ennenkuin lajisuorituksiin ryhdyttiin, kuultiin torvisoittoa, minkä jälkeen yli-insinööri Ernst Alander piti tervehdyspuheen lausuen m.m., että näissä kilpailuissa ovat edustettuina etupäässä puunjalostustehtaat, mutta on kaksi joukkuetta metallitehtaitakin. ”Puumiehet” ovat sitkeitä, sitkeämpiä kuin metallimiehet, joten voitot menevät luultavasti niille. Puunjalostustehtailta ovat sitä paitsi suuremmat massat käytettävänä. Mutta pääasia ei näissä kisoissa ole se, kuka voittaa, vaan se, että urheilutaso yhtymässämme saadaan yhä kohoamaan. Siinä mielessä

yhdistyksen konsulentti, rouva Airi Usmi ja olivat tilaisuudessa läsnä myöskin Högforsin Tehtaan sosiaalipäällikkö A. J. Sepponen ja neiti Alli Suominen. Ensiksimainittu puhui päivän sankarille tehtaan sosiaaliosaston puolesta ja neiti Suominen kiitti kotiteollisuusyhdistyksen edustajaa siitä, että tällainen kotiteollisuuden huomattava tunnustus oli suotu paikakunnalle. Paikalle kutsuttu valokuvaaja ikuisti tilaisuuden.

Erik Enqvistin tekemät katajaiset haarikat ja kolpakot ovat tunnettuja laajalla alueella, aina Amerikassa asti.

odotetaan tälläkin kertaa uusia ennätyksiä. Lausutuaan kilpailijat, toimitsijat ja yleisön tervetulleiksi, julisti puhuja nämä yhtymän IX kesäestaruuskilpailut avatuiksi.

Välittömästi tämän jälkeen aloitettiin kilpailut

100 m. juoksulla,

jossa suoritettiin 5 alkuerää. Niistä pääsi tulosten perusteella 6 osanottajaa loppukilpailuun. Ensimmäisessä erässä saavuttivat Högforsin Metsola ja Ky—Kuu:n Niemi saman ajan 11,7, joka on sama kuin yhtymän ennätys. Toisessa erässä olivat parhaat Juantehtaan Huusko 12,3 ja Hallan Länsimies tasan sekuntia huonommalla ajalla, kolmannessa Ky—Kuu:n Peltola 12,1 ja Verlan Niemi 13,0, neljännessä Voikaan Jokimies, joka kolmantena juoksi matkan 11,7 sekunnissa, ja Högforsin Luoto 12,2, sekä viidennessä Voikaan Pöyhönen 11,9 ja Haukkasuon Majander 12,7.

Alkukilpailussa muodostui järjestys seuraavaksi: 1) E. Niemi, Ky—Kuu, A. Metsola, Hö, ja S. Jokimies, Vo, 11,7; 4) E. Pöyhönen, Vo, 11,9; 5) V. Peltola, Ky—Kuu, 12,1; 6) H. Luoto, Hö, 12,2; 7) H. Huusko, Ju, 12,3; 8) E. Majander, Hau, ja E. Miettinen, Ju, 12,7; 10) P. Tanttu, Hau, 12,8; 11) E. Niemi, Ve, 13,0; 12) V. Kallio, Sa, 13,2; 13) M. Länsimies, Ha, 13,3; 14) V. Pohjola, Ha, 13,8.

Loppukilpailuun pääsivät Niemi (Ky—Kuu), Metsola, Jokimies, Pöyhönen, Peltola ja Luoto. Näistä ei kuitenkaan Pöyhönen osallistunut siihen, vaan säästi itseään pituushypyn loppukilpailuun, mihin hän selviytyi alkukilpailun parhaalla tuloksella ja minkä hän sitten voittikin. Kireässä kamppailussa vei erinomaisessa kunnossa ollut Jokimies mestaruuden Niemen tullessa toiseksi, mutta viimeksi mainitun juoksu hylättiin väärälle radalle astumisen takia. Tulokset: 1) S. Jokimies, Voikka, 11,7; 2) A. Metsola, Högfors, 11,9; 3) H. Luoto, Högfors, 12,0; 4) V. Peltola, Ky—Kuu, 12,1.

Tehtaitten välisessä kilpailussa laskettiin pisteet alkukilpailun perusteella niissä lajeissa, joissa alkukilpailut suoritettiin, tällä kertaa siis kaikissa muissa lajeissa paitsi korkeushypyssä ja 3.000 m. juoksussa, jotka olivat suoraan loppukilpailuja. Kunkin lajin voittaja sai pisteitä kaksi kertaa niin paljon, kuin mikä oli kisoihin osallistuneiden yksikköjen lukumäärä. Kun näitä oli 8, tuli lajin voittajan pistemääräksi 16, toiseksi sijoittuneen 15 j.n.e. Tätä laskutapaa noudattaen jakaantuivat pistemäärät 100 m. juoksussa seuraavasti: Voikka 28, Ky—Kuu 27, Högfors 26, Juantehtas 18,5, Haukkasuo 15,5, Halla 7, Verla 6 ja Salo 5. Kun kolmella mieskohtaisesti parhaalla oli sama aika, laskettiin kolme parasta pistemäärää (16, 15 ja

100 m. juoksun loppukilpailu.

Kuulantyöntäjät valmiina vastaanottamaan palkintonsa.

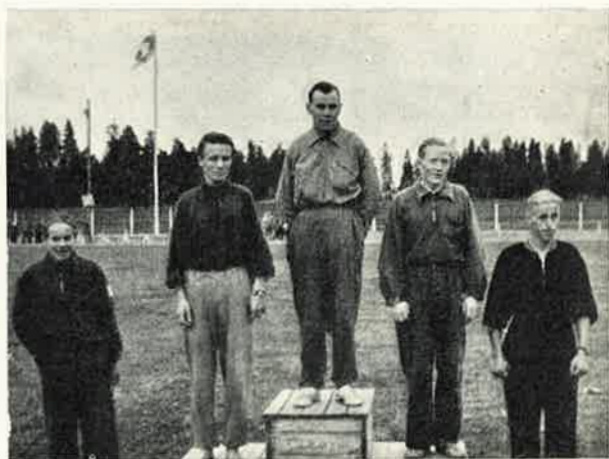
100 m. juoksijat palkintopallilla.

3.000 m. juoksun voittaja Tauno Levänen.

Kuulaa työnsi parhaiten A. Lehtinen.

3.000 m. juoksun palkintomiehet.

Korkeushypyn parhaat.

Lampinen hyppää pituutta.

Voikaan E. Pöyhönen vei pituushyppymestaruuden.

Irja Laitinen oli ylivoimaisesti nopein 100 m:llä.

Keihäänheiton mestari V. Pesu.

Naisten 100 metrillä palkitut.

14) yhteen ja summa jaettiin kolmella, joten kunkin pistemääräksi tuli 15. Näin meneteltiin muulloinkin saman tuloksen sattuessa.

Juantehtaan mainiolla sprintterillä Huuskolla, joka viime vuonna voitti 100 m. juoksun tilalla olleen 200 m. aitajuoksun, olisi ollut mahdollisuus selvittää loppukilpailuun, mutta ollessaan ylivoimainen alkueräsäään hän "lötkäsi" lopussa ottamatta huomioon sitä, että loppukilpailuun kelpuutettiin ajan perusteella ja että vähänkin parempi tulos olisi merkinnyt enemmän pisteitä hänen edustamalleen tehtaalle. Saman virheen tekivät myös monet erissään "hännille" jou tuneet eivätkä yrittäneet parastaan. Tämä seikka on syytä vastaisuudessa huomioida.

Kuulantönnössä

ei Metsäosaston Olli Partanen ollut, kuten jo edellä mainittiin, mukana, ei myöskään entinen mestari, Högforsin R. Lindfors, joka viimeksi voitti Partasen kahdella sentillä. Nyt isännöi edellisten mestaruuskilpailujen "kolmas mies", Ky—Kuu:n A. Lehtinen, jolla jo alkukilpailussa oli paras tulos 12,39. Hän olikin ainoa, joka alkukilpailussa työnsi 12 metrin rajan paremmalle puolelle. Paremmuusjärjestys alkukilpailussa: 1) A. Lehtinen, Ky—Kuu, 12,39; 2) A. Metsola, Hö, 11,71; 3) E. Leinonen, Ha, 11,66; 4) V. Eskolin, Hö, 11,58; 5) T. Pölhö, Vo, 10,55; 6) V. Suortti, Ha, 10,52; 7) V. Pesu, Ky—Kuu, 10,04; 8) P. Martikainen, Ju, 9,88; 9) J. Niemi, Ve, 9,60; 10) H. Kinttula, Ve, 9,53; 11) P. Tanttu, Hau, 9,53; 12) T. Majander, Hau, 9,48; 13) O. Ruotsalainen, Ju, 9,27; 14) P. Siimesvaara, Sa, 8,88; 15) A. Hämäläinen, Vo, 8,44.

Kuudesta loppukilpailuun päässeestä paransivat tuloksiaan Metsola, joka nyt niukasti rikkoi 12 m. rajan, sekä Leinonen ja Suortti. Mestariksi tuli siten Ky—Kuu:n A. Lehtinen tuloksella 12,39; 2) A. Metsola, Högfors, 12,05; 3) E. Leinonen, Halla, 11,89; 4) V. Eskolin, Högfors, 11,58; 5) V. Suortti, Halla, 10,89; 6) T. Pölho, Voikka, 10,55.

3.000 m. juoksu

oli tietenkin TUL:n mestarijuoksijan Leväsen "heiniä". Taipaleelle lähdettyä pyyhälsi Högforsin Mäkelä johtoon, kannoillaan Leväsen, Högforsin Kaiponen, Juantehtaan Issukka ja Haukkasuo Tanntu. Kolme kierrosta juostua (Högforsin rata on 300 m. pituinen) meni Leväsen keulaan ja pysyikin siinä loppuun saakka. Vähän ennen puoliväliä sivuutti Issukka Kaiposen, ja Leväsen alkoi tehdä selvän pesäeron muusta joukosta. Mäkelä pysytteli toisena ja Ky—Kuu:n Salovaara, entinen högforsilainen, oli hivuttautunut viidennelle tilalle. Leväsen lisäsi höyryä ja sivuutti viimeisinä juosseet, joten nämä olivat hänestä kierroksen jälessä. Myöhemmin tilanne muuttui sikäli, että viimeisellä takasuoralla Issukka kiipesi toiselle tilalle, Mäkelän ollessa kolmantena, Salovaaran neljäntenä ja Salo Suomen viidentenä. Järjestys maaliin tultaessa oli muuten sama, paitsi että Suomi ohitti Salovaaran aivan loppumetreillä. Tulokset: 1) T. Leväsen, Ky—Kuu, 8,54,0; 2) I. Issukka, Juantehtas, 9,14,4; 3) J. Mäkelä, Högfors, 9,17,7; 4) P. Suomi, Sa-

lo, 9,32,2; 5) E. Salovaara, Ky—Kuu, 9,33,4; 6) E. Kaiponen, Högfors, 9,36,8; 7) U. Nurmela, Haukkasuo, 9,52,0; 8) P. Martikainen, Juantehtas, 9,56,0; 9) P. Kallio, Salo, 10,10,0; 10) O. Jääskeläinen, Voikka, 10,11,4; 11) P. Tanttu, Haukkasuo, 10,21,0; 12) A. Järvinen, Voikka, 10,29,0; 13) E. Wecksten, Halla, 10,32,0.

Korkeushypyssä

muodostui tasaväkinen ja hyväasoinen kilpailu, jossa Högforsin M. Orrela yksin pääsi 175. Häntä ei kuitenkaan voitu ottaa lukuun enempää mieskohtaisessa kuin tehtaitten välisessä kilpailussa, koska hänellä ei ensiksikään harjoittelijana ja toiseksi liian vähän aikaa palveluksessa olleena ollut oikeutta kilpailuihin osallistua. Valitettavasti tämä seikka todettiin vasta sen jälkeen, kun mies oli toisenkin lajinsa, pituushypyn suorittanut, tullen siinä viidenneksi. Kun hänen molemmat tuloksensa oli pakko hylätä, menetti Högfors 29 pistettä, joten koko kilpailu muodostui sen kohdalta varsin dramaattiseksi. Voitto meni sivu suun.

Korkeushyppykilpailun tasaväkisyyttä todistaa se, että viisi osanottajaa pääsi 170. Heistä sai mestaruuden nimiinsä Voikaan A. Hämäläinen. Muut 170 hyppäneet olivat Hallan V. Saario, Ky—Kuu:n R. Aro, Voikaan P. Gruzdaitis ja Högforsin L. Setälä; 6) K. Simonen, Ky—Kuu, 165; 7) O. Ruotsalainen, Juantehtas, 155; 8) T. Majander, Haukkasuo, 150; 9) K. Huovila, Haukkasuo, 150; 10) T. Kärkkäinen, Halla, 140; 11) E. Miettinen, Juantehtas, 140.

Pituushypyssä

saavutti, kuten edellä jo mainittiin, Voikaan E. Pöyhönen alkukilpailun parhaan tulokset 627. Entinen mestari, Voikaan A. Mäkelä, jonka nimissä on yhtymän ennätys 647, ei ollut tällä kertaa mukana. Muitten järjestys, Orrelaa lukuunottamatta, oli seuraava: 2) M. Lampinen, Ky—Kuu, 613; 3) V. Eskolin, Hö, 604; 4) E. Niemi, Ky—Kuu, 580; 5) H. Huusko, Ju, 569; 6) S. Jokimies, Vo, 567; 7) M. Länsimies, Ha, 545; 8) K. Huovila, Hau, 526; 9) T. Kärkkäinen, Ha, 521; 10) L. Mäkinen, Ju, 509.

Loppukilpailussa piti Pöyhönen pintansa voittaen kilpailun ja samalla mestaruuden. Muuten kaikki loppukilpailuun päässeet paransivat tulostaan, eniten Niemi, nimittäin 35 sentillä, päästen yhdellä sentillä Eskolinin edelle. Tulokset: 1) E. Pöyhönen, Voikka, 631; 2) M. Lampinen, Ky—Kuu, 623; 3) E. Niemi, Ky—Kuu, 615; 4) V. Eskolin, Högfors, 614; 5) H. Huusko, Juantehtas, 584. Orrela, jonka tulos hylättiin, oli alkukilpailussa neljäs ja loppukilpailussa viides.

Keihäänheitossa

oli Ky—Kuu:n Pesu ylivoimainen ja Juantehtaan Julku yhtä vahva kakkonen. Alkukilpailun päätyttyä johti Pesu n. 5,5 metrillä, Högforsin Vikströmin ollessa toisena ja Julkun kolmantena. Yli 50 m. viivan kantoi alkukilpailussa vain Pesun keihäs, nimittäin 55,18, mutta loppukilpailussa paransi Julku tulostaan 4,5 metrillä päästen tulokseen 53,12. Alkukilpailun tu-

Kauneutta ja tyylikkyyttä.

Högfors voittaa ruotsalaisviestin jännittävän kilpailun jälkeen.

Kaarina Kultavirta, joka tuli 100 m:llä toiseksi, varmistaa Högforsin tyttären viestivoiton.

Högforsin voitokas viestijoukkue.

lokset: 1) V. Pesu, Ky—Kuu, 55,18; 2) V. Vikström, Hö, 49,72; 3) E. Julku, Ju, 48,66; 4) A. Liesmala, Hö, 47,60; 5) E. Vainio, Ky—Kuu, 46,17; 6) T. Kärkkäinen, Ha, 45,19; 7) K. Suortti, Ha, 44,67; 8) E. Niemi, Ve, 44,05; 9) L. Mäkinen, Ju, 42,95; 10) P. Virtanen, Vo, 40,48; 11) T. Pöhlö, Vo, 36,94; 12) A. Sinivaara, Sa, 29,52.

Loppukilpailussa muuttui järjestys vain sikäli, että Vikström ja Julku vaihtoivat paikkaa. Tulokset: 1) V. Pesu, Ky—Kuu, 55,80; 2) E. Julku, Juantehtas,

53,12; 3) V. Vikström, Högfors, 49,72; 4) A. Liesmala, Högfors, 47,60; 5) E. Vainio, Ky—Kuu, 46,18; 6) T. Kärkkäinen, Halla, 45,73.

Näin oli 6-ottelun lajit saatu loppuun suoritetuiksi, ja kun sitten pisteet oli laskettu yhteen, todettiin, että mestariksi tehtaitten välisessä 6-otelussa tuli jälleen Kymintehdas—Kuusankoski 162 pisteellä; 2) Högfors 133; 3) Voikka 122; 4) Juantehtas 113; 5) Halla 95,5; 6) Haukkasuo 74; 7) Salo 34; 8) Verla 29,5.

Erikoista huomiota herättää Juantehtaan mainio si-

joittuminen. Pienuudestaan huolimatta Juantehdas pääsi tuntumaan "kolmen suuren" kanssa ja päihitti Hallan, jonka henkilökunta on tuntuvasti suurempi kuin tämän pohjoisimman kilpakumppanin.

Erillisinä kilpailuina olivat ohjelmassa naisten 100 m. juoksu ja 4×100 m. viesti sekä miesten ruotsalaisviesti.

Naisten 100 m. juoksussa

suoritettiin kaksi alkuerää. Ensimmäisessä erässä samoin kuin koko kilpailussakin oli Ky—Kuu:n Irja Laitinen omaa luokkaansa, voittaen eränsä ajalla 12,9; 2) Helena Suonoja, Högfors, 13,7; 3) Anja Viitala, Haukkasuo, 15,9. Toisessa erässä oli Högforsin Kaarina Kultavirta, joka voitti 100 m. juoksun v. 1948, jolloin se viimeksi oli ohjelmassa, paras tuloksella 13,9; 2) Kirsti Lagman, Ky—Kuu, 14,7; 3) Maria Ihlainen, Haukkasuo, 15,0.

Loppukilpailussa paransivat Irja Laitinen ja Kaarina Kultavirta tulostaan sekunnin kymmeneksellä. Tulokset: 1) Irja Laitinen, Ky—Kuu, 12,8; 2) Kaarina Kultavirta, Högfors, 13,8; 3) Helena Suonoja, Högfors, 13,9; 4) Kirsti Lagman, Ky—Kuu, 15,4.

Naisten 4×100 m. viestiin

osallistui 5 joukkuetta, jotka juoksivat kahdessa erässä. Ensimmäiseen olivat joutuneet Högfors, Kymintehdas ja Voikka. Viimeksi mainitulla oli nimissään yhtymän ennätys 58,4, saavutettu v. 1947 Voikaalla. Nyt osoittautuivat kuitenkin Högforsin tyttäret aivan ylivoimaisiksi, voittaen erän uudessa ennätysajassa, tasan 55 sekuntia. Myös Ky—Kuu alitti entistä ennätystä 0,4 sekunnilla ja Voikka hävisi sille 0,2 sek. Högfors oli johdossa koko ajan ja Voikka toisena kaksiviestiosuutta. Kolmannella Voikka sivuutti Ky—Kuu:n, mutta sen viimeinen viestinvaihto epäonnistui pahasti ja Ky—Kuu pääsi edelle. Toisessa erässä juoksivat Haukkasuo ja Verla, ensin mainitun pysyessä keulassa alusta loppuun saakka. Lopulliset tulokset: 1) Högfors 55,0 (uusi yhtymän ennätys); 2) Kymintehdas—Kuusankoski 58,0; 3) Voikka 58,8; 4) Haukkasuo 1.00,5; 5) Verla 1.05,4. Voittaneessa joukkueessa juoksivat Helena Suonoja, Eila Nikander, Lea Andersson ja Kaarina Kultavirta.

Miesten ruotsalaisviestistä

muodostui äärimmäisen jännittävä kilpailu. Mukana oli kolme joukkuetta, nimittäin Högfors, Voikka ja Kymintehdas—Kuusankoski. Ensimmäinen vaihto tapahtui yht'aikaisesti, mutta sitten pääsi Högfors johtoon, Voikaan ollessa toisena. Viimeisessä vaihdossa, joka epäonnistui Voikaalta, meni Ky—Kuu sen edelle, mutta takasuoralla Voikaan ankkuri Jokimies ohitti Ky—Kuu:n ja kiri saman tien Högforsin Nybergin rinnalle. Loppumatkalla käytiin Jokimiehen ja Nybergin kesken ankara kamppailu, Jokimiehen ollessa jo hieman edelläkin, mutta viimeisillä metreillä onnistui Nybergin riuhtaista sen verran, että katkaisi maalinauhan voittajana. Ajat: 1) Högfors 2.10,8; 2) Voikka 2.11,0; 3) Kymintehdas—Kuusankoski 2.13,5. Voittaneen joukkueen muodostivat V. Eskolin, H. Luoto, A. Metsola ja V. Nyberg.

Naisten 4×100 m. viestin voittanut Högforsin joukkue.

Yleisöä oli kilpailuja seuraamassa tuhatkunta henkeä.

Seuraavat talvikisat

päätettiin tehtaitten urheiluedustajain kokouksessa ehdottaa pidettäväksi Hallassa. Siinä tapauksessa, ettei niitä voida siellä järjestää, tulee kilpailupaikaksi Voikka.

Högforsin urheiluviikko.

Kesäloma oli vietetty ja sen mukana oli sadekausikin loppunut. Mitä parhain kenttä- ja uintiurheiluaika oli käsillä. Niinpä Högforsin Tehtaan urheilulautakunta päättikin toimia urheilussa oikein ryntäisellä ja niin tuli pidettyä oikea urheiluviikko kolmine kilpailuineen: 9. 8. uintikilpailut, 10. 8. nuorten mestaruuskilpailut ja 16. 8. tehtaan mestaruuskilpailut. Tässä hieman tuloksia.

Uintikilpailut.

Yleinen 100 m. ru: 1) Reino Luoto 1.50,4; 2) Arvo Astala 1.56,0.

50 m. vu: 1) Tauno Järmälä 35,0; 2) Väinö Aalto 37,2; 3) Bertil Sandqvist 39,0; 4) Erkki Karjalainen 39,0; 5) Esko Karjalainen 40,0.

Yli-ikämiesten 50 m. vu: 1) Arvo Vahlsten 43,6.

Alle 19-vuotiaitten 50 m. vu: 1) Urho Kasurinen 41,2; 2) Veikko Vaahtera 45,0; 3) Leo Andersson 46,2; 4) Erkki Larila 47,0.

Naisten 50 m. vu: 1) Kaarina Kultavirta 57,4.

Tyttöjen 50 m. vu: 1) Lea Andersson 62,0.

10×50 m. viestiuinti: 1) Valimo 7.19,6.

Nuorten kesämestaruuskilpailut.

Alle 19-vuotiaitten 3-ottelu 1) H. Luoto 206,74 pist. (100 m. 12,0; kuula (5,4 kg) 9,25; pituus 517); 2) J. Niemi 206,06 pist. (12,7—10,09—525); 3) R. Stenroos 205,55 pist. (13,0—11,00—501); 4) A. Nikula 203,30

pist. (12,6—10,34—485); 5) E. Puonti 202,99 pist. (13,2—10,89—502).

Alle 17-vuotiaitten 3-ottelu: 1) R. Luoto 238,59 pist. (100 m. 12,8, kuula (4 kg.) 14,75; pituus 558); 2) R. Mikkola 201,12 pist. (13,3—10,92—494); 3) E. Vanhala 140,44 pist. (13,0—11,27).

Alle 15-vuotiaitten 3-ottelu: 1) O. Saaristo 203,26 pist. (100 m. 14,3; kuula (4 kg) 14,59; pituus 413); 2) M. Jousisto 169,51 pist. (14,3—8,87—428); 3) V. Jousisto 154,49 pist. (14,5—7,00—418); 4) M. Schultz 140,06 pist. (15,7—7,42—380).

1500 m. juoksu: 1) E. Puonti 4.33,4; 2) J. Niemi 4.33,8; 3) R. Stenroos 4.41,3.

Tehtaan kesämestaruuskilpailut.

100 m: 1) A. Metsola 11,4; 2) H. Luoto 12,0; 3) R. Mäkinen 12,1; 4) V. Eskolin 12,3; 5) G. Kultavirta 12,4; 6) A. Kallio 13,1.

3000 m: 1) J. Mäkelä 9.25,0; 2) E. Kaiponen 9.50,8.

Kuulantyyntö: 1) A. Metsola 12,23; 2) V. Eskolin 11,51; 3) M. Orrela 11,18; 4) V. Vikström 10,99; 5) G. Kultavirta 10,60; 6) O. Stenroos 10,03.

Korkeushyppy: 1) M. Orrela 170; 2) L. Setälä 170; 3) V. Nurmi 165; 4) V. Stenbacka 160; 5) P. Salmi-
nen 160.

Pituushyppy: 1) A. Metsola 596; 2) V. Eskolin 594; 3) M. Orrela 592; 4) J. Auer 566; 5) R. Luoto 562; 6) G. Kultavirta 506.

Keihäänheitto: 1) V. Vikström 49,28; 2) E. Aarnio 48,98; 3) A. Liesmala 46,80; 4) O. Stenroos 45,76; 5) M. Orrela 44,07; 6) V. Stenbacka 40,09.

Naisten 100 m: 1) K. Kultavirta 13,6; 2) H. Suonoja 14,0; 3) E. Nikander 14,5; 4) L. Andersson 15,3.

Naisten pituushyppy: 1) H. Suonoja 429; 2) K. Kultavirta 417; 3) E. Nikander 395; 4) L. Andersson 372.

Naisten 4×100 m: 1) Konttori (Nygren, Luoto, Andersson, Suonoja) 59,8; 2) Valimo (Helenius, Luoto, Nikander, Kultavirta) 61,0.

Miesten ruotsalaisviesti: 1) Konepaja I (Niemi, Luoto, Metsola, Nyberg) 2.14,8; 2) Konepaja II (Mäkinen, R. Luoto, Kaiponen, Mäkelä) 2.22,7.

Ikämiesten 3-ottelu: 1) V. Aalto 178,01 pist. (100 m. 14,0; kuula 9,58; pituus 436); 2) T. Lehtonen 171,34 pist. (14,2—9,43—408); 3) K. Liljegren 148,53 pist. (15,0—8,10—359).

Yli-ikämiesten 3-ottelu: 1) E. Laaksonen 174,15 pist. (100 m. 14,4; kuula 9,56; pituus 438); 2) A. Liljegren 151,90 pist. (15,2—7,94—407); 3) V. Lehto 148,35 pist. (15,1—8,36—354).

Pikkupoju kysyy äidiltään: "Miittä niitä laptia tulee maailmaan?" Äiti hetken mietittyään sanoo lapsien tulevan siitä, kun pistää omenan siemenen tyynyn alle yöksi! Erään kerran poju saikin omenan ja pisti siemenen tyynynsä alle yöksi. Aamulla herättyään poju katsoi tyynyn alle ja katso, siellä oli lutikka — — — Poju siitä loihe lausumahan: "Kuuleppa tinä lutikka, kyllä minä tinut nyt tappaitin, — mutta kun minä olen tinun itäti, niin en voi."

Maalarimestari KUSTAA NILSSON

Elokuun 23 p:nä kuoli Karkkilassa lyhyen sairauden jälkeen yksi paikkakunnan vanhimmista asukkaista, Högforsin Tehtaan maalarimestari Kustaa Edvard Nilsson, juuri viime juhannuksen alla kahdeksannen vuosikymmenensä täytettyään.

Mestari Nilssonin elämä ja elämäntyö liittyy harvinaisen kiinteästi ja saumattomasti yhteen kohteeseen: Högforsin Tehtaaseen. Tämän tehdaslaitoksen palveluksessa hän oli nimittäin lähimain seitsemän vuosikymmentä. Pitkän päivätyönsä aikana hän saavutti sekä työnantajiansa että alaiensa jakamattoman arvonnannon ja kunnioituksen. Niinpä hän esimerkiksi oli toistakymmentä kertaa järjestämässä Högforsin Tehdas Osakeyhtiön tavaränäyttelyä eri puolilla maata pidetyillä messuilla ja näyttelyissä.

Kotiseudun edistykselliset ja sivistykselliset riennot, kunnallinen toiminta ym. saivat Kustaa Nilssonista lämpimän kannattajan ja työntekijän. Hän kuului Karkkilan Yhteiskoulun perustajiin, kirkkovaltuustoon, U.l. Pyhäjärven Säästöpankin hallitukseen, paikalliseen kansallisseuraan ym. Suojeluskuntatyöhön hän osallistui alusta alkaen.

Lähimpinä omaisina kaipaavat poismennyttä lapset perheineen, mutta heidän suruunsa osallistuvat laajat kansalaispiirit lähellä ja kaukana, kaikki, jotka josakin elämänsä vaiheessa saivat osakseen Kustaa Nilssonin ystävällisyyttä ja tutustuivat hänen valoi-
saan ja vaatimattomaan luonteeseensa.

Kaarlo Nurmi.

Toivo Aitamo.

Einar Finerus.

Oskar Vallivirta.

MERKKIPÄIVIÄ.

60-VUOTIAITA.

Yövärtijä (entinen maakaavaaja) Kaarlo Maurits Nurmi 25. 8. 50. Hän on tämän kylän poikia. Tuli jo 1907 Högforsin Tehtaan valimoon kaavaamaan ja oli samassa maakaavaustyössä yli 40 vuotta. Monet ovat ne padat ja muut kattilat, jotka ovat hänen "lanseteistaan" ja "leeveistään" lähtöisin. Sotien jälkeen tehtiin monenlaisia eri esineitä, mutta ennenvanhaan yksinomaan samoja töitä, kuten juuri patoja. 40 vuoteen sisältyy monet tehtaan kehitysvaiheet. Entisistä Högforsin "nokitöytäreistä", jotka pimeistä, nokisista työpaikoistaan palasivat iltaisin kotiinsa, on tullut puhdasposkisia valureita, jotka lämpimissä suihkuisaan saavat kaikki noet pois hiپیästään. — "Kyllä nyt jo kelpaa entiseen verrattuna", tuumii haastateltavamme myhäillen. 3-henkisen lapsilauman on Nurmi vaimonsa kanssa kasvatellut, ja lapset ovat jo kaikki pyyhäntäneet omiin pesiinsä. Omien talojen kunnostamisessa ovat kaikki vapaa-ajat kuluneet aivan liiankin hyvin, niin ettei ole paljon kalaankaan ehtinyt, vaikka onkin melkein järven rannalla asunut.

Ylivalumestari Toivo Armas Aitamo 7. 11. 50. Hän on tämän paikkakunnan poikia, onpa isäkin täällä syntynyt. Jo isä tuli Ramsayn aikoihin Högforsin Tehtaaseen, ja poika-Toivo, oltuaan Helsingissä monissa toimissa, meni v. 1918 Valtion Telakalle, jossa oli kuudetta vuotta valimon työnjohtajana. Sieltä hän tuli v. 1923 Högforsin Tehtaaseen valimon

työnjohtajaksi ja on Högforsin valimon eri kehitysvaiheiden mukana päässyt nykyiseen ylivalumestarin toimeensa. Yli 27 vuoden yhtäjaksoinen palvelu Högforsin valimossa takaa jo varsin suuren tottumuksen valimoalan työnjohdossa. V. 1923 oli valimossamme vain työnjohtaja Hartman ja haastateltavamme. Koneita ei silloin paljonkaan ollut, "vesiprässiä" ja käsisivoimia silloin käytettiin. Kappalemäärä oli tuotannossa tästä johtuen huomattavasti pienempi. Laatu taas oli erittäin hyvä. Sotien jälkeen on ammattitaito jälleen alkanut kehittyä ja näin ollen laatu samoin. Valimotyö onkin niin Aitamon verissä, ettei hänelle varsinainen työaika riitäkään, vaan usein hän tulee iltaisin pois valimosta vasta klo 19 seuduissa. Paljon tuntui olevan vanhoja tietoja ylivalumestari Aitamomielessä. Vanhalla harjulla, jonka paikalla nykyään on valimo, pidettiin paljon erilaisia juhlia, joissa myös urheiltiin ja voimisteltiin. Aitamo oli ollut itse innokas voimistelija, ja korkeista pyramideista on hänellä muistona käsissä entisiä murtuman rustottumia. Nykyään on Aitamo innokas puutarhamies, joka jatkaa kaavausharrastuksiaan nurmikoiden ja muun puutarhan kaavailuna ja kuluttaa näin vapaa-aikojaan kesäisin.

Hiekkamyllyläri Einar Aleksanteri Finerus 26. 11. 50. Hän on syntynyt Puusulassa, jossa oli aluksi maatalous- ja sekatoissa eri paikoissa ja tuli tehtaaseemme v. 1942. Täällä hän on ollut koko ajan hiekkamyllylärinä. Matkan varrella on lapsia tullut hankittua 3

Paavo Julin.

Kaarlo Palm.

Emil Saaristo.

Lyyli Suolampi.

Kustaa Heinonen.

Edvin Lingman.

Maikki Pärssinen.

Kaarlo Ahola.

tyttöä, jotka ovat jo kaikki naimisissa. Itse hän viettää leskimiehen päiviä.

50-VUOTIAITA.

Sahanasettaja Oskar Emil Vallivirta 4. 9. 50. Hän on syntyisin Nurmijärven Kiljavannummelta, missä oli erilaisissa sekatöissä ja sahoilla eri tehtävissä. V. 1936 hän saapui Högforsin Tehtaaseen sahanasettajaksi, jossa toimessa on edelleenkin. Oman kodin rakennus Haapalassa on kesästä 1949 alkaen vienyt kaikki vapaa-ajat niin öin kuin päivinkin. Ennen oman kodin rakennuksen alkua oli Vallivirta innokas metsä- ja kalamies ja eräretkille pitää kuulemma tänäkin syksynä pystykorvan kanssa rientää.

Viilaaja Paavo Aukusti Juslin 9. 9. 50. Hän on paikkakunnan poikia ja on ollut täällä koko ikänsä. Aluksi hän työskenteli massatehtaalla ja eri sahoilla, mutta vuodesta 1923 alkaen on tullut yhtä kyytiä paiskittua töitä Högforsin Tehtaan konepajan viilarina. Yli 25 vuoden tottumus takaa pystyvän työtaidon. Niinpä hän haastateltaessa oli rakentamassa uutta automaattikeittolevysorvia.

Hioja Kaarlo Johannes Palm 9. 9. 50. Hän on Tammelan pitäjän poikia ja oli aluksi kotipuolessaan erilaisissa töissä. V. 1928 hän tuli Högforsin Tehtaan hiomoon, jossa on melkein koko ajan ollut. Palm ellee kahden nuorikkoinen, kuten n. 25 v. sitten, jolloin meni naimisiin. Kaikki vapaa-ajan harrastukset pyörivät oman kodin ympärillä ja rakennus on tällä hetkellä vesikatossa.

Kirvesmies Emil Einar Saaristo 20. 9. 50. Hän

on tämän paikkakunnan poikia. Hänet tapasimme konehöylässä "puntti"-lautaa höyläämässä. Hän kertoi nuorempana olleensa kirvesmiehenä monet vuodet, ennenkuin v. 1935 tuli Högforsin Tehtaan töihin samoin kirvesmieheksi. Niitä töitä on tullutkin tehtyä yhtä kyytiä, välillä sahatöitäkin tehden. Oma koto on tullut hankittua Ahmolta ja siinä riittää töitä aivan liikaakin vapaa-ajoiksi.

Valimon aputyöntekijä Lyyli Suolampi 29. 9. 50. Hän on syntynyt Virolahdella, mistä siirtyi Helsinkiin ja tuli v. 1942 tänne Högforsin Tehtaan Valimoon töihin.

Käsikaavaaja Kustaa Jalmari Heinonen 30. 9. 50. Hän on syntynyt Ul. Pyhäjärvellä. Jo v. 1914 hän tuli tehtaaseen, jossa on valimossa ollut melkein koko ajan. Käsikaavaajana hän on ollut 34 vuotta, joten tuntee hyvin tämän vaativan alan. Perhettä on kertynyt poika ja 2 tyttöä. Poika on käynyt konepajakoulumme ja tyttäret ovat myös tehtaamme työssä. Heinonen on niitä harvoja Karkkilan miehiä, joka kertoo saaneensa Pyhäjärvestäkin kaloja.

Mallipuuseppämestari Edvin Lingman 13. 10. 50. Hän on Porin poikia. Porin konepajan malliosastolla hän oli useampaan otteeseen saaden siellä varsinaisen ammattikoulutuksen ammattikouluineen ja muine oppeineen. Välillä tuli käytyä merimiehen elämäkin kokeilemassa aina Englannissa asti. Vaikka Porin ja Rauman välillä on tunnettu kiista ja riita, kävi Lingman Raumallakin mallipuuseppänä. Porin Konepaja veti kuitenkin monien retkien jälkeen puoleensa. Tuli sentään v. 1923 lähdettyä vieläkin pitemmille matkoil-

Saimi Mäkinen.

Lauri Järvinen.

Väinö Vuorinen.

le, aina Amerikkoihin saakka, jossa viipyi vuoteen 1929. Kotipuoli veti taas Porin Konepajalle, mutta 23. 4. 31 hän siirtyi Högforsin Tehtaan malliosaston työnjohtajaksi, jossa toimessa tulee ensi vuonna oltua 20 vuotta. Amerikasta piti etsiä porilainen vaimo. Äkkikuolema vei kuitenkin puolison ja äidin pois. V. 1943 meni Lingman kuitenkin uudelleen naimisiin tämän kylän tyttären kanssa. Pikkukarjan hoito näyttää olevan työnjohtaja Lingmanin harrastuksena. Kanoja ja komea kukko tepasteli pihamaalla, kuulupa olevan pari lammastakin. Ruoaan hankkimisessa näille kuluu aika varsin tarkkaan, niin ettei muihin harrastuksiin jouda lainkaan.

Sannanjakaja Maikki Pärssinen 27. 10. 50. Hän on maanviljelijän tytär Viipurin läänin Pyhäjärveltä, jossa oli kotihommissa. Siirtolaisena hän tuli tänne v. 1947 ja lienee tällä hetkellä Högforsin Tehtaan korkeimmalla oleva työntekijä, koska haastattelijankin päätti melkein huimasi Maikki Pärssisen korkea asema ylävalimon katon rajassa.

Kirvesmies Martti Teodor Landen 9. 11. 50. Hän on syntynyt Vihdissä, missä oli useampia vuosia kirvesmiehen töissä. Täällä Karkkilassakin tuli oltua muutamia vuosia itsenäisenä kirvesmiehenä, ennenkuin v. 1933 tuli Högforsin Tehtaan rakennusosastolle. Hänen käsistään ovat lähteneet monien asunotemme kaapit, ovet ynnä muut ammattitaitoa vaativat työt. Nykyään hän on joutunut pitemmän aikaa olemaan sairauden takia poissa työstä.

Konekorjaaja Kaarlo Vihtori Ahola 20. 12. 50. Hän on syntynyt U.l. Pyhäjärvellä. V. 1928 hän tuli Högforsin Tehtaan palvelukseen ja on konekorjaajan toimessa edelleenkin.

Siivooja Saimi Matilda Mäkinen 25. 11. 50. Hän on syntynyt U.l. Pyhäjärven Vuotinaisissa, missä oli talon emäntänä. Karkkilaan muutettuaan on rva Mäkinen ollut mm. leipojana leipuriliikkeessä. Hänet tunnetaan myös taitavana kutojana.

HYVINKÄÄN—KARKKILAN RAUTATIE.

60-VUOTIAS.

Ratavartija Lauri Järvinen 29. 12. 1950. Rakennettaessa rautatietä Kytäjäältä Karkkilaan v. 1911 oli Järvinen koko ajan rakennustöissä mukana, samoin hän oli kesäisin ratatöissä myöhemminkin. Toukokuun 1 p:nä 1929 hän tuli vakinaisesti Hyvinkään—Karkkilan rautatien palvelukseen ratavartijaksi Vaskijärven ratavartijaosuudelle ja on sitä tehtävää hoitanut jatkuvasti. Varsinaisen työnsä ohella on Järvinen hoitanut erilaisia luottamustehtäviä ja on mm. U.l. Pyhäjärven kunnanvaltuuston jäsen.

50-VUOTIAS.

Veturinkuljettaja Väinö Vuorinen Karkkilasta 28. 3. 1950. Hän on syntynyt Hyvinkäällä ja tullut Hyvinkään—Karkkilan rautatien palvelukseen 1. 5. 1926. Hän alkoi työskentelynsä korjauspajalla aluksi seppän apulaisena ja toimi myöhemmin seppänä ja remonttimiehenä. Myöhemmin Vuorinen otti päämääräksi veturinkuljettajan ammatin ja siinä mielessä pyrki Tampellan konepajalle Tampereella. Oltuaan

Insinööri Toivo Nissinen

50-vuotias.

Högforsin Tehtaan Konepajakoulun rehtori, insinööri Toivo Nissinen täyttää marraskuun 28 p:nä 50 vuotta. Hän on papinkirjan mukaan syntynyt Pietarissa, mutta todellisuudessa hän näki päivänvalon ensimmäisen kerran pikajunassa Pietarin ja Viipurin välillä. Varhaisnuoruutensa hän vietti Turussa ja suoritti Turun Teollisuuskoulun konerakennusosaston kurssin samanaikaisesti kuin oli lyseon yläluokilla. Koneinsinööriksi hän valmistui Tampereen Teknillisestä Opistosta v. 1923. Oltuaan sen jälkeen vuoden käyttöinsinöörinä Hammarén & Co:lla Kyröskoskella hän siirtyi Ilmavoimiin jatkaen siellä muun toimintansa ohella opiskeluaan mm. sähkö-, radio- ja moottorialalla ja suorittaen Karlsruhen Teknillisen Korkeakoulun betonirakennusosaston kirjeopiskelukurssin. Ilmavoimissa hän suoritti parhailla arvosanoilla ohjaaja-, tähtystäjä- ja ohjaajaopettajatutkinnot. Lisäksi hän osallistui täydennyskursseihin Teknillisessä Korkeakoulussa ja erinäisiin moottori- ja konerakennusalan teknillisiin erikoiskursseihin Saksassa. Ammattipätevyyttään hän lisäsi ulkomaisilla opintomatkailaan.

Tietojaan ja taitojaan joutui ins. Nissinen sittemmin jakamaan muille erilaisissa kouluttaja- ja opettajatehtävissä yli parinkymmenen vuoden ajan, mm. Ilmavoimien reservimekanikkokoulutuksen alkuunpanijana ja järjestäjänä eri lentoasemilla niin alusta alkaen, että hänen aloitteestaan ja toimestaan valmistuivat alan ensimmäiset opetuskirjatkin. Kouluttajana, koulutustoiminnan johtajana ja opettajana hän on saanut osakseen tunnustusta maamme rajojen ulkopuolellakin.

siellä kolmisen vuotta, vuosina 1935—37, hän tuli jälleen entiselle paikalleen rautatiemme Hyvinkään korjauspajalle ja toimi välillä myös veturinlämmittäjänä. Huhtikuussa 1943 sai Vuorinen erivapausteitse oikeuden toimia veturinkuljettajana. Siitä lähtien on hän ollut sekajunan veturinkuljettajana, asuinpaikkana aluksi Hyvinkää, myöhemmin Karkkila. Vuorinen tunnetaan erittäin tunnollisena ja täsmällisenä kuljettajana. Harrasteluista mainittakoon pikku puutarhapalstan hoito.

TYTTÖLEIRI ANTIAISISSA.

*"On leiri. Kirkas päivä hohtaa,
kanervakangas silmän kohtaa,
tie muistoin aina sinne johtaa."*

Lienee tämä mielikuva ollut monella leiritytöllä, koskapa Tallinmäelle saattamaan tulleet äidit ja isät kertoivat, että viimeisinä öinä ei ollut uni oikein tahotonut tulla. Leirikuume oli kova, joskaan Kerttutädin kysymykseen, montako astetta se oli, ei saatu vastausta. Taisi jäädä siinä kiireessä mittaamatta. Mutta nyt oli koittanut lähtöpäivä. Vielä muutamia hyviä neuvoja saattajilta ja niin mennä huristettiin kahdella täpötäydellä kuorma-autolla Antiaisen järven rannalle. — Oltiin kauan odotetulla leirillä.

Voi sitä kihinää ja kuhinaa, mikä siinä syntyi, kun jokaisen piti saada teltassa mahdollisimman hyvä makuupaikka. Määrättiin telttavanhimmat ja annettiin heille äidin velvoittava asema teltassaan. Pian ilmestyivät telttojen katoille nimetkin. Siinä olivat Nasula, Jänölä, Tähtimökki ja monet monet muut. Tulopäivän iltana kokoonnuttiin vielä leirin alkajaisiin. Tunnuksenamme tällä leirillä oli: "Jeesus mua rakastaa". Mahtavana kaikui virsi toistasataapäisestä tyttöjoukosta. Pyydettiin, että Taivaan Isä olisi mukana leirillämme kaikessa, mitä me teemme ja touhuamme.

"Aamu on Antiaisissa verraton aika", sen olivat tytöt todenneet jo ensimmäisenä aamuna, koskapa nousivat kilpaa auringon kanssa. Aamuhätystä ei silloin tarvinnut suorittaa, mutta mitä useampi päivä leirillä oltiin, sitä vaikeampaa oli nousu pillin puhaltaessa. Vaan mikäpä siinä auttoi, kun kuului tädin järkähtämätön määräys: "Kaikki, kaikki juoksemaan!" Ilmat olivat hieman koleita, minkä takia

juoksu ennen uintia oli tarpeen. Tätä viimeksimainittua iloa kohtaan tosin ei tunnettu, ihme kyllä, suurempaa kiinnostusta. Taisi olla vesi hieman liian kylmää, koskapa nenänpään kasteleminenkin oli eräille vaikeata. Mutta kyllä leiritytöt sittenkin olivat reippaita.

Pom, pom, pom, kutsui ruokakello viisi kertaa päivässä Hilja-tädin maailmaan, milloin aamupuurolle, teelle, päivälliselle tai kaakaolle, ja kyllä ruoka maittoikin. Ei tarvinnut yhdellekään leiritytölle sanoa mairittelevalla äänellä, niinkuin usein kotona, että: "Syöhän nyt". Ruoan kanssa kävi samoin kuin unenkin. Päivä päivältä ruokahalumme vain kasvamistaan kasvoi. Mutta tehtiinhän leirillä muutakin kuin vain uitiin ja syötiin. Lipunnosto, aamuhartaus ja raamattutunti kuuluivat aamupäivän ohjelmaan. Raamattutunnin aikana olivat leirin nuorimmat, kaikki alle 10-vuotiaat Antti-sedän johdattamina sadun ihmeellisessä maailmassa. Käytiinpä eräänä päivänä oikein paikanpäällä tutustumassa Ui-peikon asuntoon Ukonvaaralla. Ja uskokaa pois, se vasta oli hauska retki.

Päivän touhut olivat monet, oli leikkiä, naurua, laulua, mutta jotta tätä kaikkea olisi jaksettu kokonaisen viikon ajan, tarvittiin paljon lepoa. Keskipäivällä olikin tunnin hiljaisuus ja varmaan ei kukaan olisi uskonut, että leirialueella oli sillä hetkellä toistasataa tyttöä, niin tunnollisesti suorittivat tytöt tämän kenties hyvinkin ikävän, mutta hyödyllisen velvollisuuden. Eräänä kannustimena tähän taisi olla

Siirryttyään v. 1935 siviili-ilmailun palvelukseen, koko maan urheiluilmailun teknillisen toiminnan ja koulutuksen johtajaksi, pääsivät hänen organisatooriset kykynsä täysiin oikeuksiinsa. Hänen suunnittelemansa on m.m. Jämin Koulutuskeskus piirustuslaudalta lähtien, kaikkine rakennuksineen, teknillisine laitteineen, koulutuskalustoineen, korjaamoineen ja tuotantolaitoksineen (metalli- ja puuteknilliset osastot). Tämä koulutuskeskus on edelleenkin pohjoismaiden suurin ja monipuolisin alallaan ja on se herättänyt huomiota ulkolaistenkin asiantuntijain keskuudessa. Samaten on Joroisten moottori-ilmailun koulutuskeskus ins. Nissisen suunnittelema ja käytännössä toteuttama.

Vuonna 1943 siirtyi ins. Nissinen teollisuuden ammattikoulutuksen palvelukseen ja on vuodesta 1947 lähtien toiminut Högforsin Tehtaan Konepajakoulun rehtorina ja ammattiaineiden opettajana.

Varsinaisen työnsä ohella on ins. Nissiseltä riittänyt aikaa myös yhteisiin rentoihin. Urheilu on aina ollut hänen sydäntään lähellä, samoin ovat kuorotoiminta, teatterihararustus ja yhdistystoiminta saaneet

hänenstä ystävän ja avustajan. Kunnalliseen elämään hän on osallistunut parinkymmenen vuoden ajan, myös Karkkilassa. Hän oli aikoinaan MVL:n merisotajikeuden jäsenenä, samoin armeijassa ollessaan useiden kunniahuomioistuinten jäsenenä. Edelleen hän on ollut asiantuntijana eräissä valtioneuvoston asettamissa komiteoissa ja kuulunut monien yhdistysten ja liittojen hallituksiin. Hänet on kutsuttu useiden seurojen ja yhdistysten kunniajäseneksi. Vuosien mittaan hän on kirjoittanut ammattiasioista aikakaus- y.m. lehtiin sekä laatinut opetusohjelmia ja opaskirjasia teknillisistä uutuuksista kuin myös asiantuntija-arvosteluja ajankohtaisista ammattialaa koskevista kysymyksistä.

Tunnustukseksi Suomen ilmailun teknilliselle koulutukselle tekemistään palveluksista ja henkilökohtaisista taidonnäytteistään hän sai v. 1938 lentokapteenin nimen ja arvon. Kansainvälisenä tunnustuksena myönnettiin hänelle samana vuonna maailmankuulu Harmon-patsas.

Sodan aikana toimi ins. Nissinen koulutusyksiköiden päällikkönä. Hän oli myös erikoistehtävissä ulkomaille komennettuna useampaan otteeseen.

Hilja-täti ja ruokakello.

tietoisuus siitä, että tämän jälkeen päästäisiin uimaan ja leikkittäisiin. Laulutunti ja "vapaatunti" kuuluivat myös iltapäivän ohjelmaan. Leirillä pidettiin myös tikanheitto-, juoksu- ja uintikilpailut, joissa erikoisesti kunnostautui ystävämme "Josefina Karolina Hansson". Lauantaina leirialueella pidettiin suursiivous ja sen päälle päästiin saunomaan upouuteen hirsisaunaan. Ensin vihdottiin, saippuoiitiin ja sitten järveen. Se vasta jotakin oli. Voi sitä suomalaisen saunan riemua!

"Vedä verkkaa, kudo sarkaa, anna sukkulan lentää", leikkivät tytöt tässä.

Juoksukilpailu käynnissä.

Isot siskot ja päiväkirja.

Lähtö Ukonvaaralle.

Iltanuotio, se oli päivän kohokohta. Jo meno sinne Antti-sedän rummun tahdissa pitkässä jonossa oli jännittävää, täynnä odotusta. "Syty nuotio, pala nuotio, valaise ja lämmitä", olivat illan "avaussanat". Ohjelma oli monipuolinen. Siinä nuotion äärellä laulettiin "Valamon kirkonkelloja", kuljettiin laulun voimalla varikitoilla ja saaputoilla elikkä kiviraitailla ja puuraitailla, siinä laskettiin herneitä suussa ja maassa, pujotettiin narurengas ylöspäin ja alaspäin, kilpailtiin ja jaettiin palkintoja, kuultiin jännittäviä nuotiotarinoita ja pidettiin muutenkin hauskaa. Perinnäistapoihin kuuluu, että leirillä on oltava ainakin yksi adjektiivileikki. Niin oli nytkin. Sitä luettaessa syntynyt naurunrähäkkä täisi kuulua Helsinkiin asti, koskapa sieltäkäsikin oli havaittavissa ilmeistä kiinnostusta leiriämme kohtaan. Eräänä iltana ilahdutti meitä "kuuromyökkä lausuntataiteilija" kuis-kaajansa kanssa. Ihmeen nokkelasti hän kääntelikin runon värssyjä. Toisena iltana taasen kävi pianonsoittajapariskunta pianoineen. Emmehän me ennen olleet sellaista huovalla verhottua pianoa nähneet, mutta mitäpä ei pääkaupungissa olisi. Huvilanpaikkaa ostava herrasmies oli myöskin kuullut Antiaisen kauniista rannasta ja ihastui ikihyväksi siellä asustavaan kaikuun ja teki heti kaupat. Mutta ei siinä kaikki. Eräänä iltana ilahdutti meitä suuresti "amerikkalainen" hääpari, joista seuraavana iltana kerrottiin, että he olivat Sepeteus ja Helena.

Vaikkakin meillä näin oli rattoisaa siinä katsellessamme räiskyvää nuotiota ja leiritovereittemme esityksiä, emme kuitenkaan tahtoneet unohtaa Häntä, joka tämän kaiken oli meille antanut. Me pyysimme siinä saada palaa nuotion lailla Jumalan tulta. Me jokainen tahdoimme uskoa sen, mistä leiritunnuksemme kertoi. Tahdoimme uskoa sen, että Jeesus rakasti meitä kaikkia niin paljon, että kuoli meidän edestämme. Ei vain silloin kerran, antaakseen kaiken anteeksi, vaan vielä nytkin, niinkuin pikku Tellervo laului: "Hän mun syyni suuret poistaa verellään". Emme me tätä kaikkea siellä oikein tajunneet, mutta me tajusimme sen, että voimme, ja meidän tehtävämme on, viedä tätä sanomaa eteenpäin. Yhden tavan tämän lupauksen täyttämiseksi saimmekin muistolauseeksi: "Ole uskollinen vähässä".

— Leiri on loppunut, ikävä totuus, mutta väistämätön. Auto tuli ja meni ja vei mukanaan tyttöjoukon, joka varmaan pitkän talven aikana usein laulee: "Tie muistoin aina sinne johtaa".

Isosisko Leena.

Olkoon viisautesi harmaiden hapsien viisautta, mutta sydämesi — olkoon viattoman lapsuuden sydän.

Fr. von Schiller.

Jolla ei ole taivasta itsessään, se etsii sitä turhaan maailman kaikkeudesta.

Otto Ludvig.

Mitä ei pidä tehdä, älä ajattelekaan sen tekemistä.

Epiktetos.

Antiaisten saunan ensimmäisiä hirsi-"varveja" veistellään.

Leirisauna Antiaisiin.

Monet ihanat leiripäivät ovat kerhotytöt ja -pojat saaneet viettää Antiaisissa. Tähän saakka ei siellä kuitenkaan ole ollut saunaa, joka vasta kruunaa kerholaisten erinomaisen leirialueen. Nyt on tämäkin ihannuus saatu. Vuorineuvos Arppe antoi luvan rakentaa ja myönsi tarvittavat aineet. Lasten isät sitten rakensivat. Tämä sauna, josta oheiset kuvat on otettu, on tosiaan suurelta osalta isien talkootyön tulos. Monena kesäloman päivänä heiluivat isien kirveet aamuvarhaisesta myöhäiseen iltaan. — Ja nyt se on valmis! Leirin aikana siellä otettiin jo makoisat löylyt. Löylyn kihelmöidessä ihossa syöksyttiin isolla joukolla riemuiten Antiaisten aaltoihin vilvoittelemaan ja taas uudelleen saunaan. Leiriläisten puolesta vuorineuvos Arppelle ja rakentaja-isille kolminkertainen kiitos: Kiitos — kiitos — kiitos!

Saunanrakentajaisät vilvoittelevat lujan löylyn jälkeen.

Kuva ompelukurssien päättäjäistilaisuudesta. Keskellä edessä vuorineuvokse-
tar Arppe ja kurssin opettaja Maija Siimes.

Terveh lanthalaine.

Auringon ensimmäiset säteet hyväilevät Seuratalon kattoa, kun nuorukaisten parvi kiiruhtaa aamukselle kohtauspaikalleen. Kuormatut pyörät, odotuksesta jännittyneet silmät ja levoton rinta viittaavat edessä olevaan kauan odotettuun matkaan. Tämä on vihdoin se suuri päivä, jolloin lähdemme tuolle pitkälle taipaleelle. Siinä on Matti vararenkaineen ja perunapusseineen, on Olli reppuineen ja suurine huopakääröineen, Markun uusi pyörä kiljahtelee menemisen halusta, ja Matti 2:sen pyörän pinnat ovat vielä kaikki tallella. Leon ajokki ilman runkoa häpeää miehistä seuraa. Mutta vielä eräs puuttuu joukostamme, Eero-kuopuksemme. Odotamme hetken, mutta kun häntä ei kuulu, nousemme ajokkiemme selkään ja suuntaamme keulan kohti Helsinkiä. Kello on 4.00 aamulla. Aamu-uninen Karkkila katselee ihmetellen karavaanimme. Pysähdymme kirkon luona, otamme valokuvan ryhmästämme tuntien pienoista jännitystä. Jätämme mielessämme Eero-pojan uinumaan lämpöiseen sänkyynsä ja jatkamme matkaa kohti Ahmoa. Oikaisemme Vihdin tielle, mutta puolessa välissä kuuluu takaa ääni: "Eero tulee!" Ja tosiaan, sieltä se poika polki kuin vimmatu unisin silmin, mutta iloisin mielin. Nyt on joukkomme "tokassa", niinkuin lapalais-Jouni myöhemmin sanoi. Ajelemme kauniissa aamuilmassa, pyöränrenkaat soivat ja aurinko heiloittaa. Sivuuutamme Vihdin ja Nummelan ja lähes-
tymme Helsinkiä. Autoja menee yhtenä ohia ja niil-

lä kaikilla on sellainen kiire kuin niiden pitäisi mennä tulipaloon. Syömme välipalan Pitäjänmäellä ja juomme Pommacia. Pian sukeltaudumme Helsingin aamuliikenteeseen. Kyllä on tämä Mannerheimintie ahdas, niin me tuumasimme, kun pyrimme kohti asemaa. Lasipalatsin kulmassa, kun määrämpää oli jo lähellä, tie nousikin aivan pystyyn, mutta selvittiin, hän sentään siitakin palaneen aseman suojiin. Sitten vasta kiireet alkoivatkin. Matkaliput ja -tavarat oli kunnostettava. Kaikki ehtivät kuitenkin siihen valokuvaan, joka viime minuuteilla junan rappusilla otettiin. Kello löi 12.50 ja silloin se juna lähti. Ahdamme tavarat hyllyille ja penkkien alle, niin että vaunu tuli puolilleen meidän vehkeistä. Ihmiset tuijottivat ajatellen, että nuo ne menevät sinne Koreaan. Olisihan sitä vaikka pommiksi voinut luullakin, sitä, joka oli putoamaisillaan Ollin päähän ylähyllyltä. Se oli sikapossun palvattu kinkku, josta meille oli paljon iloa koko 2 viikon ajan. Matka, jonka piti kestää 25 tuntia, alkoi. Tältä taipaleelta ei ole sitten muuta kertomista kuin että seuraavana aamuna oli kaikki "veljet keskenään". Me nukuimme kaksin—kolminkerroin penkillä ja lattialla, Eero alimmaisena. Eeron kainalossa oli kinkku, jota hän niin hellästi hyväili. Mutta sitten tuli vielä suurempi kinkku, nimittäin junailija, ja herätti meidät ovelta karjaisten: "Kemi, junanmuutto Tornioon", ja jäi katselemaan epätietoisena, mihin jalkansa siirtäisi, sen 100-kiloisen kinttunsa.

Meihin tuli kuitenkin heti eloa ja valitusta, niskat olivat kipeinä, samoin moni muukin paikka. Aloitimme koota vehkeitämme ja siinä samassa tulimme Kemin asemalle. Kasasimme kemiläisten kauhuksi tavaramme asemasillalle ja istuimme niiden päälle, kunnes Matti I totesi: "Ravintola-asema!" Tuota pikaa me olimmekin jo siellä, mutta Matti I jäi kuin nalli kalliolle niiden tavaroiden vartijaksi. Me söimme ja joimme maitoa, sillä Kemissä on vesi kalliimpaa kuin maito. Matti I pääsi vasta tunnin päästä sinne. Hän joi sitä sakariinilla höystettyä suolaista Perämeren vettä, kun ei voinut syödä, koska sisu kuohui. Me odottelimme siinä sitten sitä Tornion junaa ja katselimme, milloin se Kemin kaupungintalo kaatuu. Sehän on neljän tapin varassa, ja yksi mies hankasi sitä neljättä tappia. Meistä näytti, että hän katkaisee sen, mutta tullessa, kun se talo vielä seisoi paikallaan, huomasimme, että hän maalasi sitä.

Tornion junakin tuli ja toi rahattomia ihmisiä, nimittäin matkailijoita, Kemiin. He olivat menossa kotiinsa etelään sen näköisinä kuin he olisivat vallanneet Huippuvuoret, mutta ilman ruokaa ja rahaa. Me valloitimme junan toisen pään ja se toinen pää olisi saanut jäädäkin Kemiin, sillä siellä ei ollut kuin laha junailija. Mutta junan kuljettaja otti sen kuitenkin ja niin sitä mentiin hetken kuluttua suuren joen yli. Siinä oli jonkinlainen valtavan suuri "Hullu Jussi" padon vieressä ja se kauhoi vettä. Emme ihmetelleet enää, että Kemissä on limonaadi kallista. Oli siinä padon keskellä kuulemma voimalaitoskin, mutta sitä me emme nähneet. Tulimmehan me siitä sitten Tornioonkin. Tämän kirjoittaja lähti autolla Aavasaksalle tiedustelemaan radan kestävyyttä sekä missä se Aavasaksa on ja onko siitä tietä eteenkin päin. Ryhmä tulee sitten perästä, kun reitti on selvä. Istuin autossa sen näköisnä kuin olisin aina ajellut Tornion ja Aavasaksan väliä. Tultuamme sitten Aavasaksalle kuljettaja ilmoitti Aavat-Saksat, auto pysähtyi ja minut toimitettiin keltaisen merkkipylvään juurelle keskelle maantietä. Ja niin se auto meni. — Katselin ja ihmettelin. Näin edessäni mäen kukkulan, samanlaisen kuin Haukkamäki, ja kolme tienhaaraa, mutta en yhtään taloa. Siinä pylväässä oli käsivarsia ja niihin oli maalattu: Asema 1.2 km., Rovaniemi 172 km., Muonio 208 km., Tornio 76 km., Tulli 500 m. Katsoin sinne tulliin päin ja näin 2 akkaa, väskyt täynnä, taisi olla kahvia. Sinne mutkaisen tien taakse ne häipyivät. Katselivatpa vähän minua, mutta totta-pa ajattelivat, että osaahan, kun valtatiellä seisoo. Lähdinpä sitten astelemaan sinne asemalle. Kuumaa oli ja kuivaa. Aurinko paahtoi ja minua janotti. Jalka tallasi nummeen tehtyä tietä. Mutta pian keksin muutaman kakkurämännyn takaa punaisen asemarakennuksen, joka vaikutti aivan hyljätyltä. Kaikkialla outo hiljaisuus, joka oli kai sitä pohjolan äänettömyyttä. Istuin siihen aseman penkille odottelemaan. En siinä kauan istunutkaan, kun sen näin, nimittäin rotan, joka tuli rataa pitkin etelästä. Samanlainen se oli kuin ne rotat, jotka Karkkilassa keväällä tapettiin sukupuuttoon. Tämä oli kai ehtinyt ajoissa lähteä tänne. Sillä rotalla ei ollutkaan enää pitkää matkaa rataa pitkin, sillä huomasin, että kiskot loppuivat tä-

hän Aavasaksan asemalle. Kerkesin siinä monasti ajatella kaikki asiat, hiukan nukkuakin, kunnes viimein aseman ovi lokahti ja ulos astui äijä. Hän tuli minun luokseni piippunysä hampaissa ja karvainen rinta paljaana. Tuli ja istui, sylkäisi ja kysyi: "Mihkäs sitä tolvataan?" "Tuonne ylöshän sitä," vastasin. Tarinoimme siinä monenlaista. Olipa oltu joskus yhdessä "suuressa savotassakin" ja vähän siellä Inarinkin kullilla. Kysyinpä häneltä, milloin se juna tulee, johon hän tuumasi: "Tänään se tulloo, jos ei ole myöhässä". Tulihan siihen asemalle liikettä enemmänkin. Tuli autoja ja tuli se junakin kaverit mukanaan. Ajettiin Eerokin ylös ja se kinkku, mutta kun minun reppuni ei tullut ulos, lähdin sitä hakemaan sieltä junasta. Se ei vain niin helposti käynytäkään. Täytyi hakea avain, sillä juna oli lukossa. — Outoja nämä tavat. — Löytyihän se avain ja reppukin. Ja niin me olimme erämaan kynnyksellä. — Mutta miten eteenpäin noin ihan pyörillä? Olihan siinä autoja, mutta ei niin suurta, mihin meidän tavaramme sijoitettaisiin. Tuli siihen sellainenkin auto sentään, niin suuri, että kalpenimme. Laiva se melkein olikin, erämaan laiva. Kävimme sen kapteenin puheilla porukalla, sillä eihän sitä yksin tuollaisen puheille. "Kyllähän se tässä menee, mutta lastataan ensin". Osan tavaroista laitoimme kuitenkin kahden Matin matkassa siinä keltaisessa laivassa, kartta ja ohjeet mukanaan. Muonio oli määrännpää. Me lastasimme, karräsimme sokeria ja nauvoja, saippuaa ja Riihimäen lasia, pahvia ja punuksia. Ja sitten siellä kaikkein viimeisimpänä oli Högfors N:o 4. Tuntui niin kummalta nostaa sitä sinne laivaan. Emme puhuneet mitään. Oli kuin pala kurkussa. Sinnehän ne pyörätkin lastattiin huipulle ja sinne mekin. Aivan viime hetkessä sieltä kuorman alta kuului kuitenkin: "Otatteko työ meijätkin?" "Kah, otetaanhan myö". Kaksi pyörää tuli ensin ja kaksi tyttöä perästä. No niin, sinnehän hekin meidän keskelle, eihän sitä tyttöjä laidalle. — Ja sitten se laiva lähti ja lujaa se lähtikin. Ajattelimme jo, että mihinkä se nyt näin, mutta emme vielä tunteneet tapoja. Aavasaksan toiselle puolellehan me tulimme, Kaulirantaa kohden. Aavasaksan pohjoinen sivu näkyi hyvin, se oli jyrkkä. Väriltään se oli kuin riilahattu. Mutta siellä auton toisella puolella avautui näkyviin Ruotsin puoleinen Aavasaksa. Se hymyi, kuten kaikki ruotsalaiset. Siellä oli taloja, suuria taloja, olipa joku tehdaskin. Hetken päästä se "laiva" pysähtyi korjaamon edustalle. Vaihdoimme renkaan parempaan. Se vaihto tapahtui 4 tunnissa, sillä laivamme kapteeni oli nukahtanut. Täällä tuntui olevan tapaa sellainen. Mutta lähdettiin sitä sentään siitäkkin ja sitten vauhtia oli aivan tarpeeksi. Sivutuimme Pellon, Kolarin ja tulimme Muonioon. Kaikkialla oli uudelleen rakennettuja taloja. Muoniossa pysähdyimme keskelle kylää kellon olessa 2 aamulla. Aloitimme etsiä niitä kahta Mattia, mutta emme löytäneet. Ajoimme ohi Muonion ja ajattelimme jättää heidät sinne, mutta sitten kuitenkin palasin uudelleen etsimään. Ja siellä sillan luona, keskellä kylää, oli pienen kepin nokassa kolmikulmainen lappu. Pienen penkereen takaa kuului ankara kuorsaus ja siellähän Matit nukuivat. Ja tuntui, että hyvin nukkuivatkin. Mutta he-

Kuvia Teknillisen kerhon kesäongintakilpailuista.

Teknillisen Kerhon jäsenet kesäongintakilpailuissa kauniin Särkilammen rannalla.

Kalaretken mestarikokkina toimi tällä kertaa työnjohtaja Nordberg, joka tässä pitkällä "melalla" kohtelee ahvenia oikeaan järjestykseen.

Kalanperkaus käynnissä.

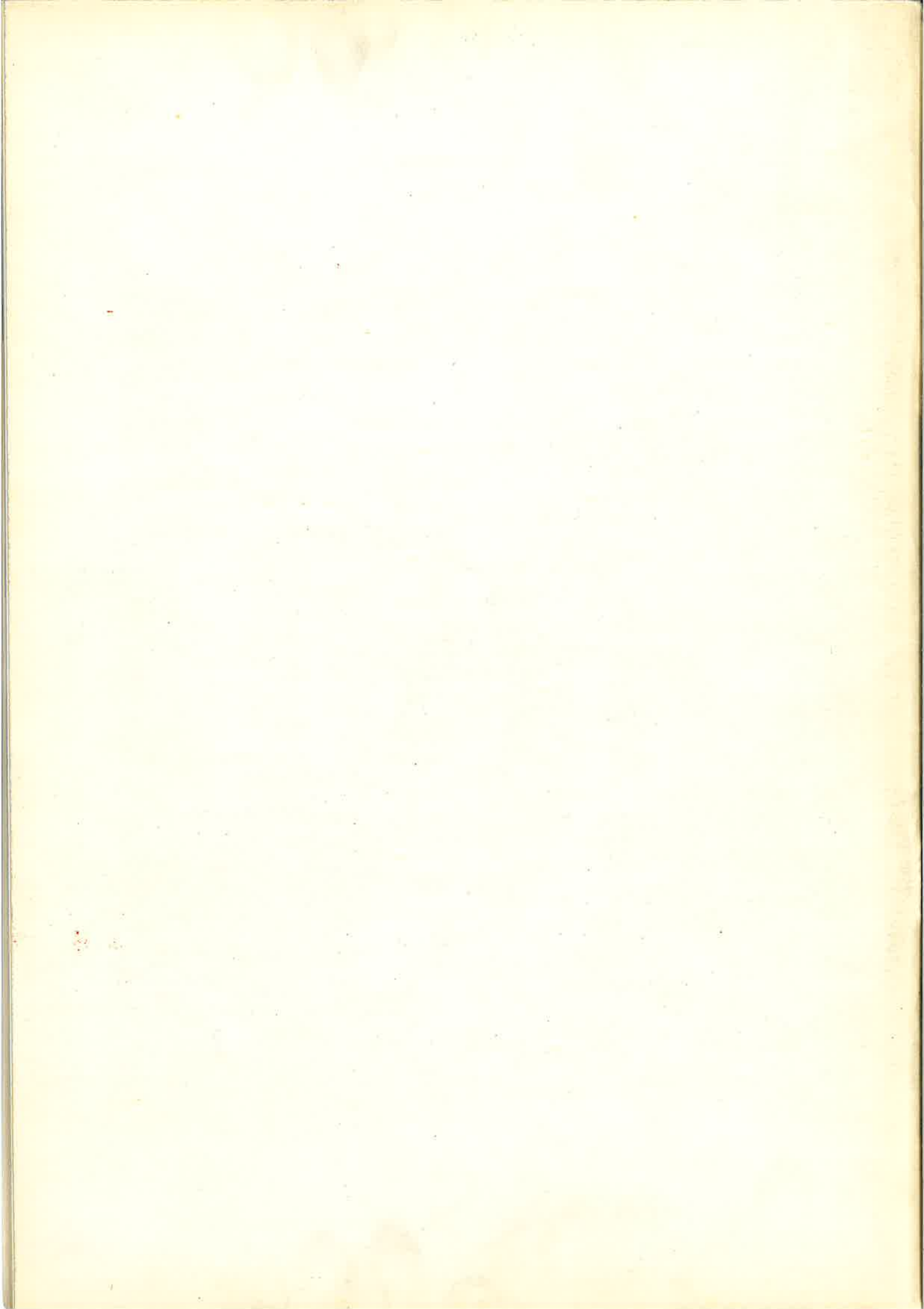

Kalasoppajono on itsestään järjestäytynyt ja mainiotapa se soppa maistuihin.

rätys tuli, hiukan ankaranpuoleinen, teltta kokoon, ennenkuin Matit olivat kunnolla heränneetkään. Niin me sitten roikotimme reppujamme sen auton perään ja olimme jälleen menossa. Matka jatkui Palojoelle. Sillä välillä oli mitä kauneimpia maisemia, joita auringon valo kultasi. Tunsimme Lapin hurman ensi

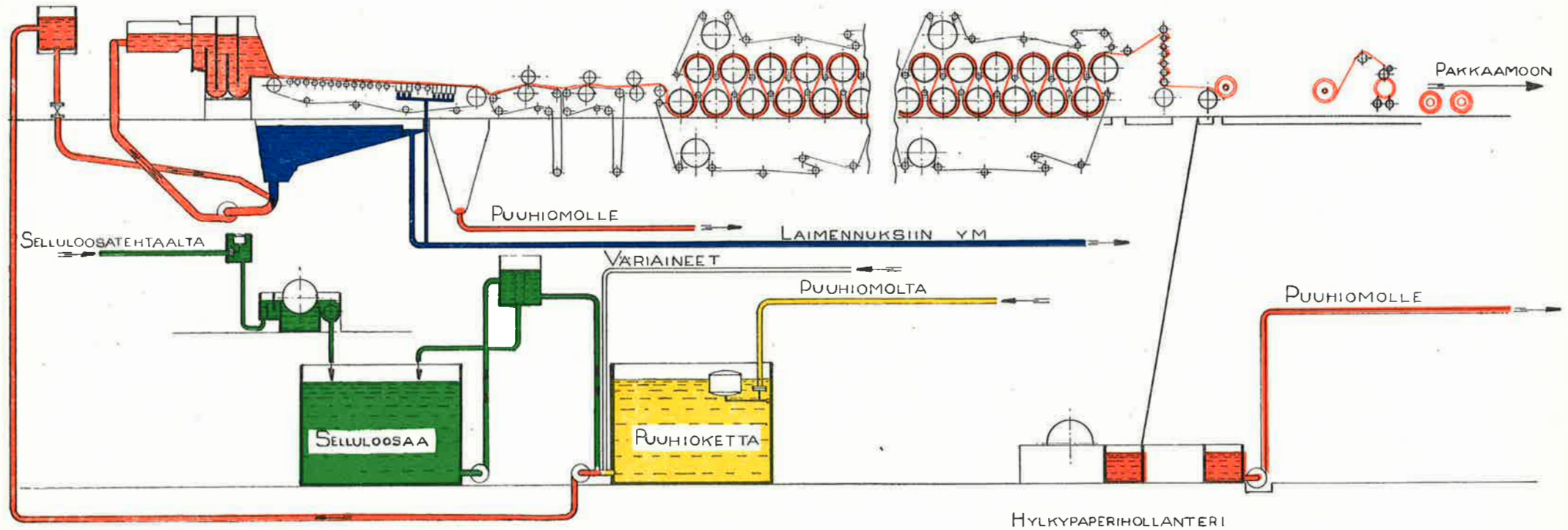
kerran henkivän vastaamme. Palojoen pieni kylä kökötti siinä jokitörmällä, ja sen toiselle puolelle, aamukasteiseen maahan pystytimme telttamme levätäksemme ennen pyörätaipaleelle lähtöä. Retkemme oli edistynyt suunnitelmien mukaan tähän saakka. Mitä sitten tapahtui, siitä seuraavassa numerossa.

Toimitus: A. LAUNIKARI (vastaava), A. YLIKANGAS (toimitussihteeri).

KAAVIO SANOMALEHTIPAPERIKONEESTA

PAPERIMASSAA JA PAPERIA	■
PUUHIOKETTA	■
SELLULOOSAA	■
JÄLKIVETTÄ	■

Liite Kymi-Yhtymään n:o 4/1950.
Liittyy kirjoitukseen "Sanomalehtipaperin valmistus Voikan Paperitehtaalla."

PROSENTUAALINEN OSANOTTO ERI HARRASKILPAILUMUODOISSA v. 1950

KYMIN-KUUSANKOSKEN TEHTAAT

